

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Concept Notulen Statencommissie Economie en Samenleving (ESA) van 22 mei 2026

1. Inhoud

Voorzitter	3
Presentielijst:	3
1 Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda	5
2 Spreekrecht externen	5
3 Notulen	5
4 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen	5
5 Voorraadagenda	6
6 Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen	6
7 KWALITEIT OPENBAAR BESTUUR	6
7.1.1 Rondvraag	6
7.1.2 Mondelinge mededeling portefeuillehouder	6
7.1.3 Actualiteiten IPO.....	6
8 CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ	6
8.1.1 Rondvraag	6
8.1.2 Mondelinge mededeling portefeuillehouder	6
8.1.3 Actualiteiten IPO.....	6
9 REGIONALE ECONOMIE	6
9.1 G-26-011 Statenvoorstel inzake euregionale kennis, onderwijs en arbeidsmarktontwikkeling, brief GS van 21-04-2026 (GS DOC-00914665).....	6
9.2.1 Rondvraag	37
9.2.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder	40
9.2.3 Actualiteiten IPO.....	40
10 FINANCIËN EN OVERHEAD	40
10.1 G-26-016 Statenvoorstel inzake fonds voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, brief GS van 5-5-2026 (GS DOC-00919757).....	40
10.2 G-25-001 TWEEDE GEWIJZIGD Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader, brief GS van 21-4-2026	66
10.3 G-26-008 Statenvoorstel inzake Afwegingskader herbestemde middelen VDLNedcar brief GS van 31-3-2026 (GS DOC-00900176).....	94
10.4.1 Rondvraag	112
10.4.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder	112
10.4.3 Actualiteiten IPO.....	112
11 Sluiting	112

Presentielijst van de leden van de commissie ESA voor de vergadering van 22 mei 2026

Voorzitter

Mertens, mevrouw mr. K.G.M.

Griffie

Schulkens, mevrouw J.A.M.

Weesepeel, mevrouw D.M.L.

Leden

Partij

Aanwezig:

Absil, mevrouw drs. M.G.J.A.C.

Berghorst, mevrouw mr. A.

Bijnen, H.M. van

Bloi MA, J.M.

Boven, mevrouw I.

Goossen, I.J.G.

Hanegraaff, dr. M.C.

Hendrikx, J.J.P.

Jetten, mevrouw T.G.M.

Jiménez Hastenrath, mevrouw C.L.

Loomans, ir. P.J.M.

Maillé, S.

Nijskens, H.L.M.

Queisen, A.G.M.

Smeets, mevrouw C.A.H.

Sol MSc, H.P.A.

Wesseling, mevrouw A.

Wolters, mevrouw L.C.C.M.

Wolters Gregório, J.

Zeedzen, D.

CDA

PvdA

PVV

VVD

Partij voor de Dieren

BBB

CDA

VVD

GroenLinks

PVV

Horizon

VVD

VVD

BBB

SP

GroenLinks

D66

PvdA

SP

BBB

Afwezig

-

Het College van Gedeputeerde Staten

Caldenberg, M. van

Demollin-Schneiders, mevrouw E.A.M.B.

Satijn, S.H.M.

Burgercommissieleden

Est, drs. A.M.B. van

Jacobs, S.

Kraa, J.F.F.

Meulenberg, N.

Roso, R.L.W.

Ubbink, M.

Verberkt, J.J.P.

50PLUS

Forum voor Democratie

Partij voor de Dieren

D66

JA21

SP

LOKAAL-LIMBURG

Overige aanwezigen

Agendapunt 10.1

De heer Puts, beleidsmedewerker

Notulist

Het Notuleercentrum

1 Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelinge mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda

De voorzitter: Goedemorgen allemaal op deze 22^e mei 2026. We hebben vandaag een volle commissievergadering, dus we gaan vliegend van start. Even kijken. Wij maken van deze vergadering beeld- en geluidsopnames. Deze vergadering is dus ook weer voor iedereen te volgen. De lunch gaat op een logisch moment plaatsvinden, in ieder geval voor 13.00 uur. Een mededeling van mijn kant: ik heb voorafgaand aan deze vergadering een petitie in ontvangst genomen over de programmering van radiozender L1. Die wordt bij de stukken gehangen, dus daar kunt u kennis van nemen. Ik zie mevrouw Berghorst bedenkelijk kijken. Ik heb dat gedaan als voorzitter van deze commissie. U kunt met die petitie doen wat u zelf wenst. Even kijken. De rondvragen. Er is een rondvraag toegevoegd – u bent hier ook op geattendeerd – van de fractie van de PVV. Dan is het wel nog de vraag: zijn er andere punten voor de rondvraag vandaag? De heer Zeedzen van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja. Wij willen graag nog een korte rondvraag toevoegen in verband met de vertraging van de voortgangsrapportage MAA. We realiseren ons dat dat kort dag is, maar er is gisteren een publicatie geweest en we willen eigenlijk de portefeuillehouder de gelegenheid geven om zijn visie daarop te geven.

Voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even naar uw commissie om te zien of u ermee akkoord bent dat die rondvraag nog wordt toegevoegd aan de agenda. Ja, ik zie dat dat het geval is. Dan komt dit aan de orde bij 9.2.1. Zijn er vanuit GS nog mondelinge mededelingen of overige zaken te melden? Nee, dat is niet het geval. Kunnen wij dan deze agenda gewijzigd vaststellen? Dat is het geval. Dank u wel.

2 Spreekrecht externen

De voorzitter: Er hebben zich geen sprekers gemeld voor deze vergadering.

3 Notulen

De voorzitter: Zijn er opmerkingen op de notulen? Die hebben wij namelijk niet ontvangen. Dan stellen wij de notulen ongewijzigd vast.

4 Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen

De voorzitter: Zijn er opmerkingen over de lijst met aanbevelingen, moties en toezeggingen? Ik zie een hand van de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. We hebben één opmerking over motie 3056. Het voorstel van GS is deze af te doen, met een hele uitleg waarom. Maar in het dictum wordt gevraagd aan PS om een economische visie 2040 voor te leggen. Die is nog altijd in ontwikkeling. Naar onze mening kan die motie daarmee niet worden afgedaan.

De voorzitter: Ja, dank u wel. De heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Wij hebben nog een vraag over motie 3134. Die gaat over het beschikbare zwemwater in Limburg. Dat is een toezegging van Gedeputeerde Van Caldenberg. We vroegen ons af hoe het staat met die inventarisatie. Komt dat nog voor de behandeling van de

voorjaarsnota? Ik kan voor de rest geen extra informatie geven, want ik lees het voor iemand anders voor.

De voorzitter: [microfoon staat uit] ... dat er Q2 staat bij de motie.

De heer Hanegraaff (CDA): Maar het ligt nog op schema? Daar gaat het even om.

De voorzitter: Ik ga er bij dezen van uit van wel, inderdaad. Anders had het er bij moeten staan, normaal gesproken.

De heer Hanegraaff (CDA): Helemaal goed.

De voorzitter: Dat is een wijziging in het overzicht van moties. De vraag is vooral; motie 3056 staat op 'afdoen'. De fractie van de SP stelt voor om hem op 'niet-afdoen' te zetten. Is uw commissie daarmee akkoord, gezien de motivering? Ja, ik zie dat dat het geval is. Dan worden deze lijsten gewijzigd vastgesteld. Dank u wel.

5 Voorraadagenda

De voorzitter: De voorraadagenda is u ter kennisgeving aangeboden.

6 Lijst (AVG) ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen

De voorzitter: De lijst ingekomen stukken en uitnodigingen wordt bij dezen ook vastgesteld.

7 KWALITEIT OPENBAAR BESTUUR

7.1.1 Rondvraag

7.1.2 Mondelinge mededeling portefeuillehouder

7.1.3 Actualiteiten IPO

8 CULTUUR EN MAATSCHAPPIJ

8.1.1 Rondvraag

8.1.2 Mondelinge mededeling portefeuillehouder

8.1.3 Actualiteiten IPO

De voorzitter: Voor agendapunten 7 en 8 staan geen onderwerpen op de agenda.

9 REGIONALE ECONOMIE

9.1 G-26-011 Statenvoorstel inzake euregionale kennis, onderwijs en arbeidsmarktontwikkeling, brief GS van 21-04-2026 (GS DOC-00914665)

De voorzitter: Wij gaan over naar agendapunt 9, regionale economie. Er staat op de agenda het Statenvoorstel inzake euregionale kennis, onderwijs en arbeidsmarktontwikkeling. In het Statenvoorstel stelt Gedeputeerde Staten voor om € 3 miljoen te investeren in euregionale samenwerking rond innovatie en kennisontwikkeling. € 1 miljoen is bedoeld voor een strategische AI-alliantie in de Euregio en € 2 miljoen wordt ingezet voor een euregionaal onderzoekscentrum voor de

Einstein Telescope. Het doel hiervan is om grensoverschrijdende kansen op het gebied van AI, de Einstein Telescope en andere innovatiethema's beter te benutten. We behandelen dit voorstel in twee termijnen met een maximale spreektijd per fractie in de eerste termijn van drie minuten. Dan begin ik graag achteraan deze keer.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Het is al de tweede keer dat ik mag beginnen. Maar goed, ik zal het wat dit thema betreft wat kort houden. Ik heb een vraag. Als ik kijk naar dat AI-gebeuren, wat voegt dit dan nu weer toe aan wat we al hebben? In Heerlen zijn ze de AI-hoofdstad van Nederland aan het worden. Er wordt samengewerkt met Brightlands. Er wordt samengewerkt met de Universiteit van Maastricht. Dan is eigenlijk de vraag: wat voegt dit ... Je ziet ook dat het bedrijfsleven natuurlijk behoorlijk bezig is met het investeren in AI. Ik denk dat zij al heel ver zijn. Dus mijn vraag is eigenlijk: wat voegt dit nu weer toe aan wat we op dit moment al hebben? Nu is het euregionaal. Er wordt gevraagd om een bijdrage van de Provincie van € 1 miljoen voor AI. Ik kan nergens in de stukken lezen – ik ga ervan uit dat het gelijkwaardig is – wat nu de financiële inzet is van Aken bijvoorbeeld, van België. Is dat in diezelfde verhouding? Ik heb het in ieder geval niet in de stukken gezien. Dat waren eigenlijk mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel. En voor de notulen, dat was de heer Jacobs van Forum voor Democratie. Dan geef ik graag het woord aan de heer Roso van JA21.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter, dank u wel. We lazen de stukken en hebben het er met de rest van de fractie over gehad. We zaten met name met een aantal facetten. Een ervan is zojuist ook al genoemd door de heer Jacobs. Er is een convenant getekend in Heerlen met betrekking tot de AI-hoofdstad. Hoe verhoudt zich dat? Graag een reflectie daarop. In basis snappen we wel, met de EU-subsidies die eraan gaan komen, dat we proberen daar gebruik van te maken en samen te werken. In de basis kunnen we dat wel volgen. Wel zit ik toch met een bittere nasmaak, want de financiering moet komen van begrotingsoverschotten van jaren waar we nog niks over hebben gevonden. Natuurlijk ligt er een meerjarenbegroting, maar we gaan nu over een verkiezing en een nieuwe periode proberen te regeren. Er moet dan geld gaan komen uit een overschot dat er misschien helemaal niet is. Daar heb ik wel heel erg veel moeite mee, met die manier. In de basis zouden we best voor het idee kunnen zijn en voor het programma kunnen stemmen, maar niet op basis van deze punten. Daar wil ik het bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Verberkt van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Verberkt (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dank u wel, voorzitter. LOKAAL-LIMBURG staat positief tegenover de investeringen, maar we hebben wel nog een vraag. Hoe garandeert GS dat de Einstein Telescope prioriteit houdt en geen wisselgeld wordt ten opzichte van andere grote projecten of AI-ontwikkelingen? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bloi van de VVD.

De heer Bloi (VVD): Dank u wel, voorzitter. Vandaag spreken we opnieuw over een kleine stap voor Limburg richting een potentiële historische sprong: de komst van de Einstein Telescope in onze regio. Naast de Einstein Telescope zetten we als Limburg nu ook, samen met de Euregio, Brightlands en het Forschungszentrum Jülich een belangrijke stap om uit te groeien tot de AI-hotspot van Noordwest-Europa. Beide ontwikkelingen versterken elkaar en passen perfect binnen onze ambitie als Limburg om sterker over de grens samen te werken. Voor de VVD is innovatie echter nooit een doel op zich.

Uiteindelijk moet dit leiden tot economische groei, strategische onafhankelijkheid en banen voor de Limburgers. De vraag is daarom niet alleen wat universiteiten hiervan maken, maar vooral wat het Limburgse mkb, start-ups en onze maakindustrie hiervan concreet gaan terugzien. Want voorzitter, als Limburg straks meewerkt aan de krachtigste wetenschappelijke infrastructuur van Europa, dan moet de Limburger daar uiteindelijk ook de economische vruchten van kunnen plukken. Tegelijkertijd zien we ook risico's. Die zijn al genoemd. Naast de Euregio is ook Saksen een kandidaat voor de Einstein Telescope. Daarom de vraag aan GS: hoe groot acht men het risico dat op federaal niveau in Duitsland uiteindelijk een andere strategische keuze, lees 'een koehandel', wordt gemaakt, waarbij een gigafactory en een Einstein Telescope niet in dezelfde regio, lees 'in onze regio', gaan landen? Voorzitter, het is goed dat we onderzoeksinstellingen binnen de Euregio sterker met elkaar verbinden, maar in het verleden hebben we vaker dit soort euregionale projecten gezien. Ze klonken bestuurlijk goed, terwijl studenten en ondernemers er uiteindelijk weinig van merkten. Daarnaast stierven dit soort initiatieven telkens na afloop van de projectperiode een stille dood. Hoe voorkomen we dat de ET Research Hub en de AI-alliantie hetzelfde lot treffen? Daarnaast blijft voor de VVD één punt nadrukkelijk overeind staan: het mbo. We zien veel samenwerking tussen wo en hbo in de euregio, maar missen het beroepsonderwijs. Wordt het mbo in deze twee voorstellen meegenomen of niet en zo nee, waarom niet? Fundamentele innovatie begint uiteindelijk bij vakmanschap en praktijkervaring. Zonder vakmanschap geen technologie, zonder mbo geen Einstein en zonder Einstein uiteindelijk geen telescoop die zijn naam gaat dragen. Of zoals we in Limburg zouden zeggen: zonder vakmensen geen wereldtop. Juist daarom komt de VVD in de zomer met een initiatiefvoorstel om het mbo steviger te verankeren binnen onze Limburgse economie, ambities en ontwikkelingen rondom de Einstein Telescope. Want als Limburg echt voorop wil lopen in technologie van morgen, moeten we vandaag investeren in alle lagen van talent, van vakmanschap tot fundamenteel onderzoek. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Hanegraaff. O nee, ik zie eerst nog een interruptie van de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik heb een korte vraag aan de heer Bloi. Hoe kijkt de heer Bloi aan tegen de manier van financiering zoals deze is voorgesteld?

De heer Bloi (VVD): Volgens mij hebben we dat in het verleden weleens vaker gedaan.

De voorzitter: Even via uw voorzitter.

De heer Bloi (VVD): Voorzitter, volgens mij hebben wij dat weleens vaker gedaan in het verleden, dus ik zie daar geen probleem in.

De voorzitter: Ik zag een nieuwe vraag komen van de heer Roso, dus daarom mijn opmerking. De heer Roso wou nog een vraag stellen aan u?

De heer Roso (JA21): Als we iets vaker hebben gedaan, wil dat niet zeggen dat we het continu moeten herhalen. Zou u gewoon een keer kunnen reflecteren, alstublieft?

De voorzitter: De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Dit zijn zo'n grote ontwikkelingen, dan moet je misschien weleens een voorschot nemen. Als dat betekent dat je een klein deel van een voorschot van een ander jaar of van een toekomstig jaar pakt, dan heeft de VVD daar geen problemen mee, in dit geval.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, voorzitter, bedankt. Het CDA is zeer positief over dit voorstel. Ik denk dat het heel goed past binnen de brede agenda van Limburg om ons te positioneren als een van de belangrijkste innovatieregio's van Europa en dat ook te bestendigen voor de toekomst. Ik denk dat dit type investering heel goed is, omdat we dan over twintig of dertig jaar terug kunnen kijken en met zijn allen kunnen denken: we hebben er echt alles voor gedaan om ervoor te zorgen dat Limburg ook voor de toekomst nog een verdienmodel heeft. Ik denk dat dit type investeringen met name belangrijk is, omdat de arbeidsproductiviteit gewoon niet groeit in Nederland. Dat is een groot probleem, zeker met de aankomende vergrijzing die we hebben. Dus we zullen met name moeten investeren in arbeid die een hoge arbeidsproductiviteit heeft. Als je dan kijkt naar mogelijkheden daarin, dan is de ontwikkeling rondom AI er wel eentje die erbovenuit stijgt. Wat ons betreft is een investering daarin echt heel goed. Ik denk dat het goed is om het zo breed mogelijk in te zetten. Wil je echt een Quantum Valley worden, zoals het CDA dat graag wil, dan moet je niet alleen maar gokken op de Einstein Telescope, maar in brede zin durven in te zetten op hooginnovatieve verdienmodellen. Wat ook goed is in dit voorstel, tenminste, dat vond het CDA; ik heb persoonlijk nog weleens geklaagd over hoe het geld wordt besteed. Ik vond dat in dit onderzoek eigenlijk wel goed. Ik vond dat goed uiteen is gezet: hier gaat het aan besteed worden. Wat de effecten daarvan zijn? Dat is vaak zo als je investeert in een investeringsklimaat. Die effecten kun je niet direct een-op-een terugzien in de investeringen die je maakt. Je investeert in het ecosysteem. Je investeert in het investeringsklimaat op zich. Dat toont ook aan bedrijven: in Limburg kun je zaken doen op dit vlak. Dat is ook het mooie van dit voorstel. Dat toont het ook aan. Bedrijven hebben zelf ook aangeklopt bij Limburg, wat echt aantoonde dat op een andere manier naar Limburg gekeken wordt. Ik denk dat we daar met zijn allen wel trots op mogen zijn.

De voorzitter: Ik ga u heel even onderbreken, want de heer Sol heeft daar een vraag over.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Een vraag aan de heer Hanegraaff. U zegt dat we het vooral breed moeten trekken. Maar is niet de essentie van innoveren juist dat je heel erg gericht je geld moet inzetten en dat je ontzettend moet oppassen dat je je geld niet over heel veel thema's en onderwerpen gaat verdelen, waardoor je uiteindelijk netto niks overhoudt?

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Dat is een goede vraag. Dat is niet de visie die ik heb. Het punt is: je weet niet wat de economie van de toekomst precies wordt, dus je zult als het gaat om innovatie alle start-ups die we al hebben toch op een bredere manier moeten inzetten en dan hopen dat er een aantal zullen aanslaan. Dus het idee dat je nu kan kiezen voor één ding en daar al je geld op zetten is ook een heel risicovolle strategie. Dat kan een bedrijf doen. Dat is de essentie van een bedrijf. Maar als overheid vind ik dat je wel een iets breder perspectief moet hebben. Natuurlijk, de hoofdfocus – daar ben ik het helemaal mee eens en daar zal ook een van de vragen over gaan – moet volledig bij de Einstein Telescope liggen. Laat dat duidelijk zijn. Maar we investeren als Provincie al in artificial intelligence via een campus. Het ecosysteem van die campus proberen te verbreden en sterker proberen in te zetten, is denk ik een goede strategie wat dat betreft. Dan ga ik verder. We hebben wel nog een aantal vragen ter verduidelijking. De eerste gaat over dat Dialogic-onderzoek. Kan de Gedeputeerde wat meer vertellen over het ontstaan van dat onderzoek, de conclusies en ook over wat de interpretatie was van GS. Wat gaan ze hier nou uiteindelijk mee doen? Dan over de plannen van de Europese Commissie. Daar werd in dat voorstel ook over gesproken. Nationale overheden en het bedrijfsleven rondom een autonome Europese bigtechsector. Het werd al eerder genoemd. We willen

niet dat het als koehandel ingezet gaat worden: jullie krijgen die gigafabriek en de anderen krijgen de Einstein Telescope. Kan de Gedeputeerde garanderen dat dat niet het geval is en kan zij aangeven wat de bredere ideeën hieromtrent zijn, zodat wij daar een inschatting van kunnen maken, ook van welke positie Limburg daar dan in heeft? En ten derde de vraag die eerder al werd gesteld over de Brightlands Campus. Bijvoorbeeld de Open Universiteit in Heerlen wordt wel genoemd, maar de Brightlands Campus wordt eigenlijk niet echt betrokken. Tenminste, niet in het stuk of te weinig. Maar dat is ons uithangbord als het gaat om AI. Dus ik vroeg me af in hoeverre zij daarbij betrokken zijn en wat voor interessante koppelkansen daar eigenlijk liggen. Daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Goossen van de fractie van de BBB.

De heer Goossen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Een aantal dingen is al gezegd. Dat is wel duidelijk. Voorzitter, iedereen kent inmiddels wel de grote AI-giganten in de Verenigde Staten en in China. We gebruiken ze dagelijks. Maar in Europa bouwt men er ook eentje of heeft men er al eentje en dat is de Mistral. Niet voor niets heeft ASML afgelopen jaar een investering daarin gedaan. Waarom begin ik hiermee? Omdat dit Statenvoorstel gaat over de euregionale kennis, onderwijs en arbeidsontwikkeling, met € 3 miljoen, waaronder € 1 miljoen voor een strategische euregionale AI-alliantie. Voorzitter, de BBB steunt de uitgangspunten van dit voorstel, juist omdat het past bij de bestuurlijke context van GS. Europa streeft naar een autonomie op dit gebied van onder andere energie, wetenschap en big science. Die autonomie gaat ook over AI. Als we de AI-laag volledig uitbesteden, wat dus nu gebeurt richting Amerika en onder andere China, levert dat in op zeggenschap en weerbaarheid. In onze directe omgeving wordt fors geïnvesteerd in AI-ecosystemen en rekenkracht. Denk aan de Jupiter AI Factory, die is gekoppeld aan de Jupiter Exascale Computer in Forschungszentrum Jülich. Limburg mag hier niet structureel in achterblijven. Voorzitter, dan nog met betrekking tot het voorstel. De BBB ziet de logica van de AI-alliantie, maar we moeten eerlijk zijn: misschien is € 1 miljoen te weinig. Daar gelaten, we vinden het ook belangrijk dat de Einstein Telescope hier komt. Daar niet van. Daarom hebben we dezelfde lijn als de rest. Maar ik heb nog een drietal vragen. Welke harde resultaten verwacht GS van de AI-alliantie? Niet alleen netwerken en bijeenkomsten, maar meetbare projecten, instroom van talent, aansluiting aan het mkb en eventueel binnengehaalde subsidiegelden vanuit Europa. Met betrekking tot onderwijs en campussen: minder versnippering, maar meer kracht. In de toelichting staat dat de strategische euregionale AI-alliantie moet uitmonden in een expertisecentrum op het vlak van AI. Dat kan landen binnen trinationaal onderwijs, kennis en arbeidsmarkt. Daarom vraag ik de Gedeputeerde om een toezegging. Gaat u zorgen voor een echte krachtenbundeling tussen de campussen en de kennisinstellingen in Limburg op het gebied van AI, zodat we niet versnipperd raken, maar we een sterke keten bouwen voor onderwijs en arbeidsmarkt? En drie, vooruitlopend op internationale ontwikkelingen, waarbij hogescholen toewerken naar een intensievere samenwerking, vindt GS dan ook dat het voor universiteiten en onderzoeksinstellingen cruciaal is om euregionaal de krachten te bundelen en gaat GS dit dan ook aanjagen? Tot zover. Mooi getimed. Het paste er precies in.

De voorzitter: Goed getimed. Dank u wel. Dan ga ik naar de fractie van de SP. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik ga mijn best doen net zo pünktlich als de heer Goossen te zijn. Ik wil graag beginnen met de opmerking dat dit voorstel ons een klein beetje verbaasd heeft. Niet dat de SP niet voor de versterking van onze kennisinfrastructuur, ons onderwijs of onze arbeidsmarkt is, maar we hebben hier wel een voorstel met twee zeer verschillende doelen voorliggen. We hebben dan ook een aantal vragen gesteld ten aanzien van het stuk ter voorbereiding op het debat vandaag, die nog aan dit agendapunt zijn toegevoegd. Het eerste onderdeel: een

investering van ruim € 1 miljoen die zich richt op een gezamenlijke samenwerking met euregionale partners, kennis- en innovatiepartners rondom AI, wat begrijpelijk is met een eigen Smart Services Campus in Heerlen en een supercomputer Jupiter in Jülich, niet ver van onze grens, die al genoemd is. Daar waar Nederland weinig kans maakt op de realisatie van een AI-gigafactory maakt Duitsland meer kans. Toch kunnen wij, daar we het rapport van Dialogic niet kennen, niet inschatten wat de kansen dan precies zouden zijn voor Limburg. Kan de Gedeputeerde daar kort op ingaan? In het voorstel is de zin opgenomen: 'Boven alles dient het project Einstein Telescope de hoogste prioriteit te houden. Deze mag geen wisselgeld worden ten opzichte van andere grote projecten of ontwikkelingen.' Wat bedoelt GS hier precies mee in relatie tot het AI-bidboek? We zien ook dat het voorstel van € 3 miljoen voor een groot deel wordt gedekt uit reeds bestaande middelen uit de kaders 'Midden in de samenleving' en 'Onderwijs en arbeidsmarkt'. We moeten hiermee constateren dat de oorspronkelijke bestedingsdoelen uit het kader 'Midden in de samenleving' niet gehaald worden en worden ingezet voor een nieuw, nog niet bekend doel. Wat is het effect hiervan op de rest van de portefeuille? Dan het tweede voorstel: het oprichten van wederom een onderzoekscentrum gerelateerd aan de Einstein Telescope. Daar waar we op 8 mei als PS al € 4 miljoen ter beschikking hebben gesteld aan de Universiteit van Maastricht voor oprichting van het Low Frequency Centre vraagt GS nu weer een apart besluit over nog eens € 2 miljoen subsidie voor een andere universiteit, namelijk die van Hasselt. Tijdens het vorige debat over het Einstein Telescope Low Frequency Centre hebben we aangegeven dat we als SP iedere inzet op de komst van de Einstein Telescope waarderen, maar dat de investeringen, of dat subsidies zijn of andere vormen, wel voor PS navolgbaar moeten zijn en blijven. We zijn tenslotte allemaal een soort van Einstein-ambassadeur. We hebben inmiddels al ruim € 21 miljoen uitgetrokken aan Einstein Telescopeprojecten, dit voorstel nog niet meegeteld, en via het Toekomstfonds hebben we ook nog middelen ter beschikking voor aan de Einstein Telescope gerelateerde innovaties. We constateren met een besluit dat zo kort op een ander besluit volgt dat het niet veel scheelt voordat het inzicht van PS in de financiering rondom de Einstein Telescope verdwijnt in een zwart gat, zullen we maar zeggen. Daarom pleiten wij ervoor om de Einstein Telescope en alle aanverwante investeringen die worden gedaan op te nemen als groot project, zodat de inspanningen en investeringen voor PS navolgbaar en meetbaar worden en wij ook als enthousiast ambassadeur van het project kunnen blijven optreden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Sol van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Het citaat van mijn buurman was ook het citaat waar ik mee wou begonnen, dus dat hoef ik niet te herhalen. Maar mijn opmerking is eigenlijk vooral dat het risico dat de Einstein Telescope ondersneeuwt ook een beetje door GS zelf in het stuk wordt vergroot, door de scope van wat we beogen ook enorm te verbreden. Er staan ook zinnen in als: 'Misschien kunnen we ook nog vraagstukken oppakken die randvoorwaardelijk zijn, bijvoorbeeld op het vlak van arbeidsmarkt, regionaal draagvlak, sociale impact.' Er wordt ook aan andere thema's, bijvoorbeeld energie en biomaterialen, gerefereerd. GroenLinks staat enorm achter een verdere impuls om AI in relatie tot de Einstein Telescope te bevorderen. Laat dat helder zijn. Ik denk ook dat daar enorm veel kansen liggen en dat dat een heel mooie innovatie is. Maar daar hoeven al die andere dingen niet per se bij. Ik denk ook dat de koppeling die in het stuk wordt gelegd met de AI-gigafactory's ook gewoon een gevaarlijke is. Hij is niet nodig. In Jülich staat al de snelste supercomputer die Europa op dit moment heeft. Dat is ook een heel politiek spel met een aparte tijdlijn waar we denk ik ook onze plannen niet van afhankelijk moeten maken. Dus ik was wat verbaasd over de verbreding van de insteek. Ik denk ook dat juist die breedte ook additionele en onnodige risico's introduceert. Ik ben benieuwd wat GS daarvan vindt. Het tweede is inderdaad – dat is ook al door de heer Roso aangehaald – een technische opmerking. Ik vind het gewoon niet helemaal zuiver om iets te dekken uit een toekomstig begrotingsresultaat. Ik heb er geen enkel probleem mee om meerjarige

besluiten te nemen. In die zin regeer je altijd een beetje over je eigen politieke graf heen. Maar neem dat dan gewoon op in de meerjarenbegroting. Wat er dan aan resultaat overblijft, dat zien we dan te zijner tijd wel. Dus ik vind de techniek niet helemaal zuiver. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van Est van 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Zoals ik bij een vorig agendapunt al aangaf, lijkt het erop dat men voor ieder initiatief gekoppeld aan de Einstein Telescope bij de Provincie Limburg komt voor financiering. Je zou bijna zeggen: de voorstellen komen met de snelheid van het licht naar PS toe. Ook bij dit voorstel zie je het gebeuren, hoewel het een plausibel verhaal is. Maar toch komen we tot de conclusie dat dit toch wel een erg groot bureauproject is, waarbij de drie acties zijn: inventarisatie en realisatie van een alliantie en het maken van een meerjarig programma. Je vraagt je af waarom dit niet vanuit die reguliere organisaties kan worden gedaan binnen de budgetten die zij hebben. We zien in de aanvraag dat alle vijf de universiteiten bereid zijn om financiële middelen op tafel te leggen, maar hoe zit het met de overheden in België en Duitsland? Komen hier ook financiële injecties vandaan? Waarom is de aanvraag van € 0,6 miljoen voor de coördinatie niet in het voorstel meegenomen? In het voorstel staat een herprioritering in 2026. Welke activiteiten kunnen of worden niet uitgevoerd als gevolg van deze herprioritering? Voor de komende jaren worden de lasten in kaart gebracht, maar zijn dit structurele lasten die impact hebben op de structurele begrotingsruimte, die schaars is als ik het College moet geloven. 50PLUS is blij dat de Universiteit Hasselt een belangrijke rol speelt in dit project, maar eigenlijk hoort er dan ook een goede oververbinding tussen Hasselt en de rest van de Euregio bij. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Meulenberg van D66. Ik wil hem ook van harte welkom heten, want dit is zijn allereerste optreden in deze commissie.

De heer Meulenberg (D66): Dank u wel, voorzitter. Als docent in het voortgezet onderwijs geef ik vaak aan leerlingen mee dat je altijd kunt blijven leren en dat het belangrijk is om dat ook samen te blijven doen. Samen kom je immers altijd verder en groei je op een duurzame manier. D66 ziet in dit voorstel een goede kans om Limburg strategisch te profileren. Onze provincie ligt midden in een unieke regio met goede en hoogwaardige universiteiten en innovatieve campussen. Juist in een tijd waarin Europa werkt richting autonomie, bieden kansen als deze een mogelijkheid om Limburg in de Euregio nadrukkelijker op de kaart te zetten. Deze ambitie verdient dan ook onze steun. We willen wel nog een aantal vragen hierover stellen. De eerste vraag. In het voorstel is te lezen dat samenwerking over een aantal jaar op de planning staat. Ik geloof tot 2030. Welke rol ziet Gedeputeerde Staten voor een duurzame voortzetting op langere termijn voor het behouden, versterken en uitbreiden van deze en soortgelijke samenwerkingen binnen de euregio? In het voorstel is te lezen dat aandacht wordt besteed aan de universiteiten. Graag zouden wij ook zien dat de samenwerking breder wordt uitgezet en dat mbo en hbo ook toegang krijgen tot deze samenwerking. Welke mogelijkheden ziet Gedeputeerde Staten hiervoor en hoe willen ze die mogelijke instellingen hierbij gaan betrekken? Dan het derde punt. Het opzetten van de AI-alliantie is een prima voorstel. Dan moet hiervoor wel de nodige infrastructuur aanwezig zijn. Heeft Gedeputeerde Staten in kaart gebracht in hoeverre die infrastructuur binnen de Euregio al aanwezig is? Zijn deze afdoende of zijn aanvullende investeringen nodig om het project te versterken en hoe groot zijn dan deze eventuele investeringen? Dan de laatste vraag. Wat is het scenario in het geval de Einstein Telescope niet naar Limburg zou komen? Het is nog niet 100% zeker dat die hierheen komt. Althans, dat is wat ik zo overal terug kon vinden. De infrastructuur is wel aangelegd dan. Dan vinden we het ook belangrijk om door te gaan met deze samenwerking, voor een verdere stimulans. Hoe kijkt Gedeputeerde Staten hiernaar? Voorzitter,

afrondend. Wij zijn als D66 hartstikke positief over het voorstel, maar zien tegelijkertijd wel nog ruimte om deze samenwerking krachtiger neer te zetten dan nu voorgesteld. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Berghorst van de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Laat ik vooropstellen dat de PvdA voor het stimuleren van grensoverschrijdend onderwijs is. En ja, ik gebruik bewust de term 'grensoverschrijdend onderwijs', omdat ik denk dat het voor heel veel van onze inwoners absoluut onduidelijk is wat we nou precies bedoelen met trinationaal onderwijs. Aangezien wij met elkaar hebben afgesproken om te proberen om zoveel mogelijk B1-taal te gebruiken, zou ik het College willen vragen om dat ook hier gestand te doen. Mbo-, hbo- en wo-studenten in onze regio moeten zonder belemmering over de grens aan onderwijs kunnen deelnemen. Diploma's van onderwijsinstellingen van over de grens moeten dezelfde waarde hebben in Nederland als in Duitsland. Dat is geen principekwestie. Dat is gewoon broodnodig in deze regio, voor onze toekomstige economie, maar ook voor kansen voor onze jongeren. Vanuit die positieve grondhouding hebben wij naar dit stuk gekeken, maar dan moet mij toch wel iets van het hart. Veel daarvan is al teruggekomen. Ik ga in herhaling vallen, maar ik vind het belangrijk om dat in dit geval toch even te doen. Nog geen drie weken geleden hebben wij € 4 miljoen beschikbaar gesteld ten behoeve van het Einstein Telescope Low Frequency Centre. Dat is een onderzoeksinstituut van de UM. Nu vraagt het College opnieuw om € 2 miljoen voor het oprichten van een kennisinstituut gericht op de Einstein Telescope. Dat voelt een beetje als een salamitactiek, voorzitter. Dat is volgens mij helemaal nergens voor nodig, want als er over één thema in deze Staten eigenlijk nauwelijks discussie is, dan is het over de steun voor de Einstein Telescope. Dus de vraag is waarom het College niet gewoon komt met één voorstel. Waarom steeds in weer een nieuw klein stapje weer een besluit? Voor de Staten wordt onoverzichtelijk wat we nou hebben toegekend en wat niet. De PvdA wil graag overzicht en inzicht. Wij willen weten wat we al hebben geïnvesteerd en wat er nog aan komt. Ik vind dat het College dat gewoon in één voorstel moet doen. U moet erop vertrouwen dat wij als Provinciale Staten die Einstein Telescope gewoon steunen en dat het goed komt.

De voorzitter: Er is een interruptie van de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter. Ik heb een vraag aan mevrouw Berghorst. Deels kan ik het natuurlijk volgen. Maar aan de andere kant, zou het niet juist beperkend kunnen zijn op het moment dat we het in één groot voorstel doen, dus als er dan weer een wijziging komt, dat we continu met wijzigingsvoorstellen gaan komen op het originele voorstel en dat eigenlijk het hele doel daarmee teniet wordt gedaan.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dat zou kunnen, maar in dit geval, als je drie weken geleden een besluit hebt genomen over een onderzoeksinstituut en je drie weken later opnieuw een voorstel voor een kennisinstituut voorgelegd krijgt, denk ik dat het elkaar niet heel erg bijt.

De voorzitter: De heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter. Dit verband snap ik, nu het zo kort bij elkaar ligt. Maar we hebben natuurlijk over deze gehele periode, en dat zal de komende periode ook nog gaan proberen, wel continu ook voorstellen gekregen over het stimuleren van de Einstein Telescope. Zoals ik nu net interpreteerde in ieder geval, zoals het verzoek op mij overkwam, is er het verzoek om al die

voorstellen zoveel mogelijk samen te pakken en niet sec deze twee van de laatste drie weken en deze van nu. Dat laatste zou ik kunnen steunen. Dat eerste lijkt mij onwerkelijk.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Waar het mij om gaat is dat we als Provinciale Staten overzicht en inzicht krijgen in wat we aan het doen zijn rondom die Einstein Telescope. We hebben bijvoorbeeld in de mobiliteitsdossiers gezien hoe we met elkaar in de problemen komen. Dat is als we iedere keer een klein puzzelstukje van de totale puzzel ter besluitvorming voorgelegd krijgen en we het overzicht verliezen van waar we mee bezig zijn. Dat wil ik voorkomen, mijnheer Roso. Dan vertrouw ik erop dat het College dat op een werkbare manier doet, waardoor we geen flexibiliteit verliezen. Maar het gaat erom dat wij niet met elkaar in de problemen komen of met elkaar uiteindelijk door een hele reeks aan besluiten zo ineens iets georganiseerd hebben waarvan we denken: maar wilden we dit eigenlijk? Daar gaat het mij om.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dank u. Dat gezegd hebbende, de strategische euregionale AI-alliantie. De PvdA mist daarin heel erg de Brightlands Campussen. De hele Brightlands Campus komt maar één keer voor in dit stuk. Ik vind dat heel gek. Het lijkt wel alsof we de Brightlands Campus hebben en daarnaast iets nieuws gaan doen en gaan steunen, terwijl ik me afvraag: zijn we onze eigen concurrentie niet aan het steunen? Dus ik zou graag willen weten van het College op welke wijze de Brightlands Smart Services Campus gaat bijdragen aan deze alliantie en of u dat ook uitdrukkelijk in dit stuk wil vermelden om te voorkomen dat we de indruk wekken dat we onze eigen concurrentie aan het optuigen zijn met dit voorstel. En dan tot slot de financiering. Ik ben het volstrekt eens met de heer Roso over de dekking. Ik vind dat er een ander dekkingsvoorstel moet komen. Op deze manier over je graf heen regeren vind ik gewoon niet zo fraai. Er zijn andere manieren, dus ik zou aan het College willen vragen om met een ander dekkingsvoorstel te komen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Loomans van de fractie Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja, dank u wel, voorzitter. Als voorlaatste spreker is er niet zo heel veel over voor mij om aan nieuwe vragen te stellen. Ik heb er al heel veel gehoord die ikzelf genoteerd had, dus daar sluit ik me graag bij aan. Misschien nog even twee accentjes om te leggen. Trinationale samenwerking op onderwijs. Helemaal goed. De Einstein Telescope. Heel belangrijk. Dat moeten we vooral blijven doen. Maar ik herken ook de signalen die ik aan mijn rechterkant gehoord heb, namelijk dat wij een beetje het overzicht kwijt aan het raken zijn – tenminste, ik ben het overzicht kwijt aan het raken – over al die verschillende projectjes, een klein potje hier en even een klein bedragje daar, wat wij in de afgelopen jaren allemaal geïnvesteerd hebben in die Einstein Telescope. Welke vorm dan uiteindelijk gekozen wordt, kan me niet zo heel veel schelen, maar ik zou graag een overzicht hebben van al die projectjes die we hier besproken hebben, al die bedragen die we hebben toegekend, met de looptijden erbij, zodat we dat eens een keer overzichtelijk bij elkaar krijgen. Noem het maar de plakjes salami. Kunnen we die even in een nette verpakking bij elkaar krijgen? Dan nog een opmerking over een andere opmerking die mij nieuwe collega net maakte. Wat als de Einstein Telescope niet onze kant op komt? Hebben wij dan een plan B? We hebben heel veel geld geïnvesteerd voor onderzoek en samenwerking. Als nu volgend jaar het balletje de verkeerde kant op rolt, stopt dan alles en gaan we iets anders doen? Wat gaan we doen? Hebben we een plan B? Dat is eigenlijk mijn vraag? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan inderdaad tot slot van uw commissie mevrouw Jiménez Hastenrath voor de PVV.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Ik zal het toch helemaal doen. Voorzitter, de PVV Limburg steunt de ambitie om onze provincie economisch sterker te maken en de kansen rondom de Einstein Telescope optimaal te benutten, want als deze investering daadwerkelijk leidt tot innovatie, werkgelegenheid en versterking van onze regio, dan is dat vanzelfsprekend positief voor Limburg. Maar, voorzitter, dat betekent niet dat wij automatisch instemmen met ieder internationaal samenwerkingsproject dat vandaag onder deze vlag wordt gepresenteerd, want bij dit voorstel hebben wij serieuze zorgen. Allereerst over de financiën. Dat werd ook al vaker aangekaart. Er wordt nu € 3 miljoen beschikbaar gesteld, deels via herprioritering van bestaande budgetten, oftewel: geld dat oorspronkelijk bedoeld was voor Limburgse onderwijsinfrastructuur en talentontwikkeling wordt gewoon verschoven naar internationale samenwerkingsconstructies, AI-allianties en academische netwerken. Dan stelt de PVV een heel simpele vraag. Wat merkt de gewone Limburger hiervan? Wat levert een AI-samenwerking met Jülich concreet op voor de werknemer in Parkstad? Wat betekent een internationaal PhD-programma voor het mkb in Noord-Limburg? En welke kansen ontstaan hierdoor daadwerkelijk voor Limburgse mbo-studenten? Want, voorzitter, op dit moment zien wij vooral voordelen voor bestuurlijke en academische netwerken, maar nog weinig tastbare resultaten voor de inwoners die deze projecten uiteindelijk betalen. Daarnaast maken wij ons zorgen over de bestuurlijke kant van dit voorstel. Hoe meer dit soort projecten worden ondergebracht bij euregionale samenwerkingen en internationale partners, hoe verder de uitvoering op afstand van Limburg komt te staan. De Provincie betaalt mee, maar de regie verschuift steeds meer richting organisaties waar PS beperkt invloed op heeft. Precies dat is het soort bestuurlijke constructies waar de PVV kritisch op is. Want wie heeft straks werkelijk de regie, Limburg zelf of een internationaal bestuurlijk netwerk, waarin deze invloed steeds kleiner wordt? Voorzitter, daar komt nog een belangrijk punt bij. De komst van de Einstein Telescope naar deze regio is nog altijd onzeker. Daarom vragen wij ons af: hoe wordt voorkomen dat het voorstel uiteindelijk vooral politiek wisselgeld wordt, terwijl de daadwerkelijke realisatie nog allerm minst gerealiseerd is? Tot slot willen wij harde duidelijkheid over de financiële risico's op de lange termijn, want de praktijk leert dat tijdelijke subsidies vaak uitmonden in nieuwe financieringsronde en structurele verplichtingen. Juist daarom vinden we het belangrijk dat PS vanaf de beginfase maximale grip houdt op het dossier. Om die reden steunen wij nadrukkelijk het initiatiefvoorstel van de SP om de Regeling Grote Projecten toe te passen op dit dossier. Een laatste vraag die ik heb, is: wat als de Einstein Telescope niet naar deze regio komt? Heeft GS dan al een exitstrategie achter de hand? Tot zover mijn eerste termijn.

De voorzitter: Ja, dank u wel. Dan zijn wij aan het einde gekomen van de termijn van uw commissie en kan ik overgaan naar de termijn van GS, met het verzoek om heel even twee minuten te schorsen. Dan doen wij dat. U kunt een kop koffie halen, maar dan wel heel snel.

[SCHORSING]

De voorzitter: Dames en heren, wij gaan verder met de vergadering. Dit is een oproep aan de mensen die nog niet in deze zaal zitten. Ik geef graag het woord aan de Gedeputeerde voor de beantwoording van de vragen. Ik hoopte dat ondertussen mensen binnen zouden gaan komen, maar dat is dus nog niet het geval. Dan gaan we verder. Ik geef graag het woord aan de Gedeputeerde. Ga uw gang.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank u wel, voorzitter. Dank aan uw Staten voor alle vragen op dit onderwerp en dit voorstel dat thans voorligt. Voorzitter, AI zal niet meer verdwijnen uit ons

dagelijks leven. AI houdt zich ook niet aan de data van verkiezingen en aan termijnen die nodig zijn om nieuwe coalitieakkoorden te vormen. AI houdt zich ook niet aan landsgrenzen. Daarbij is het relevant om ervoor te zorgen dat deze ontwikkelingen doelgericht worden gestuurd naar een vorm waarin maximale strategische waarde wordt gecreëerd. Onze Euregio bevat dicht aan ieders landsgrenzen een zeer hoge dichtheid aan kennisinstellingen en campussen. De afgelopen twintig jaar zijn hier vele honderden miljoenen geïnvesteerd. Door de verbinding van deze plekken met als motto 'corporation is a new competition' – ik heb mevrouw Berghorst goed gehoord, dat je zegt: samenwerking is de nieuwe concurrentie – kunnen we in de Europese zoektocht naar autonomie een heel belangrijke rol spelen. Om die reden heb ik me toen ik startte als Gedeputeerde heel sterk gemaakt om een samenwerking te creëren tussen de vijf universiteiten in onze euregio. Dat heeft geleid tot een MoU. Ik heb even gekeken naar een Nederlandse vertaling. Het is een soort van verklaring van gezamenlijkheden tussen de vijf universiteiten. Ik ben er bijzonder trots op dat volgende week bij de OECD-conferentie die MoU wordt gesloten tussen de elf hogescholen in onze regio. Bij de vijf universiteiten studeren thans honderdduizend studenten, bij de hogescholen ook honderdduizend studenten. Ik ben ook bezig met het mbo in de euregio. Daarnaast zijn er, wat ik al zei, honderden miljoenen geïnvesteerd in euregionale campussen, bij ons de Brightlands Campussen waar ik nadrukkelijk mee samenwerk, ook op dit thema. We hebben vier academische ziekenhuizen waar er ook op dit moment via deze lijn die we uitzetten contacten mee zijn. Thans ligt het voorstel voor de Einstein Telescope Research Hub, wat de vijf universiteiten, die in maart 2025 deze MoU gesloten hebben, zelf hebben geïnitieerd. En er ligt een voorstel voor AI om een sterke, strategische AI-alliantie te maken in onze euregio. In het rapport van het Haags Instituut voor Strategische Studies is te lezen dat onder andere Duitsland nu al een veel sterkere AI-positie heeft dan Nederland. Met Jülich, met Jupiter, in de achtertuin en het nieuwe AI-onderzoeksinstituut van de RWTH, waarin € 180 miljoen geïnvesteerd wordt door Noordrijn-Westfalen, is deze infrastructuur voor ons als Limburg heel dichtbij. Daarnaast ligt er een heel sterke onderzoeksinfrastructuur in Hasselt, op de Corda Campus, waar op dit moment 5.000 bedrijven zitten in dit vakgebied. Dit is ook zo in Luik. Dan ga ik over tot de beantwoording van de vragen die zijn gesteld, voorzitter. Forum voor Democratie vroeg wat dit voorstel nu toevoegt aan dat wat er allemaal al is op het gebied van AI. Ik heb toe kunnen lichten in de inleiding dat dit ontzettend snel gaat. Europa wil naar autonomie toe. Op dit moment zijn er in de wereld vijf grote supercomputers, waarvan vier in Amerika en één in Europa. Die in Europa ligt bij ons in de achtertuin. Dat is Jupiter in Jülich. Dat de ontwikkelingen op dit moment zo snel gaan, betekent dat je heel goed in de gaten moet houden waar er op dit moment behoefte aan is en waar mondiaal ook het hele verhaal van AI naartoe zal gaan. Dan zie je dat wij in Limburg alleen met onze infrastructuur niet die positie kunnen krijgen die we wel zouden kunnen krijgen als Limburg als we ons verbinden met de partijen direct over de grens, in de euregio. Dat is de meerwaarde die we nu willen voorstellen in dit voorstel, waarbij we op dit moment dit project gewoon willen gaan starten. Dan de bijdrage van de andere landen. Daar wordt aan gewerkt. Ik heb nauw contact met Noordrijn-Westfalen, Luik en Hasselt hierover. Samen met het Forschungszentrum Jülich wordt gekeken hoe we hier de zaak kunnen verbinden, zodat we daar een voorstel voor kunnen maken, zodat we in ieder geval massa hebben, ook in het hele Europese veld.

De voorzitter: Ik zie een vraag van de heer Jacobs van Forum voor Democratie.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Ja, dank u wel. Ik vind dat een beetje vreemd. Je gaat hier een financieringsvoorstel doen. Wij geven € 1 miljoen. Maar je weet gewoon nog niet wat andere partijen geven. Als je een samenwerkingsverband met elkaar aangaat, dan ga je van tevoren toch ook over financiën praten met elkaar? Dus ik vind dat antwoord ... Ja, het klinkt mij een beetje vreemd in de oren, dat je aan de ene kant zegt dat je een miljoen ter beschikking stelt, maar dat je nog niet weet wat de andere landen in dezen gaan doen. Aan de voorkant zou ik dat regelen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Daar zijn we ook mee bezig. Door Aken wordt op dit moment € 180 miljoen geïnvesteerd in het hele verhaal van AI. Daar hebben we afspraken mee. Met Jülich, met Aken, met Luik, met Hasselt, bespreken hoe we dit samen gaan doen onder de MoU die we gesloten hebben met elkaar. Hoe we dat concreet gaan uitwerken, gaan we de komende tijd bekijken. Vandaar dat ook in de herprioritering is gekeken naar het geld dat we al hebben en het geld dat we in de toekomst nodig hebben. Maar we zetten die stap naar voren om ervoor te zorgen dat we ook zeker voor onze Brightlands Campus in Heerlen een kans niet onbenut laten. Ik weet dat de gemeente Heerlen en ook Stadsregio Parkstad Limburg ontzettende voorstander zijn van dat hele verhaal van een giga-AI-fabriek. Er zijn meerdere vragen gesteld over de giga-AI-fabriek, ook in relatie tot de Einstein Telescope, en het rapport van Dialogic. Het rapport van Dialogic gaat over: wat zou een meerwaarde zijn van een giga-AI-fabriek in Nederland, in onze regio? Daar is geconstateerd dat op dit moment het huidige bedrijfsleven in Limburg nog niet zozeer AI-gericht is en dat dat een investering vergt waarbij er heel veel aanloop moet zijn om dat voor elkaar te krijgen. Wat wel in de studie geconstateerd is, is dat we een heel hoge dichtheid hebben van kennisinstellingen, van campussen en kennisinstellingen, en dat je daarmee een positie zou kunnen krijgen in de hele markt, los van het feit of er überhaupt een giga-AI-fabriek in onze regio of in Duitsland gaat landen, maar dat je daardoor wel een strategische positie krijgt. Met Jupiter in de achtertuin is er op dit moment maar één partij in Europa die weet hoe je zo'n ding bouwt, hoe je zo'n ding onderhoudt, wat je kunt met zo'n ding, welk onderzoek nodig is. Als we dat weten te verbinden in onze regio – met Forschungszentrum Jülich heb ik meerdere gesprekken gehad en zij willen dat ook graag – dan hebben we een positie waarmee we een rol kunnen spelen in Europa. Dan maakt het niet uit waar de giga-AI-fabriek er komt, of dat in Zuid-Portugal of in Noord-Finland is. Maar dan kunnen we daar een rol van betekenis spelen. Daar zetten we op dit moment op in. Voorzitter, dan ga ik door naar de vragen van JA21.

De voorzitter: Ik moet u toch nog heel even onderbreken, want de heer Jacobs heeft een vervolgvraag.

De heer Jacobs (Forum voor Democratie): Ja. Mevrouw Berghorst vroeg het ook en ik heb er eigenlijk nog geen antwoord op gekregen: de samenwerking met Brightlands ... In dit voorstel wordt het – ik had het over het hoofd gezien – één keer genoemd. Maar je zou zeggen: wat daar bezig is en ook hoe de gemeente Heerlen daarin investeert ... Ze willen de AI-hub van Nederland worden. Hoe zit die samenwerking in elkaar? De Universiteit Maastricht zit erin. De Universiteit Maastricht gaat nu euregionaal. Hoe wordt Brightlands concreet betrokken bij dit hele gebeuren?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Ik heb uw Staten goed gehoord, voorzitter, dat het belangrijk is om overzicht te houden. Overzicht houdt je door heel erg stap voor stap te werken. Vandaar dat we drie jaar geleden gestart zijn met de universiteiten, nu met de hogescholen bezig zijn en ook met de campussen. Die campussen onderling spreken ook al met elkaar. Ik weet dat de campus in Heerlen veelvuldig contact heeft met de campus in Hasselt, de Corda Campus, die op dit moment op dit vakgebied groter is en ook meer bedrijven heeft. Door kennis uit te wisselen met elkaar en elkaar te helpen, kan de campus in Heerlen ook beter worden. Langs die lijn, dus de verbinding van de universiteiten, de verbinding van de hogescholen en de verbinding van de campussen, waar we nu mee bezig zijn ... We zijn gaan starten, samen met mijn collega Satijn, met een studie: hoe kunnen we die campussen veel beter samen gaan laten werken, zodat die infrastructuur ook optimaal benut

worden? Daarin gaat zeker op dit vakgebied de campus in Heerlen een heel belangrijke rol spelen. De eerlijkheid gebiedt mij wel te zeggen, ik zei het al, dat de structuren in Duitsland en aan de Belgische kant een stuk meer body hebben dan onze eigen campus. Daarom is het voor onze eigen campus ook cruciaal om die verbinding te leggen, om mee te kunnen gaan in die ontwikkeling, die op dit moment razendsnel gaat.

De voorzitter: Dank u wel. Er is een vraag van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, we zijn nu bij het blokje over Brightlands. Dan zal ik ook meteen mijn vraag stellen. Ik snap dat. Natuurlijk is dat allemaal waar, maar het klinkt allemaal heel informeel wat mij betreft. Het is meer van: zij kunnen aanhaken bij. Er zijn gesprekken. Is er een mogelijkheid ... Ik denk dat er een brede behoefte is om dat gewoon iets meer te formaliseren, dus dat in dat voorstel de rol van Brightlands iets centraler wordt gesteld en dat het niet is van: we zien wel hoe dat uitpakt en uiteindelijk is het ook goed voor Brightlands. Dus dat daar concrete doelen in staan voor Brightlands, dat bepaalde middelen worden gereserveerd of dat ze formeel in een bepaald samenwerkingsverband een partner zijn, zodat dat iets meer verankerd is. Ik denk dat dat wat meer comfort geeft aan wat de Staten vraagt. Bent u het daarmee eens?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin: Ja, voorzitter, daar ben ik het mee eens. Wij zullen samen met de afdeling kijken hoe we dat richting het Statenvoorstel naar 19 juni verder kunnen vormgeven en kunnen verdiepen. Ik heb goed gehoord dat jullie wat meer comfort willen hebben over de heel goede strategische positie die onze campus daar gewoon heeft. Dat begrijp ik ook. We gaan kijken hoe we dat goed kunnen opnemen in het voorstel richting juni.

De voorzitter: De heer Goossen van de BBB heeft daar ook een vraag over.

De heer Goossen (BBB): Ik hoor de Gedeputeerde zeggen dat Duitsland en België verder zijn, maar welke slag hebben wij dan in Limburg gemist?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dat vind ik een heel lastige vraag. Ik kan niet zo zeggen welke kansen we gemist hebben. We hebben gewoon vol ingezet, maar ik constateer dat de afgelopen jaren, de afgelopen tien of twintig jaar, die verbindingen in de directe Euregio niet zo hard gemaakt zijn. Dat betekent dat de investeringsprogramma's aan de Belgische kant hun beloop hebben gehad, aan de Duitse kant hun beloop hebben gehad, net als bij ons. Dan zie je dat daar bepaalde keuzes zijn gemaakt die er uiteindelijk toe leiden dat de situatie is zoals die is. Het is voor mij heel moeilijk voor mij om nu die vergelijking te trekken tussen Nederland en België. Ik denk niet dat we een kans hebben gemist. We hebben met volle overtuiging fors geïnvesteerd in de Brightlands Campussen. Die doen het ook goed. Die doen het Europees ook goed. Die zijn goed aangeschreven. Maar als ik specifiek kijk naar dat stuk digitalisering en AI, dan zie ik zeker ... Je ziet het ook terug in de studie van het Haags Instituut. Dan heeft Duitsland gewoon een betere positie, zeker met een Jülich in de achtertuin. Die kans zou ik ook echt niet willen missen voor Limburg, niet voor de Brightlands Campus alleen, maar ook voor de universiteiten, om daarmee veel krachtiger in Europa zo'n kennisinfrastructuur neer te zetten.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter: Sorry, excuseer. Er was toch nog een vraag van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Collega's stellen vragen over België en Duitsland met name, maar de Nederlandse AI-coalitie heeft al besloten dat er een AI-fabriek in Groningen komt, wat een nationale voorziening zal moeten gaan worden. Ik denk ... Ik zal het in een vraag gieten. Het lijkt mij dat dat alleen maar de noodzaak voor samenwerking over die grens versterkt.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dat is een heel correcte opmerking, voorzitter. Ik kan dat ook nog toelichten. De AI-gigafabriek in Groningen is een van de initiatieven die Europa heeft aangejaagd in veel Europese landen. Zo is bijvoorbeeld de huidige AI-gigafabriek Jupiter in Aken ook een van die projecten die inmiddels al gefinancierd is door de Europese Unie. Ik heb veelvuldig met Groningen contact gehad toen de AI-fabriek daar kwam, om te kijken of zij ook zouden willen meedoen als er een AI-gigafabriek bij ons in de buurt zou komen, maar uit de gasgelden die zij hebben gekregen voor het Herstel Groningen wilden zij dat financieren. Tegelijkertijd zag ik bij ons ook in GS dat werd gezegd: we zijn nog niet zo ver. En tegelijkertijd: we willen absoluut vermijden dat deze investering een risico gaat vormen voor de Einstein Telescope. Constant zijn we ons daar bewust van en letten we daar ook heel goed op. Los van de structuur van de AI-gigafabrieken ziet Europa: willen wij autonoom worden op dit gebied en willen wij autonoom worden op het gebied van cloudinfrastructuur en rekenkracht, dat hele verhaal dat nodig is voor AI, ook data, dan zullen we moeten investeren, **los van de AI-gigafabrieken in alle landen, ook in giga-AI-fabrieken [1.01.35]**. Dat is het voorstel dat thans voorligt. Europa heeft die call tot twee keer toe niet opengezet. Ze sleutelen nog altijd aan de voorwaarden. Daar wil Duitsland heel graag op meelifen. Duitsland wil graag dat Nederland, België, heel de Benelux meedoet. Dat heeft de trein in gang gezet en heeft ook geleid tot het Dialogic-rapport. De conclusie van het Dialogic-rapport is ook: je kunt in ieder geval heel goed gaan kijken hoe je dat kenniscluster kunt gaan bouwen, want dat heb je al in de regio. Een lang antwoord, maar dat is wat er gebeurd is.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik u nu graag het woord verder.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel. De vragen van JA21 over de Brightlands Smart Services Campus heb ik feitelijk net al beantwoord in het geheel. U stelt ook nog de vraag waarom een beroep wordt gedaan op aankomende jaren. Ik heb dit in de inleiding al gezegd: deze ontwikkeling houdt zich niet aan verkiezingsjaren of aan de systematiek van financieren voor toekomstige jaren. Deze ontwikkeling kent een ontzettend hard tempo. Daarom hebben wij gezegd: we gaan kijken hoe we dit richting de Staten kunnen brengen. Maar ik heb uw verzoek goed gehoord. Ik heb ook het verzoek van mevrouw Berghorst goed gehoord. Mevrouw Berghorst heeft ook gezegd: ik wil in ieder geval dat gekeken wordt naar een ander dekkingsvoorstel. Dat is ook een beetje het voorstel van u. We gaan serieus onderzoeken wat daarin mogelijk is – ik heb u goed gehoord – en we zullen dat wat mogelijk is meenemen in het voorstel van PS voor juni. Daarbij kijken we ook: hoe is het in het verleden gebeurd en bij welke voorstellen is het anders gegaan? Maar wij zullen serieus onderzoeken hoe we hier handen en voeten aan kunnen geven.

De voorzitter: Ik zie een vraag van mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ja, 'onderzoeken' ... Als Statenlid kan ik wel drie manieren bedenken waarop je een bedrag van € 1,8 miljoen kunt dekken uit de huidige begroting. Dus onderzoeken vind ik een beetje een te vrijblijvende toezegging, omdat onderzoeken ook kan betekenen: we hebben het onderzocht en vinden dit toch het beste idee. Dat zou betekenen dat we in een situatie komen waarbij de Staten zelf het dekkingsvoorstel gaat veranderen door het te amenderen. Dus ik zou u willen vragen om gewoon toe te zeggen dat u met een ander dekkingsvoorstel komt en niet met een onderzoek naar een ander dekkingsvoorstel. Kunt u dat toezeggen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Waar we al naar gekeken hebben – dat staat niet hierin – is het feit dat ik een tijd terug een garantiesubsidie heb gegeven aan de coöperatie Leo Loopbaan in het kader van de JTF-projecten voor circulaire economie op de campussen, op Chemelot. Dat geld gaat terugkomen. Ik had heel graag verwerkt gezien in dit voorstel dat we niet € 1,8 maar € 1,3 miljoen vragen, omdat we weten dat dat geld terugkomt. Daar hint ik op als ik zeg 'onderzoeken', kijken in hoeverre we dat zouden kunnen verwerken in dit voorstel, maar of we dat kunnen doen hangt ook af van de financieel-technische mogelijkheden. Maar op dit moment kan ik niet meer toezeggen dan dat we het serieus gaan onderzoeken. Daarom noem ik het voorbeeld van die garantiesubsidie, wat mogelijk is en wat we dan kunnen meenemen in het voorstel richting 19 juni.

De voorzitter: De heer Roso van JA21 heeft daar ook nog een vraag over.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter. Mevrouw Berghorst en ik vinden elkaar hier. Dat gebeurt niet heel vaak. Nee, dat klopt, in ieder geval politiek gezien. Wij gaan zelf inderdaad ook onderzoeken hoe we aan een andere dekking kunnen komen. Dat verzoek wordt nu een aantal keren gedaan. In het verleden hebben we dat ook gedaan, maar hebben we het nog wel hard gemaakt. Niet dat dat uit een begrotingsresultaat moet gaan komen naar de toekomst toe. We hebben aan de andere kant te maken met andere portefeuilles waarin onderbesteding plaatsvindt, wat aan de ene kant tot hogere kosten kan leiden omdat je dingen uitstelt en ze daarna duurder zijn, maar daarnaast ook een aantal andere investeringen een soort van ingehaald worden door de tijd en daar ook geld voor vrijgemaakt zou kunnen worden. Ik wil nogmaals een beroep doen, ook in vervolg op de vraag van mevrouw Berghorst: kijk ook buiten de eventuele portefeuille en maak er een kleine portefeuilleteansfer van als er bij een andere portefeuille wel die ruimte is. Ik heb hem liever nu gedekt dan dat ik in de toekomst rekening moet gaan houden met overschotten, alleen al om dit te gaan financieren. Ik heb hem liever nu al dicht liggen dan dat we in de toekomst daar vragen over gaan krijgen. Dat stimuleert de continuïteit van dit project ook niet, waar we in basis positief tegenover staan.

De voorzitter: Ja, Dit was meer een opmerking ter ondersteuning van het betoog van mevrouw Berghorst dan dat ik een vraag heb gehoord. Ik ga de Gedeputeerde gewoon vragen om verder te gaan met de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Ik heb de vraag van LOKAAL-LIMBURG – hoe garanderen we nu dat de Einstein Telescope prioriteit houdt ten opzichte van andere zaken? – al toegelicht. We gaan ervoor zorgen dat de Einstein Telescope nimmer geschaad wordt door de ontwikkelingen van een giga-AI-fabriek, alhoewel het wel zo is dat de Einstein Telescope een totaal andere focus heeft en een totaal ander financieel arrangement dan een giga-AI-fabriek. Vandaar dat het thans voorliggende voorstel ook niet gaat over een giga-AI-fabriek, maar over de realisatie van een kennishub, van een research hub, van al datgene wat er al is om ervoor te zorgen dat je een verschil kunt maken in Europa, waarbij onze kennisinstellingen en campus ook gewoon

adequaat kunnen meeliften. Dan heb ik de vragen van de VVD: wat merken de Limburgse bedrijven ervan? Een heel terechte vraag. Dat mkb is niet uitgesloten. De campussen gaan nadrukkelijk een rol spelen in dit hele verhaal, ook de euregionale campussen. Ik noemde het al, op onze campus in Heerlen zitten tientallen bedrijven. In de campus in Corda zitten heel veel bedrijven. Op de RWTH-campus zitten heel veel bedrijven. Dus dat mkb wordt nadrukkelijk meegenomen. Ik zou het ook heel fijn vinden als we op euregionale schaal dat mkb kunnen laten kennisdelen en met elkaar in contact kunnen laten komen, ook om de economische kansen veel meer te vergroten, om daarmee – dat is geen B1-woord – de agglomeratiekansen van onze Euregio veel meer te kunnen verzilveren dan we op dit moment doen. Dan was een vraag: hoe groot achten wij het risico dat op federaal niveau in Duitsland uiteindelijk andere keuzes worden gemaakt? Ik heb het woord 'koehandel' ook genoemd. Daar wordt op dit moment heel hard voor gelobbyd. Mijn collega Satijn is daar heel hard mee bezig, ook om ervoor te zorgen dat we de keuze voor de Einstein Telescope op onze regio te laten vallen. Daar zetten we als GS ook heel fors op in. Het is in ieder geval zo dat wij als Nederland en als Limburg erop zullen letten dat wij niet in een situatie komen dat we wel een giga-AI-fabriek krijgen en geen Einstein Telescope. Maar nogmaals, het zijn compleet andere financiële arrangementen met compleet andere financiers en ook een andere tijdlijn. Dan is gezegd dat het goed is dat we onderzoeksinstellingen verbinden, maar dat we vaker projecten hebben gehad die goed klonken, maar waar mensen uiteindelijk weinig van merkten. Wat ik in ieder geval in het hele verhaal ... Ik zal het woord trinationaal niet gebruiken, maar ik heb in het kader van grensoverstijgende verbindingen van universiteiten en hogescholen vier keer per jaar overleg met bestuurders van de universiteit en de hogescholen, waarbij we ook op basis van de verklaring die getekend is, de MoU, nu ook naar een meerjarenprogramma, in ieder geval een tienjarig programma toe gaan. Dat is eigenlijk een beetje de systematiek van Kennis-As. Het gaat om een tienjarig programma met een bestuursakkoord eronder, waarbij die universiteiten zelf een X bedrag aan geld op tafel moeten leggen om ervoor te zorgen dat het georganiseerd wordt, dat ze daar een projectleider voor kunnen aanstellen, om ervoor te zorgen dat je wat betreft gezamenlijke curricula één opleiding in drie landen tegelijk kunt doen, niet alleen op AI of op natuurkunde voor Einstein, maar ook bijvoorbeeld op het gebied van nieuwe zaken die er gaan komen. Op dit moment merk ik dat er veel reuring is in de Euregio om iets met vrouwenstudies te doen. Daar kun je naar kijken. Uiteindelijk hoop ik dat ik iets aangejaagd heb waarbij ze zelf dat vuurtje brandende houden. Dan het mbo. Een heel terecht punt. Ik investeer vanuit mijn portefeuille ook fors op het hele mbo, zeker in de Vakmanschapsagenda. Ik heb vorige week in Brussel contact gehad met een aantal mensen en binnen Erasmus staat er nog een call open voor een Excellence Center for Vocational Training. We zijn nu aan het kijken hoe we het mbo in de Euregio daarbij kunnen aanhaken, om daar nog een aanvraag voor te doen. Ik denk dat het mbo een heel logische, maar ook een heel relevante derde stap is in deze ontwikkeling, om te zien hoe we die meenemen in het hele verhaal, net zoals in de lijn bij de Einstein Telescope: je hebt een pathfinder. Hoe doe ik dat? Wat is fundamentele natuurkunde? Maar ook: hoe bouw je zo'n ding en hoe onderhoud je zo'n ding? Dat is bij AI hetzelfde. Dan heb ik de vragen van het CDA over Dialogic. Dat heb ik al kort toegelicht, hoe dat tot stand is gekomen, wat daarin staat en hoe we om zijn gegaan met de adviezen daarover. Over koehandel heb ik het ook gehad. Dan de koppelkansen met de Brightlands Campussen. Die zijn betrokken. In ieder geval de Brightlands Smart Services Campus is hierbij nauw betrokken. Maar wat ik zei, ik wil heel graag die studie doen op het niveau van kennisinstellingen en professoren: wat zit nou in zijn totale breedte in de euregio, ook op campussen, aan kennis, en hoe kun je slim die verbindingen gaan maken? Uiteindelijk zullen de universiteiten en hogescholen dat ook zelf moeten gaan aanjagen, vanuit het principe: als we samenwerken staan we sterker dan wanneer we niet samenwerken. Dan heb ik de vragen van de BBB. Welke harde resultaten verwachten wij van die AI-alliantie? Niet alleen maar praten, netwerken, koffie drinken, vlaai eten en dat soort dingen. Daar ben ik het helemaal mee eens. Daar ben ik ook niet van. We zien dit voorstel als echt een eerste stap om te komen tot een gefundeerd plan en het leggen van commitment met een aantal euregionale

partners. Het kan zo zijn dat ik over een jaar, als de nieuwe coalitie aantreedt, tegen die nieuwe coalitie zeg: dit is wat we tot nu toe gedaan hebben. Dit is wat er in de Euregio ligt. Beste nieuwe coalitie, zorg ervoor dat je daar adequaat op ingaat. Maar dan moet ik nu wel de middelen hebben om dat hele verhaal te gaan aanjagen. Dus het is ook zo dat we in die nieuwe coalitie aangeven hoe ze daar verder op kunnen investeren. Wij staan aan de lat voor een vitale regionale economie. Het is belangrijk – wat ik al zei, Al gaat niet meer uit onze samenleving – dat we daar nu op meegaan. Dan onderwijs en campussen. Minder versnippering. Meer kracht. Ik kan u toezeggen dat ik er als Gedeputeerde alles aan ga doen – dat doe ik al – om die krachtenbundeling tot stand te brengen, niet alleen hier, maar zeker ook naar het mbo. Dat heb ik net ook aangegeven. Maar wat ik zei, niet alle kaarten liggen in mijn handen. Ik ben nu bezig met de universiteit en hogescholen, om ervoor te zorgen dat die meerjarenprogramma's er komen en dat zij zelf uiteindelijk dat voort gaan zetten, ook onder zo'n bestuursakkoord met hen.

De voorzitter: De heer Goossen heeft daar een vraag over.

De heer Goossen (BBB): Die aanjaging van het mbo, lukt dat deze coalitie nog of wordt dat ook overstijgend?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Het mbo in de Euregio is een hele uitdaging. Op het moment dat je vier jaar de tijd hebt om te werken aan dit thema, moet je je focussen. Je kunt niet alles doen. Die focus heb ik ingezet om met de universiteit te beginnen, daarna de hogescholen en de campussen. Met het mbo ben ik ook bezig, maar ik heb ervoor gekozen om eerst aan de Limburgse kant te kijken, om daar de verbinding te maken via die Vakmanschapsagenda. Bij het mbo is het zo. De drielandentrein is een goed voorbeeld. De diploma's van de machinisten op de drielandentrein in drie landen worden niet erkend. Dus je zult eerst moeten gaan kijken: hoe is die diploma-erkenning geregeld? De Benelux heeft het initiatief genomen om dat te gaan regelen, in de Benelux, met NRW erbij. Het is cruciaal, zeker als je kijkt naar zo'n euregionale arbeidsmarkt, dat een elektricien die op het Vista College in Heerlen is opgeleid, bij wijze van spreken ook in Aken werkt. Ik vind het superjammer dat de € 3 miljard investering van de RWTH-campus in Aken, die 1,5 kilometer over de grens bij Vaals ligt ... Ik vind het jammer dat er geen enkele elektricien is geweest of geen enkel bedrijf in Limburg is geweest dat daarvan mee heeft kunnen profiteren. In Eindhoven zou dat onmogelijk zijn. Als je kijkt in een straal van 100 kilometer rondom Eindhoven, dan hebben heel veel andere bedrijven geprofiteerd van de ontwikkelingen en de bouw die daar heeft plaatsgevonden. Door de landsgrens bij ons en het feit dat diploma's niet erkend zijn, is dat bij ons vaak gewoon uitgesloten. Dus bij die mbo's kijken we eerst: wat is überhaupt aan basis nodig om uiteindelijk mee te kunnen gaan? Anders kom je in een situatie dat je inderdaad koffie gaat drinken en vlaai blijft eten, maar dan zijn de basisdingen niet geregeld. Dus die basis moet op orde zijn. Als we op een aantal punten kunnen zeggen 'oké, we gaan nadrukkelijk kijken hoe we de diploma's kunnen erkennen, gezamenlijk, en als iemand in Heerlen is opgeleid, kan die met hetzelfde diploma ook in Aken werken en vice versa, net als in Luik en Hasselt', dan hebben we een stap vooruitgezet. Op die manier wil ik ook heel graag dat mbo meenemen. Dan zit je ook met de taal. Mbo-studenten zijn toch heel vaak mensen die in niet zo'n hele grote cirkel rondom de plek waar ze wonen of vandaan komen gaan studeren. In Duitsland wordt Duits gesproken, in Luik Frans. Alleen tussen Nederland en Vlaanderen heb je geen taalgrens. Ook dat is een praktisch aspect dat we moeten meenemen in dit hele verhaal. Dus vanuit die hoedanigheid kijk ik wat we in ieder geval kunnen doen in de periode die ik heb, maar ik heb nadrukkelijk de focus dat we dat meenemen. Maar hoe dat precies vorm en inhoudt krijgt, moeten we nog bekijken.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Dan had ik nog een vraag van de heer Goossen, vooruitlopend op die internationale ontwikkeling, of wij het als GS belangrijk vinden om die krachten te bundelen. Dat wil ik ook doen. Dat zei ik ook. We hebben aan alle kanten van de grens honderden miljoenen geïnvesteerd. Ik vind het enorm jammer als we die krachten niet zouden kunnen bundelen om daar een krachtig netwerk neer te zetten, waarvan wij als Limburg ook profiteren en waarbij we die agglomeratiekansen kunnen verzilveren. Dan heb ik de vragen van mijnheer Wolters Gregório van de SP. Op het Dialogic-rapport ben ik uitgebreid ingegaan. U vraagt ook nog wat het effect is van die herprioritering. Die middelen, zeker bij onderwijs en arbeidsmarkt, zijn al ... Ik durf het woord 'trinationaal' bijna niet meer te gebruiken. Die propositie voor die grensoverstijgende samenwerking van onderwijs, kennisinstellingen en arbeidsmarkt ... Het voorstel dat hier voorligt ligt in lijn met dat wat in dat programma wordt gedaan. Dus het is niet zo dat we de resultaten niet bereiken, maar we proberen hier ... Met de middelen waarmee wij optimaal een win-winsituatie kunnen bereiken, kunnen we dat doen. Vandaar dat ook niet ... Ik heb niet alles kunnen prioriteren, omdat een aantal dingen gewoon al lopen in die programma's. Daar waar we die win-winsituatie kunnen bereiken, hebben we dit geherprioriteerd. Dan vraagt u ook nog: waarom na dat voorstel voor het Einstein Telescope Low Frequency Centre nu weer een nieuw voorstel? Even kijken. Hoe kan ik dat nou het beste uitleggen? Ik heb uitgelegd dat die vijf universiteiten samen die verklaring hebben getekend. Die vijf universiteiten zijn ook aan de slag gegaan. Het eerste project dat ze nu aan het doen zijn, is om een grensoverstijgend curriculum te realiseren op het gebied van circulaire wetenschappen, Circular Sciences. Dat loopt op dit moment. Met het tweede punt zijn ze zelf gekomen. 'Die Einstein Telescope komt er. We willen heel graag vanuit een holistische aanpak zelf investeren in onderzoek.' Ik heb afgelopen week ook een gesprek gehad met de gouverneur van Belgisch Limburg. Ook die willen heel graag aanhaken, via de Provincie of via de gewesten. Voor Duitsland geldt hetzelfde. Daar zijn die universiteiten zelf mee gekomen. Vanuit die hoedanigheid zie je dat er een verschillende aanvliegroute gekomen is vanuit het hier voorliggende voorstel, maar ook het voorstel van het Low Frequency Centre. Dat is echt gebaseerd op het feit dat je de pathfinder verder gaat verstevigen, waarbij het voorstel van mijn collega de aanjager daarvan was. Dit komt echt vanuit de vijf universiteiten. Ik snap jullie appel. Ik snap ook dat je zegt: als het over 'Einstein' gaat, waarom doe je dat dan niet samen? We hebben daar in GS goed naar gekeken. We hebben gekeken wat de mogelijkheden zijn om het te combineren. Maar het leek ons als GS beter om het op deze manier te doen. Daarom ligt dit thans voor. Dan heb ik de vragen van GroenLinks. Die gaan ook over ...

De voorzitter: Er is een vraag van mevrouw Berghorst van de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Zou u ons kunnen meenemen in de afweging die het College daarin dan maakt? Waarom vindt u dit beter op deze manier?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Om zaken zuiver te houden en ook om ervoor te zorgen dat de snelheid of het tempo waarbij bepaalde besluitvorming plaats moet vinden ... Op dezelfde dag dat uw Staten het voorstel van mijn collega goedgekeurd heeft, is ook in de ministerraad een voorstel goedgekeurd. En ook vanwege het feit dat dit gaat over echt de Einstein Telescope en de pathfinder. Dit voorstel is ook heel sterk gelinkt aan het grensoverstijgende universiteits- en hbo-netwerk. Dat is een van de belangrijkste redenen geweest om dit voor te leggen zoals het thans voorligt.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Maar betekent dat dan dat als we nou niet bezig waren geweest met de Einstein Telescope, u dit voorstel dan ook aan ons had voorgelegd?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: De kans hierop zou heel groot zijn geweest, maar dan zou mogelijkerwijs het voorstel niet 'Einstein' zijn geweest, maar circulariteit of vrouwenstudies of andere zaken. Op dit moment zijn die universiteiten ... Ik noem die vrouwenstudies niet voor niks. Ik weet dat de academische ziekenhuizen – het Cliniko in Aken, de ziekenhuizen in Luik, Hasselt en Maastricht – op dit moment een voorstel aan het uitwerken zijn op het gebied van vrouwenstudies. De helft van onze populatie bestaat uit vrouwen. We hebben ook wijken, zeker in de hele euregio, waar het minder goed gaat en waar de gezondheid niet is zoals die zou moeten zijn. Dus daar zijn ze op dit moment heel hard aan aan het werken. Dus er zijn ook andere thema's waarop die universiteiten en ook die hogescholen zich vinden en de boel gaan verbinden, omdat ze dan sterker zijn dan op het moment dat ze het afzonderlijk gaan doen en vaak ook met elkaar gaan concurreren. Zeker in aanloop naar het nieuwe MFK en het nieuwe Horizon-programma dat er in 2028 is. Ik juich dat heel erg toe, omdat wij in Limburg door die landsgrens slecht de agglomeratiekansen kunnen verzilveren en hierdoor wel. Een ander voordeel is ook: op het moment dat je in staat bent om zo'n krachtig ecosysteem te worden, denken mensen: verhip, ik ga in Limburg studeren, want dan kan ik in één studie drie landen aantikken in plaats van dat ik naar Groningen of Amsterdam ga. Dat zit allemaal achter dit voorstel. Dus het zou best zo kunnen zijn, om terug te komen op de vraag, dat er dan een ander voorstel had gelegen, niet gerelateerd aan 'Einstein'.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel. Ik was bij GroenLinks en de vraag van de heer Sol. U zegt dat de techniek van de begroting niet helemaal zuiver is en vraagt waarom het niet wordt opgenomen in de meerjarenbegroting. Het wordt nu opgenomen in de meerjarenbegroting door de geraamde lasten in het juiste jaar te ramen en dat ook ten laste te brengen van het begrotingsresultaat. Dan heb ik de vragen van 50PLUS: hoe zit het met financiering van de overheden in België, Duitsland en de universiteiten? Ik lichtte net toe dat dit voorstel zeker voor 'Einstein' geïnitieerd is door de vijf universiteiten. Zij legden zelf € 3,25 miljoen op tafel en gaan kijken hoe ze cofinanciering voor dat voorstel kunnen krijgen. Daar zijn we in de Euregio mee bezig. Vandaar dat gekeken wordt: als meerdere partijen, die allemaal in de Euregio budgetten hebben voor die Einstein Telescope, daar een bijdrage aan leveren, dan kun je iets neerzetten waarbij een heel mooi ... Het wordt geen fysiek instituut. Dat ben ik vergeten te zeggen. We gaan niet investeren in een fysiek gebouw, maar het wordt echt een research hub waarbij mensen ook tussen de verschillende plekken en universiteiten zich gaan bewegen. U vraagt daarnaast: waarom is die € 0,6 miljoen voor de EMR niet meegenomen? Dat zijn middelen die al beschikbaar zijn. Die zijn meegenomen in de voorjaarsnota. Dat is geen onderdeel van die € 1,8 miljoen van dit voorstel. Dan ben ik bij de vragen van D66. U vraagt welke rol GS ziet voor een ...

De voorzitter: Er is een vraag van de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Voorzitter, als het mag: ik had gevraagd of dit structurele lasten zijn die ten laste komen van de structurele begrotingsruimte, die schaars is. Dat vind ik wel een wezenlijke vraag in die meerjarenraming.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Ik ben even afhankelijk van de ondersteuning van mijn ambtenaren. Het woord 'structureel' staat hier niet bij. Ik stel voor dat ik hier in de tweede ronde op terugkom, dus dat we die vraag even meenemen. Dan heb ik de vragen van D66, voorzitter: welke rol ziet GS voor een duurzame borging? Ik heb net al toegelicht dat we dat willen doen door samen met universiteiten en hogescholen te werken aan zo'n meerjarenprogramma met bestuursakkoord, zodat zij zelf ook het procesgeld op tafel leggen en dit door blijft lopen. Het feit dat zij nu zelf met dit voorstel van de Einstein Telescope Research Hub komen, is voor mij een bevestiging van het feit dat zij zelf inderdaad willen investeren in die samenwerking. Dan: samenwerking breder uitzetten dan hbo en mbo. Ik heb al toegelicht; ik ben heel blij dat we volgende week op de OECD-conferentie die gezamenlijke verklaring, die MoU, gaan tekenen tussen de elf hogescholen in de euregio. Ik heb ook toegelicht hoe ik het mbo op een adequate manier wil aanhaken, maar wel vanuit een realisme en niet vanuit een wensdroom. Daarmee wil ik ook heel graag aanhaken bij dat waar op dat moment het mbo ook echt behoefte aan heeft. Ik kan wel heel veel willen, maar zij moeten het ook kunnen. Dat vergt een lange adem. Bij een nieuwe coalitie zal het een heel belangrijk punt worden, ook naar het mbo toe, om daar echt vol aandacht voor te blijven hebben. Heeft GS in beeld in hoeverre die infrastructuur in de Euregio al gereed is? Wat ik zei: ik ben bezig met zo'n studie over wat er eigenlijk allemaal gedetailleerd op die ... Ik heb het altijd over naakte data. Ik hoef geen flashy rapporten. Maar wat zit er eigenlijk allemaal op die campus aan kennisinstituten, met professoren, met kennisdomeinen? Zodat je in ieder geval een volledig beeld hebt van wat er in onze Euregio allemaal zit. Gevraagd is ook wat het scenario is als de Einstein Telescope niet naar Limburg komt. Daar gaan we niet van uit. We zetten alles op alles op alles dat die wel naar Limburg komt. Maar de vraag is terecht: wat als die er niet komt? 'Einstein' is een samenwerking waarbij we sowieso, ook als de telescoop niet naar Limburg komt, betrokken blijven. De investeringen die gedaan zijn in Maastricht, ook in het Einstein Telescope Low Frequency Centre, laten zien dat we in ieder geval die kennishub sowieso hier hebben, waar die dan ook landt. Maar ik merk dat alles wat we nu doen, ook in de euregio, ook de verbinding met die gezamenlijke curricula die we vormen, meehelpen in het bidboek, om uiteindelijk de mensen die een keuze moeten maken te laten zien dat we hier niet ins Blaue hinein en ook niet zonder infrastructuur deze faciliteiten kunnen faciliteren. Er zit al heel veel. Dus we beginnen niet van nul af aan.

De voorzitter: Ik wil u heel even wijzen op uw tijd. Die is zo dadelijk afgelopen. Ik wil u vragen of u al tot een afronding kunt komen. Ik weet dat er nog een aantal fracties wacht op beantwoording van de vraag. Maar ik vraag u een beetje meer snelheid te maken.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank u wel, voorzitter. Ja, ik ben een beetje enthousiast over deze samenwerking.

De voorzitter: Heel goed. De heer Meulenberg heeft wel nog een vraag.

De heer Meulenberg (D66): Dank, voorzitter. Ik denk dat het heel goed is om het mbo erbij te betrekken, maar ik zie het nergens in de stukken terug. Ook het hbo zie ik alleen genoemd staan als zijnde 'onderzoek doen' en niet 'bij studies aangesloten'. Ik zou het wel fijn vinden als dat meer daarin verwerkt wordt en als ze meer aangehaakt worden. Ik vind het fijn dat er meer onderzoek is, maar hoe

meer dat dat genoemd wordt, hoe belangrijker dat is. Er is nog een tweede punt waar ik me ook wel zorgen om maak. U zegt dat we ervan uit moeten gaan dat hij hier komt. Ik hoop het van harte. Maar ik weet ook dat onderwijsinstellingen ook krap bij kas zitten en dat dat ook enorm veel geld gaat kosten. Ik vraag me dan ook af: als een onderwijsinstelling moet kiezen tussen iets wat hier niet gaat komen of niet komt, waar ze nog geld aan gaat uitgeven, is dat dan een plan dat ze kunnen behouden? Hoe kijkt u daar tegenaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dan heb ik even een tegenvraag. U doelt op het gebeuren van de Einstein Telescope Research Hub? Ja. De universiteiten hebben er heel goed naar gekeken of ze dit zouden willen doen. Zij zien dat voor zichzelf ook als een no regret-investering. Dit gaat over: wat is er nou allemaal nodig vanuit een holistische aanpak als het gaat over dit soort grote ontwikkelingen en big science-projecten? Toevallig is het hier de Einstein Telescope, maar het zouden ook andere zaken kunnen zijn. Die kennis is niet weg. Dus de universiteiten zien dit voor zichzelf echt als een no-regretinvestering, in plaats van dat ze denken: als het er dan niet komt, dan hebben we het voor niks gedaan. Dat is niet zo. Ze hebben heel goed gekeken. Anders leggen zij dit geld niet op tafel. Ze hebben ook heel goed moeten kijken waar ze dit geld vandaan halen en hoe ze dat moeten doen. Dat is niet over één nacht ijs gegaan. Goed. Ik ga door met de vragen van Horizon, van mijnheer Loomans. Een overzicht van alle ... Excuus. O, sorry! O, sorry. Nee, nee, nee, nee. Excuus. Excuus. Excuus. Nee. Nee, voorzitter, helemaal terecht. Excuus. Mevrouw Berghorst, mijn excuses. Een aantal vragen heb ik al beantwoord, ook door de vragen die u gesteld heeft: hoe kan het nou dat dit voorstel weer nieuw is? Dat heb ik toegelicht. U vroeg ook op welke wijze de Brightlands Smart Services Campus bijdraagt. Ik heb toegelicht dat die nadrukkelijk aangehaakt is. Over dat andere dekkingsvoorstel heb ik het eigenlijk ook al gehad, over hoe we daartegen aankijken. De Brightlands Smart Services Campus is voor ons in ieder geval het uithangbord voor die initiatieven in het kader van AI en die spelen ook een heel belangrijke rol in het thans voorliggende voorstel. Dan ga ik over naar de vragen van mijnheer Loomans. U vraagt om een overzicht van alle projecten en bedragen rondom de Einstein Telescope. Ik zal in overleg treden met de portefeuillehouder van de Einstein Telescope en vragen of dat overzicht kan worden verschaft. Ook hier de vraag wat het plan B is als de Einstein Telescope ... Daar heb ik al op geantwoord.

De voorzitter: De heer Loomans heeft een vraag.

De heer Loomans (Horizon): Ja, is dat overzichtje dan een toezegging? Dan nog mijn opmerking over dat plan B, dat er blijkbaar niet is en waar mijn collega het ook al over had. Het is niet de eerste keer natuurlijk dat we hier met een onderwerp bezig zijn waarbij er geen plan B is. De ware werkelijkheid laat zien dat er af en toe toch dingen gebeuren die we niet heel leuk vinden. In één keer hebben we dan een crisisscenario. Dus ik zou toch willen adviseren dat het College, al is het achter gesloten deuren, af en toe eens een keer met de benen op tafel gaat filosoferen over wat we doen als ... Dat ze dat niet openbaar maken, vind ik prima, maar ik zou het toch wel wenselijk vinden dat we in ieder geval, mocht het een keer tegenvallen, we niet met een heel groot probleem aan tafel zitten. Dat was het.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Ik kan toezeggen dat ik het met mijn collega bespreek. Ik kan geen overzicht toezeggen, omdat ik niet de portefeuillehouder ben van de Einstein Telescope. Ik

neem de suggestie mee terug naar GS om een keer op een goed moment met een kop koffie en een stuk vlaai te praten over: wat als?

De voorzitter: De heer Roso heeft ook nog een vraag.

De heer Roso (JA21): Ja, die is eigenlijk meer gericht aan de heer Loomans, via u, voorzitter. Het is een verduidelijkingsvraag eigenlijk, of ik zijn vraag goed begrepen had.

De voorzitter: Nee. De heer Loomans heeft op dit moment geen termijn. Dan kunt u geen verduidelijkingsvraag stellen. Dan gaat u een interruptie voeren op een interruptie en dat is niet de manier waarop we hier hebben afgesproken dat we het doen. Ja. Dan zult u toch in uw tweede termijn bijvoorbeeld even aan moeten geven dat u een vraag heeft waar u nog over in debat wil gaan met de commissie. Dan geef ik het woord terug aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Dan ga ik snel verder. Mevrouw Jiménez vroeg wat de gewone Limburger hiervan merkt. Ik heb in de beantwoording van de andere vragen al uitgelegd dat dit een investering is in de euregionale samenwerking met een heel breed effect. Ik vind het, wat ik al zei, superjammer als er 1,5 kilometer over de grens van Vaals zo'n grote investering is, maar bedrijven in Limburg daar niet van mee kunnen profiteren. Dus het versterken van de economische positie en het vestigingsklimaat, maar ook dat andere bedrijven mee kunnen profiteren op het moment dat we ons verbinden, vind ik heel belangrijk. Dat is ook in de kern dat wat we hier trachten te bereiken. Wat het betekent voor het mkb heb ik net toegelicht, ook in de beantwoording van de vragen van mijnheer Bloi. Wie heeft straks de regie? Die regie komt bij ons bestuurlijk overleg te liggen. Het is ook altijd zo: op het moment dat wij een subsidiebeschikking afgeven, zitten daar hele strakke subsidievoorwaarden en resultaatverplichtingen in. Mochten mensen daar niet aan voldoen, dan vragen we het geld terug. Op die manier houden we de regie, zeker ook in een bestuurlijk overleg. Zo organiseren we dat ook vaak. Dat hebben we bij Kennis-Asprojecten ook gedaan, dat die regie ligt bij een bestuurlijk overleg, waarbij we altijd aan tafel zitten of voorzitter zijn. Vervolgens was ook de vraag: wat als de Einstein Telescope niet naar Limburg komt, hebben wij dan een exitstrategie? Ik zei al: ik neem het naar mijn collega's terug om het daar een keer over te hebben. Dat was mijn beantwoording, voorzitter. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan gaan wij naar de tweede termijn van deze commissie. Dan start ik weer bij de heer Jacobs. Die heeft geen tweede termijn. De heer Roso, heeft u een tweede termijn?

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter. Eén kort punt, namelijk dat wij in navolging van wat ik eerder heb aangegeven met betrekking tot financiering ... Ik wil alleen even aangeven, ook richting de Gedeputeerde, dat wij inderdaad met een amendement zullen komen als de financiering niet wijzigt. Daar wil ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verberkt? Geen tweede termijn. De heer Bloi van de VVD.

De heer Bloi (VVD): Ja, heel kort. In de beantwoording op vragen van de PVV, over wat Limburg eraan heeft, vroeg ik me af ... Ik snap de beantwoording wel een beetje, maar ik heb ook een buurvrouw die mbo 3 heeft gedaan. Die vraagt mij weleens: wat doe je eigenlijk de hele dag op dat Gouvernement? Waarschijnlijk zal ze dat vanmiddag weer doen. Wat hebt u vandaag gedaan en waar hebt u het over gehad? Hoe moet ik haar dit voorstel uitleggen, gewoon op mbo-3-niveau? Daar ben ik een beetje naar op zoek. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik vraag me wel af waarom de heer Bloi zo vroeg bij zijn buurvrouw is, maar dat ter zijde. Nee, bedankt voor de beantwoording. Nog even over de rol van Brightlands, Heerlen. We hopen echt dat in een volgende versie dat nadrukkelijker aanwezig is in het stuk, om dat te steunen. Dan nog kort eventjes een reactie ook op de heer Loomans. Ik snap dat plan B natuurlijk, maar het CDA ziet juist deze investeringen als plan B. Zelfs als dat er niet zou komen, dan kunnen we hier in ieder geval nog op een andere manier van profiteren. De vraag is of de Gedeputeerde dat met mij deelt.

De voorzitter: De heer Goossen van de BBB.

De heer Goossen (BBB): De woorden van de heer Hanegraaff kan ik onderschrijven. We willen het liefst de Einstein Telescope hier hebben. Plan B ... Misschien is het plan A1 om de AI-alliantie hier te krijgen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. De SP.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik heb nog twee extra vragen die tijdens de beantwoording kwamen opborrelen. Dank aan de Gedeputeerde voor de beantwoording uiteraard. De eerste vraag is: sluiten wij met onze inzet dan ook aan op bijvoorbeeld RASE, dus Research voor AI Science in Europe. Onze middelen, kennis en jeugd inzetten voor onze autonome AI-toekomst is goed, maar we moeten niet overal zelf het wiel gaan uitvinden, is onze mening. De tweede is: komen uit de genoemde MoU-bestuursafspraken ook wensen of harde behoeften naar voren op andere beleidsterreinen, zoals bijvoorbeeld het openbaar vervoer in de Euregio of woningbouw in Zuid-Limburg? Als dat zo is, moeten we daar alle rijksoverheden ook bij aan laten haken, omdat onze financiële ruimte onvoldoende is om dat allemaal van de grond te krijgen. Dat is mijn mening. Hoe kijkt de Gedeputeerde daartegen aan? Waar ik in de eerste termijn aangaf dat het inzicht van PS in de verschillende projecten en de financiering rondom de Einstein Telescope verdwijnt in een zwart gat, ben ik nog altijd niet gerustgesteld door een eventueel lijstje. Ik merk op dat dit voor meerdere partijen in de zaal geldt. Mijn voorstel aan de commissie om alle investeringen in de Einstein Telescope in de Regeling Grote Projecten op te nemen staat daarom nog altijd. Zou ik nog mogen verduidelijken waarom, voorzitter? Ik vraag dit omdat de zoemer net afging.

De voorzitter: Ja, natuurlijk.

De heer Wolters Gregório (SP): Oké. Ik doe dat op basis van artikelen 3.3 en 3.4, omdat bij de Einstein Telescope nog altijd de volgende zaken spelen. 1. Er is sprake van een niet-routinematige, grootschalige en in de tijd begrensde activiteit met een langere doorlooptijd. 2. Financiële risico's van het project worden gedragen door de Provincie Limburg. 3. Er is sprake van een complexe financieringsconstructie. 4. Er is sprake van een complexe organisatiestructuur. Dat geldt dan voor alles wat met de ET samenhangt. Daarom hoop ik op brede steun van mijn collega's om het in de RGP te laten vallen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Begrotingstechnisch wacht ik dan maar even het definitieve dekkingsvoorstel richting PS af. Inhoudelijk ben ik nog steeds in verwarring over de AI-gigafabriek. Ik hoorde de Gedeputeerde in de eerste ronde aangeven dat dat geen onderdeel is van

dit voorstel. Dat is ook een apart besluitvormingstraject. Dat ziet hier niet in. Maar het staat wel tien keer in dit stuk. Ik geef maar even wat naakte data. Dus het wordt wel heel belangrijk gemaakt. Dat snap ik nog steeds niet zo goed. Ik denk dat we dat ook helemaal niet nodig hebben. We hebben het snelste computercentrum van Europa in Jülich staan, met ook een enorme hoeveelheid van die NVIDIA-modules. Dus ik begrijp nog steeds niet zo goed waarom die relatie wordt gelegd, zeker ook niet als dat dus risico's introduceert.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Est. O ... Nee, de heer Goossen heeft daar toch geen vraag over. Oké. Dan toch de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank voor de beantwoording. Ik keek laatst naar de Daily Show. Daar was een presentatie: 'How to win a trade war?' [1.40.36] Het was eigenlijk heel frappant dat Nederland expliciet genoemd werd als land dat vooroploopt in de technologie en dergelijke. Dat was heel apart. Naast de EU zelfs. Dat vond ik wel heel apart. Ik hoor dat er heel veel gepraat wordt over een plan B. Ik zou zeggen: als je het toch over een Einstein Telescope hebt, dan praat je niet zoveel over een plan B, mensen. Het is net alsof Ronald Koeman zegt: we gaan wel naar het WK, maar ik denk niet dat we de finale halen. Dat zou ik dus niet doen. Ik verwacht wel, ook al ben ik een oppositiepartij, dat het College op die achternamiddag goed nadenkt over dat plan B. Dat vertrouwen moeten we toch wel hebben. Ik zou zeggen: laten we proberen positief te zijn en het niet zo vaak hebben over het niet halen, maar gewoon zeggen dat we er vol voor gaan. Dat straalt je dan namelijk ook naar buiten uit. Ten aanzien van het voorstel: soms heb ik toch het gevoel dat het wat prematuur is. Er zijn nog zoveel ontwikkelingen in België en dergelijke. Ik denk dat het verstandiger was gekomen als het gewoon een keertje terug was gekomen als er daar meer zekerheden op zouden zijn. Ik heb ook niet het gevoel dat het niet zou kunnen wachten. Compliment aan de Gedeputeerde. Ze zei heel mooi dat het ten laste van het begrotingsresultaat wordt gebracht. Dat is een betere formulering dan in het Statenvoorstel staat. Dat heb ik een keertje aangegeven. Dat vind ik goed. Ik heb gevraagd welke activiteiten nu niet doorgaan, als u dat doet. Dat heb ik niet gehoord. Maar zijn dat dan zaken die in het kader van de onderbesteding toch niet zouden worden uitgevoerd en we daar dus hier de financiering voor vinden? En ja, ik vind het dus heel raar dat die € 0,6 miljoen, die gerelateerd is aan dit project, dan weer apart in een voorjaarsnota komt te staan. Dat maakt het een beetje onoverzichtelijk. Als een Statenvoorstel zo essentieel gewijzigd gaat worden, vraag ik me af waarom het direct naar de Staten gaat en of het niet beter kan terugkomen in de commissie. Dat is onze inbreng.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Meulenberg.

De heer Meulenberg (D66): Voorzitter, dank je wel. Ik heb net gezegd tegen de Gedeputeerde: we missen de termen mbo en hbo in het voorstel. Ik hoorde de Gedeputeerde zeggen: we zijn ermee bezig. We zijn ermee bezig. Maar ik mis het echt in het stuk. Dus ik wil eigenlijk vragen om een toezegging van de Gedeputeerde om ook dit op te nemen in het stuk, dus dat u voornemens bent om zowel de hbo- als de mbo-instellingen te betrekken in deze voorstellen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Steun voor dat verzoek van D66. Ik heb alvast even een blikje geworpen op de jaarrekening. Op pagina 23 staat: 'Het meerjarig perspectief: financieel gezond, want meerjarige ruimte blijft onder druk staan.' Dat is een belangrijke waarschuwing voor ons. Aangezien we in dit voorstel die meerjarige ruimte benutten om het te dekken, dacht ik ook: laat ik eens kijken of ik een ander voorstel kan doen. Ik heb er drie bedacht. U zou het kunnen dekken door gewoon te

kijken waar we momenteel in de onderbesteding zitten, waarvan we echt zeggen: dat gaan we echt niet meer uitgeven, dat gaan we schrappen. Daar zou u dekking kunnen zoeken. U zou het kunnen dekken uit de algemene reserve. Maar als u kijkt naar het jaarresultaat van 2025, dan staat daar: 'Saldo vrij te besteden resultaat € 28,5 miljoen.' Me dunkt dat u het daar ook uit kunt dekken.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, ik merk dat er wat verschillend gedacht wordt over mijn opmerkingen over een plan B. Laat ik dat nog even nader toelichten. In mijn ogen betekent het absoluut niet dat als de ET niet door zou gaan, we alles uit onze handen laten vallen. Per slot van rekening hebben we voor de Einstein Telescope gewoon baanbrekende technologie op wereldniveau nodig. Per slot van rekening is volgens mij het grootste deel van al die ontwikkelingen die wij steunen erop gericht om die techniek handen en voeten te geven. Dus het enige wat ik zou willen adviseren is om eens te kijken wat je daar nog meer mee zou kunnen doen als je deze technologie verder ontwikkelt. We moeten goed nadenken, ook eventueel in overleg met de universiteiten, over dat er meerdere mogelijkheden zijn om gewoon op de ingeslagen weg door te gaan, ook zonder ET. Ik hoop dat ik daarmee wat onduidelijkheid heb weggenomen. Dank u wel.

De voorzitter: En tot slot mevrouw Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Goed, een exitstrategie is er niet. De Gedeputeerde gaat in gesprek met collega's. Ik wil toch nog wel meegeven dat die exitstrategie voor ons als PVV van cruciaal belang is. Aan dat stuk wil ik toch echt graag een exitstrategie toegevoegd zien. Ik kijk uit naar de resultaten van het vlaai eten met collega's. Dan nog de vraag: hoe reflecteert de Gedeputeerde op het voorstel van de SP om de Einstein Telescope in de Regeling Grote Projecten op te nemen? Dit besluit is voor ons ook essentieel om überhaupt mee te kunnen gaan. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan was dit het einde ... Nee, het is nog niet het einde van de tweede termijn van uw commissie, want de heer Bloi heeft daar nog een vraag over.

De heer Bloi (VVD): Ja, ik heb een vraag aan de PVV. We hebben het over een exitstrategie, maar om een exitstrategie te hebben, moet je in dit geval op zijn minst eerst een introstrategie hebben. Dus ik vraag me af: wat is de exitstrategie van de PVV als er nog geen introstrategie is?

De voorzitter: Mevrouw Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Wij hebben geen exitstrategie en die kunnen we ook niet vinden. Dus vandaar ook onze vraag om een exitstrategie. Voor elk groot project, waar je zoveel miljoenen in stopt, zou je op zijn minst een strategie moeten hebben, zodat als het echt misgaat, je altijd nog kunt zeggen: oké, we halen onze handen ervan af en zijn bij dezen weg bij dit project. Ja, een exitstrategie is essentieel. Dat zou je voor alles moeten hebben.

De voorzitter: De heer Bloi heeft een vervolgvraag.

De heer Bloi (VVD): Is dan die exitstrategie niet: stel, die Einstein Telescope zou hier niet komen, dan heb je de ETpathfinder hier, het ET-CRISTL in Luik, het Low Frequency Centre in Maastricht en dan deze ET-hub. Dus het is niet een plan B of A, wat dan ook, maar eigenlijk een plan E.

De voorzitter: Mevrouw Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Nee, want je hebt die dingen al. Die bezit je al op dat moment. Maar je kan altijd nog kijken naar een ander standpunt dat je dan inneemt. Hoe gaan we nou verder met die hubs? Gaan we innoveren in andere technologieën? Of, of, of. Je moet een plan B hebben voor als het niet gaat lukken om de Einstein Telescope hier te krijgen. Wat gaan we dan met al die onderzoekscentra doen, en, en, en?

De voorzitter: Dan is dit nu het einde van deze tweede termijn van uw commissie. Dan kijk ik naar de Gedeputeerde. De Gedeputeerde heeft zeven minuten voor de beantwoording van uw vragen. Ga uw gang.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dan gaan we daar snel mee aan de slag. Ik heb een vraag gehoord van de heer Bloi van de VVD: hoe leg ik aan mijn buurvrouw op mbo-3-niveau uit wat ze eraan heeft? Ik heb toegelicht, ook in de eerste termijn, dat ik me er heel sterk voor maak om agglomeratiekansen te verzilveren. Agglomeratiekansen verzilveren betekent ook dat je ergens op heel hoog niveau, op wetenschappelijk niveau, een ontwikkeling doet, net zoals bijvoorbeeld bij CERN in Zwitserland. Dan rolt dat op een gegeven moment uit en heeft daar ook de lokale kapper, bakker, installatieadviseur enzovoort effect van, omdat dat een economische impuls is. Dat is ook het heel verhaal dat we hebben gebouwd rondom de Einstein Telescope. Dus wat u vanmiddag, als u koffie gaat drinken en vlaai gaat eten bij uw buurvrouw, zou kunnen zeggen is dat als we dit voor elkaar krijgen, dat uiteindelijk leidt tot dat we heel interessant zijn voor mensen van buiten om naar hier te komen en dat we daar dingen kunnen ontwikkelen waardoor bedrijven nieuwe business kunnen ontwikkelen, dat geld verdiend wordt en dat dat geld ook weer uitgegeven gaat worden, dat ze naar de kapper moeten en vlaai gaan kopen. Ik zou dat verhaal aan uw buurvrouw willen meegeven. Het zou een mogelijkheid kunnen zijn om dat te vertellen. Ik heb meerdere keren, onder andere van het CDA en van de BBB, het plan B gehoord. Ik ben niet de portefeuillehouder van de Einstein Telescope, dus ik kan geen toezegging doen over wat dat plan B is. Ik wil daar echt ver weg van blijven. Waar ik wel de portefeuillehouder van ben, is het hele verhaal van: hoe kunnen we grensoverstijgend een heel stevige onderwijs- en kennisinfrastructuur maken? Zou dat dan iets kunnen zijn waarvan je zegt: stel je voor, om wat voor reden dan ook landt de Einstein Telescope hier niet, dan is datgene wat we hier hebben ... Er zijn honderden miljoenen ... Ik weet dat in Aken € 3 miljard is gestopt in die campus. Als je dat nou slim weet te verbinden, kan dat dan niet iets zijn waarvan je zegt: dat hebben we en dat zou goed kunnen zijn. Dus dat je dat op die manier ziet. Vandaar dat ik me heel sterk maak om die verbindingen te leggen, dat we daar een vliegwieltje krijgen, dus dat niet de universiteiten aan de kanten van de grens allemaal afzonderlijke dingen doen en elkaar in Horizon ook gaan beconcurreren, maar dat je sterker, veel sterker, bent. Dan heb ik de vragen van de SP: kunnen we niet aansluiten bij RASE? Ik moet toegeven: ik ken het plan niet. Ik zal ernaar gaan kijken. Maar ik ben altijd van mening dat je met publiek geld geen dingen dubbel moet doen. Dus op het moment dat bepaalde zaken lopen, vind ik het belangrijk daarop aan te sluiten, maar wel te kijken: waar zitten nog witte vlekken? Dit zodat je eigenlijk een bepaalde positie kunt krijgen in het veld van die kennis. U hebt ook gevraagd wat voor wensen en harde eisen er aan die MoU zitten. Ik heb met collega Theuns daar vaker over gesproken. Hij moet natuurlijk beargumenteren waarom Limburg Centraal zo belangrijk is. Dan moet hij beargumenteren hoe onze arbeidsmarkt is en welke mensen daar dan zouden kunnen gaan wonen. Hier zie je een heel mooie link: op het moment dat je dit een heel interessant verhaal maakt en jonge mensen naar onze regio komen, die dan vervolgens hopelijk – daar strijden we voor – hier blijven, dan hebben ze hier ook een woning nodig. Dus op die manier proberen we echt de synergie op te zoeken tussen die beide zaken. Het CBS heeft er ook veel studies over, dat er echt wel een relatie is tussen die arbeidsmarkt en die woningmarkt. Dan hebt u het gehad over het verhaal van de Regeling Grote Projecten. Daar heeft de PVV ook naar gevraagd. Nogmaals, ik ben niet de

portefeuillehouder van de Einstein Telescope. Ik kan daar geen toezegging op doen, maar ook dat zal ik met mijn portefeuillehouder bespreken, hoe hij daartegen aankijkt. Dat wil ik als antwoord hierop geven.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst heeft daar een vraag over.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Toch even een technische opmerking. Het College spreekt met één mond, maar de Gedeputeerde zegt hier nu een aantal keer: ik ben niet de portefeuillehouder van de Einstein Telescope, dus ik kan daar geen toezegging over doen. Dat komt een beetje raar over, als ik heel eerlijk ben. U zou op zijn minst kunnen toezeggen dat u in contact treedt met uw collega over de Einstein Telescope en dat u de boodschap uit deze commissie meeneemt. Het College spreekt met één mond. Het is dan een beetje gek dat je daar dan in differentieert.

De voorzitter: De Gedeputeerde. Het punt is duidelijk, mevrouw Berghorst.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je, voorzitter. Het punt is duidelijk. Ik snap ook de boodschap. Ik heb al een aantal keren gezegd dat ik met mijn collega in overleg treed over de zaken die ik hier gehoord heb en die in zijn portefeuille passen, maar ik vind het ook belangrijk om zuiver te zijn. Dus vanuit de hoedanigheid waarin ik hier zit, zal ik met mijn collega in overleg treden om met hem een aantal zaken te bespreken die hier aan bod zijn geweest. Uiteindelijk is het ook zo dat PS zelf besluit of een project onder de regeling valt die mijnheer Wolters Gregório ook genoemd heeft. Dan heb ik mijnheer Sol van GroenLinks horen vragen waarom de giga-AI-fabriek zo vaak wordt genoemd in dit voorstel, terwijl het er eigenlijk niet over gaat. Ik zal het proberen te verduidelijken. Wat je ziet is: wij kunnen niet bepalen waar die giga-AI-fabrieken in Europa gaan komen. Dat doen de bedrijven die daarin investeren. Die bedrijven bepalen: wat is voor ons de beste plek, waar zijn de kosten het laagst, waar zijn de opbrengsten het hoogst en waar is er de beste onderzoeks- en researchfaciliteit, waarbij uiteindelijk langjarig die hele grote diepte-investeringen gedaan kunnen worden? Dat gaan wij als overheden niet doen. Wat wij wel kunnen doen; al die initiatieven, waar ze ook in Europa gaan komen, moeten weten: hoe bouw je zo'n ding, hoe onderhoud je zo'n ding, wat kun je met zo'n ding? Dat is iets wat wij hier in onze regio willen. Dat sluit aan bij wat Heerlen zegt: we willen het AI-centrum van Nederland worden. Dat is dat wij in onze Euregio met dat wat we hebben ... We hoeven niet naast onze schoenen te gaan lopen, maar we hebben hier al heel veel en als we dat op een slimme manier verbinden – dat is het voorstel dat thans voorligt – dan hebben we in Europa een machtig mooie kans om daar waar die investeringen er ook gaan komen een bijdrage te leveren en daarmee een verbinding te hebben, zodat wij ook financieel mee kunnen profiteren van die ontwikkeling, waar ze dan ook komen, voor de bouw en de realisatie van die giga-AI-fabrieken. Daarmee laten we los dat het per se in onze regio moet komen. Dat is aan de bedrijven om te bepalen. Vandaar dat dat ook genoemd is in het voorstel. Dan de vragen van mijnheer Van Est: welke zaken gaan niet door? Ik heb in de eerste termijn ook al aangegeven dat ik gekeken heb: waar kan ik synergie bereiken, zodat ik wat in de programma's zit en wat we nu gaan doen kan bereiken? Dat betekent niet dat geen dingen doorgaan. Dan is er de vraag waarom het nu moet. Dat heeft te maken met het start van het academische jaar eind augustus/begin september. We zitten in deze termijn, waarbij het voorstel op 19 juni naar de Staten gaat. 'Zijn er toch geen structurele lasten ...' O ja, uit de eerste termijn. Klopt. Nee, het zijn geen structurele lasten. Het zijn incidentele, tijdelijke lasten voor een periode van maximaal vier jaar. Dan heb ik het verzoek van mijnheer Meulenberg – ik heb dat ook al van mijnheer Bloi gehoord – om het hbo en het mbo mee te nemen. Als je kijkt naar de Einstein Telescope; daar is specifiek voor het hbo een Einstein-Academy gemaakt. Mijn collega die over de Einstein Telescope gaat heeft daar hard aan gewerkt. Ik heb onder de MoU die volgende week wordt getekend ... Er is een Interreg-EMR-project, dat op 29 mei voorligt in de stuurgroep, NEXT 3, om een

trinationaal curriculum te vormen voor de Einstein-Academy. Met andere woorden, we gaan niet in Nederland, maar euregionaal de kennis bundelen op hbo-niveau – hoe bouw je zo'n ding nou eigenlijk? – om de engineering te ontwikkelen. Dat is niet hardcore natuurkunde, maar dat is echt op hbo-niveau. Dus op hbo-niveau zijn we vanuit een ander project integraal aangehaakt bij het hele verhaal van de Einstein Telescope. Het mbo zit er op onderdelen ook in. Dus dat zou ik even zo willen laten, op dat gehele verhaal van 'Einstein'. Op het verhaal van AI zit er wel een punt waarop ik nadrukkelijk ga kijken: hoe kan ik dat hbo en mbo meenemen? Ik wil daarbij terugkomen op de realiteit van wat op dit moment mogelijk is. Dus ik wil echt vanuit realiteitszin daarnaar kijken en kijken hoe we dit kunnen meenemen in dit voorstel. Mijnheer Loomans vroeg nog wat je nog meer kan doen om deze technologieën verder te ontwikkelen. Dat sluit ook aan op wat de heer Bloi zei. Op het moment dat je die infrastructuur hier hebt met die kennisinstellingen – vandaar dat ik het ook belangrijk vind dat we inzicht hebben in alles wat op die campussen zit – dan kun je ook samen met bedrijven dingen gaan ontwikkelen. Er kan altijd eens een keer iets uitkomen, net zoals het World Wide Web in CERN bedacht is, waarbij het een ander economisch effect heeft. Op het moment dat je een bepaalde massa hebt van deze omvang, om dit te doen, dan is de kans dat je deze ontwikkelingen ontdekt, die uiteindelijk een economisch effect hebben, meer aanwezig is dan op het moment dat je een hele kleine kennisinfrastructuur hebt.

De voorzitter: Dan mag u nog een korte vraag beantwoorden van de PVV. O, de heer Loomans wil eerst nog een interruptie doen.

De heer Loomans (Horizon): Ik zou zeggen: ik ben het helemaal eens met wat de Gedeputeerde aangeeft. Ik zou daar alleen niet mee wachten, maar ik zou dat gewoon nu al meenemen in de overleggen. Maar goed, misschien is dat een open deur.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dan kan ik mijnheer Loomans tevredenstellen. Ik heb vier keer per jaar een overleg met de bestuurders van alle vijf de universiteiten en ook de elf hogescholen. Specifiek deze thema's worden meegenomen. Ik heb ook overleggen met de ... De bedrijven tekenen dadelijk een letter of support. De LHBV [1.58.24] gaat een letter of support tekenen voor bij de MoU met de hogescholen, waarbij we ook het bedrijfsleven aanhaken. Je moet uiteindelijk die wisselwerking krijgen in die chemie, waarbij er uiteindelijk vragen gaan komen of aanbod gaat komen, zodat je daar optimaal meerwaarde van kunt bereiken.

De voorzitter: De heer Meulenberg heeft ook nog een vraag.

De heer Meulenberg (D66): Ja, dank u, voorzitter. Ik hoor u zeggen: we gaan er in een ander stuk naar kijken, ook in de samenwerking met mbo en hbo. Maar ik snap niet goed waarom dit niet hierin al opgenomen zou kunnen worden. Het is een breed stuk. We willen ook breed opleiden. Misschien daar nog een korte toelichting op?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Dank je wel, voorzitter. Dit is een integraal stuk, dat zowel een onderdeel Einstein Telescope kent als een onderdeel AI. Wat ik heb aangegeven is dat bij dat stuk van de Einstein Telescope op onderdelen het mbo en ook het hbo vanwege dat trinationale curriculum, os aangehaakt. Ik kan kijken waar er nog eventueel meer behoefte aan is, maar zij zijn goed aangehaakt, vanuit de euregio, dus niet alleen Nederland, maar vanuit de euregio. Op dat stuk

Al kan ik nog gaan kijken hoe we hen op een adequate manier aanhaken. Dat is wat ik net probeerde aan te geven. Dan heb ik de vraag van mevrouw Jiménez over de exitstrategie en de Regeling Grote Projecten. Ik heb de toezegging al gedaan dat ik met mijn collega hierover in overleg treed, dat hij in ieder geval daarover gaat nadenken en dat we daar in GS ook een keer over praten. Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter: De heer Hanegraaff heeft nog een vraag voor u.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik wil nog even kort reageren ook op wat de heer Van Est zei. Ik werd vooral geïnspireerd door wat hij zei. 'Als we dit zo graag willen, dan moeten we ook helemaal niet meer praten over een exitstrategie en plan B.' Ik heb me daar zelf vandaag ook even schuldig aan gemaakt. Ik wil graag introduceren de Van Est-doctrine, dat we vanaf nu vooral positief praten en vooral gaan manifesteren dat dat project er gewoon komt.

De voorzitter: Dat was een opmerking, waarvoor dank. U was aan het einde van uw tweede termijn, hè? Ja, precies. Er zijn een aantal toezeggingen gedaan, namelijk de toezegging **om te onderzoeken of aanpassingen gedaan kunnen worden in het dekkingsvoorstel. Dat gaat u nog doen voordat het Statenvoorstel naar de Statenvergadering komt. U zegt ook toe om in overleg te treden met portefeuillehouder ET inzake het verschaffen van een overzicht met alle kosten en projecten rondom de ET.** Wat is de termijn die u daaraan koppelt?

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Q2 2026. Nu dus. Voor juni kom ik met dat voorstel.

De voorzitter: Ah, kijk. Dank u wel. Voordat wij verdergaan is er het verzoek geweest van de fractie van de SP. Dat was een verzoek gericht aan uw commissie, om met een voorstel te komen om dit in het kader van de Regeling Grote Projecten op te nemen en als een groot project te gaan beschouwen. Als u het graag wilt, mag u daar nog heel even een korte toelichting bij geven. De vraag gaat namelijk zijn of er steun is in deze commissie. Dan is het even de vraag wie dat dan gaat oppakken.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Gelukkig is het reglement daar duidelijk in. Bij de Regeling Grote Projecten staat bij 3.1.1.4 het volgende: als deze commissie het wenselijk acht dat bepaalde Statenvoorstellen onder de Regeling Grote Projecten vallen, kunnen wij de Griffie oproepen om daar een Statenvoorstel van uit te typen, om dat mogelijk te maken, waarna dan vervolgens in de Staten wordt besloten of niet besloten. Dus wij stemmen eerst om de opdracht aan de Griffie te geven. Daarna komt het Statenvoorstel om in stemming te brengen in PS naar ons terug. Dat is de formele route.

De voorzitter: Dan kijk ik even rond in deze commissie of de vraag helder is in eerste instantie. De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Het voorstel is misschien wel helder, maar voor mij is niet helder ... Een van de meest essentiële kenmerken van een groot project is dat er een terugkerende voortgangsrapportage op tafel komt te liggen. Ik kan me heel moeilijk een beeld vormen van wat er in zo'n voortgangsrapportage zou moeten staan. Heeft de SP daar ideeën over?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, die hebben we wel. Er zijn al een heel aantal besluiten genomen over scope en financiën, over de ET zelf. We hebben een extra € 50 miljoen afgescheurd om

aanverwante investeringen te doen. We hebben gisteren een lijstje gekregen met wat er aan projecten loopt. Vandaag is er weer een nieuwe. Dus eigenlijk wil je monitoren: worden de middelen die wij vrij hebben gemaakt op de juiste wijze besteed? Komen de projecten in de juiste hoedanigheid, in de juiste tijdsspanne ook van de grond of niet? Een beetje zoals we met infrawerken tot nu toe zeer succesvol doen via de IPML. Zo zou je via een Regeling Grote Projecten ook heel de Einstein Telescope kunnen vormgeven.

De voorzitter: Dank u wel. Er was ook nog een vraag van de heer Verberkt. Had ik dat goed gezien? Nee, toch niet. Dan eerst de heer Van Est en daarna de heer Meulenberg.

De heer Van Est (50PLUS): Wat ik hier het probleem vind, is het volgende. Als je een project hebt, dan begin je, dan heb je een eindtijd, een duidelijk resultaatdoel en dergelijke. Dit zijn formuleringen, die zijn redelijk breed gedragen. Ik heb moeite om dat onder het project te brengen. Ik denk dat wij in alle voortgangsrapportages van de P&C-cyclus natuurlijk moeten kijken hoe het met de investeringen die we doen verdergaat, maar ik heb er een beetje moeite mee ... Ik heb een soort verwateringsgevoel als we zoiets onder de term 'project' gaan laten vallen. Dan hebben we een herdefiniëring van 'project'. Ik ben het wel met u eens dat we op een goede manier, misschien apart, een rapportage moeten krijgen over alle aan de Einstein Telescope gekoppelde zaken waar we in investeren, zodat we een goed overzicht hebben, een andere doorsnede of iets dergelijks, maar ik twijfel een beetje of ik het onder de term 'project' wil laten vallen. Dat is een beetje mijn twijfel hierover.

De voorzitter: De heer Meulenberg.

De heer Meulenberg (D66): D66 denkt dat het een goed idee is om dit inderdaad onder het grote kopje te zetten. Mij lijkt dat wel een verstandig plan. Ik begreep alleen net van de Gedeputeerde dat er wel een toezegging kwam om toch naar het mbo en hbo te kijken. Ik hoor dat niet terug in de twee of drie voorstellen die zouden zijn gedaan. Mijn vraag was: hoe zit het daarmee?

De voorzitter: Kunt u dat concretiseren of bedoelt u dat u geen toezegging heeft gekregen? Zegt u dat?

De heer Meulenberg (D66): Ik begreep dat twee toezeggingen waren gedaan. Volgens mij waren drie toezeggingen gedaan, waarbij het hbo en mbo ook nog wordt meegenomen.

De voorzitter: Dat zou dan betekenen dat de Gedeputeerde heeft toegezegd in haar beantwoording dat er nog in het Statenvoorstel wordt ingegaan op mbo en hbo. Dat hebben wij inderdaad niet genoteerd. Dan kijk ik toch nog even naar de Gedeputeerde. Nee, die nemen we dan zo dadelijk op. We zijn nu bezig met ... Sorry, anders gaan twee dingen door elkaar lopen. Ik verzoek de Gedeputeerde hier zo dadelijk nog even op terug te komen. Er waren nog vragen ... Daar waren we mee bezig. De heer Hanegraaff, dan de heer Roso.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik ben het vandaag opvallend vaak eens met de heer Van Est. Is het mogelijk dat we bijvoorbeeld de opdracht geven om te onderzoeken wat de beste manier zou zijn om hierover verantwoording af te leggen? Dat als eerste. En als tweede, aan welke timing denkt de SP? Is dat op het moment dat de Einstein Telescope is goedgekeurd of op kortere termijn? Waar denkt u aan? Dat zijn wel twee verschillende ... Het project gaat heel erg veranderen natuurlijk straks als de Einstein Telescope wordt toegekend. Hoe ziet de SP dat voor zich?

De voorzitter: De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik denk dat het belangrijk is om die rapportage zo snel mogelijk te starten, dus niet eerst nog onderzoek te doen naar: hoe kunnen we dat doen? De verschillende manieren zijn inmiddels bekend. Als we kijken naar projecten die we hebben gedaan – VDL Nedcar bijvoorbeeld en MAA – dan zijn dat allemaal projecten die financieel, in scope en in belang op meerdere beleidsterreinen onder een groot project horen te vallen. Daar is dit er dan ook eentje van. Als einddatum zou je kunnen pakken: komt de Einstein Telescope er wel of niet? Komt hij er wel, kun je hem evengoed doortrekken. Komt hij er niet, dan zul je op dat moment moeten kijken als Staten – GS gaat er niet over, wij gaan erover – van: wat vinden we dan van de projecten die op dat moment aanhangig aan het bidboek al lopen en moeten die dan onder die regeling blijven vallen of halen we hem dan eraf en blijven het losse projecten?

De voorzitter: De heer Hanegraaff wil daar nog een vraag over stellen.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik vind VDL dus echt een mooi voorbeeld van waarom je dat misschien niet moet doen. Wat hebben we nou gehad aan al die sessies? Het is een enorme investering voor het ambtelijk apparaat. Het is niet een lichte rapportering die dan plaats moet vinden. Bij VDL is het naar mijn mening totaal onzinnig geweest dat we dat op die manier hebben gedaan, omdat het er nog niet was, om diezelfde reden. Wat het CDA betreft is het handiger om te zeggen: laten we al wel vast goed informeren en zorgen dat we beter betrokken kunnen worden, maar het pas als groot project zien – als we dat al willen – op het moment dat het er is. Ik denk dat dat zinvoller zou zijn, maar dat is ons idee.

De voorzitter: Dank u wel. Dank de heer Roso.

De heer Roso (JA21): Ja, voorzitter. Vanuit JA21 ook steun voor het voorstel van de heer Van Est, aangevuld met de woorden van de heer Hanegraaff.

De voorzitter: De heer Goossen.

De heer Goossen (BBB): Misschien ter aanvulling en hulp voor de collega van de SP: dit is een project en dat heeft een einddatum, want het project heet het binnenhalen van de Einstein Telescope. Dat heeft een einddatum. Dus ja, wat dat betreft kan het vallen onder een groot project.

De voorzitter: Ja, dank u wel. De heer Wolters Gregório wil nog reageren.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, ik wil twee dingen verduidelijken. Ik ben het eens met wat de heer Goossen zegt. Het heeft een einddatum. Krijgen we de Einstein Telescope wel, mogen we dat wel gaan doen, dan herijken we op dat moment wat de stand van zaken is en hoe we er tegen aankijken op dat moment. Waar het verschil met VDL zit, richting de heer Hanegraaff: bij VDL waren we vooral afhankelijk van een derde commerciële partij om het wel of niet geregeld te krijgen. Hier zijn we met medeoverheden vooral zelf aan zet om het wel of niet geregeld te krijgen. Dat is denk ik een belangrijk verschil. Plus, als je het allemaal los zou doen, dan blijven de investering en de scope nog steeds hetzelfde, dus laten we er dan als PS vooral grip en zicht op houden en samen successen vieren als we zover zijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Bloi.

De heer Bloi (VVD): Ik kan me wel in het voorstel van het CDA en 50PLUS vinden. Ja, dat je uiteindelijk een Einstein Telescope ... Dat je bij de bouw van het construct zelf zou denken: het is een groot project ... Gezien de omvang lijkt me dat wel zo. Maar ik zie nu nog niet hoe je deze kleine onderdeeljes allemaal in één pakket zou moeten schuiven. Dus ik volg het CDA en 50PLUS.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kijk ik even rond. Zijn er nog vragen? Dan wil ik graag peilen of er steun is voor het voorstel van de SP. Als er brede steun is, dan kan inderdaad de opdracht aan de Griffie gegeven worden om een Statenvoorstel uit te werken. Als die steun er niet is, dan kan uw commissie met een ander voorstel komen uiteraard. Ik ga heel even handen tellen. Wie is voor het voorstel van de SP? Dan zitten wij op de helft. Er zijn 8 leden van uw commissie vóór het voorstel en u bent met 16 aanwezig. Dan wordt de opdracht gegeven aan de Griffie om een Statenvoorstel voor te bereiden. In dat Statenvoorstel ... Dan gaat uw Staten besluiten dat u dit als een groot project wil behandelen. Vervolgens geeft u de opdracht aan GS om te bezien: hoe gaat de rapportage dan plaatsvinden? Dan kan eventueel nog de discussie plaatsvinden over hoe u die rapportage zou willen zien als commissie. Dat gezegd hebbende kijk ik weer even naar de Gedeputeerde. Er was nog een vraag over een toezegging die u al dan niet gedaan zou hebben.

Gedeputeerde Demollin-Schneiders: Twee dingen. Ik heb mijnheer Bloi horen vragen om het mbo te betrekken en ik heb de heer Meulenberg horen vragen om het mbo te betrekken, dus ik laat het even bij u, voorzitter, om te kijken wie welke toezegging krijgt. **Maar ik heb toegezegd dat ik op dat stuk van AI ga kijken hoe ik het hbo en ook het mbo betrek vanuit een realistische aanpak.** Bij het stukje ET is dat al gebeurd. Dat is wat ik gezegd heb.

De voorzitter: Helder. Dank u wel. Dan hebben we dat genoteerd. Dan komen wij aan bij de vraag of dit Statenvoorstel behandelbaar is. Is dat het geval, dan steekt u nu uw hand op. Ja, dat is het geval. Dan wil ik nog weten wie dit stuk als hamerstuk wil doorschuiven naar de Statenvergadering. Ik zie geen handen, dus voor iedereen is het een bespreekstuk. Dan sluiten wij dit onderwerp af en dank ik de Gedeputeerde voor haar aanwezigheid.

9.2.1 Rondvraag

De voorzitter: Voordat ik voorstel dat wij gaan lunchen hebben wij nog een rondvraag. Dat is de rondvraag van de PVV. Zoals gezegd bent u geattendeerd op de rondvraag over de gevolgen van de landelijke maatregelen motorrijtuigenbelasting en de koopkracht voor de provincie Limburg. Ik wacht nog heel even tot de volgende Gedeputeerde hier zit. De PVV mag zo dadelijk de rondvraag toelichten. Dan komt er een beantwoording van de Gedeputeerde. Dan is er nog de mogelijkheid om een extra verhelderende vraag te stellen door degene die de rondvraag heeft ingediend. Er is overigens ook nog een rondvraag ingediend door de heer Zeedzen. Die komt daarna nog. Ga uw gang, mijnheer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Voorzitter, dank u wel. In afwezigheid van de heer Megens zal ik de toelichting op me pakken en de rondvraag indienen. Ik zal het stuk voordragen. Het kabinet heeft recent verschillende maatregelen aangekondigd rondom de stijgende energie- en brandstofkosten. Het gaat hierbij specifiek om verlaging van de motorrijtuigenbelasting, de verhoging van de reiskostenvergoeding en diverse compensatiemaatregelen voor ondernemers en huishoudens. Gezien de impact die dit heeft op zowel de provinciale financiën als de Limburgse burger, legt de PVV-fractie de volgende vragen voor aan het College van Gedeputeerde Staten. Kan het College aangeven wat de tijdelijke verlaging van de mrb betekent voor de inkomsten uit provinciale opcenten voor de Provincie Limburg? Hoe groot is het aandeel van de provinciale opcenten in de totale mrb die

automobilisten in Limburg betalen? Kan het College inzichtelijk maken wat het financiële effect is van een tijdelijke verlaging van de mrb, de verhoogde reiskostenvergoeding en de huidige brandstofprijzen voor een gemiddelde Limburger? Dat zijn de vragen. Die stel ik niet zomaar. We zijn op zoek naar: wat kost het ons nu? Maar vooral zijn we op zoek naar: wat levert het de Limburger op? Dat zal u niet verbazen, dat we daarnaar op zoek zijn. We horen graag de reactie van het College hierop.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik inderdaad het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Ik heb goed nieuws voor de PVV. De provinciale opcenten als zodanig worden geheven op een historisch vastgestelde grondslag uit 1995. Dat is dus onafhankelijk van het besluit dat het Rijk heeft genomen en blijft dus hetzelfde. Dat kost ons niks, plat gezegd. Het kost de Provincie Limburg niks dat deze maatregel door het Rijk wordt ingesteld. Dat is het antwoord op de eerste vraag. Hoe groot is het aandeel van de provinciale opcenten in de totale mrb? Dat is ongeveer een derde. Dat kun je niet exact zeggen, omdat het ook afhankelijk is van het voertuigtype, de brandstof, de emissie en de gewichtsklasse. Er zijn dus een aantal elementen. Dat weet u denk ik ook van thuis. Ik weet dat in ieder geval van mijzelf thuis. Als een voertuig in een bepaalde brandstofklasse zit en een bepaald gewicht kent, dan verklaart dat de totale motorrijtuigenbelasting, waar de opcenten onderdeel van uitmaken. In die variabiliteit zit dus ook het onderdeel dat je moet bijdragen in de opcenten. Dus dat is niet exact aan te geven. U had het over de gemiddelde Limburger. Ik loop hier al een kleine 54 jaar rond in Limburg. Die gemiddelde Limburger bestaat in mijn ogen niet helemaal. Dus als je het hebt over de effecten voor de gemiddelde Limburger, moet je echt kijken naar het maatregelenpakket dat het Rijk genomen heeft. Daar zie je heel specifiek dat het Rijk bepaalde doelgroepen definieert, waaronder bijvoorbeeld de ondernemers, bedrijven. Wat je kunt zien is dat de gemiddelde Limburger die een eigen bedrijf heeft, er mogelijk voordelen van kan ondervinden, omdat zijn motorrijtuigenbelasting met de tijdelijke maatregel wordt verlaagd. De eigenaars van vrachtwagens worden helemaal blij, want voor hen is het vastgesteld op 0. Dus bepaalde bedrijven of bepaalde instellingen zullen echt wel een voordeel behalen van deze tijdelijke maatregel, maar de gemiddelde Limburger niet. Er is ook geen maatregel gekomen om bijvoorbeeld de brandstofaccijnzen te verlagen. Dus dat merkt de gemiddelde Limburger niet. Wat je wel ziet is dat natuurlijk de maximaal onbelaste reiskostenvergoeding wel verhoogd is. Althans, daar voorziet het Rijk in. Het is dan nog lastig te bepalen of het dan ook echt wordt geëffectueerd, want de werkgever zal dat ook moeten afspreken met zijn werknemer. In dat hele pakket zie je dat het Rijk heeft geprobeerd een aantal onderscheiden aan te brengen. Langs die lijn zou u ook moeten kijken waar die voordelen dan vallen. Dat voor de gemiddelde Limburger bepalen is lastig. Ik gebruik die term wel; u gebruikt die ook. Bedrijven zullen er voordeel van hebben. Eigenaren van vrachtwagens zullen er voordeel van hebben. Werknemers die door hun werkgever in staat worden gesteld om die onbelaste reiskostenvergoeding inderdaad te verhogen, hebben er ook voordeel van. Dat zijn de maatregelen die wij zien aan de hand van het pakket zoals het Rijk dat heeft aangekondigd en ingevoerd. Dus er zijn geen effecten op de provinciale financiën. De effecten per Limburger zijn zeer verdeeld langs het pakket zoals het Rijk dat heeft aangekondigd. Voorzitter, dat was de beantwoording van de vragen van de PVV.

De voorzitter: Dan kijk ik naar de PVV om te zien of er nog een verhelderende vraag is.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja, zeker. Even voor de beeldvorming: de vragen waren natuurlijk eigenlijk van de heer Megens. Ik ga alles goed vastleggen voor hem natuurlijk. Ik begrijp dus goed dat de maatregelen die het Rijk heeft getroffen in dezen geen effect hebben nu op provinciale middelen. Dus we ondervinden er zelf nu geen lasten van. We dragen dus niet bij aan de steun richting ... Ja, er

staat 'gemiddelde Limburger', maar alle Limburgers ... We dragen dus zelf niet financieel bij aan de steun richting de Limburger. Dat is hoe ik het heb mogen opvatten, denk ik.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat heeft de heer Van Bijnen volstrekt correct samengevat.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kunnen we deze rondvraag in ieder geval afsluiten. Dan wil ik u nog vragen om nog heel even te blijven zitten, want er was nog een tweede rondvraag van deze commissie. Die is van de heer Zeedzen. Hij heeft een rondvraag over de rapportage van MAA.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, inderdaad. Dank je wel, voorzitter. Laat ik beginnen met te zeggen dat het geen gebruik is en ook niet moet worden dat wij naar aanleiding van een artikel in een krant hier vragen stellen, maar voor wie het artikel gisteren niet heeft gelezen: de strekking is dat vragen worden gesteld bij doorschuiven van het luchthavendebat over de voortgangsrapportage Maastricht Aachen Airport. Daarin wordt gesuggereerd dat hierdoor argwaan ontstaat en of het de vraag is of dat toeval is. Ik wil er ook meteen bij zeggen: het is nadrukkelijk niet mijn bedoeling om olie op het vuur te gooien. Het zijn aannames die ik ook niet hier per se verdedig. Integendeel. Ik wil juist in dit gevoelige dossier de portefeuillehouder in GS de kans geven om daar zijn eigen perspectief op te geven, om te reflecteren op wat hier gebeurd is. Daarnaast wil ik ook even wat nuanceren: in het artikel staat dat de BBB geen voorstander van MAA zou zijn. Dat dekt echt niet de lading. De BBB kijkt naar dit dossier zoals we naar alle dossiers kijken, met het oog op doelmatige inzet van publieke middelen, transparantie in besluitvorming en een eerlijke afweging. Dat geldt bij alle dossiers en dus ook bij MAA. Ook juist daarom moeten wij scherp zijn ...

De voorzitter: Mijnheer Zeedzen, uw rondvraag was helder. Een politiek betoog hoort hier dan niet thuis. Ik ga het woord geven aan de Gedeputeerde. Wilt u wel uw microfoon uitzetten?

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij met het statement van de BBB, dat ze het benaderen vanuit het standpunt van: laat GS nog een keer toelichten wat er aan de hand is. Ik heb geen enkele behoefte, dat weet u ook, om hier een recensie uit te spreken over de vrije pers die we hebben. De vrije pers mag schrijven wat ze willen schrijven. Daar vindt het College niks van. Als we het hebben over de systematiek waar we in zitten – dat wil ik nog wel een keer toelichten – rondom de voortgangsrapportages, hebben we altijd gesteld, ook op nadrukkelijk verzoek van uw commissie: die informatie moet altijd volledig en juist zijn. We hebben een aantal keer gezien in het verleden dat dat niet helemaal aansloot bij de aanlevertermijnen die het College had gesteld aan externe partijen om ervoor te zorgen dat er een transparante en complete rapportage uw kant op zou kunnen komen, op basis waarvan we ook het gesprek met elkaar kunnen voeren. Dat is wat erachter zit. In de tussentijd is er ook op verzoek van de Staten een digitaal dashboard gekomen, waarin u te allen tijde de voortgang kunt volgen. Er is dus ook nadrukkelijk afgesproken met de Staten dat dat dus niet de voortgangsrapportage vervangt. Daar zijn wij ons van bewust. Maar het is bedoeld ter geruststelling voor u. Het is wat het is. We hadden nog niet alle informatie binnen. Begin juni ligt hij voor in GS en dan gaat u hem gewoon krijgen. Dan gaan we daar zoals gebruikelijk in deze commissie met elkaar het gesprek over aan, in de wetenschap dat we in de tussentijd natuurlijk ook dat dashboard voor u gecreëerd hebben, waaruit u ook alle informatie kunt halen, en een deel zelfs vertrouwelijk daar waar het om bedrijfsvertrouwelijke informatie gaat. Dus dank dat u mij de mogelijkheid geeft om dat nog een keer toe te lichten. Dat doe ik met veel plezier. Dank ook voor het feit dat u dat hier aan de orde stelt. Dat is wat er aan de hand is en niet meer dan dat.

De voorzitter: Dank u wel. Heeft u nog een verhelderende vraag?

De heer Zeedzen (BBB): Ja, een korte vervolgvraag. U refereert aan het dashboard. Is dat dashboard dan wel meer up-to-date dan de laatste voortgangsrapportage?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, nadrukkelijk is dat dashboard ervoor bedoeld om u op alle momenten informatie te geven. Alle relevante informatie die door het jaar binnenkomt wordt daar gelijk in verwerkt. Dat zou dus ... We zitten nu in de implementatie daarvan. Dat heeft zo zijn aanloopmomenten. Maar nadrukkelijk – dat hebben we destijds ook met uw commissie besproken, ook zelfs met de Staten – is het de bedoeling dat u daar realtime alle informatie kunt vinden die op dat moment beschikbaar wordt gesteld door ons en door externe partijen. Dat zou actueler moeten zijn in de tijd dan twee vastgestelde momenten waarop we dat hier in de commissie besluiten. Dat voorziet ook weer in het punt – dat was een kleine verzuchting waar we het met elkaar over eens zijn – dat je het dus ook vaak hebt over informatie die al een half jaar oud is. Er is echter een heel grote behoefte bij iedereen om het over actuele informatie, althans, zo actueel mogelijke informatie, te hebben. Dat is een correcte aanname van u. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we bij het einde van de rondvraag onder agendapunt 9.2.1.. Dan wil ik voorstellen om te schorsen voor de lunch, met uw goedvinden. Het is 12.25 uur. Ik stel voor dat we een ... Ja, lunch tot uiterlijk 13.15 uur. Dan ga ik ook echt wel starten. Ja, 13.15 uur. Tot dan.

[SCHORSING]

9.2.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder

9.2.3 Actualiteiten IPO

-

10 FINANCIËN EN OVERHEAD

10.1 G-26-016 Statenvoorstel inzake fonds voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, brief GS van 5-5-2026 (GS DOC-00919757)

De voorzitter: Dames en heren, wij gaan verder met deze vergadering. Wij zijn aangekomen bij agendapunt 10: Statenvoorstel inzake fonds voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. En een kleine inleiding mijnentwege. Maatschappelijke organisaties in Limburg hebben vaak beperkte financiële mogelijkheden om hun gebouwen te verduurzamen. Door stijgende energieprijzen neemt de noodzaak om energielasten te verlagen toe, terwijl toegang tot de reguliere financiering lastig is. Gedeputeerde Staten stelt daarom voor om een Provinciaal fonds op te richten voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Het doel is om organisaties te ondersteunen en hun continuïteit en maatschappelijke functie te behouden. In dit voorstel wordt u enerzijds gevraagd om wensen en bedenkingen kenbaar te maken en daarnaast een besluit te nemen. U wordt gevraagd om in uw termijn uw wens of bedenking te benoemen, zodat andere commissieleden en GS op uw wens of bedenking kunnen reageren. Na de beraadslaging zal worden gevraagd om per wens of bedenking te stemmen. Bij een meerderheid zal dan de wens of bedenking door de Griffie worden verwerkt in het ontwerpbesluit dat voorligt aan Provinciale Staten. Mocht u wensen of bedenkingen hebben, dan kunt u die alvast naar de commissiegriffier sturen. En het e-mailadres staat daar op het scherm. Dat is het proces rond de wensen en bedenkingen. Daarnaast gaan uw Staten dus ook een besluit nemen over

het Statenvoorstel, en daarvoor volgen we de gebruikelijke procedure. Wij behandelen dit voorstel in twee termijnen, met een maximale spreektijd per fractie in eerste termijn van drie minuten. En dan ga ik dit keer aan mijn linkerkant beginnen, en dan geef ik de heer Ubbink van de SP als eerste het woord.

De heer Ubbink (SP): Dank u wel, voorzitter. De SP hecht, net als denk ik veel partijen in deze zaal, veel waarde aan duurzaamheid en aan de energietransitie. Daarbij vinden we het belangrijk om te borgen dat iedereen mee kan doen aan deze energietransitie. We moeten voorkomen dat mensen of organisaties in de problemen komen omdat zij wel mee willen, maar niet mee kunnen. En met het voorstel leveren we daar een belangrijke bijdrage aan. Dankzij dit fonds kunnen wij zorgen dat maatschappelijke organisaties zonder winstoogmerk, die enorm veel bijdragen aan onze samenleving, ook mee kunnen in verduurzamen. Hiermee zorgen we dus niet alleen voor een duurzamer Limburg, maar maken we het ook makkelijker voor deze organisaties om hun vaak heel erg hoge energierekening te betalen. Dit alles met een, gezien het karakter van de leningen die het fonds zal verstrekken, een relatief beperkt financieel risico voor onze Provincie. Wat ons betreft is dat dus een win-winscenario: we helpen onze sportclubs, buurthuizen en maatschappelijke organisaties, we helpen het klimaat, en dat alles zonder dat het voor onze Provincie een financiële adering hoeft te zijn. Dus, mooi.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Sol, van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Laat helder zijn dat verduurzaming ook wat ons betreft absoluut hoog op de agenda staat. Maar wat wij wel heel erg missen in het stuk, is toch even een stukje context over wat er allemaal al bestaat. Er bestaat bij het Rijk DUMAVA, waar tot 2029 € 1,9 miljard in beschikbaar is. Niet eens voor leningen, maar gewoon voor subsidies voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Bank Nederlandse Gemeenten heeft ook een duurzaamheidsfonds, met leningen tegen een gunstig rentepercentage. En ik ben dus vooral heel erg benieuwd naar de beweegredenen om daar weer een eigen Provinciale constructie aan toe te voegen, en niet ... Zeker als het uitgangspunt toch ook een beetje is: de toegang tot bestaande mogelijkheden is lastig, dan mis ik toch de afweging van: en waarom zetten we dan niet in op het uiteindelijk faciliteren van maatschappelijke organisaties om beter gebruik te kunnen maken van die andere mogelijkheden die er zijn, en daar het geld aan te besteden? Dus ik mis eigenlijk in dat voorstel een stukje bredere afweging van: hoe past dit in het totale spectrum van instrumenten dat er is om uiteindelijk die heel belangrijke doelstelling, laat ik dat nog een keer zeggen, van verduurzaming te realiseren. Dus ik hoop dat Gedeputeerde daar wat licht over kan laten schijnen. Dat was hem.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Est, van 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja dank u wel, voorzitter. 50PLUS kan constateren dat dit voorstel een goede insteek heeft. Leningen voor verduurzaming waardoor minder energieverbruik van fossiele brandstoffen, wie zou daar tegen kunnen zijn, behalve de exploitanten van fossiele brandstoffen. Maar vanuit de klassieke economie stelt 50PLUS wel de vraag of de overspannen economie waar we in zitten nog altijd een stimulans vanuit overheidswege gewenst is. Zit de markt van verduurzaming in het slop? Zijn er bedrijven in de problemen? En als dat niet zo is, en er is al krapte op deze markt, dan gaat de vraag alleen maar leiden tot meer hogere prijzen. En dan krijgen we minder verduurzaamd voor hetzelfde geld. Wel weten we dat door het terugdraaien van de salderingsregelingen de zonnepanelenmarkt is ingestort. Is het fonds ook geschikt voor het vergroten van energieopwekking door zonne-energie, eventueel ondersteund met opslag in batterijen, waardoor we die netcongestie een beetje kunnen terugdringen? Rest mij nog enkele vragen, of laten we het zo zeggen, zaken, of ik

die goed begrepen heb. Dit fonds is volgens mij niet bedoeld voor onroerend goed in eigendom van gemeenten. Is dat juist? Er zijn looptijden van vijf tot twintig jaar. Hoe wordt het risico ingeschat van als de betrokken maatschappelijke organisaties het niet zo lang uithouden? Is dat het risico van het fonds? Zijn er verenigingen die voldoende financiële middelen hebben, uitgesloten van dit fonds? En zo ja, hoe wordt dit beoordeeld? En tot slot, de allocatie van de middelen over de verschillende bestedingscategorieën wordt pas na goedkeuring vastgesteld. Waarom is hier vooraf geen keuze gemaakt? En ... [3:22:57] in die categorieën zou blijken, komt men dan terug bij PS? Tot zover mijn vragen. Dank u, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Wesseling, van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Om te beginnen, D66 kijkt heel positief naar dit voorstel, want maatschappelijke voorzieningen zoals buurthuizen, sportclubs en culturele instellingen zijn ontzettend belangrijk voor de leefbaarheid in onze dorpen en steden. En juist deze organisaties hebben vaak te maken met stijgende energiekosten, verouderde gebouwen en beperkte financiële mogelijkheden om te verduurzamen. Daarom vindt D66 het ook goed dat de Provincie hier niet alleen adviseert, maar ook daadwerkelijk de financiering mogelijk maakt middels een revolverend fonds. En wat ons aanspreekt is dat het fonds specifiek ook bedoeld is voor organisaties die nu moeilijk toegang krijgen tot reguliere financiering. En ook de aandacht voor begeleiding en laagdrempeligheid vinden we daarbij heel belangrijk. En in de gesprekken met gemeenten wordt terecht benoemd dat veel verenigingen draaien op vrijwilligers, en zij dus beperkte capaciteit hebben. En dat herkennen wij ook. Dus daarom zouden we heel graag van GS horen: hoe gaan we nu eigenlijk in de praktijk zorgen dat die kleinere organisaties daadwerkelijk ook gebruik kunnen maken en gaan maken van dit fonds? Hoe eenvoudig wordt het aanvraagproces? En welke begeleiding is er uiteindelijk ook beschikbaar? En hoe voorkomen we eigenlijk ook dat alleen de meer professionele organisaties de weg weten te vinden? In het voorstel lezen we dat in de eerste fase wordt uitgegaan van verduurzaming van ongeveer 20 tot 40 gebouwen. Tegelijkertijd lezen we ook dat Limburg meer dan 14.000 maatschappelijke vastgoedobjecten kent. En dat roept ook wel bij ons de vraag op van: hoe zijn we dan tot die scope gekomen van die 20 tot 40 gebouwen? Waar is die verwachting op gebaseerd? Is dat een voorzichtige inschatting? Of verwacht GS dat die behoefte ook maar van kleine omvang zal zijn? En is er uiteindelijk dan een selectieprocedure welke vastgoedobjecten hiervoor ook in aanmerking komen? Want dat zou dan wel weer gelijk een extra drempel betekenen voor de kleinere organisaties, die we juist wel willen bereiken. Of wordt het een 'wie het eerst komt, die het eerst maalt'? Want eerlijk gezegd kan D66 zich goed voorstellen dat veel meer maatschappelijke organisaties behoefte hebben aan financiering om te verduurzamen. En wij zien ook liever onze Provinciale middelen ingezet voor het verduurzamen van onze buurthuizen, van onze sportclubs en van onze culturele instellingen dan dat deze bij de Provincie op de plank blijven liggen. En juist ook omdat het hier dus gaat om zo'n revolverend fonds, waarbij uiteindelijk de middelen gewoon weer terug in de Provinciekas vloeien. Dus daarom ook de vraag aan GS: zouden we niet nog veel ambitieuzer kunnen zijn? En wat nou als we dadelijk zien dat het heel erg stormloopt op dit fonds? Is GS dan ook bereid om te kijken of dan enige opschaling mogelijk is? En daarom waren we ook benieuwd of GS na enkele maanden, bijvoorbeeld drie maanden na openstelling, ook in kaart kan brengen: hoeveel aanvragen zijn er tot nu toe gedaan? Hoe groot is die behoefte? En hoe gaan we daar ook op inspelen? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wolters, van de PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Het is prettiger werken, leren, sporten en ontmoeten in een duurzaam gebouw. En dat betekent: warmte wanneer het koud is, verkoeling

wanneer het warm is, en lagere energiekosten. Het betekent ook: minder druk op maatschappelijke middelen, en meer ruimte voor organisaties om te doen waar ze voor bedoeld zijn. Daarnaast zorgen we ook met dit stuk dat met deze investeringen belangrijke voorzieningen behouden kunnen blijven voor onze inwoners. En investeren in maatschappelijk vastgoed is investeren ook in leefbare wijken en dorpen. Wij onderschrijven dus ook volledig de doelen die dit stuk probeert te bereiken. Er zijn een aantal zaken die voor ons niet helemaal duidelijk zijn. En dat zijn wat technische aspecten die hier van toepassing zijn, en dat heeft voornamelijk te maken met de besluitvorming. De besluitvorming bestaat uit drie onderdelen: de wensen- en bedenkingenprocedure, een budgetbesluit en een mandatering. En voor ons is niet helemaal duidelijk wat de grondslag voor het inzetten van deze lijn is. En ik zou graag van de Gedeputeerde daar een reflectie op willen. Daarnaast, en dat is een opmerking die ik wel even over de categorieën wil maken ... En dat is eigenlijk niet aan GS, maar dat is ook meer een opmerking vooral voor landelijk. Het gaat over de categorie scholen. Deze is ook opgenomen, waar ook primair en secundair onderwijs. En landelijk voldoet slechts 7% van de basisscholen aan de arbonormen voor een gezond binnenklimaat. En men weet, dat hebben we allemaal kunnen lezen, het komt nog regelmatig in de krant: een gezond binnenklimaat draagt bij aan betere leerprestaties en de gezondheid van leerlingen. Elk kind moet gelijke toegang hebben tot een gezonde leefomgeving, en juist school moet dit kinderen kunnen bieden. En die verduurzaming van die schoolgebouwen kan bijdragen aan de verbetering van dit binnenklimaat. En dat is ook meteen wat me tegen de borst stuit: dit is een lening, dit is een structuur waarin wij ervoor kiezen dat maatschappelijke organisaties die extra financiering kunnen ophalen voor... Maar dit soort dingen, dat hoort gewoon de overheid te doen, zeker bij primair en secundair onderwijs. En ik vind het dan ook teleurstellend om te lezen dat de rijksoverheid ook deze stap maakt om een schoolbestuur met een lening op te zadelen, in plaats van structureel geld vrij te maken dat gemeenten in staat zijn om de schoolgebouwen in een goede staat te brengen. Dat is wel even een opmerking die ik voor dit stuk wil maken. Dat staat overigens los van het werk dat hier door de Gedeputeerde en door de ambtenaren is geleverd. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Loomans, van Horizon.

De heer Loomans (Horizon): Ja dank u wel, voorzitter. Het was fijn om weer eens een keer een helder en duidelijk stuk te lezen, voor de verandering. Eigenlijk, de meeste vragen die zo gedurende het lezen bij mij opkwamen werden in het vervolg van het verhaal beantwoord. Dus ik heb niet heel veel opmerkingen over. Waar ik eerst nog een kleine huiver had toen ik zag dat er weer over een fonds gesproken werd, waar wij niet altijd de beste ervaringen mee hebben, bleek het uiteindelijk te gaan om een publieke uitvoeringsorganisatie met relatief lage kosten en risico's. Dus ook dat was een heel fijne, zullen we zeggen, nieuwe trend. Laten we hopen dat we dat vaker kunnen doen. En uiteindelijk bleef ik nog maar met één vraag zitten. En dat is eigenlijk doorgaand op wat ik voor mij al gehoord heb. Er zijn natuurlijk ook allerlei subsidiemogelijkheden, dus hoe groot is de behoefte of de vraag vanuit deze organisaties nu om ook nog een lening aan te gaan? En het kan best zijn dat dit hele programma of dit hele Statenvoorstel nu komt op verzoek of op het kenbaar maken van die behoefte. Dat heb ik niet teruggelezen in het stuk. Of brengen we iets in de markt waarvan we maar moeten afwachten welke partijen er dadelijk op gaan reageren? Ik hoorde net mijn collega vragen: wat als het fonds overvraagd wordt? Dan kan ik natuurlijk ook vanaf de andere kant vragen: wat gebeurt er als er nauwelijks aanvragen komen? Is dat een kwestie van meer reclame maken? Of blijkt dan dat ... Nou ja goed, ik denk dat wel duidelijk is waar ik naartoe wil. Dus tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Bijnen, van de PVV.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. Het oprichten van een fonds voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed is een goed streven van dit College. We hebben

natuurlijk ook al meerdere fondsen gezien waar we negatief over zijn geweest. Nou, hier kunnen we dus positief over zijn vandaag. Het zou wel goed zijn dat het fonds dan meteen aansluit bij de huidige SPUK-regeling, die via de campagne Limburg Bespaart reeds loopt. Dan gaan we over van advies naar verduurzaming tot uitvoering, en dan vervolgens met dit fonds over naar de financiering. Het zou zeker een uitkomst zijn voor maatschappelijk vastgoed die financieel gezien deze lening kunnen betalen. De vraag is alleen dan meteen al: wie krijgt nu die lening? Dat zijn wel echt een aantal vragen. Zijn het straks de maatschappelijke organisaties die dan via de SPUK-regeling al advies vragen? Of mag dat ook los van de SPUK-regeling? En inderdaad, straks: hoe ga je alles faseren? Wie krijgt straks wel de lening en wie niet, als je straks overvraagd wordt op het budget? Wat betreft het plan voor financiering vragen we ons als PVV af hoe dit goed wordt ingedeeld, aangezien het fonds niet heel veel financieringscapaciteit heeft en zeker niet alle aanvragen kan behandelen. Tevens is het de wens van de PVV om het rentepercentage van de leningen zo laag mogelijk te houden, tot een maximum van 2%. Die wens hebben we ook ingediend. Hij komt naar voren in dit stuk, maar daar staat hij nog een beetje open. Maar we hebben het natuurlijk al over dat deze organisaties het al moeilijk hebben financieel, om zelf iets te doen. Dus op het moment dat je dan een lening verstrekt die ze niet kunnen betalen, dan gaat er nóg niemand gebruik van maken. Dus die wens is wel ingediend, en die zal straks ook op het scherm komen. We maken ons een beetje zorgen. We hebben meerdere fondsen hier gezien waar we dan kritisch over zijn geweest, en dit is dan een fonds waar we positief over kunnen zijn, maar die heeft dan een budget van € 5,6 miljoen. Er zijn 14.076 panden. En eigenlijk even snel berekend, als iedereen het minimum zou aanvragen van al die panden, zit je aan € 75 miljoen tot € 80 miljoen. Zouden ze het maximale vragen, kom je aan € 3 miljard. Dus eigenlijk is het fonds inderdaad... Dat hoorde ik net ook bij D66: wat als straks de aanvragen veel meer zijn dan wat we aankunnen met die € 5,6 miljoen? Ik denk dat in dit fonds misschien zelfs nog wel meer geld had gemogen dan in andere bepaalde fondsen, om het netjes uit te drukken. Ja, dat budget inderdaad. Want de leningen van € 5,6 miljoen die je hebt, die worden besteed, en dan kan het vijf tot twintig jaar zijn voordat je überhaupt dat revolverende karakter hebt en dat je het weer terugkrijgt. Nou, dan hoeft ik je niet uit te leggen hoeveel honderden jaren we nog bezig zijn met de verduurzaming, wat we allemaal in dit land geweldig belangrijk vinden. Dus eigenlijk is het veel te traag. Dan op 3.3, revolverend karakter, nog wel een vraag. Hier staat dan dat leningen in beginsel worden terugbetaald. Nou ja, dat beginsel, dat is nog wel een beetje een dingetje. Hier lijkt er nog ruimte voor het feit dat ze niet worden terugbetaald, wat natuurlijk betekent dat je kapitaal verliest. En wat gaat GS eraan doen om dat risico zo laag mogelijk te houden? Want uiteindelijk moet het wel revolverend blijven. En dan nog even graag wat uitleg over de constructievorm die hier besloten wordt, of in ieder geval, waarvoor gekozen gaat worden. Want vooral dan de uitleg richting het stukje vennootschapsbelastingplicht die dan ontstaat met die constructie die je boven het hoofd hangt. En dan is meteen de vraag: op het moment dat dat zo is, kunnen wij die belastingplicht straks maar afboeken met de betaalde rente? Of gaan we daar zelf echt geld aan besteden en zijn we als Provincie dus toch meer geld kwijt dan dat we misschien dachten met het revolverende karakter? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verberkt, van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Verberkt (LOKAAL-LIMBURG): Ja dank u wel, voorzitter. LOKAAL-LIMBURG ziet het belang van ondersteunen van maatschappelijke organisaties bij het verduurzamen van hun gebouwen. Wel hebben we nog aanvullende vragen aan GS. Hoe wordt voorkomen dat vooral grotere organisaties gebruik kunnen maken van dit fonds? En hoe blijft het fonds daadwerkelijk laagdrempelig voor kleinere verenigingen en stichtingen? En kunnen gemeenten, die vaak gebouweigenaar zijn, ook gebruikmaken van deze regeling? Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hendriks, van de VVD.

De heer Hendrixx (VVD): We spreken vandaag over maatschappelijk vastgoed in termen van stenen, energielabel, CO₂-uitstoot en financieringsconstructies. En dat is logisch, kijkende naar het voorstel. Maar laten we ook niet het verhaal áchter de stenen vergeten. De gemiddelde Limburger zal vaker dan gedacht verblijven in maatschappelijk vastgoed. Na je eigen huis, de plek waar je woont, komt al gauw op plek drie: maatschappelijk vastgoed – de sportkantine, het gemeenschapshuis, de huisarts, het theater. Het zijn plekken waar mensen de ruimte krijgen om zich te ontwikkelen, te ontmoeten en initiatief te nemen. De huiskamer waar vaak vrijwilligers de boventoon voeren, voor en door de samenleving. Dat is de kracht van die stenen, maar vooral van de mensen. Daarom kijkt de VVD vandaag naar het Statenvoorstel met die blik. Gaat het voorstel vrijwilligers, besturen, bezoekers, oftewel de Limburgse doeners helpen? Om die vraag te kunnen beantwoorden hebben we een aantal vragen aan de Gedeputeerde. De ambtelijke inzet is een raming. Het wordt aangegeven dat het in sterke mate afhankelijk is van het aantal aanvragen van de lening. Is dat wel verstandig, als pas na inrichting en livegang van het fonds nauwkeurig kan worden vastgesteld welke personele inzet daadwerkelijk nodig is? Of gaan dadelijk partijen maanden of misschien zelfs jaren moeten wachten op een reactie? Moeten partijen teleurgesteld worden? De tweede vraag. De VVD leest dat fundering en renovatie ook in aanmerking komen. Maar welk criterium wordt hiervoor gehanteerd? Bij dergelijke aanpassingen kunnen de bedragen wel erg snel oplopen. Ziet de Gedeputeerde daar een risico? En tot slot: waarom niet het landelijke fonds afwachten? Een beetje in lijn met wat de heer Sol aangaf. Er zijn namelijk ontzettend veel fondsen. En wat nu als dat landelijke fonds gunstiger gaat zijn dan het Limburgs fonds? Daarnaast is de VVD blij dat ook gemeenten positief zijn over dit fonds. En als nabrander: de VVD heeft geen wensen en bedenkingen over de financieringsrelatie met de stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten. Heeft wel nog de vraag hoe laagdrempelig het is als we dit SVn het hele proces laten doorlopen.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Absil, van het CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, dank u wel. Om een bruggetje te maken naar de bijdrage van mijn voorganger: wij zien het ook als absoluut een heel goede aanvulling die wij hebben op de adviesfunctie die er nu is, waar ook gebruik van gemaakt wordt. Maar wij hebben juist ook uit het veld al heel vaak het signaal gehoord – daar spreekt u ook over, en mijn overbuurvrouwen ook – dat het lastig is om na het advies ook echt daadwerkelijk in de praktijk tot uitvoering over te gaan. En om mijn collega aan de overkant ...: de DUMAVA-regeling, daar horen wij juist van dat die, ik geloof de vorige keer binnen vier uur was ingetekend. Met het gevolg dat juist de vrijwilligersorganisaties, juist de besturen van de dorpshuizen, niet op dat moment achter hun laptop zaten. Maar al de professionele organisaties, of organisaties met professionele begeleiding, wel. En dat maakt dat wij ook de vraag hebben, hoe enthousiast we ook zijn over het voorstel, maar wel graag een reflectie van GS hoe u dat inderdaad ziet. Want wij hebben ook de zorg: het wordt eerder overtekend dan ondertekend, als je zo veel organisaties hebt. Waar het al lang bekend is dat dat echt een groot probleem is. En die dus ook lang niet altijd tot subsidiemogelijkheden gekomen zijn. Dus hoe verhoudt zich die € 5,6 miljoen tot het daadwerkelijke aantal aanvragen dat er vast gaat komen? En zou u willen reflecteren op de heel brede doelgroep die gekozen is? Want maatschappelijk vastgoed, daar zitten ook commerciële aanbieders bij. Dus als wij het goed begrijpen, dan is dit niet bijvoorbeeld een stichting als structuur, maar is jouw doelstelling als organisatie maatschappelijk. En hoe belangrijk het ook is dat zij ook verduurzamen, bijvoorbeeld huisartsenaccommodaties, hiervoor in aanmerking komen. En wij zien wel een verdringing komen, zoals dat ook bij die DUMAVA was, van de wat professionelere organisaties met ook gewoon soms een winst oogmerk (daar is niks mis mee), ten opzichte van die organisaties waar we het juist zo graag goed voor willen regelen en ook laagdrempelig voor willen

regelen. Dus die vraag hebben wij. Ook nog wat praktische vragen over de samenkomst van subsidies die op een andere manier ...

De voorzitter: Ik ga heel even onderbreken, want er is een vraag van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja dank u wel, voorzitter, inderdaad even een vraag richting mevrouw Absil. Ik hoor u deze vraag stellen richting GS dan.

Mevrouw Absil (CDA): Ja.

De heer Van Bijnen (PVV): U wacht uiteraard het antwoord af, wij ook. Maar heeft u dan zoiets van: in dit fonds zouden deze partijen die u net benoemt, niet meegenomen moeten worden? Wilt u dan eigenlijk zeggen dat het CDA van mening is dat het alleen maar echt voor de kleinere stichtingen van toepassing zou moeten zijn?

Mevrouw Absil (CDA): Daar hoor ik heel graag het antwoord op.

De voorzitter: Mevrouw Absil, via uw voorzitter alstublieft.

Mevrouw Absil (CDA): Sorry, ja. Daar hoor ik heel graag het antwoord op zo meteen. Want ik kan me juist voorstellen ... Wij hebben dit College op pad gestuurd met: ga zoveel mogelijk middelen binnenhalen. Daarom zijn we extra enthousiast dat het Rijk nu meedoet. Dus ik zou zeggen, vooral niet wachten op wat er nog komt, maar aan de slag. Dus het zou zomaar eens de randvoorwaarde kunnen zijn waarbinnen je kunt opereren. En dan zou het zonde zijn als we die kans niet pakken. Maar ik zou wel graag weten: zijn er binnen de randvoorwaarde wel mogelijkheden om die verdringing – die zorg hoor ik op meerdere plekken, die hebben wij ook – te gaan voorkomen.

De voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Dank u wel, voorzitter. Een vervolgvraag, inderdaad. Dus u wilt randvoorwaarden scheppen, begrijp ik goed? En wat vindt het CDA van de middelen die dan nu beschikbaar zijn voor dit fonds? Denkt u als CDA dat u die nog zou kunnen verruimen, waardoor je sowieso al op bepaalde vlakken dan minder in die verdringing komt? Want als er meer is, kunnen er natuurlijk ook meer mensen gebruik van maken, meer maatschappelijke organisaties. Hoe denkt het CDA daarover?

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Het is de vraag of dat de oplossing is. Omdat je, als je ik weet niet hoeveel duizenden scholen en zorgorganisaties hebt, als zij allemaal eerst zijn, dan kan je van € 5,6 miljoen – wat had u berekend? – naar € 130 miljoen gaan, en alleen dan zou je die verdringing kunnen voorkomen. Dus ik hoor heel graag wat de beweegredenen zijn van het College daarin, om dat op deze manier vorm te geven. Want wij zien eerder een overtekening dan een ondertekening, die aan de overkant gesuggereerd werd.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling heeft ook een vraag voor u.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, ik kan me eigenlijk heel erg vinden in de bijdrage van het CDA. En deze zorgen hebben wij wel ook heel erg. Waar ik aan moest denken, is: bij het Leefbaarheidsfonds

hebben we natuurlijk in verschillende takken gewerkt, zodat je juist ook ... Daar was het al op het niveau van de bewoner versus het niveau van de gemeente en de tussenliggende organisaties. Zou het CDA ook denken aan een dergelijke constructie voor bijvoorbeeld dit fonds, om te voorkomen dat inderdaad al het geld in eerste instantie gaat naar die professionele organisaties, terwijl die kleinere organisaties de tijd niet hebben? Is zoiets waar het CDA naar zoekt?

Mevrouw Absil (CDA): Ja, dat zou wellicht een optie...

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Mevrouw Absil (CDA): Dat zou wellicht een optie zijn, voorzitter.

De voorzitter: Drie keer is scheepsrecht.

Mevrouw Absil (CDA): Dat zou wellicht een optie zijn, maar ik hoor heel graag waarom het College voor deze route kiest, omdat we inderdaad onder andere in het Leefbaarheidsfonds wel een getrapte mogelijkheid aanbieden. Maar ik hoor graag of dat een mogelijkheid is, andere mogelijkheden. Maar die zorg delen wij. Een paar praktische vragen. We zijn vanochtend bijgepraat over het Leefbaarheidsfonds. Dat is gelukkig een groot succes. Maar daar zie je dat er organisaties zijn die hier aanbellen, bijvoorbeeld voor een subsidie op het inhoudelijke, op sociaal vlak, elkaar ontmoeten. Dat in een dorpshuis gebeurt die wellicht ook een subsidie of advies kunnen gebruiken, of later een lening via deze nieuwe regeling. Hoe zorgen wij ervoor dat die organisaties – vanochtend werd ook al over één loket gesproken – dat die maximaal ontzorgd en geholpen en naar de goede regeling gestuurd worden? Dus daar zou ik graag reflectie op horen. En ook of het cumulatief mag. Dus zijn er regelingen, bijvoorbeeld het DUMAVA, als je al subsidie hebt van een of andere regeling, mag je dan evengoed deze lening aanvragen? En terugkomend op wat de heer Van Bijnen zei...

De voorzitter: Mevrouw Absil, uw termijn was afgelopen. Als u nog wat wilt inbrengen, dan zou ik u willen vragen om dat in tweede termijn te doen.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, zeker.

De voorzitter: Dan hoeft u zich ook niet te haasten. Ja, de heer Queisen van de BBB, tot slot.

De heer Queisen (BBB): Ja voorzitter, met het oog op het huidige goede hooiweer hebben mijn voorgangers al het gras grotendeels weggemaaid. Maar volgens goede BBB-begrippen moet je gras een paar keer draaien om tot een goede hooikwaliteit te komen, en dat doen we ook in dit dossier graag. Als BBB-fractie ondersteunen we in principe ieder initiatief dat leidt tot instandhouding en/of verbetering van de leefbaarheid in steden, maar zeer zeker ook in onze vele Limburgse dorpen. Instandhouding c.q. verbeteren van maatschappelijk onroerend goed vormt daarbij een essentiële basis. Immers, daar ontmoeten mensen elkaar lijfelijk en worden activiteiten geïnitieerd. Vallen dergelijke locaties weg, dan valt ook een essentieel stuk leefbaarheid weg. En dat is, zeer zeker in onze kleine kernen, not done. Daarom kan het voorliggende voorstel op steun van de BBB-fractie rekenen. Dat neemt echter niet weg dat we toch nog enkele vragen hebben over het hoe en waarom van dit voorstel. Daarbij kunnen we voor een groot deel aansluiten bij de vragen, opmerkingen van de gewaardeerde voorgangers. Dan enkele vragen, voorzitter. Waarom kiest GS voor een Provinciaal fonds in plaats van subsidies of garantstellingen naar deze organisaties? En wordt ook duidelijk rekening gehouden met de kleine kernen en de plattelandsgebieden? En zo ja, hoe? Het bedrag is € 4,2 miljoen bepaald, en de risicoreserve van € 400.000. Wat gebeurt er wanneer de risicoreserve

onvoldoende blijkt te zijn? En inhakend op de vragen van de heer Sol: waarom is gekozen voor de SVn als uitvoeringspartij? Zijn andere uitvoeringsorganisaties, financieringsinstanties of marktpartijen overwogen? En wat zijn de uitvoeringskosten die de SVn aan de Provincie gaat berekenen? Naar de toekomst toe komen enkele evaluatiemomenten, waarbij wij als PS periodiek inzicht krijgen in aspecten zoals het aantal verstrekte leningen, de regionale spreiding, type organisaties die deze leningen krijgen, en mogelijke betalingsachterstanden van organisaties. En inhakend op de vragen van mevrouw Wesseling van D66: hoe wordt het fonds bekendgemaakt bij kleine vrijwilligersorganisaties? Komt er ondersteuning voor organisaties die onvoldoende expertise in huis hebben om zo'n aanvraag te doen? En daarop inhakend: hoe laagdrempelig is de aanvraagprocedure? En wordt daarbij technisch begeleiding of ontzorging aangeboden? En tot slot, waarom kiest GS voor een leningsconstructie, terwijl veel maatschappelijke organisaties al financieel onder druk staan? En is GS eventueel bereid een deel van het fonds om te zetten in subsidies voor organisaties met een zeer beperkte terugbetalingscapaciteit? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Mooi getimed. Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de Gedeputeerde, die uw vragen kan beantwoorden. En ook kan ingaan op de wens. Want tot nu toe heb ik maar één wens ontvangen, dat is van de fractie van de PVV. Dus het verzoek aan de Gedeputeerde om ook daarop in te gaan.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Voorzitter, dank u wel. Ik zou willen beginnen met de complimenten – die onder andere de heer Loomans uitsprak – aan de mensen die dit voorstel hebben voorbereid en de heldere leesbaarheid daarvan, die zou ik graag willen doorgeven aan de mensen die hier naast mij zitten. Want ik denk dat als er in deze commissie een fonds voorligt dat over duurzaamheid gaat en er is een unanieme commissie die zegt 'we vinden dit een goed idee', dan is er op zijn minst een heel mooie prestatie geleverd door de mensen die dit ambtelijk hebben voorbereid. En dat vind ik wel een constatering die ook vanuit het College complimenten verdient in hun richting. Als het gaat over dit fonds, dan hebben wij al een ontzorgingsprogramma. Dat hebben wij nu al staan en daar hebben wij u als College recent een mededeling portefeuillehouder over gestuurd, over 'hoe hebben wij voor een heleboel van deze maatschappelijke organisaties inzichtelijk gemaakt wat hun verduurzamingsopgave is'. Alleen, dan is het heel mooi dat je weet wat je verduurzamingsopgave is, maar daarna moet het wel nog gaan gebeuren. En toen hebben wij als College ook gedacht: dit is een goed idee om dit te gaan doen. En daarvoor is een rijkssubsidie en een subsidieregeling voorzien. En het Rijk doet de subsidie en vraagt aan ons om het revolverende kapitaal in te brengen. En wat vervolgens in principe gebeurt, is: als er mensen nu echt ... SVn heeft het wel al vaker gedaan. En er is een inschatting gemaakt van het aantal mensen dat mogelijk niet terugbetaalt. Dat is, in ieder geval ten opzichte van sommige andere fondsen die we in onze Provincie hebben, een aanmerkelijk lager risico. En als dat dan zo is, dan gaat dat in principe als eerste ten koste van de rijkssubsidieregeling. Met andere woorden, het provinciale kapitaal blijft vooralsnog revolverend. Op het moment dat je nou echt constateert dat dat verder gaat, dan hebben we met elkaar een gesprek te voeren. Maar in principe zijn de risico's in eerste instantie voor het Rijk en niet voor de Provincie. Dus dat even vooraf. We kunnen daarmee dus heel veel stichtingen, verenigingen, maatschappelijke organisaties helpen in onze provincie. En we kunnen verduurzamen. En dat kunnen we eigenlijk relatief zonder veel risico ook doen. En ik denk dat dat ook wel de reden is waarom u met zijn allen zo eensgezind was. Dat wil niet zeggen dat u geen vragen had, en die ga ik dan nu maar heel even beantwoorden. En dan de heer Ubbink, die had eigenlijk een samenvatting gegeven van het voorstel, en sprak daarbij uit dat hij dit een heel goed plan vond. Dus, dank. De heer Sol van GroenLinks, die had een vraag over de context, en wat bestaat er al op rijksniveau? Er zijn van allerlei regelingen die al bestaan. Er is een Nationaal Warmtefonds, een Duurzaamheidsfonds van de BNG, DUMAVA, waarborgfondsen. Dat is allemaal waar. Maar waarom doen we dan nu toch deze? En dat heeft voor een deel ook gewoon te

maken met het feit dat het Rijk specifiek voor Limburg ook deze subsidie ter beschikking stelt. En we dachten: we gaan die niet laten liggen, die gaan we wel ophalen. Want op het moment dat we het fonds niet zouden inrichten, zou de € 1,4 miljoen rijkssubsidie gewoon op de grote pot en de landelijke hoop terechtkomen. En wij dachten, dan is het ook wel goed om te zorgen dat we dat in Limburg doen. En daarbij hebben we vervolgens gezegd: wat is dan een bedrag wat daarbij past om zelf revolverend in te brengen? En dat is de € 4,2 miljoen. U heeft met elkaar een beetje een discussie van: wordt dat nou onderbesteed of wordt dat overvraagd? Het antwoord is: dat weten we nu niet. En met dat in het achterhoofd is het vooral, zoals de woorden van mevrouw Absil waren, aan de slag. Dat is ook maar heel eventjes waar wij nu staan. Want er zijn regelingen die zijn onderbesteed, er zijn regels die worden overvraagd. De behoefte maatschappelijk om te verduurzamen, is enorm. Dus daarmee willen we daarmee aan de slag. En wij denken dat dit in Limburg een welkome aanvulling is op het landschap.

De voorzitter: De heer Hendriks heeft een vraag.

De heer Hendriks (VVD): Ik hoor de Gedeputeerde zeggen: dat weten we niet. Maar ik hoor hem daarvoor zeggen dat er al een ontzorgingsprogramma loopt, waarbij we dus echt wel beeld, neem ik aan, hebben bij de behoefte bij verschillende partijen hier in Limburg die maatschappelijk vastgoed hebben, wat er nodig is. Dus ik kan me toch wel voorstellen dat we iets van zicht hebben.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dat is waar, dat is precies de regeling waarom we hem ook zo hebben voorgesteld. We hebben een beeld, op basis van het ontzorgingsprogramma. Daarom doen we het. Maar of partijen ook gaan aanvragen, dat zijn keuzes die die partijen uiteindelijk ook echt zelf moeten maken. En of het dan overvraagd of ondervraagd wordt, kunnen we op dit moment nog niet inschatten, maar willen we wel aan u rapporteren op het moment dat het zover is.

De voorzitter: De heer Hendriks.

De heer Hendriks (VVD): Aanvullend ... Dank, voorzitter. Want hoe mooi zou het zijn als het loopje rond wordt gemaakt. We hebben advies gegeven; ik neem aan dat wij dus ook weten wat voor advies we hebben gegeven. En dat je dus kijkt naar die adviezen, en die bij elkaar optelt, dan kunt u hier ook heel gericht aan deze zaal vertellen: en daarmee komen we tegemoet aan 20% van de behoefte of 5% van de behoefte – ervan uitgaande dat ze ook allemaal braaf gaan aanvragen. Dat is natuurlijk een aangename die we niet kunnen doen. Maar ik zou het eigenlijk wel mooi vinden als we dat loopje rond kunnen maken.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, dat is waar. Maar kijk, u heeft in de mededeling portefeuillehouder kunnen lezen dat wij in het ontzorgingsprogramma een heleboel partners geholpen hebben. U leest in het Statenvoorstel ook hoeveel maatschappelijke partijen er zijn, en die staan in principe ook vrij om in te tekenen op deze regeling. Dus ja, ik zou willen dat het zo makkelijk was om het loopje rond te maken. Wij denken dat dit een mooi bedrag is om mee te starten, en om te kijken of dit ook werkt op deze manier. Dat is volgens mij waar we nu staan. Dan ...

De voorzitter: Voordat u verdergaat, er was ook nog een interruptie van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank, voorzitter. Dank aan de Gedeputeerde voor het, ik noem het maar even heel eerlijke antwoord, van: er lag geld, dat is moeilijk te negeren. Dat snap ik ook. Kijk, we kunnen inderdaad nu speculeren over hoe hard dit wel of niet zal gaan, maar waar ik vooral zorg over heb, is dat we nu geen dingen doen waarmee we uiteindelijk kannibaliseren op bijvoorbeeld een DUMAVA of andere voorzieningen die er zijn, waar niet alleen meer geld is maar waar ook het geld voor een deel een ander karakter heeft, namelijk een subsidie versus een lening. En dat is wel iets waar ik mij zorgen over maak, en die heb ik nog niet horen wegnemen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja voorzitter, ik hoop dat ik het woord 'kannibaliseren' wat de heer Sol gebruikt op een goede manier uitleg. Maar kijk, als het gaat over deze regeling die wij hier voorstellen, dan mag je dat combineren met een andere regeling. Andere regelingen kunnen soms uitsluitingsgronden hebben, maar er zijn best een aantal andere regelingen. Ik kan u niet het lijstje noemen van welk uitzonderingscriterium bij welke regeling hoort, maar in principe kan dit ook aanvullend zijn op een subsidie bijvoorbeeld, vanuit een andere regeling. Dus, dat kan. Dan ben ik bij de heer Van Est: is er nog wel een stimulans vanuit de overheid gewenst? Het antwoord is eigenlijk volmondig: ja. Want we zien dus dat heel veel organisaties gebruikmaken van het ontzorgingsprogramma. En dan is wel even de vraag: en hoeveel verduurzamingen worden er dan daadwerkelijk gerealiseerd? En dat is nog niet 100%, dus die behoefte is er daadwerkelijk wel aanwezig. U vroeg ook: een koppeling tussen zon en opslag, en hoe we daar tegenaan kijken. En er wordt voor de initiatiefnemers een maatregelenlijst gepubliceerd, waar uiteindelijk alles ... waar je aan kan denken om te verduurzamen. En in beginsel zit er dus geen voorwaarde of een koppeling tussen zon en opslag in. Maar omdat opslag als maatregel wel aan de orde komt, kan dat bijvoorbeeld. En zonnepanelen zou in theorie ook kunnen. Is het juist dat er geen duidelijke koppeling is met gemeenten? Vastgoed in eigendom van de gemeente kan in aanmerking komen mits er sprake is van duurzaam beheer en toestemming van de gemeente. Met andere woorden, op het moment dat een gemeente eigenaar is maar bij wijze van spreken niet de exploitatie voor zijn rekening neemt. Maar dan moet de gemeente daar wel mee akkoord gaan, want we gaan niet een gebouw verduurzamen waar de eigenaar het niet mee eens is. Dat is niet de bedoeling. Dan, de risico's. Het risico wordt op dit moment beperkt ingeschat. Er is op zich nog bij SVn wel een beetje ervaring met dit verhaal. Er wordt gestart met een risicodekking van 10%. Zeg maar die € 400.000 die we vragen in de risicoreserve als aanvulling op het subsidiebedrag van het Rijk. En het principe is dat de eerste partij die daarmee het risico neemt op het moment dat er sprake zou zijn van wanbetaling. Ik wijs u er wel op dat dit maatschappelijke partijen zijn, en die hebben een ander risicoprofiel dan sommige andere fondsen. Want maatschappelijke partijen hebben vaak ook een heel duurzaam karakter. Zijn er organisaties die over voldoende middelen beschikken uitgesloten? En dan is het antwoord dat er vanuit het Rijk eigenlijk geen criteria zijn in het fonds dat daarin voorziet, want het is in principe de regeling van het Rijk waar wij bij aansluiten. Het fonds voorziet in een stimulerende werking ten aanzien van verduurzaming, waardoor de middelen in bezit kunnen gebruikt worden voor de maatschappelijke doelen die hier genoemd worden. En dan had de heer Van Est nog een vraag gesteld, maar misschien dat hij die nog heel even kan verduidelijken.

De voorzitter: De heer van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ik meen gelezen te hebben dat er later een verdeling – we hadden het over de verschillende bestedingscategorieën – plaatsvindt. En ik heb me alleen afgevraagd: waarom wordt dat daarna gedaan en wordt dat niet vooraf gedaan? Is het dan nu niet bekend? Tenminste, zo

heb ik het gelezen. Dus een bedrag van € 5,6 miljoen, er zijn verschillende categorieën, en wat we dan verdelen, hoe we die alloceren, dat wordt pas na het besluit vastgesteld.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik ga heel even kijken hier naast mij of daar een antwoord op te geven is. Ja, kan in de tweede termijn? Doen we dat in tweede termijn, dat is goed. Dan ben ik bij mevrouw Wesseling: we horen graag hoe in de praktijk de kleine organisaties echt in stelling worden gebracht om gebruik te maken van het fonds – dat was eigenlijk de vraag. En dat wordt in principe geborgd door een heel eenvoudig aanvraagproces. En de besparing wordt ook meegenomen in de leencapaciteit. We begeleiden juist ook die kleine organisaties met het ontzorgingsprogramma. Dus als het gaat over ‘hoe gaan we nou ondersteunen’ – dat was ook de vraag van de heer Queisen – daar blijven we ook gewoon mee doorgaan, met het ontzorgingsprogramma. En dus ook die heel kleine organisaties kunnen daarbij geholpen worden. Dus dat is aan de hand. En daarnaast wordt het fonds ook gekoppeld aan Limburg Bespaart. En dat is de website waar nu al het ontzorgingsprogramma is, en daarmee wordt het ook iedereen onder de aandacht gebracht. En mevrouw Absil vroeg nog specifiek naar de koppeling met bijvoorbeeld de bijeenkomst van vanochtend van het Leefbaarheidsfonds. Nou, daar is ongetwijfeld – ik was er niet bij – het BuurtBooster Festival ook aan de orde gekomen. Limburg Bespaart stond daar dus ook. Dus ook in die uitdraging laten wij Limburg Bespaart zien en komt dit fonds ook straks aan de orde. Dus juist proberen we in dit huis zoveel mogelijk aan elkaar te koppelen. En dat gaat meestal goed. En er zal vast een keer een geval zijn waar dat net niet helemaal is gelukt, maar alle regelingen worden ook intern in dit huis steeds bekender bij de mensen. En we merken ook dat bij de partners in de buitenwereld de verschillende regelingen steeds beter op het netvlies komen te staan. En juist ook elkaar versterken. Met de komst van de leefbaarheidsaanpak zie je ook dat een aantal andere aanvragen en regelingen soms ook beter worden benut. En we hopen dat dit daar ook bij aansluit.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling heeft een vraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, misschien om de Gedeputeerde wat aan te vullen. Want ik denk dat het eenvoudige aanvraagproces juist superbelangrijk is voor die kleine, minder professionele organisaties. En dat dat ook precies de reden is waarom je niet aan de voorkant wil zeggen: je moet die koppeling maken met zonnepanelen en batterijopslag, of dat je van tevoren middelen gaat alloceren van: dit deel maken we vrij voor de buurthuizen en dit deel maken we vrij voor de sportclubs. Dus volgens mij, juist al die regels daar willen we, hoop ik, zoveel mogelijk van wegblijven om het organisaties zo makkelijk mogelijk te maken om een aanvraagprocedure te doen, in de hoop dat ze die lening ook krijgen. Begrijp ik het dan ook goed dat dat ook onze inzet is? Of zitten er toch nog wel bepaalde regels aan wanneer je nou aanspraak mag maken op die regeling?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, er zitten altijd regels aan.

Mevrouw Wesseling (D66): *reageert zonder microfoon* [4:02:41].

Gedeputeerde Van Caldenberg: Daar komt dus – en dat gaf ik aan – er komt dus een lijst waarin staat waaraan het besteed mag worden. En dat is een heel uitvoerige lijst. En daar willen we vooral ook heel praktisch mee omgaan, zou ik zeggen.

De voorzitter: Vervolg vraag van mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): En die lijst moet ik dan dus wel ook interpreteren als: het mag hieraan besteed worden, maar het mag ook breder aan verduurzaming? Of is dat ook echt een uitputtende lijst, waar je dan vervolgens als organisatie toch wel weer heel veel vinkjes zou moeten zetten bij zo'n aanvraagprocedure? Dus daarom vroeg ik ook: hoe gaat die aanvraagprocedure eruitzien? Misschien kan de Gedeputeerde daar iets meer een doorkijkje naar geven.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Daar staat ook iets over in het stuk. Er staat volgens mij zo'n stappenplan beschreven van het moment dat we hem nu hier behandelen. In principe melden initiatiefnemers zich bij de Provincie, en dan vindt daar een heel lichte toets plaats. En dan vervolgens ga je in de toets van SVn. Uiteindelijk is de toets die eronder ligt of de aanvraag voldoet aan datgene wat ook in de verordening die hier bij zit, en waar u in de Staten straks een klap op geeft, of dat daarbinnen past. En met het ontzorgingsprogramma proberen we de initiatiefnemers daar zo goed mogelijk in te helpen, zonder al te veel regels die dat juist weer lastiger maken toe te voegen. Dan, in de eerste fase 20 tot 40 gebouwen. We zouden willen dat we van uw Staten bij wijze van spreken nog veel meer miljoenen zouden krijgen, maar het leek ons wel een goed idee om eerst gewoon hier maar eens even mee te starten en kijken hoe dat gaat. En daar zit ook een component aan van: wat kan SVn aan en wat kunnen wij ook leveren. Dus dit is volgens ons een hele stap in de goede richting. Is er een selectieprocedure, vroeg mevrouw Wesseling nog. Ja, dat betekent dus dat je aan de voorwaarden moet voldoen. En in principe geldt het beginsel dat de aanvragen wel worden behandeld op volgorde van binnenkomst. Dat is wat daar is. Maar dan moet je er wel aan voldoen, en uiteindelijk ook een lichte krediettoets doorstaan. Dan, kunnen we niet ambitieuzer zijn? Als het stormloopt, is er dan opschaling mogelijk? Ja, er wordt nu voldaan aan de eis van het Rijk, aan de hefboom die gepaard gaat met de subsidie. En daarom zijn we ook op het bedrag uitgekomen van wat wij hier hebben opgenomen. Ja, als er natuurlijk aantoonbaar succes is – maar dat weten we nu nog niet – dan bestaat de mogelijkheid om het fonds eventueel te continueren of aan te vullen. Maar laten we ook even niet op de zaken vooruitlopen, want de heer Sol was nog niet zo overtuigd, daarstraks. Dus laten we vooral dat gesprek ook met elkaar voeren als dat aan de orde zou zijn. En kunnen we te zijner tijd in kaart brengen wat de behoefte is en hoeveel aanvragen er zijn, ten behoeve van eventuele opschaling van het fonds? Dat is meer een als-dan-vraag. Maar we zullen u in ieder geval rapporteren over de aanvragen en de resultaten van het fonds. Dus dat gaan we sowieso doen. En op het moment dat we komen aan het punt dat het fonds is uitgeput, hebben we sowieso met elkaar een gesprek te voeren.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling heeft een vraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, waar ik ook een beetje naar op zoek was: mevrouw Absil noemde dat: die andere regeling waarbij eigenlijk iedereen achter de computer gelijk ingelogd zat om een aanvraag te doen, en binnen vier uur was het geld op, om het maar zo even te zeggen. Ik denk dat als die situatie zich zou voordoen, dat ik veel liever dat gelijk zou willen horen dan dat ik weer een of andere planning- en controlcyclus zou moeten afwachten. Dus daarom noemde ik ook specifiek die drie maanden om te kijken: hoe staat het er nu voor. Dus misschien is het ook een fijne afspraak dat, mocht het in één keer stormlopen en het binnen die drie maanden al op zijn, dat we dan op dat moment worden geïnformeerd. En dat we anders na drie maanden sowieso even een mededeling krijgen van wat nu het aantal aanvragen is, en hoeveel geld er nog in de pot zit. Zou dat kunnen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nou, ik moet u heel eerlijk zeggen dat op het moment dat deze regeling binnen vier uur is overvraagd, dan ga ik u altijd een mededeling sturen, gewoon om dat succes te vieren dan. Maar wat mij betreft kunnen we u gewoon na drie maanden informeren over wat de stand van zaken is. Als dat echt gebeurt binnen een week, dan gaan we dat waarschijnlijk sneller doen dan die drie maanden. Dan ben ik bij mevrouw Wolters: wat is de grondslag voor deze besluitvorming? En het antwoord daarop is dat dit Statenvoorstel de reguliere procedure zoals we die met u hebben afgesproken, volgt. Het vragen van middelen en het vragen van wensen en bedenkingen wordt eigenlijk altijd samen gedaan. Wat hier ook wel van belang is, is dat wij zelf geen fonds oprichten. Dat doen wij niet. Wij hebben een financieringsrelatie met SVn. En dat is de reden dat we vragen juist om de wensen en bedenkingen over de financieringsrelatie. Het is niet een fonds zoals bijvoorbeeld het LEF of het Brightlands Future Fund, op die manier.

De voorzitter: Mevrouw Wolters heeft een vraag.

Mevrouw Wolters (PvdA): Duidelijk, dank u wel voor die uitleg. Wat ik daar verder wel bij zou wensen ... Want op dit moment staat onder de bevoegdheden alleen de verwijzing naar artikel 8, in de financiële verordening. En dat gaat alleen over ons budgetrecht. Waardoor die andere twee, die mandatering en die wensen- en bedenkingenprocedure, onvoldoende in die bevoegdheid zijn gemotiveerd. Dus het is eigenlijk een technisch verzoek om dat nog toe te voegen aan het Statenvoorstel. Het is niet zozeer specifiek alleen voor dit voorstel, maar ook voor de kwaliteit voor volgende Statenvoorstellen, dat het wel volledig genoteerd staat. En dat zou ik wel graag willen zien, met name in dit geval die wensen- en bedenkingenprocedure. Hier is het relatief duidelijk dat deze wordt toegepast. Maar die financieringsrelatie met het SVn, dat komt doordat de rijksoverheid gekozen heeft om op deze manier het geld beschikbaar te stellen. En dat maakt het alweer een andere situatie. En dat zou ik graag gemotiveerd willen zien, en dat kan heel kort onder die bevoegdheid. En dat zou ik wel graag terug willen zien in het Statenvoorstel.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja voorzitter, ik begrijp de vraag. Enigszins technisch van aard, maar wij gaan gewoon zorgen dat we voordat u besluitvorming neemt in de Staten die grondslag nog even aanvullen. Ik zou dat niet willen zien als een afbreuk aan de woorden die de heer Loomans sprak in de richting van de mensen die dat hebben gedaan. Maar er is volgens mij altijd nog een verscherping mogelijk op de juridische zaken. En dat gaan we gewoon heel even aanvullen, dat lijkt mij prima. Dan had u het over de scholen, en daar had u een hartenkreet over in de richting van het Rijk. Ik denk dat ik die hartenkreet heel goed snap. Maar ja, wij doen vanuit Limburg dan toch maar even wat wij kunnen doen en daar een bijdrage aan leveren. Dus dat is het voor nu, denk ik.

De voorzitter: Mevrouw Wolters.

Mevrouw Wolters (PvdA): Dat begrijp ik ook goed. Mijn hartenkreet was ook niet zozeer gericht aan de moeite die gedaan wordt aan die zijde van de tafel. Dat was ook meer een opmerking omdat dit ook vanuit het rijk wordt geïnitieerd. En dan zie ik dit terug, en dan denk ik: ja, hier moet wel even iets over gezegd worden. Dank u wel, trouwens.

De voorzitter: De Gedeputeerde mag verdergaan met de beantwoording van de vragen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, ik denk dat u ook de wegen weet te bewandelen om naar het Rijk dit signaal ook nog via verschillende kanalen over te dragen, als u dat zelf wenst. Ik denk dat dat goed is. Dan ben ik bij de heer Loomans, en die heb ik al een paar keer aangehaald, maar hij had ook nog een vraag gesteld, dus dat gaan we doen. En dat gaat eigenlijk over: is die nou echt gestoeld op een behoefte aan het veld? En wat als er nauwelijks aanvragen komen? Ik denk dat ik daar dus al iets over gezegd heb, in het kader van het ontzorgingsprogramma. We hebben u die cijfers gecommuniceerd. Daaruit blijkt dat er die behoefte is. Die regeling gaat heel goed. En nu is het even zaak dat je dan ook de volgende stap maakt, want van een rapport alleen kun je nog niet verduurzamen. Maar van middelen wel. Dus dat is wat hier voorligt. Dan ben ik bij de PVV. En die zou graag... O sorry, voorzitter.

De voorzitter: De heer Loomans heeft nog een vraag.

De heer Loomans (Horizon): Ja, ik heb eigenlijk nog een aanvullende vraag, waar ik net even aan zat te denken. Ik hoorde net dat een heleboel organisaties waarschijnlijk al in beeld hebben welke verduurzamingsmaatregelen ze moeten nemen. Dus dat ze misschien ook al redelijk concreet weten welke financiële behoefte ze hebben. Maar je hoort ook weleens van projecten waarbij mensen uit dezelfde straat bij wijze van spreken allemaal hun mogelijkheid voor spouwmuurisolatie bundelen en gezamenlijk aanbesteden. Zou in dit kader, als je allerlei soortgelijke gebouwen hebt, zou je die opdrachten ook kunnen bundelen en op die manier er één grote aanbestedingsopdracht van kunnen maken, om op een gegeven moment dat veel goedkoper uit te laten voeren? Waardoor je uiteindelijk nog weer een extra besparing haalt. Of zou dat juridisch niet mogen, in dit geval?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Als het gaat over het specifieke voorbeeld dat de heer Loomans nu noemt, dat is namelijk huishoudens verduurzamen, die zit er dan weer niet in. Want dat is geen maatschappelijk vastgoed, in de zin zoals het hier in de regeling wordt bedoeld. De manier van nadenken over dat je een aantal dingen met elkaar bundelt, ja het kan dus zijn dat een organisatie een aantal gebouwen heeft. En die zijn gemaximeerd in deze regeling, omdat je dan voorkomt dat je bij wijze van spreken heel grote ketens hier een voordeelpositie in geeft. Maar als je twee of drie gebouwen hebt en die moet je alle drie verduurzamen, dan kun je dat misschien wel in één opdracht doen. Maar huishoudens gaat niet. Dan ben ik wel bij de heer Van Bijnen, als het goed is. Hij gaf aan dat aansluiting vinden bij de huidige SPUK-middelen een goed idee zou zijn. Ja, dat doen we dus. Want we krijgen een SPUK voor het ontzorgingsprogramma van het Rijk. En daar sluit deze dan weer bij aan. En die sluit dan ook weer aan bij de subsidieregeling van het Rijk voor die dotatie van € 1,4 miljoen die zij in dit voorstel ook doen. Dus we sluiten eigenlijk heel goed aan, en daarmee is het cirkeltje rond. Dan, wie krijgt de lening: de maatschappelijke organisaties die al gebruikgemaakt hebben van de SPUK? Of mag dat ook los? En in beginsel mag dat dus ook zonder dat je van het ontzorgingsprogramma hebt gebruikgemaakt. Maar ja, voor de mensen die dat willen kan daar wel gebruik van gemaakt worden, ook in dit proces. De PVV heeft een wens, en dat is volgens mij een wens om de rente laag te houden. Daar kom ik dadelijk heel eventjes op terug. Want conform de verordening besluit het College formeel over het te hanteren rentetarief, en daarom dient u ook dan die wens in. Ik denk dat het wel goed is om aan te geven dat op het moment dat er echt sprake is van enorme stijgingen van de rente, dan is het wel wenselijk om enige flexibilisering te hebben in de hoogte van het rentepercentage wat hier staat. Want dat zou ook in één keer gevolgen kunnen hebben voor het revolverende karakter van het fonds. En dat is de reden waarom we het niet per se zo keihard zouden willen vastpinnen nu. Maar het streven is wel om het zo laag mogelijk te houden.

De heer Van Bijnen gaf aan, en daar ben ik blij om, dat hij positief is over dit fonds. Wat als er meer aanvragen komen? Komt er dan een oproep voor meer geld? Ja, dan hebben we in ieder geval een gesprek met elkaar, want dan gaan we u hoe dan ook laten weten dat er, in ieder geval op basis van de huidige regeling dan niet nog extra iets mogelijk is. En dan is het ook aan uw Staten om daar dan iets verstandigs van te vinden. Want het budgetrecht is nu eenmaal van u, en niet van het College. Dan, het revolverende karakter, wat gaat GS dus doen om het risico te beperken? En daarmee zit er dus een beoordeling op het kredietrisico, en dat gebeurt door SVn, van de individuele financiering. Maar op het moment dat wij dus ons geld niet terugkrijgen, dan hebben wij daar ook... In principe eerst gaat het ten koste van de subsidieregeling, en dan pas van onze middelen. Dus het risico is in eerste instantie voor het Rijk, en daarna pas voor de Provincie. Dan had u nog een vraag over de vennootschapsbelasting. Indien er sprake is van de vennootschapsbelasting, dan zullen de kosten in eerste instantie vanuit de rente-inkomsten moeten worden gedekt. Dus dat is ook wel een deel van waarom we toch een bepaald rentepercentage vragen. En eventueel bij een tekort, dan moeten we daar een oplossing voor zien te vinden. Dan ben ik bij de heer Verberkt. O, mevrouw Absil.

De voorzitter: Mevrouw Absil.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Sorry voorzitter, ik ga op uw stoel zitten.

Mevrouw Absil (CDA): Ik heb een vraag inderdaad, juist over dat rentepercentage. Als ik u goed begrijp, zegt u: wij willen als College de flexibiliteit houden, omdat wij niet kunnen voorzien wat de rente in de toekomst gaat doen. Maar de middelen van het rijk zijn expliciet juist om daarvoor in te zetten – kan ik het zo zeggen? Ik zou daar graag iets meer over willen weten, om een beoordeling van de wens van de heer Van Bijnen te beoordelen. Als het rentepercentage voorbeeld van 2% naar 6% gaat – ik noem maar eens even wat – kan dat een he grote impact hebben op een dorps huis wat toch al moeilijk zit. Maar voor ons in de grote lijn, als het dan toch van het potje van het Rijk af gaat, zeg ik even gechargeerd, is dat van een andere orde dan voor die individuele aanvragers. Dus om de wens van de PVV te kunnen beoordelen zou ik daar graag meer inzicht in willen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: De keuze die wij eigenlijk liever maken, is dat wij dat potje van het Rijk inzetten om eigenlijk de afsluitkosten en daarmee dus voor iedereen die kosten te verlagen. En daarmee het aangaan van deze lening goedkoper te maken. Dat is waar wij als College primair op zouden willen inzetten om dat te doen, ten koste van generiek het rentepercentage iets te verlagen of vast te klikken. Want het potje van het Rijk is ook niet oneindig, en daarom maken wij deze keuze. Voorzitter, dan ben ik bij de heer Verberkt. Hoe wordt voorkomen dat grote organisaties ...? Volgens mij heb ik die vraag al een aantal keren beantwoord, dus ik hoop dat hij het goedvindt dat ik die niet nog een keer doe. En, kunnen we gemeenten die gebouweigenaar zijn ...? De aanvraag, die moet duurzaam beheer aantonen, zoals gedefinieerd ook in de verordening zoals die hier staat. En de gemeente moet daar dan dus ook in meegaan als gebouweigenaar. Dus het gemeentehuis, dat is een ander verhaal: dat moet de gemeente zelf doen. Maar bijvoorbeeld een gemeenschapsaccommodatie die in beheer is van een stichting, een vereniging, maar waar de gemeente dan wel eigenaar van is, dan moet de gemeente wel toestemming geven om daar verduurzamingsmaatregelen op te nemen. Want ja goed, wij gaan niet zonder uw toestemming zonnepanelen op uw eigen dak leggen. Dat doen we niet. Dan, de heer Hendrikx van de VVD. Is het verstandig om de ambtelijke inzet pas te bekijken op het moment dat er al oprichting is? Na oprichting zal blijken hoeveel ondersteuning er precies nodig is, vanuit de aanvraag. Afhankelijk van de kwaliteit van de aanvraag is daar ook door ons op te sturen, zowel door ons in de vorm van de begeleiding en het ontzorgingsprogramma wat we al

hebben, maar ook bij SVn als uitvoerder is daar de mogelijkheid toe om daar nog op te sturen in de begeleiding van de aanvraag. Welke criteria worden gehanteerd bij renovatie? Die definitieve ... O voorzitter, ik ben te snel.

De voorzitter: De heer Hendriks.

De heer Hendriks (VVD): Ja, dank voor die toelichting en die ambtelijke inzet. Is er ook overwogen om die toets... Want er staat een stappenplan, waar de Provincie Limburg iets vindt en waar in de stappen SVn zijn rol pakt. En helemaal aan die voorkant die beoordeling, daar is de Provincie eventjes aan zet, onder andere. Is overwogen om ook die toetsing naar SVn te doen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, er zijn twee redenen. De heer Puts zal dadelijk het mandaat nog heel even kort toelichten. Maar wat van belang is, is: omdat eigenlijk heel veel van de partijen ons sneller vinden dan SVn, daarom komen ze bij ons ook in eerste instantie binnen. Dus we willen eigenlijk ervoor zorgen dat we zo snel mogelijk mensen kunnen helpen. Dan zijn wij bij de vraag over de renovatie. De definitieve voorwaarden, die worden uiteindelijk nog helemaal vastgeklikt in overleg met SVn en het Rijk. Dus dat gaat ook over waar u vroeg naar renovatie. Waarom wachten we niet op het landelijke fonds? Dat kan, maar dan lopen we dus het risico dat die € 1,4 miljoen niet in Limburg landt maar ergens anders. Dus daarom kiezen we nu specifiek voor dit fonds hier. En het Rijk gaat ongetwijfeld ook met iets landelijks komen, en die regelingen zijn er ook al. En we roepen natuurlijk Limburgers ook op om daar ook gewoon gebruik van te maken. Maar deze € 1,4 miljoen willen we als Limburg niet langs de neus laten gaan.

De voorzitter: De heer Hendriks heeft daar nog een vraag over.

De heer Hendriks (VVD): Ja dank, voorzitter. Ja, die begrijp ik. Maar mijn vraag was specifiek: als die landelijke regeling nou interessanter is dan de Limburgse regeling?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dit is wel een 'als, dan'-vraag waar ik een heel ingewikkeld antwoord op zou kunnen verzinnen, maar dat ga ik ook even niet doen. Dan, hoe laagdrempelig is het proces dat SVn gaat doorlopen? SVn heeft het ook al vaker gedaan. En u ziet bijvoorbeeld dat de uitvoeringskosten die daarmee gemoeid zijn bij SVn ook erg laag worden ingeschat. Dat maakt ook dat wij verwachten dat dat een heel laagdrempelig proces is. Dan mevrouw Absil: lastig om na het advies ook de praktijk in te gaan. Dat delen we met elkaar. Ik werd gesommeerd door de voorzitter om wat sneller er doorheen te gaan, dus dat ga ik proberen. Hoe zorgen we dat kleinere organisaties zonder professionele begeleiding ook in aanmerking komen? Die ondersteunen wij dus, vanuit ons ontzorgingsprogramma. Die helpen we daarbij. En het Rijk gebruikt een verdeelsleutel over de Provincies, op basis waarvan dat inzichtelijk wordt gemaakt. De hoeveelheid aanvragen en de omvang van die aanvragen staat in eerste instantie dus los van die dotatie vanuit het Rijk. Nou ben ik... Is dat een vinger, of niet?

Mevrouw Absil (CDA): *reageert zonder microfoon* [4:23:32].

Gedeputeerde Van Caldenberg: O, ja, want u heeft nog meer vragen gesteld. Wilt u reflecteren op de brede doelgroep die is gekomen? Want ook commerciële aanbieders zitten er dus nu tussen. Ja,

dit is op basis van de rijksregeling in ieder geval de mogelijkheden die er zijn als het gaat over maatschappelijk vastgoed. Hoe zorgen we ervoor dat organisaties maximaal ontzorgd worden?

De voorzitter: Mevrouw Absil heeft toch een vraag.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, want zegt u nu: wij hebben het zo breed opgepakt als mag van de overheid? Of zijn het restricties? Dus hebben wij het zelf in de hand als Provincie, om te zeggen: nee, wij willen die doelgroep verkleinen? En ik heb ook expliciet gevraagd: zijn er mogelijkheden om die verdringing – en die zorg leeft breed – om die bijvoorbeeld met een staffel in te richten? Dus zoveel voor dorpshuis, sport, zoveel voor zorg, zoveel voor scholen. Zodat je zeker ook een potje overhoudt. En daarbij zou ik eigenlijk nog een vraag willen stellen: als dat kan, en het staat niet in dit voorstel, zou dat dan via wens of bedenking moeten? Betreft het de financieringsrelatie? Of zou dat gewoon bij een toezegging van u kunnen? Of een motie tijdens het Statenverhaal? Maar dat is een technische vraag.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, die technische vraag, daarvan zou ik zeggen: het kan volgens mij op alle manieren, als u dat zou willen. Waar wij nu voor gekozen hebben is om aan te sluiten bij het Rijk. Er is een mogelijkheid – en die transparantie moet ik gewoon even in uw richting hebben – om daar op te specificeren wat er dan wel gebeurt. Dus dat je de complexiteit, en daar sprak mevrouw Wesseling ook over, dan wel gaat toevoegen. En dat je daarmee initiatieven het ook lastiger gaat maken. Dat is de andere kant: je voegt wat meer regels toe. Het andere is: dan krijgen we een specificering. Het heel eerlijke antwoord is dus ook dat we niet exact weten welke categorieën welke aanvragen gaan doen. Maar ja, als wij daar nu schotten tussen gaan zetten, dan kan het zijn dat er misschien een categorie is die niet wordt uitgegeven en categorieën die overvraagd gaan worden. En dan blijft er dus geld op de plank staan, terwijl we dat graag zouden willen uitgeven. Dus onze voorkeur zou het hebben om nu gewoon even aan te sluiten bij de criteria van het Rijk, en dan dat te gaan zien. Dat maakt het gemakkelijker. Maar de mogelijkheid is er wel, dat zeg ik in de richting van mevrouw Absil. Dan, hoe zorgen we ervoor dat ontzorging ... Hebben we gehad. Mag het cumulatief? Ja, het mag ook cumulatief met andere regelingen. En dan ben ik bij de heer Queisen. Die vroeg waarom we kiezen voor een fonds, en niet voor subsidie of garantstelling. Nou, het onderdeel van het Rijk is: subsidie, dus dat hoeven we ook niet terug te betalen, dat mag op. Ons gedeelte is in principe revolverend. En de bedoeling daarvan is ook dat als het geld terugkomt, dat we het nog een keer opnieuw kunnen inzetten, en dat we daarmee ook een bepaalde vorm van continuïteit in deze regeling kunnen maken zodat er steeds meer maatschappelijke organisaties, stichtingen, verenigingen kunnen verduurzamen. Dus dat is de reden waarom we daarvoor gekozen hebben. Als het gaat over garantstellingen – want dat was ook specifiek een vraag – dan kom je echt in individuele onderhandelingen en dan moet je garant gaan staan. We willen het juist het liefst zo laagdrempelig mogelijk houden en zo faciliterend mogelijk. Daarom hebben we deze keuze gemaakt. Dan, wordt rekening gehouden met kleine kernen en plattelandsgebieden? Absoluut. Want we werken in het ontzorgingsprogramma dus al samen met de VKKL, met Katalys, juist om ook in die kleine kernen daar te komen en die ook te bereiken. En die staat volledig hiervoor open, en het is een belangrijke inzet van deze regeling om ook daar te komen. Dan, wat gebeurt er als de risicoreserve onvoldoende blijkt te zijn? In principe proberen we dat te voorkomen door u op tijd te laten weten dat het aan het einde is. En als de risicoreserve onvoldoende blijkt te zijn, dan betekent dat op de eerste plaats dat het geld van het Rijk al op is. Dus wij proberen eigenlijk te voorkomen dat we in die fase zitten, maar voor de zekerheid hebben we die wel ook opgenomen op basis van de spelregels die we met u in Sturing in Samenwerking afspreken. Waarom gekozen voor SVn? Die is aangewezen door het ministerie als uitvoerende partij, op basis van de regeling die zij daarbij hebben. Dus daar viel, in die

zin, weinig aan te kiezen voor ons. En dan, hoe wordt dat bekendgemaakt bij kleine en vrijwilligersorganisaties? Die heb ik al beantwoord. En waarom kiest GS voor een leningconstructie? Omdat dat nu eenmaal de regeling is zoals die is ontworpen.

De voorzitter: Dank u wel. Dus ik heb reflectie op de wens gehoord. Ik kijk nog heel even naar mevrouw Absil, omdat die ook nog de suggestie deed om eventueel een wens op te brengen.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, ik zou graag inderdaad willen weten: mochten wij als Staten nog iets willen wijzigen, dus bijvoorbeeld wél die inperking van doelgroepen willen maken, zou dat nog bij motie kunnen in het Statenvoorstel? Ik denk het namelijk wel. Want volgens mij is het geen wens of bedenking in relatie tot de financieringsbehoefte-relatie. Maar dat wil ik eigenlijk wel gecheckt hebben.

De voorzitter: Ja, dat lijkt me inderdaad verstandig. Ik kijk heel even naar de Griffie. Ja, er wordt onderling geschakeld om uw vraag te kunnen beantwoorden. Dat was dus het einde van de eerste termijn van GS. Komen wij bij de tweede termijn van uw commissie. En dan kijk ik naar de heer Ubbink. U heeft als tweede termijn ieder één minuut. De heer Ubbink van SP, heeft u behoefte aan een ...? Nee? De heer Sol, van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Ja dank u, voorzitter. Ja, heel kort. Ik blijf toch een wat ongemakkelijk gevoel houden bij de constatering dat toegang tot bestaande instrumenten kennelijk zo lastig is dat we er nog weer een nieuw instrument bij moeten bedenken – ik maak het nu even heel plat. Maar goed, geld niet laten liggen snap ik ook heel goed. Ik zou ook wat willen waken voor het sentiment van: als er straks inderdaad een ‘wie het eerst komt, wie het eerst maalt’-loket wordt geopend en dat is binnen vier uur overtekend, dat kunnen wij misschien wel als een succes zien, maar door eventuele participanten zal dat zeker zo niet ervaren worden. Dus wees ook, denk ik, heel erg goed in het management van verwachtingen hierover. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Est, van 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja dank u, voorzitter. Ik kan het ook heel kort houden. De Gedeputeerde beantwoordde mijn vraag over of er nog ruimte is in de verduurzaming, dat er nog genoeg te doen is. Maar mijn vraag was meer gesteld in relatie tot: hebben wij genoeg aanbieders om dat te voldoen? Want als wij terugkrijgen op die markt omdat er te weinig aanbieders zijn, dan hebben we één ervaring: dan stijgt de prijs, dan hebben wij minder verduurzaming voor hetzelfde geld. Dus die relatie ... De tweede vraag is: er is de hele tijd over een lijst gesproken wat er wel kan en wat er niet kan. De vraag die ik had, is dan: maar als die lijst ..., waarom is die er nog niet? En waarom kan die niet toegevoegd worden? Want dat zou het in ieder geval wel nog meer verduidelijken. Dus de vraag is: is die er al, of kan die nog toegevoegd worden? En ik wacht nog even in de tweede termijn op het antwoord over de allocatie. Want net zei de Gedeputeerde iets, een antwoord op mevrouw Absil, toen begon ik eigenlijk te fronsen, maar ik denk, ik wil de Gedeputeerde toch in tweede termijn even de gelegenheid geven om het goed te beantwoorden. Dan kom ik er misschien daar op terug.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wesseling, van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja dank, voorzitter. Ik zit ook nog heel even te kauwen op die verschillende tranches, of je dat nou wel moet doen of dat je dat niet moet doen. Volgens mij heeft het bij het Leefbaarheidsfonds niet per se heel belemmerend gewerkt. Dus de Gedeputeerde gaf daarstraks aan, van: dan bouw je wel weer extra regels in. Ja dat klopt, maar dat zijn dan regels om juist ook bepaalde doelgroepen en juist die kleinere organisaties ook te beschermen. Dus misschien

kan de Gedeputeerde daar nog even op reflecteren hoe dat is ervaren vanuit het Leefbaarheidsfonds. Ik verwacht dat we vanuit daar ook wel eerdere evaluatiepunten hebben. En volgens mij loopt het subsidie- versus financiering-/leningvorm een beetje door elkaar. Dus Gedeputeerde noemde: nou ja, subsidie dat doen we nu inderdaad niet, want dat doet de rijksoverheid al met die € 1,4 miljoen. Maar die € 1,4 miljoen is volgens mij toch een subsidie aan ons als Provincie die dan wordt ingezet als onderdeel van het revolverende fonds. Of is dat dan ook weer subsidieverzoeken die die organisaties kunnen indienen naast dat ze ook de financieringsondersteuning krijgen? Want daarvoor zou ik zeggen inderdaad: als jij subsidie wil voor je zonnepanelen, dan heeft de rijksoverheid al SCE-regelingen en nog heel veel meer. Dus volgens mij gaat dit om het stukje: hoe zorg ik ervoor dat ik mijn verduurzamingsmaatregelen kan financieren.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Wolters, van de PvdA.

Mevrouw Wolters (PvdA): Ik had net een vraag, en nu ben ik het kwijt. Sorry. Sorry, ik weet niet meer waar het over ging. Sorry.

De voorzitter: Misschien is er zo dadelijk mogelijkheid om nog een interruptie te plegen. De heer Van Bijnen, van de PVV.

De heer Van Bijnen (PVV): Ja dank u wel, voorzitter. En dank voor de antwoorden inderdaad, aan de Gedeputeerde. We hebben wel wat zorgen nu, na deze beantwoording. Want zeker met de beoordeling van onze wens van die 2% dat rentepercentage, de beantwoording daarop, daar zijn we niet zo heel blij mee. En waarom? Omdat we nu dus horen dat er € 1,4 miljoen van het Rijk subsidie is, maar die straks opgeslokt is aan het opzetten van het fonds en de uitvoering daarvan. Daar heeft de maatschappelijke organisatie verder nul-komma-nul aan in beginsel, op het moment dat straks de rente dan heel erg hoog wordt. En op het moment dat de rentes te hoog worden hoeft ook niemand zich druk te maken om de verhoogde aanvragen. Dus dat hoeft ook niet binnen vier uur uitverkocht te zijn. Want dan zal het inderdaad toch misschien een fata morgana zijn, en dan zal er helemaal geen enkele aanvraag komen. Dus de wens van de PVV blijft echt bestaan, omdat anders we straks die maatschappelijke organisaties met heel hoge rentepercentages op gaan zadelen. En juist het fonds wordt opgericht omdat ze al niet kunnen verduurzamen. Dus laten we vooral dan ook zorgen dat het fonds een goede inrichting heeft met een laag rentepercentage, zodat ook daadwerkelijk de maatschappelijke organisatie er iets aan heeft, en het niet weer een regeling wordt waarbij we hier in de uitvoering al het geld opslokken aan bureaucratie, en de maatschappelijke organisaties nul-komma-nul winst ermee behalen. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Verberkt, van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Verberkt (LOKAAL-LIMBURG): Geen verdere inbreng, dank u.

De voorzitter: Dank u. De heer Hendriks, van de VVD?

De heer Hendriks (VVD): Heel kort nog een opmerking. Ik begon in de eerste termijn ons verhaal over dat wij kijken met de blik: gaat dit vrijwilligers, besturen, bezoekers oftewel de Limburgse doeners helpen? We zijn allemaal heel optimistisch, binnen vijf minuten is dit fonds uitverkocht. En dan gaat het een deel van de Limburgse doeners absoluut helpen, en daar zijn we heel blij mee. Maar we willen echt meegeven aan de Gedeputeerde dat als het echt zo stormloopt we dus ook heel veel Limburgse doeners moeten teleurstellen. En de overheid heeft ontzettend veel ervaring met langdurige wachttrajecten voordat er geld over de brug komt. Volgens mij zouden we daar echt zorgvuldigheid in

moeten betrachten als betrouwbare overheid. Dus daarom voel ik ook veel voor de suggestie van mevrouw Wesseling.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Absil, van het CDA.

Mevrouw Absil (CDA): Ja, dank u wel. Nog twee punten. Ik begrijp net dat inderdaad, als ik het College zou vragen om de doelgroepen te bepalen, dan is het aan ons om een amendement/motie in te dienen tijdens het Statenvoorstel, en dan hoef ik dat in ieder geval nu niet op het laatste moment met een wens of bedenking te doen. Dus dat is fijn. En het tweede punt is, ik heb daar net ook al om gevraagd, want ik voel wel wat voor wat de heer Van Bijnen zegt. Dat rentepercentage is natuurlijk een essentiële randvoorwaarde op basis waarvan jij gaat intekenen als maatschappelijke organisatie, zeker als het toch al krap is. Uw antwoord was net: wij hebben daar de uitvoeringskosten en ook de afsluitkosten in berekend. Maar ik kan me bijna niet voorstellen dat je bij 20 tot 40 leningen, die € 1,4 miljoen daarmee opsoupeert. Dus ik zou toch graag een iets duidelijker beeld willen hebben: als wij met de wens van de PVV meegaan, wat zou dat voor financiële consequenties hebben? Want als dat mooi in dat potje van de € 1,4 miljoen blijft, nou, dan ben ik enthousiast – laat ik het zo zeggen.

De voorzitter: Dank u wel. En tot slot, de heer Queisen. U heeft geen tweede termijn. Dan kijk ik weer naar GS. U heeft zeven minuten voor uw tweede termijn.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja voorzitter, ik denk dat dat moet lukken. Want de heer Sol gaf aan dat hij een ongemakkelijk gevoel had over de bestaande instrumenten. Ja, daar kan ik ook niet zo veel aan doen. Dat moet u die richting richten, en hopen dat het dan beter wordt. En hij sprak uit, en dat deed hij eigenlijk net als de heer Hendriks, om te doen aan goed verwachtingenmanagement, zodat op het moment dat de pot ook op is dat mensen ook niet teleurgesteld raken. En ik denk dat we ons dat goed aantrekken. En gelet op de complimenten die u richting onze mensen heeft uitgedeeld aan het begin van de vergadering, heb ik er eigenlijk het volste vertrouwen in dat dat ook in het vervolgproces op een goede manier gaat gebeuren. Dan de heer Van Est, en die had een vraag van: maar als er dus te weinig bedrijven zijn die die verduurzaming kunnen aanleggen, dan blijft het geld liggen en hebben we alsnog te weinig verduurzaamd. We zien dat als het gaat over het aanleggen van verduurzamingsmaatregelen, dat een aantal bedrijven in de problemen zijn gekomen, dat klopt. Maar ja, van de andere kant, dit soort stimulering helpt ook weer om die bedrijven wat beter overeind te houden om dat te doen. Dus dat mes snijdt ook nog een keer aan twee kanten. Dan had u nog een vraag waarom de maatregelenlijst niet ... Die hebben we bewust niet in de verordening opgenomen, maar die verwijzen we door naar de pagina van het fonds. En daarop kan het fonds uiteindelijk ook nog zelf links en rechts een maatregel toevoegen. Als we die nu in de verordening zouden opnemen, dan klikken we hem 100% vast, en dat zou betekenen dat dat ook sommige maatregelen die misschien nog ontwikkeld worden, gaat uitsluiten op enig moment.

De voorzitter: De heer Van Est heeft een vraag.

De heer Van Est (50PLUS): Maar betekent dat dat we de lijst zoals die op dit ogenblik door het fonds gehanteerd is, wel kunnen zien?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Die gaan wij u op enig moment toesturen.

De heer Van Est (50PLUS): Dat is vóór de behandeling in de Staten?

Gedeputeerde Van Caldenberg: Dan kijk ik even of dat kan. Hebben we de maatregelenlijst? Die is beschikbaar, dus die kunnen we u toesturen. Dat is geen probleem. Dan mevrouw Wesseling, en dan ging het specifiek over de schotten. En dan vroeg ze: kun je dan leren van het Leefbaarheidsfonds? En...

De voorzitter: Ik ga u toch nog even onderbreken, want de heer Van Est had nog een vraag.

De heer Van Est (50PLUS): Ja. Uit de eerste termijn hadden we nog een vraag over de allocatie staan. Ik had gezegd, die kunt u tot de tweede termijn bewaren, maar nu hoor ik hem niet. Dus ik weet niet of die nog komt of dat u hem aan het eind doet of dat u die bij mevrouw Absil nog doet?

Gedeputeerde Van Caldenberg: U bent wakker, mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Dat suggereert dat ik soms niet wakker ben.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, ik weet niet wat dat suggereert, maar u bent in ieder geval nu wakker.

De voorzitter: Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: En dat was de specifieke vraag over de goedkeuring. Kan hij die nog een keer duiden?

De heer Van Est (50PLUS): Laat ik het zo zeggen, laat ik even voorlezen uit uw eigen werk. Hier staat: de allocatie van de middelen over de onderscheiden bestedingscategorieën wordt nader uitgewerkt na een positief besluit op het Statenvoorstel. En dan denk ik: waarom wacht dat op een positief besluit van het Statenvoorstel? Ik kan me voorstellen – en volgens mij zat ik met mevrouw Absil daar ongeveer in hetzelfde idee – dat we iets hebben, en dat we zeggen: op basis van wat wij nu weten schatten wij dit zo in. Maar nu is het net, van: u heeft het geld, en dan gaat u dan zelf kijken hoe u het verdeelt. Ik denk dat het fijn zou zijn voor de Staten als we dat zouden weten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ik denk dat ik meteen twee vragen in één keer kan beantwoorden, want het raakt ook aan de 2% van de heer Van Bijnen. Kijk, van die € 1,4 miljoen van het Rijk, daar mogen wij 10% van inzetten om, zeg maar, iets goedkopers aan te bieden. En dat zit hem dus in de afsluitkosten, dat zit hem in datgene waar de heer Van Est om vraagt. Op het moment dat wij het rentepercentage zouden gaan verlagen – en dat zeg ik dan in de richting van de heer Van Bijnen – dan zitten we snel aan die 10%. En dat betekent eigenlijk dat als je dat rentepercentage dan lager vaststelt, dat je minder van deze leningen zou kunnen verstrekken omdat je dan sneller de pot opmaakt. Eigenlijk komt het daarop neer, omdat we dan ons geld daarvoor gaan inzetten. En dat willen we daarmee zien te voorkomen. Daar zit het antwoord in. En ik kijk even in de richting van de heer Puts, of hij nog een aanvulling daarop heeft.

De heer Puts: Ja, met betrekking tot ...

De voorzitter: Het is dan de heer Puts. Via uw voorzitter; ik ga toch streng zijn, want er is een reden waarom we dit met elkaar hebben afgesproken, dat we via de voorzitter praten. Omdat we dat op die

manier ook netjes vinden, om niet elkaar rechtstreeks aan te spreken. Dus, de heer Puts. En gelieve de microfoon uit te doen, mijnheer Van Caldenberg.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ga ik doen.

De heer Puts: Specifiek met betrekking tot allocatie van kosten: we hebben natuurlijk te maken met het deel van de subsidie dat we mogen gebruiken voor uitvoeringskosten. Dat betreft 10% van de totale subsidie, dus € 140.000. In dat kader is het voor ons ook even peilen wat wij al vanuit onze bestaande aanbesteding met het communicatiebureau vanuit Limburg Bespaart kunnen wegzetten en onderbrengen vanuit de huidige aanbesteding. We krijgen van SVn bijvoorbeeld nog een toolkit waarbij we promotie- en communicatiemiddelen kunnen uitzetten. Dus het is een beetje afhankelijk van wat dat totale kostenplaatje zal opleveren. Dat weten we na afstemming met SVn. Zodra inderdaad de livegang-datum verder nadert, dan maken we daar duidelijke afspraken over. Restantbedragen kunnen we dan bijvoorbeeld gebruiken om de afsluitkosten te dempen, zodat men bij het aanvragen van een lening niet eenmalig een bedrag hoeft te betalen, wat de drempel ook een stuk lager maakt voor het gebruiken van de financiering. Dus de toegankelijkheid wordt op die manier ook vergroot.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Van Caldenberg... Nee, mijnheer Van Caldenberg nog niet. Mijnheer van Est, het is nog niet duidelijk? Is dat een vervolgvraag dan.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, het is mij niet duidelijk. Want nu wordt er een interpretatie aan de bestedingscategorieën gegeven, die ik eigenlijk niet zo gelezen heb. Want dit is een soort suboptimalisatie binnen de kosten van subsidie, maar ik had begrepen dat de bestedingscategorieën te maken hadden met de subdoelgroepen zoals ze eerder verwoord werden. Volgens mij was dat een beetje de gedachte. En ik heb niet het idee, en als ik het nu nogmaals lees heb ik nog niet het idee dat het dat betreft. Want dat snap ik wel, met die 10% korting. Maar dat is eigenlijk meer in de uitvoeringskosten, apparaatskosten, en dergelijke. Maar volgens mij ging het ons net over de verdeling. Zo had ik het gelezen, en ik lees het nog altijd niet anders, over die subdoelgroepen die er zijn. Of zit ik helemaal verkeerd? Want dat kan ook.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Het eerlijke antwoord is: ja. Maar ik kan me daar wel iets bij voorstellen. Want als het gaat over de financiering en wat we mogen doen, ja dan gaat het over afsluitkosten, rentepercentage en dat. Maar we hebben ook een discussie gehad, en die ging over: mag je het uitgeven aan scholen, kerkbesturen, en die hebben we ook. Maar dat is een ander schot wat je dan gaat plaatsen, en die ga je op een andere manier doen. En dat is eigenlijk de discussie die mevrouw Absil en u volgens mij dan hebben. We hebben niet een discussie over: gaan we 2% doen voor scholen en 5% voor huisartsen, of zo. Dat is niet de discussie zoals we hem hebben.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Misschien om een beetje te helpen, want het staat toch best wel raar opgeschreven. Dus dan gaat het om pagina 9, en daarin staat: allocatie van de middelen over de onderscheiden bestedingscategorieën. En wat ik van de Gedeputeerde volgens mij hoor, is dat het gaat om de kosten van de regeling van de financiering. Maar hier lijkt het te gaan over de bestedingscategorieën die pas zouden worden uitgewerkt na een positief besluit op het Statenvoorstel. En ik denk, als je over bestedingscategorieën praat, dat het veel meer klinkt van: deze

financiering staat beschikbaar voor zonnepanelen, en deze staat beschikbaar voor batterijopslag. Veel meer dan de kosten van die lening zelf. Dus misschien staat het niet heel handig opgeschreven, als dat niet is wat er wordt bedoeld.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja ik denk, we hebben in de richting van mevrouw Wolters toegezegd dat wij nog een nadere specificering gaan doen. Ik snap dat dat bij u verwarring oproept. En ik ga u toezeggen dat we voor het Statenvoorstel dit nog even nader gaan specificeren, want ik denk dat dat voor u allen helpt om goed te snappen wat we dan met de bestedingscategorieën bedoelen. Maar dat is dus niet zorg, of school, of... Maar ik denk dat dat helpt om in ieder geval de spraakverwarring daarover te voorkomen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter, nog heel kort. Dat is dus niet zorg of buurthuis, of weet ik veel wat, maar dat is dus ook niet: zon of batterijopslag, of weet ik veel....

Gedeputeerde Van Caldenberg: Nee.

Mevrouw Wesseling (D66): Dat gaat dus echt om die kosten van de financiering mogelijk maken.

De voorzitter: De Gedeputeerde, gaat uw gang.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, daar gaat het over. Even kijken, we waren bij de heer Van Est. En dan kijk ik heel eventjes. Dan ben ik bij mevrouw Wesseling, en die vroeg naar die tranches. Ja, dat kan dus. Er is door de Provincie gekozen voor de tranches, om te voorkomen dat de middelen tijdig op zouden raken. Dat blijkt in de praktijk wel mee te vallen. Tot nu toe hebben we ... O wacht even, dit gaat over het Leefbaarheidsfonds. Daar is gekozen voor tranches, om te voorkomen dat middelen tijdig op zouden raken voor verschillende categorieën. In de praktijk blijkt dat dus wel mee te vallen. Dat is het antwoord bij het Leefbaarheidsfonds.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, en dan ben ik dus ook wel benieuwd: werd het daar wel door die partijen als een belemmering opgevat dat die schotten er waren? Dus verhoogt dat inderdaad die regeldruk voor die organisaties, terwijl we het juist inderdaad als beschermend mechanisme zouden bedoelen? Dus hebben we daar in het Leefbaarheidsfonds specifiek nog een les uit getrokken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, u vraagt naar een generiek antwoord. En daar is niet een generiek antwoord op te geven, want er zijn altijd organisaties die dan tegen iets oplopen en er zijn ook heel veel organisaties die dat op een goede manier opvatten. Mijn beeld is dat het Leefbaarheidsfonds heel weinig belemmeringen heeft en dat dat op een heel gemakkelijke manier is. Maar ook daar hebben we links of rechts wel een keer een discussie gehad over een definitiekwestie, of juist in de relatie van het Leefbaarheidsfonds met het Limburg Samen Sterk Fonds of met een andere regeling die we hadden. Omdat er voor sommige initiatieven... Als je kleine initiatieven had in het Leefbaarheidsfonds, zat je aan € 5.000, maar als je naar een ander fonds ging dan kon je

misschien € 10.000 krijgen. En dan hadden we dat soort discussie, dat leverde af en toe wel wat belemmeringen op. Niet heel veel. En er wordt goed gebruik van gemaakt. Maar ja, niet alles past altijd overal ook in. Dat is ook het eerlijke antwoord. Dan uw laatste vraag: wordt de subsidie van het Rijk ingezet in het fonds, of is het rechtstreeks voor de organisaties? Daar had ik u eigenlijk al net gezegd dat uw interpretatie daarvan de juiste was zoals u die stelde. Het Rijk geeft € 1,4 miljoen subsidie aan de regeling, en daarmee dus aan het fonds. Mevrouw Wolters had geen vragen meer. En de heer Van Bijnen was niet blij met het antwoord. Dat kan ik me voorstellen. En het is natuurlijk ook het doel om percentages in principe voor deze categorieën zo laag mogelijk te houden. Maar slechts 10% van die subsidie van het Rijk kunnen dus worden ingezet voor de uitvoeringskosten, om daarmee dus ook te dempen. Dat is de mogelijkheid die we daarvoor hebben. Dus we mogen daar niet meer dan € 140.000 voor inzetten. Het effect en de impact van het dempen van de afsluitkosten en de langere looptijd van 20 jaar levert dus uiteindelijk onder de streep meer op, en is daardoor ook haalbaar. 2% rente over € 5,6 miljoen is € 112.000 per jaar. Over 20 jaar is dat circa € 2,24 miljoen. En aan rente-inkomsten die je dan misloopt als je 0% zou hanteren. Met andere woorden, als we een revolverend fonds zouden willen, dan is dat niet een verstandige keuze, en een afwijking van SiS.

De voorzitter: De heer Van Bijnen.

De heer Van Bijnen (PVV): Ik ben wel nieuwsgierig. Die 10%, dat begrijp ik dan, van die € 1,4 miljoen, dat die gebruikt mogen worden voor die afsluitkosten. Het restant daarvan, kunt u daar dan nog een duiding op geven waar dat voor gebruikt mag worden? Want u heeft daarstraks ook aangegeven: stel, rente wordt niet betaald, in beginsel gaat dat van het gedeelte van het Rijk af. Dus ook voor de tegenvallers, om die te dekken. Maar wat mag daar nog meer wel van dan? Plus, ik heb dan natuurlijk ook nog aangegeven: de wens is die 2%, en zeker geen 0%. Dus de rente naar 2% maximaal te laten. Maar ik ben ook wel heel erg benieuwd – u zit er al helemaal in, uw collega naast u natuurlijk ook – wat verwacht u nu aan welk rentepercentage er gedacht moet worden? Of kunt u daar totaal geen uitspraak over doen? Want onze zorgen zitten nu echt erin zoals ik het net uitdraag. Dat als straks er heel veel regelingen al zijn waar men subsidies kan krijgen, wij komen met een fonds waar een lening voor verstrekt kan worden. Als dat straks met een heel hoog rentepercentage is, dan hebben we dus weer een fonds opgezet waar straks geen hond gebruik van kan maken, en waar men dus niks aan heeft. En daar zitten de zorgen in, dat op het moment dat het straks een heel hoog rentepercentage wordt dat er ook geen gebruik van gemaakt wordt. En dan hebben we hier met z'n allen een fonds opgericht, € 1,4 miljoen van het Rijk wel gepakt – wat iedereen heel positief vindt – maar vervolgens er niks mee gedaan. Dat is eigenlijk het risico wat we niet willen hebben. Dus welk percentage kunt u wel garanderen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Er zit een verschil tussen garanderen en indicatief. U vroeg in het begin indicatief. Daar kan ik u zeggen: wij denken aan 2%. Garanderen is iets anders. Voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Absil heeft ook nog een vraag.

Mevrouw Absil (CDA): Ja voorzitter, als ik de verordening erbij neem, dan kijk ik naar 5.A en 5.B. Even checken dat ik hem nu goed heb. Want er staat inderdaad: indicatief 2%. A) het rentepercentage kan door het College worden aangepast indien daarvoor aantoonbare aanleiding of noodzaak bestaat. Dus misschien wel goed, dan interpreteer ik het als: het is in principe 2%. Dus het zou heel gek zijn

dat daar over drie maanden, als de eerste aanvragen komen, opeens 6% zou staan. Dat kan ik me bijna niet voorstellen. En B), en die wil ik zeker gecheckt hebben of ik die goed interpreteer: een wijziging van het rentepercentage heeft geen gevolgen voor reeds toegewezen stimuleringsregelingen voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Stel dat u bijvoorbeeld toe zou kunnen zeggen: wij beginnen het eerste jaar met 2% – ik noem eens even iets, want dat zal binnen afzienbare tijd zijn – dan zou B erop wijzen, als ik het goed interpreteer: u gaat dat tussentijds niet wijzigen. Dus de zorg die ik straks inbracht: we gaan van een dorps huis eerst 2% aanbieden en straks wordt het 6% – die is daarmee, volgens mij, ongegrond.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Wat hier staat, is: op het moment dat u een lening heeft afgesloten, dan heeft u die afgesloten voor 2%. En dan verandert die niet. Dat is wat hier staat.

De voorzitter: Gaat u verder. U bent aan het einde gekomen van...

Gedeputeerde Van Caldenberg: Ja, volgens mij heb ik ook de vragen van mevrouw Absil ... Dat was geen vraag. En deze heb ik ook beantwoord, dus daarmee ben ik aan het einde, voorzitter.

De voorzitter: Ja? Dank u wel. Dan komen wij bij de toezeggingen. Die ga ik eerst oplezen, zodat u zeker weet dat we het juiste hebben genoteerd. Want ik heb er nu een heleboel in mijn lijstje staan, maar de vraag is even welke nog geldig zijn. Begin ik bij: **Gedeputeerde Van Caldenberg zegt toe de maatregelenlijst voorafgaand aan de behandeling in Provinciale Staten toe te sturen. En de Gedeputeerde zegt toe het Statenvoorstel te wijzigen met 1) de onderbouwing van de bevoegdheidsgrondslag in relatie tot de financiële verordening en Provinciewet, en 2) te verduidelijken wat wordt bedoeld met de bestedingscategorieën in het fonds. En dan nog de toezegging om middels mededeling portefeuillehouder te informeren over de eerste ervaringen, het aantal aanvragen en de werking van het fonds in de praktijk. En dat zal u dan doen in Q ...?**

Gedeputeerde Van Caldenberg: We gaan dat **voor 1 januari 2027** doen.

De voorzitter: Oké, dat staat genoteerd, dank u wel. Dan komen wij nu bij de wens die geformuleerd is. Die wordt nu op het scherm getoond, en dan gaan wij daarover stemmen. Als de wens een meerderheid heeft, dat is dus de helft plus één minimaal, dan wordt het voorstel aangepast door de Griffie, en dan komt een aangepast voorstel richting de Staten. We zijn met dertien commissieleden. Mevrouw Wesseling heeft nog eerst een vraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, voor de duidelijkheid: mag ik misschien nog één keer de appreciatie van de Gedeputeerde ook horen? Want die vond ik nog niet helemaal duidelijk, ook gezien de discussie die er net nog was over die artikelen 5A en 5B, geloof ik.

De voorzitter: Als ik me niet vergis was de appreciatie negatief. Dat is misschien kort door de bocht, maar daar komt hij eigenlijk op neer. Want anders gaan we weer een herhaling van zetten plegen, dat wil ik ook voorkomen.

Gedeputeerde Van Caldenberg: Hij is ontraden, omdat we niet dat maximum van die 2% kunnen garanderen. Als je een lening afsluit, dan geldt het percentage waarvoor je hem hebt afgesloten. Maar

als we deze nu zouden maximeren op 2% ... We hebben indicatief 2%, maar afhankelijk van de stijging van de rente in de markt moeten wij daar ook ... [4:58:06].

De voorzitter: Helder, dank u wel. Dan gaan wij over tot stemming. Gelieve uw hand op te steken als u deze wens wilt inbrengen in het Statenvoorstel. Even voor mijn helderheid: de VVD stak net ook twee handen op, en het CDA stak ook twee handen op, hè? Ja, dan komen wij op acht. Toch? Ja. Dan hebben wij acht stemmen, en we zijn met dertien commissieleden. Dat is inderdaad een meerderheid. Dus dan wordt deze wens nog toegevoegd aan het voorstel. En dat voorstel komt dan gewijzigd naar uw Staten, en dan gaat u vervolgens... Zeg ik het goed? O ja, ik zal het nog heel eventjes voorlezen, want in de Statenvergadering worden die wensen en bedenkingen in één termijn behandeld. Maar daarnaast moet u ook nog een PS-besluit nemen overigens, daarover. Dan nog de vraag: is dit stuk behandelrijp? Neen, dan steekt u nu uw hand op. Ik zie geen handen, dus het stuk is behandelrijp. En is dit stuk een hamerstuk, dan steekt u nu uw hand op. Ik zie geen handen, dus iedereen vindt het een bespreekstuk. Tenzij? Ik hoor iemand 'o' zeggen. Tenzij iemand toch nog... Nee? Dan bij deze afgeconcludeerd: het is een behandelstuk. En dan zijn wij aan het eind gekomen van de behandeling van dit agendapunt. En dan schors ik heel even vijf minuten, en dan zien wij elkaar zo weer terug.

[SCHORSING]

10.2 G-25-001 TWEEDE GEWIJZIGD Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader, brief GS van 21-4-2026

De voorzitter Dames en heren, wij gaan verder met uw vergadering, want wij zijn aangekomen bij agendapunt 10.2 en dat is Tweede Gewijzigd Statenvoorstel inzake sturing in Samenwerking 4.0 - strategisch- en uitvoeringskader. SiS 4.0 helpt bij het bepalen van publieke en provinciale belangen en ondersteunt de keuze van rollen en instrumenten van de Provincie. Het kader wordt gebruikt bij samenwerking met andere partijen om provinciale doelen te realiseren. Het geldt voor nieuwe grote samenwerkingsverbanden en belangrijke wijzigingen in bestaande samenwerkingsverbanden. Daarnaast is een uitvoeringskader opgesteld. De opmerkingen en suggesties uw commissie ESA van 21 november 2025 zijn verwerkt in een aangepaste versie van beide kaders. We behandelen dit Statenvoorstel in twee termijnen met een maximale spreektijd per fractie in eerste termijn van vijf minuten. En dan begin ik dit keer linksachter en dat is dan mevrouw Jiménez Hastenrath van de PVV.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter: Voordat u begint, mocht u last van de airco of dat hij te hard staat, dan moet u dat zeggen.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Voorzitter, de PVV staat al jaren voor een eenvoudige maar duidelijke lijn: zorgvuldig omgaan met belastinggeld en Provinciale Staten stevig aan het stuur houden. Vanuit dat uitgangspunt kijken wij naar SiS 4.0. Laat ik beginnen met het positieve. Dit voorstel bevat eindelijk verbeteringen waar wij al langer om vragen: betere grip op samenwerkingsverbanden, meer aandacht voor risico's en een verplichte factsheet bij ieder Statenvoorstel. Dat zijn belangrijke stappen vooruit. Het rapport 'Grip op investeringen' van de ZRK liet zien dat de controle op grote investeringen tekortschoot. Dan is het goed dat daar nu lessen uit worden getrokken. De verplichte factsheet is wat ons betreft een winst. Provinciale Staten moeten volledig en tijdig inzicht hebben in de financiële risico's, doelstellingen en gevolgen van samenwerkingen. Dat versterkt onze controlerende rol, en dat is hard nodig. Positief vinden wij ook de

verduidelijking rondom marktfalen. De Provincie moet alleen ingrijpen wanneer de markt tekortschiet en wanneer er sprake is van een wettelijke of provinciale taak. Dat sluit goed aan bij hoe de PVV hiernaar kijkt: geen onnodige publiek-private constructies en geen geld voorspellen aan projecten zonder duidelijke publieke noodzaak. Daarnaast zien wij dat integriteit serieuzer wordt aangepakt. De aanscherping van het 'Know Your Customer' beleid, de Bibob-toetsing en de aandacht voor ondermijning zijn belangrijke verbeteringen. De overheid moet niet naïef zijn wanneer publiek geld en publieke belangen op het spel staan. Voorzitter, tegelijkertijd moeten we ook eerlijk zijn over de risico's van dit soort samenwerkingsconstructies. Hoe meer taken worden ondergebracht in samenwerkingsverbanden met derden, hoe verder de uitvoering op afstand komt te staan van de Provincie, en dus ook van ons als PS. Besluiten worden dan genomen in constructies waar de democratische controle steeds meer verdwijnt en de directe invloed van de Provincie afneemt. Dat is precies waar de PVV al langer voor waarschuwt. We zitten er niet op te wachten dat verantwoordelijkheden, risico's en miljoenen euro's verdwijnen in bestuurlijke tussenlagen waar PS uiteindelijk alleen nog achteraf kennis van mag nemen. Juist daarom is strakke sturing en een maximale controle essentieel. Dan de rol van Provinciale Staten tegenover Gedeputeerde Staten. In het voorstel lezen wij dat GS een machtiging vraagt om zelfstandig technische wijzigingen van ondergeschikte aard te mogen uitvoeren, terwijl PS daar slechts over wordt geïnformeerd. De PVV vindt dat lastig, voorzitter, want juist in de uitvoering gaat het vaak mis. Bovendien is de term technische wijziging erg vaag. Wat vandaag technisch lijkt, kan morgen grote financiële gevolgen hebben. Daarom willen wij van de Gedeputeerde een heldere toezegging. Kan hij bevestigen dat wijzigingen die financiële drempelwaarden, risico's of exit criteria raken, altijd terugkomen naar Provinciale Staten? Dan het punt wat betreft de verplichte ESG-toets. Wij lezen dat bij samenwerkingsverbanden aandacht moet worden besteed aan ESG-doelen en Europese duurzaamheidskaders. De PVV is kritisch op die ontwikkeling. Wij willen voorkomen dat toekomstige samenwerkingen niet meer worden beoordeeld op nut, noodzaak en financieel belang, maar juist op politieke duurzaamheidscriteria uit Brussel. Daarom vragen we duidelijkheid. Is die ESG-toets slechts een aandachtspunt of wordt het een harde voorwaarde? Wij willen de toezegging dat de ESG-criteria geen extra drempel vormen bij de beoordeling van samenwerkingsverbanden. Voorzitter, alles afwegende ziet de PVV dit voorstel als een stap in de goede richting: meer grip, meer transparantie en scherpere voorwaarden voor samenwerking. Maar grip betekent ook dat Provinciale Staten daadwerkelijk invloed houden op de uitvoeringsregels, en verantwoord beleid betekent wat ons betreft dat financiële degelijkheid voorop staat, niet-ideologische ESG-doelstellingen. Wij zien de beantwoording van de Gedeputeerde met belangstelling tegenmoet. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Berghorst van de PvdA.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Voorzitter, dank u wel. Voorzitter, de PvdA constateert dat op dit stuk een flinke verbeterslag is gemaakt sinds de laatste keer dat we ernaar hebben gekeken, en daarvoor wil ik het College complimenten geven, en het maakt het aantal vragen en opmerkingen dan ook redelijk beperkt dit keer. En ik zie een opgeluchte Gedeputeerde, dus dat scheelt, maar wacht nog even met uw opluchting, zou ik zeggen. Dat je niet veel vragen hebt, wil niet zeggen dat je geen moeilijke vragen hebt. De laatste tijd krijgen we als Provinciale Staten vaak wensen- en bedenkingenstukken voorgelegd, waarin tegelijkertijd ook een financieel besluit van ons wordt gevraagd, en dan krijgen we een soort twee-in-een constructie. Dat was zo bij het BFF, dat hebben we bij het vorige voorstel ook gezien. En het is altijd een beetje ingewikkeld voor ons als politiek van hoe ga je om met zo'n stuk. En nu lees ik op pagina's 21 en 22 van SiS 4.0 meer uitleg over wanneer we het aangaan of wijzigen van samenwerkingsverbanden ter besluitvorming of voor wensen en bedenkingen aan PS gaan voorleggen. En onder 'B' staat daar: 'Voorafgaande goedkeuring van PS wordt gevraagd in situaties dat GS een samenwerkingsverband willen aangaan of continueren dat

past binnen de door PS vastgestelde beleidskades, maar buiten de financiële kaders van de begroting valt.' En dan wordt er verwezen naar artikel 8 van de financiële verordening. En als je dan naar artikel 8 kijkt, met name naar lid 1, dan zie je dat dat echt gaat over het budgetrecht. Dus daar worden een aantal manieren gegeven waarop je van GS budget kunt krijgen voor je voorstel via de P&C-cyclus, via een afzonderlijk PS-besluit of door exploitatiebudgetten en investeringsbudgetten op programmaniveau te autoriseren. En even, zodat ik goed begrijp wat hier nu staat, samengevat in gewonemensentaal. Staat hier nu dat het de bedoeling is dat we besluiten om samenwerkingsverbanden aan te gaan of te continueren en daar de benodigde middelen voor beschikbaar te stellen, en als je dat dan doet wanneer je de middelen nog niet hebt, dat je dat dan niet een wensen en bedenkingen-procedure kan doen, maar dat je ons eerst om het besluit moet vragen, de middelen beschikbaar moet stellen en daarna een wensen en bedenkingen-procedure kunt starten over de privaatrechtelijke rechtshandeling? Want als dat is wat hier staat, dan is dat iets anders dan hoe we het op dit moment doen in een aantal voorstellen, en waar wij ons als Staten ook met zijn allen een beetje aan ergeren. Dus graag reflectie van het College. Is dit wat er hier staat, en betekent dat dus dat situaties die we met BFF hebben gehad, en die we met het voorgestelde voorstel hebben gehad, na vaststelling van SiS 4.0 niet meer voorkomen? En dan nog een technische opmerking. In paragraaf 3.3 wordt verwezen naar het coalitieakkoord 2023-2027 en de acht beleidskaders. En ik snap het. Wat je daar probeert te doen, is dat je wijst naar het inhoudelijke kader wat er op dit moment geldt, maar over minder dan een jaar zijn er verkiezingen, en ik hoop dat we dit stuk niet volgend jaar voor juni alweer moeten herijken, omdat we nu heel expliciet verwijzen naar de nu geldende actuele kaders die volgend jaar in juni niet meer actueel zijn. Dat zou ik zonde van ons werk vinden, dus ik zou het College willen meegeven om hier gewoon algemene termen als het geldende coalitieakkoord en vastgestelde beleidskaders te gebruiken, zodat dit Statenvoorstel, dit SiS, wat langer mee kan dan negen maanden. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Meulenberg van D66.

De heer Meulenberg (D66): Dank u wel, voorzitter. D66 kan zich in grote lijnen vinden in de richting van SiS 4.0. Het voorstel laat zien dat de Provincie heeft geleerd van eerdere ervaringen en van aanbeveling van de Zuidelijke Rekenkamer. Voor D66 is samenwerking een noodzakelijke manier om complexe maatschappelijke opgaven aan te pakken. Of het nu gaat om de energietransitie, bereikbaarheid, economische innovatie, leefbaarheid, noem het allemaal maar op, altijd zijn gemeenten, kennisinstellingen, bedrijven, maatschappelijke organisaties en soms ook andere overheden, zoals we vanmorgen hebben gezien, nodig om resultaat te boeken. Samen kom je immers verder. We zijn dan ook tevreden over de vijf punten die ik als volgt ga benoemen: de versterking van de kaderstellende rol van Provinciale Staten, waarbij Provinciale Staten beter wordt betrokken bij samenwerkingen, deze manier van werken zorgt voor een beter controleerbare rol van Provinciale Staten, die wij als D66 natuurlijk heel erg goed toejuichen, de expliciete aandacht voor good governance, waarbij transparantie, zorgvuldigheid en proportionaliteit altijd in beeld blijven, de brede blik van samenwerking in plaats van enkel de investeringen en de revolverende investeringen die worden gedaan, aansluitend hierbij natuurlijk ook de ESG-doelen die daarbij aanhangig zijn, de hardheidsclausule, waar ik zelf heel tevreden over ben, die laat zien dat er lessen zijn getrokken uit het verleden, uit de coronasteun en ideeën die daaruit zijn toegepast, en dat is denk ik ook wel belangrijk om een eventuele toekomstige crisis het hoofd te kunnen bieden, en de invoering van de toepassing van het beleidskompas. Goed bestuur begint bij een probleemanalyse. Niet gelijk kijken vanuit welke instrumenten we willen inzetten, maar juist eerst die eerste fundamentele vraag stellen: Wat is precies het probleem en waarom is overheidsingrijpen nodig? Welke publieke waarden willen we realiseren en welke rol past daar het beste bij? Voorzitter, naast de veren denk ik dat er ook wel een paar vragen zijn. Ten eerste vragen wij ons af hoe Provinciale Staten gedurende trajecten

daadwerkelijk tijdig en volledig wordt meegenomen, zodat ook onze controlerende rol niet alleen formeel maar ook praktisch goed uitvoerbaar blijft. Is hiervoor een tijdlijn gemaakt waarbij duidelijk aangegeven is wanneer Provinciale Staten geïnformeerd gaat worden? Ten tweede horen wij graag hoe de ESG-criteria worden vertaald naar concrete en meetbare indicatoren, dus hoe kan ik dat terugzien en hoe zien we dat terug in de verschillende samenwerkingsverbanden? De taal erin was nog wel vrij wollig, om het zo maar te zeggen. Ten derde vragen we aandacht voor de balans tussen maatwerk en consistentie, ik zei het eerder al, de hardheidsclausule. Het is fijn dat we die hebben en het is mooi dat we die hebben. Dat zorgt voor flexibiliteit, maar aan de andere kant ook voor de afwijking van doelen en richtlijnen. Dat kan soms leiden tot onduidelijkheid of een ongelijke behandeling. Wat is de blik van Provinciale Staten en de Gedeputeerde daarop? Wat denkt hij daarover? Tot slot horen wij graag hoe de Gedeputeerde de lessen uit eerdere investeringsdossiers blijvend gaat verankeren in de cultuur van risicobeheersing en publieke verantwoording. Voorzitter, D66 ziet SiS 4.0 als een belangrijke stap richting een modernere en transparantere provinciaal bestuur, maar de positie van Provinciale Staten in de praktijk moet voldoende en stevig worden gewaarborgd. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van Est van 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, we ontvingen vijf megabytes bij dit agendapunt, bestaand uit 437 pagina's, waarvan 1 tot 20 het Statenvoorstel betrof, 20 tot 83 het strategisch kader, 86 tot 119 de bijlage bij het strategisch kader, 123 tot 167 het strategisch kader, inclusief de wijzigingen, 168 tot 195 de bijlage, inclusief de wijzigingen, 199 tot 282 het uitvoeringskader, 282 tot 223 de bijlage van het uitvoeringskader en 323 tot het einde van het uitvoeringskader de bijlage, inclusief de wijzigingen, en dat voor het centraal mondeling examen dat we vandaag afleggen. Voorzitter, de eerste vraag die ik heb, is: waarom moest dit nou in één document? Kon dit niet in vijf of zeven aparte files? Want iedereen weet toch dat samenvoegen makkelijker is dan delen. Maar laat ik dan toch de complimenten uitdelen aan de Gedeputeerde en de ambtelijke organisatie voor al dit werk, want dat was zo wel allemaal goed in beeld, en je kon dus kijken of er verschillen in zaten en dergelijke. Een geweldig boekwerk, ik zou het bijna vergelijken met de Provinciale Omgevingsvisie. Tot zover, de 50PLUS-fractie heeft gekeken, hebben wij geen vreemde zaken meer in dit voorstel kunnen ontdekken, maar de vraag is of we alle onvoorzienbare situaties hiermee hebben afgedekt. En zoals een mooi Engels spreekwoord zegt: 'Het bewijs van de pudding is als hij gegeten wordt.' We zullen met belangstelling de bijdrages van andere fracties aanhoren, die nog scherper zijn geweest op sommige punten, en dat meenemen in de besluitvorming. En het enige advies dat meegenomen zou kunnen worden, is dat wellicht wat minder hulpwerkwoorden zouden kunnen worden gebruikt in de realiteit.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven van de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Daarop aansluitend, het is inderdaad een lijvig stuk. En ik was blij om te zien dat het een groot gedeelte dubbelingen betrof, dus toen viel het toch wel weer mee. Maar er staat heel veel in, maar dingen in die er niet in staan zijn ook belangrijk, en over een aantal van die dingen wil ik het hebben. Wat opvalt in het strategische deel, is dat het een nogal procesmatige beschrijving is van wat er allemaal uitgezocht moet worden. Om de beoordeling zelf worden geen kaders gezet. Dan wel zijn de definities zo ruim geformuleerd, dat ze breed interpreteerbaar zijn. Daarmee ontstaat veel ruimte. Is dat ook de bedoeling van het strategisch kader? Wij zouden graag zien dat een aantal definities en uitwerkingen meer kaderend worden geformuleerd, zoals bijvoorbeeld marktfalen en maatschappelijk belang. De beschrijving van de stappen voor de beoordeling van een samenwerkingsverband, oogt op het eerste gezicht volledig en

duidelijk, maar het stappenplan zegt bar weinig over de gewenste inhoudelijke kwaliteit van de beoordeling, laat staan over hoe de kwaliteit van de beoordeling wordt geborgd. Juist bij de situaties waar de Provincie zelf geen diepgaande kennis heeft van het betreffende resultaat, kan de inhoudelijke beoordeling, en ook de risicoafweging, onvolledig zijn of te optimistisch blijken. En als een samenwerking politiek erg gewenst is, dan ligt subjectiviteit en risico-onderschatting al snel op de loer. Daarom is onze vraag: hoe wordt in een toekomstig voorstel voor een samenwerkingsverband voldoende en objectieve deskundigheid als inbreng geborgd, zodat het een zo realistisch mogelijk voorstel is? En als dat al in dit voorstel staat, waar staat dat dan? Bij de criteria voor samenwerking staat dat gemeenschappelijk belang een voorwaarde is, maar er wordt niet gesproken over andere belangen die dat gedeelde belang op een bepaald moment kunnen tegenwerken. Het belang van voortbestaan van de verbonden partij kan bijvoorbeeld tot onrealistische samenwerkingsplannen of businesscases leiden. Daarom horen wij graag of er ook expliciet aandacht is voor zulke tegenstrijdige belangen en wat daar de visie op is hoe daarmee om te gaan, en wat daarover in dit voorstel staat beschreven, als dat is beschreven.

De voorzitter: Ik ga heel even onderbreken, want er is een interruptie van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter. Misschien zou u kunnen verhelderen over wat voor soort projecten u dan spreekt?

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): In het algemeen geldt dit vooral voor ... Wij zeggen wij gaan een verbonden partij aan op het moment dat wij zelf onvoldoende kennis in huis hebben. Dat heeft de overheid heel veel gedaan, en die hebben ook allerlei dingen uitbesteed. En op het moment dat je het uitbesteed, raak je de kennis ook kwijt. En als je dan zeven, acht jaar later die uitbesteding opnieuw moet uitbesteden, dan zie je heel vaak dat je niet meer weet wat de criteria eigenlijk zijn en wat de risico's zijn van het werk dat is uitbesteed, en daar gaat het me vooral om. Ik heb dat een aantal keer ook meegemaakt, en dan vergeet je dus bepaalde risico's die er zijn bij dat product of die realisatie daarvan. Je weet niet meer hoeveel mensen je ervoor nodig hebt.

De voorzitter: Gaat u verder.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Er is procedureel beschreven wanneer PS wat kan beslissen. Ik was het net aan het zoeken, maar ik heb net begrepen dat het pagina 21 en 22 is. Dat heeft mevrouw Berghorst net even laten weten. Wat de Partij voor de Dieren betreft, zou die procedure en volgorde anders moeten. Eerst wordt een Statenbeslissing genomen over 'het waarom' en de kaders van de samenwerkingsconstructie, wat ons betreft, allicht met een indicatie aan het bedrag waaraan wordt gedacht. De uitwerking en 'het hoe' kan dan via wensen en bedenkingen verder worden vormgegeven, en de uiteindelijke beslissing over de toewijzing van het budget kan in de begroting of de Voorjaarsnota worden opgenomen, omdat je al besloten hebt wat en waarvoor het is bedoeld. En de aanleiding voor deze wens is de wijze waarop de beslissingen over het Brightlands Future Fund nu hebben plaatsgevonden. In SiS 4.0 wordt terecht erkend dat het hier om een beleidscyclus gaat. Omstandigheden en doelstellingen binnen een samenwerkingsverband kunnen in de loop van de tijd veranderen. Onze vraag is daarom hoe GS richting PS omgaat met veranderingen die eerder afgesproken doelstellingen, kaders en risico's substantieel beïnvloeden? Wanneer wordt PS geïnformeerd en wanneer heeft PS een stem over de wijziging van afspraken met de samenwerkende partij? Kortom, hoe wordt voorkomen dat een samenwerkingsverband een trein wordt die het vooraf bedachte parcours afloopt, terwijl het ondertussen nergens meer heen gaat? Ten

slotte, voorzitter, in het afgelopen jaar heeft PS meerdere voorstellen en rapportages behandeld over en voor fondsen en verbonden partijen. Wat zou anders zijn gegaan in het afgelopen jaar als het strategisch en uitvoeringskader zouden zijn vastgesteld voor het LEF, MAA en het Brightlands Future Fund? En die vraag mag schriftelijk worden beantwoord. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol van GroenLinks.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Na een heel lange aanloop met diverse tussensprongetjes, hebben we het nu in ieder geval weer opnieuw over SiS 4.0, en dat is fijn dat we het daar in ieder geval nu weer over kunnen hebben. Is het stuk verbeterd ten opzichte van vorige versies? Absoluut. Laat daar geen misverstand over bestaan. Dat vind ik ook. Is het daarmee in alle opzichten, wat GroenLinks betreft, voldoende? Nee, en dat zit in een aantal aspecten. Dat zit voor een deel in het, wat mijn buurvrouw ook al aangaf, toch wel sterk procesmatige, procedurele karakter van nogal wat aanduidingen en voorschriften. Dat zie ik met name terug ook in het punt wat de ZRK ook zo zwaar aanhaalde, de exitstrategie, waar nu wel in ieder geval aandacht voor is, maar wat toch uiteindelijk ook wel heel erg procedureel, zal ik maar zeggen, wordt behandeld in het stuk. Maar ik zie ook nog wel een aantal wat meer principiële definitiediscussies terug in het stuk. Om te beginnen, het heet 'Sturing in Samenwerking'. Dan zou je verwachten dat er dus nooit verbonden, althans nooit entiteiten zouden kunnen zijn waar de Provincie 100% aandeelhouder in is of 100% belanghebbende. Toch zijn die er wel. En ik zou eigenlijk verwachten dat als je het hebt over samenwerking, dat je dat op voorhand dan ook uitsluit. Op het moment dat je vaststelt dat je iets wil en er is op het moment dat je dat wil nog geen partij in de markt of buiten ons huis te vinden om dat samen mee te doen, dan moet je even heel goed, volgens mij, achter je oren krabbelen wat je dan aan het doen bent. Wat ik ook lastig vind, is dat in het stuk nog steeds ook het instrument 'de Provincie leent rechtstreeks geld uit aan marktpartijen' is blijven staan. We hebben daar in het kader van de nieuwe geldlening aan Toverland ook al eerder discussie over gevoerd. GroenLinks vindt dat gewoon een ongewenst construct en denkt ook dat dat niet nodig zou hoeven zijn, gelet op andere mogelijkheden, fondsen binnen en buiten datgene waar de Provincie invloed op heeft. En dat hangt ook een beetje samen met de opvatting over marktfalen, die in het stuk, wat ons betreft, gewoon eigenlijk te ruim is, waarin in nogal wat gevallen, naar ons inzicht, eerder sprake is van politiek falen dan van marktfalen als het bijvoorbeeld gaat over zeg maar de levensloopbestendigheid van circulaire bedrijven, om maar eens een voorbeeld te noemen. Daar heeft gewoon de politiek ook steken laten vallen. Dan kun je wel zeggen dat is marktfalen, maar eigenlijk is dat ook gewoon de consequentie van keuzes die we hebben gemaakt. Dus wij vinden die definitie ook wel heel erg ruim.

De voorzitter: De heer Nijskens heeft daar een vraag over.

De heer Nijskens (VVD): Op zich interessant dat u nu het verschil maakt tussen marktfalen en het politieke falen, maar het bedrijf zit ermee, die opereert in een markt. En je kunt natuurlijk als politiek niet de volledige markt op voorhand beschermen of reguleren, dus ik begrijp niet precies hoe u die knip wilt maken tussen wat u politiek falen noemt en wat wij zien. U noemde het zelf circulaire bedrijven. Kijk, zij opereren, ze willen circulair actief zijn, en dan blijkt dat de markt laat zien dat het met originele producten goedkoper kan, even gechargeerd gesteld. Waarom vindt u dat politiek falen? Omdat u denkt: politiek had kunnen ingrijpen en circulair willen verplichten? Waarom is het dan niet toch een marktfalen?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Omdat uiteindelijk als de markt wordt gedefinieerd als 'de goedkoopste aanbieder wint altijd', dan zou u gelijk hebben, maar de politiek heeft ook ambities geformuleerd, bijvoorbeeld als het gaat over circulariteit, maar heeft vervolgens verzuimd om aan die definities ook consequenties te verbinden, bijvoorbeeld ten aanzien van onrendabele toppen wegfinancieren of bijmengverplichtingen of überhaupt anderszins in regelgeving, en dat is voor mij wel een definitie van politiek falen, waar uiteraard de markt last van heeft, dat moge duidelijk zijn.

De voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, toch een vervolgvraag, want je ziet ook in de huidige markt dat niet altijd de goedkoopste aanbieding wordt gekozen, dus er zit ook een stuk marketing achter, klantrelatie, noem het allemaal maar op, waardoor het dus toch een vorm van marktfalen is, omdat de politiek wel alles kan afregelen, maar dan krijg je gewoon je pakketje en producten thuis afgeleverd met een rekening. Dus ik ben het niet helemaal ... Ik snap dat u het politiek falen noemt, maar het is denk ik zowel politiek als marktfalen.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik wil niet ontkennen dat daar uiteraard een verknoping tussen bestaat, maar om nou te zeggen dat bijvoorbeeld de zeven circulaire bedrijven die we in Limburg hadden, ten onder zijn gegaan omdat hun marketing niet zou hebben gedeugd, dat hoor ik u toch een beetje zeggen, dat vind ik eerlijk gezegd richting de ondernemers ook niet zo'n heel fijne uitspraak. Die hebben gewoon echt heel erg veel last gehad van het feit dat de overheid wel A zegt, maar daar vervolgens dan ook niet consequent op door acteert.

De voorzitter: Mijnheer Sol, u kunt verdergaan met uw inbreng.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u.

De voorzitter: Excuseer, mevrouw Boven had nog een vraag voor u.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, ik heb ook nog een vraag, want marktverhalen, dat doet ook vermoeden dat je op een bepaalde manier maatregelen neemt, en dat zouden andere maatregelen kunnen zijn als wanneer je het definieert als politiek falen. Is dat ook een consequentie die u bedoelt? Want marktfalen gebruiken we om individuele bedrijven te helpen, omdat de markt faalt. En als je het politiek falen noemt, dan zou je daarmee kunnen duiden dat we maatregelen moeten nemen om die markt te veranderen.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik denk dat dat een van de wezenlijke kenmerken is waar de politiek voor bestaat, om vorm te geven aan hoe we onze maatschappij willen inrichten, en daar hoort uiteraard ook de markt bij, dus, ja.

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ik zal niet verder gaan op de ... Het is inderdaad een heel leuke, inhoudelijke discussie, maar dat doen we wel een keer met een biertje, maar het gaat me wel even om de consequenties, want wat zegt GroenLinks nu eigenlijk? Is het dan dat bijvoorbeeld dat we die

investeringen die we maken in circulariteit dus eigenlijk niet zouden moeten doen omdat het geen marktfalen is? Want dat is dan de consequentie van wat u zegt.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik zeg niet niet doen. Ik zeg wel: niet in alle gevallen doen wat we hebben gedaan, ik bedoel, wij hebben ook tegen de lening voor Toverland gestemd omdat we vinden dat dat geen goede invulling is van het begrip marktfalen, maar wel ook, denk ik, op zijn minst gevoelig zijn voor het feit dat je misschien via deze instrumenten bedrijven wel kunt helpen, maar dat als je niet die andere instrumenten ook bespeelt, dat je dan uiteindelijk toch gewoon geen goede muziek krijgt.

De voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Maar GroenLinks noemde specifiek het voorbeeld van circulariteit als niet marktfalen, dus dan is toch de consequentie daarvan dat dat voorbeeld, dus het enige voorbeeld dat werd genoemd, geen goed idee is om daarin te investeren? Of begrijp ik het dan verkeerd?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ik denk wel dat je daarin zult moeten investeren, maar je moet dat wel het liefst doen als onderdeel van veel meer een totaalpakket, wat misschien ook niet eens altijd alleen maar door de Provincie kan worden vastgesteld. Dat realiseer ik me ook heel goed. Dat vraagt ook actie op landelijk niveau en voor een deel ook op Europees niveau, maar daar zou het wel meer onderdeel van moeten zijn, en dat is toch een blik die ik in ieder geval te weinig heb gezien in datgene wat we de afgelopen jaren hier hebben gedaan met een deel van de investeringen in verbonden partijen, en helaas ook met de resultaten die we daarmee ook nu hebben.

De heer Hanegraaff (CDA): Maar.

De voorzitter: Dat is nog een vervolgvraag?

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, dat is nog een vervolgvraag.

De voorzitter: Ja.

De heer Hanegraaff (CDA): Dat is de laatste dan. Maar het punt is even: dat is toch gewoon nog mogelijk met SiS 4.0? Dus je kunt toch volgens SiS 4.0 zeggen: we gaan en investeren en we gaan beleid voeren en we gaan ze steunen of wat dan ook? We hebben het nu over SiS 4.0, dus ik begrijp het punt niet helemaal. Want op zich, ik snap het punt wat u wilt maken, maar op welke manier houdt SiS 4.0 dat dan tegen dat we die afwegingen maken? Dat begrijp ik niet helemaal.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Ik denk ook ... Kijk, de ruime definitie houdt ons in niks tegen, want het is een ruime definitie, maar mijn pleidooi is eigenlijk vooral dat met een wat scherpere discussie over wat wij marktfalen vinden, we ook met z'n allen beter in staat zouden zijn om op voorhand al te beoordelen van hoe willen we nou uiteindelijk ook dat provinciale vermogen inzetten en hoe halen we daar ook het beste resultaat mee, want daar gaat het uiteindelijk om. Hoe halen we daar resultaat mee? En als je dan terugkijkt op de afgelopen periode, als het bijvoorbeeld gaat over de

investeringen in de circulaire bedrijven, dan moet je toch in alle eerlijkheid vaststellen dat we daar geen geweldig resultaat mee hebben behaald.

De voorzitter: Gaat u verder.

De heer Sol (GroenLinks): Oké, dank u. Dan moet ik even mijn scherm weer aanzetten. Dus vandaar toch mijn opmerking. En ik ben overigens blij met de wat meer inhoudelijke debatten hoor over dit onderwerp, want uiteindelijk gaat het daar, wat mij betreft, wel om, van waar doen we dit voor. Waar ik ten slotte nog wel wat moeite mee heb, is het feit dat we zeggen ... We stellen het uitvoeringskader als Provinciale Staten wel vast, en vervolgens wordt er gezegd dat wij technisch wijzigingen geven, maar voor mij is het niet helemaal scherp wat wij nou een technische wijziging moeten gaan vinden op het moment dat GS het mandaat krijgt om daar wijzigingen in aan te brengen. Ik hoop dat de Gedeputeerde daar nog wat meer duiding op kan bieden. Daar wou ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Ik stel voor dat we bij politiek falen gewoon de markt afschaffen. Ja, u had hem kunnen verwachten, natuurlijk. Het heeft ons en dit huis wat tijd gekost om tot een goed gezamenlijk resultaat te komen. Maar we hebben natuurlijk ruim anderhalf jaar gewerkt aan dit nieuwe investerings- en uitvoeringskader, en met resultaat, dus gefeliciteerd, collega's, met daarin de kaders voor grote financiële investeringen en samenwerkingen die de Provincie aangaat, en dat allemaal om als PS en de Limburgse samenleving ook meer inzicht en grip te krijgen op onze investeringen en deelnemingen. En we hebben behoorlijke stappen met elkaar gezet door als PS niet alleen te besluiten over het strategisch investeringskader en dat te verscherpen, maar ook over de richtlijnen van het uitvoeringskader. We zijn blij met de factsheet die GS straks moet gebruiken om PS te informeren over iedere stap in dit kader. Ook heeft de SP gevraagd om aanscherpingen van het 'Know Your Customer'-principe, de toevoeging van de GR, en is in de bijlage informatie opgenomen over de rechtsvorm stichting. Ook staat in het stuk dat we aan de voorkant eisen voor een exit bij deelneming moeten hebben geformuleerd, waarin de beschrijvingen van financiële en inhoudelijke grenzen zijn meegenomen, wat ook voldoet aan de vragen in ons amendement. Wat we in dit stuk nog niet met elkaar hebben geregeld, is de doorvertaling naar de financiële verordening, want de verordening ontbreekt bij dit stuk, terwijl we eerder hadden afgesproken deze gelijktijdig te behandelen. De verordening staat op de controlecommissie, de eerstvolgende, dat heb ik heel goed gezien, ik heb hem ook gelezen, maar dat is een technische commissie en geeft geen ruimte voor politiek debat. Bovendien is een wijziging in de verordening wellicht van invloed op SiS en andersom. Ik ben heel benieuwd hoe de Gedeputeerde reflecteert op de eerdere mededeling die hij destijds heeft gedaan hierover op 30 januari in de Controlecommissie. En we hebben ook niks opgenomen over een gestandaardiseerde rapportage aan PS over deelneming en samenwerking. Ook daar hebben we vaak met elkaar over gesproken en dat mist hierin ook nog. We zeggen wel iets over hoe andere partijen aan ons moeten rapporteren, aan u als GS, maar niet u aan ons als PS. En de afgelopen periode hebben we geregeld met elkaar de wensen en bedenkingen-procedure toegepast en ondergaan, en steeds kwamen we weer op dezelfde conclusie uit. Er is behoefte aan eerst de beantwoording van de vraag waarom willen we deze samenwerking, als tweede de vraag hoe geven we de samenwerking vorm, en als derde wat vinden we dat waard in financiële zin, de 'why, what, how', en dat sluit aan bij de constatering van enkele collega's hier in de zaal. En dan als laatste de afhandelingsbevoegdheid van het uitvoeringskader, besispunt 4 bij dit voorstel, om technische wijzigingen door te voeren in het uitvoeringskader. Ik snap deze vraag natuurlijk volledig, echter zijn er wel twee zaken. De eerste is dat één keer per periode, dus één keer per vier jaar, een nieuw kader vaststellen, en we hebben het uitvoeringskader expliciet onderdeel gemaakt van besluitvorming. Wij

willen eigenlijk heel graag aan de voorkant worden meegenomen over die technische wijzigingen in het uitvoeringskader en niet achteraf. Kan de Gedeputeerde de wijzigingen niet opsparen tot aan de periodieke wijzigingen of evaluatie? Daar wil ik het voor nu even bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de BBB. Dat is de heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Dank je wel, voorzitter. Laat ik vooropstellen, de verwachtingen waren hoog gespannen, het is de derde keer dat we dit strategisch kader behandelen, al was het maar voor het feit dat ik de afgelopen anderhalf tot twee jaar constant tegen ChatGPT heb moeten zeggen: nee SiS 4.0 is nog niet het geldende kader, kijk naar SiS 3.0. Dat heeft hij intussen begrepen. Maar ik moet er ook bij zeggen dat die verwachtingen en die wachttijd niet voor niks zijn geweest. Ik moet echt zeggen ... Ik moet zowel GS en zeker de ambtelijke organisatie een pluim geven over hoe onze inbrengsten in de vorige sessies zijn geland. Daarmee wil ik niet zeggen dat er geen vragen of opmerkingen zijn. Ik sluit me aan bij de eerdere opmerking van de PvdA over de wensen en bedenkingen. Ik had er zelf ook iets voor voorbereid, maar ik wil nog even de reflectie van de Gedeputeerde daarop afwachten, en misschien dat ik daar in de tweede termijn nog even op kom, en ook op wat mevrouw Smeets van de SP daarover heeft gezegd. Dus dat is wel een belangrijk onderwerp. Even kijken, waar zit ik dan? Dus wat is er goed? Nou, een heleboel. De scope is verduidelijkt, de exitregeling is aangescherpt, het begrip marktfalen is uitgewerkt, er komt een factsheet bij het stappenplan en er zijn aanpassingen gedaan in onder meer de 'Know Your Customer', de hardheidsclausule en het uitvoeringskader, dus goede zetten. Dan wil ik het nog even hebben over de scope. In de bijlage of in de begeleidende brief staat dat SiS 4.0 van toepassing is op samenwerkingsverbanden. Klaar, punt. In het voorstel zelf wordt gesproken over nieuwe majeure samenwerkingsverbanden en significante wijzigingen in bestaande majeure samenwerkingsverbanden. Onze vraag daarbij is welke onderdelen van SiS 4.0 gelden voor alle samenwerkingsverbanden en welke uitsluitend voor majeure samenwerkingsverbanden of significante wijzigingen? Dan de factsheet. BBB vindt het goed dat die er komt, maar de vraag is: is het een echte toets die aan PS wordt voorgelegd of is het vooral een onderbouwing van de GS-afweging? De factsheet wordt immers ook toegevoegd wanneer PS alleen wensen en bedenkingen kan geven. Onze vraag daarbij is: krijgt de factsheet ook betekenis bij formele besluitvorming door PS of blijft het vooral een verantwoordingsbijlage van GS? Dan de exit. GS geeft aan dat de exitregeling is aangescherpt. Dat is, zoals gezegd, positief, maar BBB wil voorkomen dat de exit opnieuw een nette paragraaf wordt zonder harde werking. Onze vraag daarbij is: welke harde verplichting geldt om bij een substantiële financiële inzet vooraf concrete financiële plafonds, inhoudelijke voorwaarden plus exitvoorwaarden op te nemen, en wanneer besluit PS daarover? Tot slot besluitpunt 4. GS vraagt machtigingen om technische wijzigingen van ondergeschikte aard in het uitvoeringskader door te voeren. BBB begrijpt dat zuiver technische wijzigingen niet telkens naar PS hoeven, maar het moet duidelijk zijn wat technisch en wat niet technisch is. Onze vraag daarbij is: kan GS bevestigen dat wijzigingen die raken aan de positie van PS, financiële risico's, exitafspraken of de toepassing van wensen en bedenkingen, nooit als technische wijziging worden afgedaan? Voorzitter, afrondend, BBB ziet verbeteringen in SiS 4.0, maar betere motivering door GS is niet altijd hetzelfde als meer grip voor PS. De les van de Rekeningkamer is dat grote financiële dossiers harde democratische waarborgingen nodig hebben. Dank je wel, voorzitter.

De voorzitter: Er is nog een vraag van mevrouw Smeets voor u.

De heer Zeedzen (BBB): Ja.

Mevrouw Smeets (SP): Dank u wel, voorzitter. Beslispunt 4, we hebben het daar natuurlijk al met een aantal andere mensen ook over gehad. Ik heb daarvan de suggestie gegeven: is het niet handig om dat gewoon mee te nemen in de wijziging of de evaluatie die we hebben op het SiS? Hoe ziet u dat?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): O, sorry, voorzitter, ik was te snel. Dat zou een optie zijn waar ik zeer goed mee kan leven.

De voorzitter: Een vervolgvraag van mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dus daarmee zegt u eigenlijk dat dit beslispunt niet per se nodig is om een besluit te kunnen nemen op SiS?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): In eerste instantie gaat het mij om de verduidelijking, en als dit de strekking is die daar wordt gevolgd, dan is dat een van de opties waar ik mee kan leven, inderdaad.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): In dit geval ben ik vooral woordvoerder, want mevrouw Depondt is natuurlijk degene die hierover gaat, de grote baas bij ons als het gaat om financiële zaken,

Er wordt gereageerd zonder microfoon [5:51:26:21]: Eigenlijk voor alles.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, eigenlijk voor alles wel, dat is wel waar. Dus ik ga vooral even voorlezen. Het waren ook te veel bladzijden om echt nog een heel sterke mening daarover te vormen, dus ik ga in dit geval eventjes gewoon voorlezen. Ik wou trouwens eigenlijk beginnen met wat heeft het lang geduurd, maar toen was de eerste zin van mevrouw Depondt: 'Goed dat er wat langer de tijd is genomen.' Dus dat punt valt dan meteen weg. Dus: 'Goed dat er wat langer de tijd is genomen voor dit stuk, juist omdat de reikwijdte breder is dan de versie 3.0. In november 2025 lag er in de basis al een goed stuk, maar zaten er naar onze mening nog een aantal onduidelijkheden in. Met name de definitie van marktfalen is bij een investerende Provincie, zoals wij, zeer relevant. Wat is de balans tussen ruimte geven en begrenzen? Belangrijk voor ons is dat publiek en provinciaal belang leidend blijft. Dat lijkt een open deur, maar onze beleidskaders zijn best ruim gedefinieerd, en onder het versterken van de regionale economie kan heel veel vallen. Dat vraagt dus wel degelijk om een scherpe afweging van wanneer wel en wanneer niet. De factsheet die wordt geïntroduceerd, zal daarin zeker gaan helpen.' En dan complimenten voor het stuk dat nu voorligt, Die krijgt u niet zomaar van mevrouw Depondt, dus steek die in uw zak. En dan komt er een zin die ik nog nooit heb gehoord van mevrouw Depondt: 'Geen verdere vragen of opmerkingen.'

De voorzitter: Dank u wel. Dat was kort maar krachtig. En dan tot slot de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, voor ons is het een hamerstuk. Ik zal het even toelichten, maar wellicht, gezien de vragen die zijn gesteld, moet ik die conclusie nog even uitstellen. Ik vond het wel mooi dat mevrouw Smeets, geloof ik, over de financiële verordening begon. En ik zei nog in de Controlemcommissie: laten we die nou gewoon behandelen op 30 januari, dan kunnen we een vastgestelde of in ieder geval een besproken financiële verordening gebruiken bij de behandeling van

SiS 4.0. Maar de Controlemcommissie heeft in haar wijsheid anders besloten, dus ik vreesde al bijna van hier komt weer een kip-en-ei-discussie over dat dadelijk het stuk niet rijp is omdat de Controlemcommissie nog niet technisch op de financiële verordening heeft gehandeld, terwijl we ...

De voorzitter: Ik ga u even onderbreken, want de heer Zeedzen heeft een vraag voor u.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, een heel korte vraag. Volgens mij, als ik me goed herinner, vond u de vorige versie ook al een hamerstuk, toch?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Volgens mij wel, hè? Ja, volgens mij wel. Maar alle gekheid op een stokje, dat is natuurlijk wel wat er gebeurt. We hebben twee stukken aan elkaar gekoppeld die in verschillende gremia worden behandeld, en waarbij het ene gremium ook nog met heel veel gelijkkluidende namen bezet is als het andere gremium. En dat het ons niet lukt om daar overeen te stijgen en in feite door te pakken op geagendeerde stukken, is op zich geen verwijt, maar dat is eigenlijk misschien ook wel een heel goede rol-invulling van de commissie. Voorzitter, want op die manier ... Want wij hebben afgesproken dat we iedere coalitieperiode een nieuwe verordening en ook een nieuwe SiS 4.0, nee, niet 4.0, in ieder geval een geactualiseerde SiS formuleren. Dus de vraag van mevrouw Berghorst klopt, denk ik, niet helemaal, want in het stuk staat 'coalitieakkoord' en bij wat vast is gesteld staat 'coalitieakkoord 2023-2027'. Het is waarschijnlijk een verduidelijking onder Ad 1 op die bewuste passage, maar ik hoor het graag dadelijk van het College. Dan een paar misschien deels technische vragen. Er is gereageerd op toezegging 9782 over het faillissementsrecht in het geval van intellectueel eigendom of patent en er staat in de reactie waarmee de toezegging is afgedaan dat we een pandrecht kunnen vestigen. En ik vind het een beetje een open deur, maar gaan we dat dan ook doen? En als we dat gaan doen, met welk afwegingskader doen we dat? Een volgende vraag is, en daar is ook al wat over gesproken, dat is misschien wel tricky dat ik hem gewoon stel: in hoeverre is het niet verkrijgen van een bancaire financiering marktfalen? Kijk, het is heel vaak marktondersteunend als wij op zo'n moment als Provincie of als overheid bij willen springen, en dan is het wel de vraag: is het niet marktfalen? Er was ook net het leuke debat met de heer Sol, en ook de heer Hanegraaff, van als je dus zegt dat op bepaalde beleidsterreinen de politiek, misschien een ander gremium van de politiek dan de provinciale, faalt, moeten wij dan in dat gat springen. Wij doen dat ook als gemeenten falen. Onze partij is er vrij huiverig voor om dat gewoon zeg maar consequent te doen. Maar ja, dat zou wel een heel wezenlijk onderdeel zijn van waar kunnen we nog met ons geld terecht als we zo strak in de leer zitten, want het is al vrij gauw politiek falen, want marktpartijen reageren op omstandigheden. En het voorbeeld van u, de circulaire bedrijven, die zijn in feite in een gat in de markt gesprongen, en die hebben de risico's te laag ingeschat dat de politiek wellicht te traag is in haar besluitvorming. Dus ik vond het een heel interessante discussie, en daar moeten we eigenlijk niet op dit stuk op doorgaan, maar als je dat nagaat, wanneer kunnen we nog samenwerken als je zo eng naar definities kijkt? Dan ...

De voorzitter: De heer Sol heeft nog een vraag voor u.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, ik kan het natuurlijk niet nalaten om nu even een tegeninterruptie te plegen, want ik ... Kijk, die discussie over die circulaire bedrijven is van een wat andere orde dan het punt wat de heer Nijskens ook terecht aanhaalt van als een bank niet wil financieren, is er dan sprake van marktfalen, zeker als de partij die de financiering vraagt ook niet wil overwegen om eventueel naar een andere bank te stappen, want dat was daar ook aan de orde. U roept de vraag op, maar durft u hem ook te beantwoorden?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nee, die durf ik niet te beantwoorden, dat zeg ik ook heel eerlijk, want daar zitten voor mij toch wat te grote consequenties aan. Dus ik hoor liever hoe GS dat invult, want in het stuk staat ook de informatievoorsprong van de partner waar je zaken mee doet. En dat speelde dus ook bijvoorbeeld bij die circulaire bedrijven, maar dat kan ook spelen bij een financier. En dat informatieverschil wil niet direct zeggen dat die investering voor die bank echt onrendabel is, want ik heb echt afwijzingen gehoord van ondernemers dat je denkt van hoe is het begot mogelijk, waarbij een ... En dan toch doet een bank het niet, zelfs de casus van Toverland, bij wijze van spreken, dat je denkt van wat speelt hier. Dus ik wil heel graag de reactie van ... En afhankelijk van het antwoord, laat ik me misschien dan toch verleiden tot een antwoord. Dan staat er ook nog een passage in over dat SiS 4.0 voor alle samenwerkingsverbanden geldt. De heer Zeedzen had er ook al een vraag over. Volgens mij is 'majeur' overal doorgestreept, maar betekent dat ook met terugwerkende kracht? En volgens mij hoor ik al het belletje.

De voorzitter: Klopt.

De heer Nijskens (VVD): Dan zal ik de rest voor de tweede termijn bewaren.

De voorzitter: Dat is prima. Dank u voor uw eerste termijn. Dan kijk ik naar het College voor de eerste termijn. U heeft 38 minuten.

Gedeputeerde Satijn: Dank u wel, voorzitter. Dank u ook aan de commissie voor de reflecties op het stuk wat voorligt. Ik denk dat we met z'n allen kunnen constateren dat we, gelet op de laatste behandeling, een behoorlijk aantal stappen vooruit hebben gezet met elkaar. Dat hadden we ook niet gekund, in alle eerlijkheid, zonder dat we met elkaar heel kritisch hebben gekeken naar de twee voorliggende stukken, zo simpel is het ook. We zien natuurlijk ook in de behandeling nu dat al ga je nog met een strategisch kader werken, wat als een soort van moeder over alle toekomstige besluiten wordt gelegd, er altijd nog ruimte is voor interpretaties, maar vooral ook voor politieke ideologieën. En dat vind ik altijd een mooie constatering, want dat betekent ook dat de politiek een plek krijgt in de besluiten die we met elkaar nemen. En ik denk ook dat we ... Dus ik zou dat bijzonder onsympathiek vinden als we een aantal richtlijnen met elkaar kunnen vaststellen waarin die ruimte er niet meer zou zijn, want dan kun je ook niet meer het verschil maken met elkaar. Maar ik constateer ook in de discussies die ik hier zojuist heb gezien dat die politieke ideologieën echt nog wel van zich doen spreken en dan ook van invloed zijn op de besluitvorming die je al dan niet gaat nemen.

De voorzitter: Nee, praat maar verder.

Gedeputeerde Satijn: O, ik dacht de heer Nijskens, maar ...

De voorzitter: Nee.

De heer Nijskens (VVD): Het moest naar de voorzitter, niet naar u.

Gedeputeerde Satijn: Nou ja, dat is oké. Dus het is fijn dat we tot dat punt met elkaar zijn gekomen. Er zijn een aantal heel duidelijke vragen gesteld, die zullen we ook gaan beantwoorden, maar ik wilde toch beginnen met het feit en de constatering dat ik met u veel waardering heb voor het werk van het team van ambtenaren wat hier de afgelopen maanden aan heeft gewerkt, die ook alle opmerkingen

die u heeft gemaakt, en alle behandelingen, dus niet alleen het feit dat we een aantal zaken aangescherpt hebben met elkaar, maar ook al die behandelingen die hier hebben plaatsgevonden ook hebben teruggeluisterd, al die punten die u belangrijk heeft gevonden, ook hebben verwerkt in het stuk. Dan kom ik bij de vragen, voorzitter, om bij de PVV te beginnen. 'Technische wijzingen van ondergeschikte aard' is een term die wat vragen oproept, zeker als het gaat over de verhouding tussen PS en GS. U moet er niet meer in lezen dan dat er wet- en regelgeving kan veranderen, dat er bepaalde voorwaarden kunnen veranderen van externen die van invloed zijn op afspraken die je met elkaar gemaakt hebt, en zo moet u dat lezen. Dus dat gaat niet over de positie van PS. We willen wel altijd de rapportages en de uitvoering van besluiten natuurlijk zo actueel en ook zo rechtmatig mogelijk houden, en dat betekent dat je soms gewoon ook technische, en daarom noemen we het ook 'technische', wijzigingen moet overnemen. En u vroeg ook van kunt u dan ook laten weten wat dan een geschikt moment daarvoor is. Althans, u zegt van doe daar een voorstel voor. Het lijkt mij niet verstandig per wijziging die optreedt een mededeling portefeuillehouder naar de Staten te sturen, want bij ieder stukje wetgeving wat verandert, krijgt u dan een mededeling waarvan u zich gaat afvragen wat het eigenlijk betekent, maar dat we dat wel periodiek met elkaar gaan doen. En een moment zou kunnen zijn bij een bepaald moment in de P&C-cyclus, ik noem maar iets, of de update van het kader. Dus daar wil ik graag met u over van gedachten wisselen wat dat goede moment zou zijn, en u moet daar dus niet meer achter zoeken dan dit. Dus als het gaat over de positie van PS, als het gaat over de financiële risico's, als het gaat over wezenlijke risicoveranderingen in het project, als het gaat over gewijzigde politieke omstandigheden, want daar gaat het vaak over in dit soort zaken, dan bent u gewoon aan zet, zo simpel is het, maar dat is niet wat deze bepaling inhoudt.

De voorzitter: De heer Sol heeft daar een vraag over.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u. Dank voor deze duiding. Dat helpt, in ieder geval. Is het idee van er is een externe aanleiding om iets technisch te wijzigen ook echt limiterend bedoeld?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik snap niet helemaal wat u bedoelt, maar u bent goed in het geven van voorbeelden, dus ik ga u om een voorbeeld vragen.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dat vind ik nu even een lastige, maar wat ik bedoel is van is dat ook dan de enige reden om een technische wijziging door te voeren als er in de buitenwereld, in de wet- en regelgeving om ons heen iets verandert of zou dat ook een interne motivatie kunnen zijn?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ik zei net dat het ook intern zou kunnen zijn dat als er natuurlijk andere besluiten worden genomen rondom processen en procedures in dit huis, waarschijnlijk door u, dat die dan van invloed kunnen zijn, maar als het goed is, als zo'n voorstel voorligt, wordt u daar ook op gewezen, maar ik sluit dat dus niet uit.

De voorzitter: Mevrouw Jiménez-Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Maar mag ik dus concluderen dat wanneer er bijvoorbeeld een wetsverandering of dingen optreden die de financiële drempelwaarden, risico's of exit criteria raken, dat u altijd terugkomt naar PS? Kan ik dat als een toezegging zien?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: U mag het als een toezegging zien, maar dat is zoals het gaat werken, dus dan blijven we elkaar toezeggingen toezeggen, waar ik op zich niks op tegen heb, maar dat is wel hoe het systeem zou gaan werken, dat als er andere criteria of andere situaties zich voordoen dan datgene wat ik zojuist heb gezegd, dan bent u gewoon weer aan zet, dan komt het aan u voor te liggen, dus dat is eigenlijk zoals het strategische kader gaat werken zodra u hierin toestemt. Als u een toezegging wilt, dan wil ik dat best doen, maar in de praktijk, en daar kom ik zo meteen ook bij de heer Meulenberg op, die natuurlijk ook een heel goede vraag heeft gesteld over hoe gaan we nou die ESG-doelen, bij wijze van spreken, daar heeft u ook een vraag over gesteld, daar kom ik ook op terug, nou precies volgen. U moet het zien als een soort van een moederdocument waaronder al die PS voorstellen in de toekomst komen te hangen, en in dat betreffende PS-voorstel wordt besproken, onder dit kader, hoe we dat met elkaar gaan doen. En dan heeft u op dat moment als Staten ook alles te zeggen over hoe we dat met elkaar gaan doen voor dat onderwerp wat dan voorligt. Dus dit is een soort van paraplu en daaronder komen allerlei voorstellen te hangen, en per voorstel gaat u het dan ook met elkaar hebben over hoe gaan we dat met elkaar aanpakken, welke tijdslijn zit eronder, maar dan wel gespecificeerd op het onderwerp waar dat PS-voorstel over gaat. En dat geldt dus ook voor het antwoord op uw vraag als het gaat over die ESG-doelen. Dat is geen harde voorwaarde, maar we hebben natuurlijk hier wel duurzaamheidsbeleid, en daar proberen we op een goede manier vorm en inhoud aan te geven. En daarom is het ook wel belangrijk dat we dat blijven volgen en dat het ook in dit kader is opgenomen dat de implementatie daarvan voor ons van belang is, en dat we dat ook heel graag transparant willen maken voor u als Staten en dat u daar ook een besluit over kunt nemen, er kennis van kunt nemen en er een gesprek over kunt voeren met elkaar.

De voorzitter: Mevrouw Jiménez Hastenrath.

Mevrouw Jiménez Hastenrath (PVV): Dank u wel, voorzitter. Maar kan dat dan dus ook een uitsluitingscriterium gaan worden als we niet voldoen aan deze doelen?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Zoals gezegd, het is wat ons betreft geen harde voorwaarde, maar daarin ziet u bijvoorbeeld dat er een stukje wetgeving in ontwikkeling is. Dat zou bijvoorbeeld uiteindelijk zo'n technische richtlijn kunnen zijn dat het verplichtend wordt voor eenieder, zal ik maar zeggen, en dan heb je eraan te voldoen. Op dit moment is dat nog niet zo, dus daarom zeg ik dat het ook geen harde voorwaarde is en kun je het ook niet gebruiken als uitsluitingsvoorwaarde, maar als er in de toekomst wetgeving komt waardoor dat wel zo is, dan hebben we dat gewoon te volgen, dan is dat gewoon dwingend recht. Ja? Dank je wel. Dan ga ik naar de partij van mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Niet alleen van mij, maar ...

Gedeputeerde Satijn: U bent wel van de Partij van de Arbeid, hè?

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik ben wel van de Partij van de Arbeid.

Gedeputeerde Satijn: Ik heb iets op de gang gehoord over socialisme, maar dat ... De behandeling van het Statenvoorstel wensen en bedenkingen. In principe zijn er een aantal mogelijkheden waarop natuurlijk voorstellen worden voorgelegd aan u. En ik weet ook dat er in de discussie die u zelf noemde daar ook bij de Staten wat vragen over zijn gesteld. Als ik me niet vergis, is er ook een afspraak over gemaakt in het Presidium om het daar eens een keer goed met elkaar over te hebben, ook de inzet van de wensen en bedenking ten opzichte van reguliere Statenvoorstellen. Kijk, budgetrecht, ten principale, ligt bij u. Dat gaat via een regulier PS-voorstel. Daarin worden financiële afspraken gemaakt, en daarnaast is er een wensen en bedenkingen-procedure. Dat is gewoon in de Provinciewet vastgelegd. Die kunnen gelijktijdig worden ingezet, dat kan. Op de ... [6:07:54:18] van volgorde kom ik zo meteen even terug, daar is ook een vraag over gesteld, Maar het kan allebei. Maar wat ik niet wil limiteren hier vandaag, is dat er, volgens mij, gevraagd is om een gesprek met elkaar om dat gewoon goed met elkaar te bespreken, wanneer zetten we dat nou in en op welke manier gaan we dat met elkaar doen. Dat gesprek wil ik eigenlijk niet doorkruisen hier. Ik snap heel goed dat u daar vragen over heeft, maar dat vind ik wel belangrijk dat we dat ... Het is een toezegging van onze CdK geweest dat we dat gesprek wel met elkaar gaan voeren, maar feitelijk kun je in één behandeling zowel een wensen en bedenkingen-procedure als een regulier PS-voorstel doen. Dat is niet gelimiteerd, dat mag gewoon, alleen is het wel handig, denk ik, en daar hebben wij natuurlijk lering uit getrokken vanuit de behandeling die we hebben gehad, om aan de voorkant goed met elkaar af te stemmen wat je van de Staten gaat vragen en hoe duidelijk dat is.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik vraag mij dus af of dit klopt, want als je nou de bepaling op pagina 22 van SiS 4.0 leest, dan staat er: 'Voorafgaande goedkeuring van PS wordt gevraagd in situaties dat GS een samenwerkingsverband willen aangaan of continueren dat past binnen de kaders van het vastgestelde beleid, maar buiten de kaders van de begroting valt.' Artikel 8 financiële verordening. En als je dan die financiële verordening erbij pakt, dan staat daar expliciet in artikel 8, lid 1, onder 3 een separaat Statenvoorstel. Dus volgens mij interpreteert u hier nu iets wat er niet staat. En het mag omdat we allemaal niet zeggen dat het niet mag, maar als ik hier nu strikt lees wat hier staat, dan mag het. Op basis van onze eigen regels spreken wij iets anders met elkaar af, en als ik mijn collega's zo in de wandelgangen hoor over hoe wij over deze wensen en bedenkingen-procedure denken, is dat ook de wens van de Staten. Dus dan is het, denk ik, goed dat we even heel zorgvuldig kijken naar wat bedoelen we nou met deze passage. Wat mij betreft bedoelen we met deze passage dat het dus niet meer gaat voorkomen dat je een wensen en bedenkingen-procedure en een budgetvraag in één besluit propt. Dat is wat hier volgens mij staat. En als het College daar een andere visie op heeft, dan moet er of iets aangepast worden in SiS of we gaan het doen naar de letter van SiS, en naar de letter van SiS wordt er gevraagd om voorafgaande goedkeuring van PS.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dit is precies wat ik probeerde te voorkomen, niet zozeer dat we duidelijkheid naar elkaar scheppen, want we willen duidelijkheid hebben, maar niet dat we in een discussie terechtkomen waar we meer onduidelijk naar elkaar gaan worden. Dus ik wil even vragen, voorzitter, dat ik er even in het tweede termijn op terugkom, dan kunnen we het even zorgvuldig met elkaar doornemen, want, nogmaals, dit is belangrijk voor u. Ik ben bekend met het feit dat dat tot opmerkingen heeft geleid, laat ik het even zo zeggen, en ik wil gewoon dat we daar het goede antwoord op geven. Maar ik heb ook gezegd, en daar begon ik mee, er is natuurlijk ook een afspraak over gemaakt vanuit het Presidium, ook met de CdK, om het hier met elkaar over te hebben. Dat wil ik ook niet doorkruisen, bij wijze van spreken. Niet dat u dan geen antwoord krijgt vandaag, maar we

willen het allemaal met elkaar zorgvuldig doen, zodat we met elkaar gewoon de duidelijkheid hebben die u toekomt, want daar gaat het uiteindelijk om. Dat is wat we proberen te beogen. U heeft natuurlijk volstrekt gelijk, dan kom ik op de tweede vraag, over het feit dat we natuurlijk in het kader altijd moeten verwijzen naar het dan geldende beleidskader en niet zozeer naar het nu afgebakende coalitieakkoord dan wel beleidskader wat voor nu geldt. Daar heeft u volstrekt gelijk in, dus dat zullen we aanpassen in het document. Dan kom ik bij D66 uit. Ik had al één vraag over die indicatoren benoemd. U had de vraag: hoe en tijdig wordt PS meegenomen, is hier een tijdlijn voor? Dat zal in de factsheet worden meegenomen en in de wijze waarin de stappen van het SiS zijn uitgewerkt. Dus per Statenvoorstel krijgt u dat dan te zien, te lezen, en dan kunt u daar het gesprek over voeren met elkaar en met ons. Dan is er de balans tussen maatwerk en consistentie, of de consistentie van het maatwerk, de hardheidsclausule. Dat zal ook in de factsheet worden meegenomen. Dus die factsheet is er op het verzoek van de Staten gekomen om toch voor een aantal stappen heel zorgvuldig te kunnen zien hoe die zijn genomen door het College van GS als voorstel naar u toe. En dat kunt u dan ook volgen en ook daar het gesprek over voeren, en dan kunt u ook zien dat de hardheidsclausule, althans dat is de intentie van het College als het nu wordt gehanteerd, maar ook voor de toekomst, wat mij betreft, alleen voor zeer uitzonderlijke gevallen wordt gebruikt, en de laatste keer dat het gebruikt is, was bij corona. Maar nogmaals, het is iets wat is voorgevallen, en daar moeten we in ieder geval voor de toekomst ook op voorbereid zijn. Een goede vraag van u is van hoe trekt u nou lering uit alles wat er in het verleden is gebeurd? Nou, volgens mij is dat een gesprek wat we hier bijna permanent met elkaar voeren. U kunt naar uw buurman kijken, die heeft een heel goede opmerking gemaakt als het gaat over het volume van een aantal zaken die we hier voorleggen. Het is niet zozeer dat de kwantiteit telt, maar dat we echt op een zorgvuldige manier met elkaar hier gesprekken over voeren hoe in het verleden zich projectinvesteringen hebben voorgedaan en wat we er achteraf van vinden. Natuurlijk is er altijd een risico in, en dat hebben we ook gezien met een aantal andere casussen, daar gaan we straks ook nog eentje over bespreken, dat je op het moment dat je een besluit neemt, ziet dat het een mogelijk goede investering dan wel project is, en dat dat een decennium later op een andere manier kan worden geïnterpreteerd. Dus je kunt het nooit helemaal voorkomen dat je investeringen doet of besluiten neemt waarvan je achteraf zegt: met de wetenschap van nu had ik dat anders gedaan of moeten doen. Dat is ook niet de intentie van het stuk, maar u kunt van mij aannemen dat daar waar het gaat over het nemen van besluiten over het oprichten van vennootschappen of dochtervennootschappen of hoe dan ook, of andere investeringen aan de voorkant, we scherp met elkaar het gesprek voeren over wat ligt hier voor, wat hebben we daar al van gezien in het verleden of hoe zien we onze Staten reageren op dit soort voorstellen. Dus los van het feit wat we allemaal hebben vastgelegd, is er ook een vorm van bewustwording bij het College dat we per casus goed elkaar de vraag stellen: wat gaan onze Staten hiervan vinden, en past het niet alleen binnen de kaders, maar past het ook binnen het klimaat waar we ons nu in bevinden. Dus ook, ik zou bijna zeggen, op de niet formele wijze wordt hiernaar gekeken. Ja, de heer Van Est heb ik al buitengewoon gecompimenteerd met zijn scherpzinnigheid over natuurlijk het tellen van het aantal pagina's en het aantal documenten dat is bijgevoegd. Het is natuurlijk zo dat, en dat bedoel ik niet als een jij-bak, dat de Staten ook echt hebben gevraagd om alles bij elkaar te kunnen behandelen en vooral ook het uitvoeringskader te bespreken, samen met het strategisch kader, plus nog een keer goed inzicht te krijgen in de wijzigingen die hebben plaatsgevonden. Het is de derde keer dat we dit met elkaar bespreken, en dan kom je opgeteld tot een aantal pagina's, en daar bent u de gelukkige ontvanger van geweest, samen met uw collega's. En ik snap dat dat zeker voor het bestuderen ervan niet altijd bevorderlijk is voor het tijdsbeslag wat u dan daarin wilt steken, maar dat is wel wat we hebben gemeend aan u te moeten voorleggen. Zijn alle onvoorzienbare situaties hiermee afgedekt? De vraag stellen, is hem natuurlijk beantwoorden, zou ik willen zeggen. Wat ons betreft kun je die garantie nooit geven, maar heb je het in ieder geval wel met elkaar een aantal keren al, en niet alleen in dit verband en niet alleen met dit voorstel, dat is althans de observatie op dit moment van het

College, op een heel doorwrochte manier met elkaar gehad over waar zijn we van en wat willen we met elkaar. En dan, zoals ik al aan het begin zei, wat ik dan wel heel prettig nog steeds vind, is dat er ook nog heel veel ruimte is voor partij-ideologische standpunten over hoe je met zaken kunt omgaan, en dat zullen we ook zeker niet moeten willen wegorganiseren. Dan kom ik bij mevrouw Boven uit. Is het de bedoeling van het strategisch kader dat sommige definities ruim zijn geformuleerd? Goed, hier zit een observatie, omdat wij vooral vinden, als je het ook hebt over het vormen van een kader wat uiteindelijk zijn weerslag krijgt op alles wat we met elkaar doen voor onze maatschappij en voor het maatschappelijk verkeer, want daar hebben we een hoge functie in als Provincie, dat het dus ook aansluit bij dat maatschappelijk verkeer. Dus die definities die u vindt, die vinden wij heel erg passen bij het algemeen maatschappelijk verkeer. Daarom hebben we ze gekozen zoals we ze hebben gekozen, en we hebben ze wel, daar waar het kan of daar waar het nodig was, aangepast aan de specifieke context van onze Provincie. Dus we wilden ze wel ook ruimer houden, niet te ruim, maar wel toepasbaar binnen de algemeen geldende regels in het maatschappelijk verkeer. U had nog een vraag over de deskundigheid: hoe wordt in het toekomstige voorstel voor het samenwerkingsverband voldoende deskundigheid geborgd? De vorige keer hebben we het er ook over gehad. Zo'n businesscase die komt voor te liggen, of een plan of een voorstel dat wordt voorgelegd, wordt door zowel interne en, waar nodig, ook externe deskundigen beoordeeld, en conform het stappenplan beoordeeld tot de keuze en de rol van de Provincie en de keuze van het instrument. Dus aan de voorkant zitten we wel te kijken naar wat wordt er van ons gevraagd en hebben we daar voldoende interne kennis van. Zo niet, betreft het een voorstel waar we ons niet voldoende over kunnen uitspreken, dan wordt dat wel extern aangehoord en dan wordt op dat moment ook bekeken van welk instrument kiezen we nou en in welke vorm gaan we dat met elkaar doen. Dat is zoals we dat doen. En als dat leidt tot het oprichten van bijvoorbeeld een verbonden partij waarbij wij als aandeelhouder gaan optreden, bijvoorbeeld als je het hebt over de bemensing daarvan, want dat zou externe deskundigheid kunnen zijn, dan hebben we daar weer een beleid voor en ook een selectietraject voor het instellen van bestuurders en toezichthouders. We letten er ook wel heel sterk op, ook in toenemende mate overigens, ook gelet op datgene wat er in het verleden is gebeurd, dus ook hier weer aansluitend bij wat de heer Mullenberg zei, dat als wij bijvoorbeeld mensen gaan werven die deel gaan uitmaken van bepaalde vennootschappen, dat ze voldoende kennis hebben van het beoogde doel van de vennootschap, maar ook van de rol die ze gaan vervullen binnen die vennootschap. Dus dat is wat ik daarop kan zeggen. U zei het gemeenschappelijk belang is een voorwaarde. Is er ook expliciete aandacht voor tegenstrijdige belangen bij verbonden partijen? Nou ja, aan de voorkant maken we een stakeholdersanalyse. Dan zal ook moeten blijken of er sprake is van datgene wat u schetst, want eventuele tegenstrijdige belangen worden daarbij in kaart gebracht, en dat kunt u ook zien in hoofdstuk 7.4 van het strategisch kader. Over de procedure PS heb ik zojuist met mevrouw Berghorst al even gesproken. Daar kom ik zo meteen de tweede termijn nog even op terug, in alle zorgvuldigheid. En dan de vraag der vragen: wat zou anders zijn verlopen als SiS 4.0 eerder was vastgesteld? We hebben natuurlijk een aantal voorstellen in het korte verleden hier op tafel gehad, waarbij ook u de vraag heeft gesteld, althans u, de Staten de vraag hebben gesteld: wat was er nou gebeurt als SiS 4.0 niet was vastgesteld? We hebben dat ook als College gemeend zodanig te moeten inrichten dat we toen ook al hebben opgenomen in het voorstel, dat heeft u kunnen zien, dat het SiS 3.0 nog steeds van toepassing was, nog steeds is, maar dat we het wel langs de kaders, althans de voorgenomen kaders van SiS 4.0, hebben voorgelegd aan u. Dus de facto zou u daar waarschijnlijk dan niet op een andere manier naar hebben gekeken dan dat we dat op dat moment hebben gedaan. Wat we nu wel hebben, als dit voorstel wordt aangenomen, is dat we via die factsheet u natuurlijk veel beter in een positie stellen om een aantal zaken die voor u van belang zijn goed in beeld te krijgen, en daar met elkaar het gesprek over te voeren. Dat hadden we voorheen natuurlijk niet.

De voorzitter: De heer Sol heeft daar een vraag over.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Hoever gaat u daarin terug in uw analyse? Want ik bedoel, van een aantal recente voorstellen weet ik dat, heb ik dat ook gelezen, maar als we iets verder terugblikken?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Heeft u een voorkeur voor een termijn?

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Het ligt voor de hand om nu MAA te noemen, maar ... Misschien ... Nou, laat ik een wat lastiger, in ieder geval politiek wat lastiger, voorbeeld voor ons nemen: de additionele investeringen in Mijnwater.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Wat ik mij kan herinneren, en nogmaals, ik moet even teruggrijpen op mijn herinnering en ik word er ook niet jonger op, zoals u weet, daar waar het ging over bijvoorbeeld investeringen in Mijnwater, als er een besluit is genomen, dan is het besluit genomen naar aanleiding van de strategische kaders die op dat moment van toepassing waren. En als je het doorvertaalt langs de lijn zoals we dat nu zeggen, en stel je zou nu een vervolginvestering krijgen op een aantal zaken, dan zul je die factsheet wel moeten meenemen nu. Kijk, ik kan lastig inschatten wat dat in uw hoofd of in mijn hoofd of in welk hoofd dan ook anders zou hebben opgeleverd ten aanzien van de beoordeling. Ik vind het ook altijd wel lastig, en dat merkt u ook aan mij, niet zozeer dat ik niet met u direct daar het gesprek over zou willen voeren, want ik weet precies wat u bedoelt, maar het gaat er vaak om dat op het moment dat je een besluit hebt genomen naar aanleiding van de kaders die op enig moment van toepassing zijn en je bent twee jaar verder en wij zitten ergens op een terras met elkaar het nog een keer te evalueren, dan zou je op dat moment andere informatie kunnen hebben dan op het moment dat je hem neemt, en dat vind ik altijd een beetje lastig in dit soort situaties. Niet dat ik me daar buiten wil stellen, maar je hebt een kader, dat wordt regelmatig geüpdatet, dus ik hoop voor u dat er na SiS 4.0 op enige termijn ook SiS 5.0 komt, en daar zullen zaken in worden verscherpt, maar dat betekent niet dat je met diezelfde bril terug kunt kijken naar twintig jaar geleden toen u ooit eens een keer een kritisch besluit heeft genomen.

De voorzitter: De heer Nijskens heeft ook een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, Mijnwater zat natuurlijk ook in het ZRK-rapport, maar dat vind ik nou bij uitstek het verkeerde voorbeeld, want daar stond juist in het voorstel dat we gingen afwijken van SiS 3.0. Dus PS heeft in al haar wijsheid besloten om juist niet volgens de kaders die we hadden afgesproken te handelen. En bij MAA is gewoon volgens SiS 2.0 gehandeld, als ik het me goed herinner. Daar wordt door iemand nee geschud. Maar in ieder geval, Mijnwater zat niet ... En bij Greenport Venlo hebben we ook bewust afgeweken. En ik heb het heel bijzonder gevonden dat een ZRK-report, wat feitelijk oordelen velt over drie casussen waarin PS in haar wijsheid de geldende kaders niet heeft toegepast omdat ze het belang van het besluit in ieder geval in meerderheid groter vonden dan het aan de eigen kaders houden, leidt tot dit lijvige boekwerk waarin wij in ieder geval onszelf, het College en de organisatie met enorm veel meer werk opzadelen, dus ik blijf het echt heel bijzonder vinden.

De voorzitter: Dat was inderdaad geen vraag, maar een opmerking. Ga uw gang.

Gedeputeerde Satijn: En ook geen vraag aan het College, merk ik even op. Dan kom ik bij de heer Sol uit. Impliceert samenwerking dat de Provincie nergens 100% aandeelhouder van is? Nou, vennootschappen waar de Provincie de enige aandeelhouder is, bieden natuurlijk de mogelijkheden voor andere partijen om toe te treden. Dat hebben we bijvoorbeeld ook gezien bij BFF, die mogelijkheid wordt ook opengehouden. Dus wat dat betreft kan dat juist aantrekkelijk zijn om als overheid wel die eerste stap te nemen. Maar ik snap, denk ik, heel goed wat u bedoelt, maar wij vinden het wel verstandig om het met elkaar te doen. En soms is het ook nodig om juist die investering die we met elkaar nodig achten, voor een ontwikkeling die we met elkaar willen organiseren, wel mogelijk te maken. De vraag over wat een technische wijziging is, heb ik al beantwoord. Dan kom ik bij mevrouw Smeets van de SP uit over de financiële verordening. O, excuus.

De voorzitter: De heer Sol heeft nog een vraag.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u. Ik had ook een opmerking gemaakt over het instrument dat de Provincie zelf geld uitleent aan een partij. Ik zou het daar, even los van de casus Toverland, waar we het natuurlijk over hebben gehad, toch op prijs stellen om in algemene zin een reflectie te horen van GS over waarom we het belangrijk vinden dat we dat kunnen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Daar kom ik in de tweede termijn dan even op terug, voorzitter. Die had ik niet zelf voorbereid. Dan kom ik bij mevrouw Smeets over de financiële verordening. De heer Nijskens schetste het al. Schetste hij het niet? We hebben voorgesteld aan de Controlemcommissie om de financiële verordening eerder te behandelen dan SiS 4.0. Dat is niet besloten. De Controlemcommissie heeft anders besloten. We hebben dat te volgen.

Mevrouw Smeets (SP): Ik kom er zo op terug.

Gedeputeerde Satijn: U komt er zo op terug. Wat belooft dat?

Er wordt gereageerd zonder microfoon [6:25:46:09]

Gedeputeerde Satijn: Ik hoop het niet, maar ... De vraag over de technische wijzigingen heb ik ook beantwoord. Kan GS het voorstel in een drietrap voorleggen? Nou, de voorgestelde betrokkenheid van PS in een drietrap gaat verder dan wettelijk is vereist. Dat gaat feitelijk over wil PS de samenwerking, hoe wordt de samenwerking verder ingericht en wat is de samenwerking PS financieel waard. Dat zijn de stappen die je zou doorlopen, als antwoord op uw vraag. Dan kom ik uit bij de heer Zeedzen. Het strategisch kader en uitvoeringskader zijn van toepassing op alle samenwerkingen. Dat is het antwoord op uw vraag. U stelde de vraag: krijgt de factsheet ook betekenis bij formele besluiten? De factsheet geeft PS informatie over hoe de stappen in SiS zijn ingevuld en maakt daardoor onderdeel uit van uw beraadslagingen, als zodanig, en is dus uiteindelijk ook onderdeel van de besluitvorming. En u kunt dat ook gewoon meenemen in uw standpuntbepaling als verwijzing naar de informatie die is aangeleverd. Welke harde verplichting geldt er om bij substantiële inzet vooraf exit-voorwaarden vast te stellen? Exit-vereisten voor verbonden partijen zijn exclusief opgenomen in het uitvoeringskader, dat staat bij 6.5. En bijvoorbeeld bij de oprichting wordt expliciet geborgd dat GS periodiek de inhoudelijke en financiële grenzen beoordelen en daarover weer rapporteren aan u, en

op die manier kunt u dat dan ook weer volgen. Kan GS bevestigen wanneer technische wijzingen niet van toepassing zijn? Ik heb dat zojuist uitgelegd. Het gaat over zaken waar u feitelijk ... Ik moet dat goed zeggen. Het gaat over zaken die niet politiek zijn. Dus als het gaat over echt politieke afwegingen, dan bepaalt u de facto ook, op het moment dat u het voorstel ook behandelt, wat u dan belangrijk vindt. Dat is de eerste voorwaarde. De tweede voorwaarde is dat GS dat ook beoordeelt als zodanig, maar ik heb al eerder toegelicht wat dat voor ons betreft kan zijn. Veel dank aan mevrouw Depondt, mijnheer Hanegraaff, voor de bijdrage van haar door u verwoord als woordvoerder. Dan kom ik uit bij de heer Nijskens, toezegging 9782. Het vestigen van pandrecht is mogelijk, als we dit doen met welk afwegingskader? Ja, per situatie wordt bekeken, mijnheer Nijskens, of het vestigen van pandrecht op intellectueel eigendom mogelijk succesvol is, afhankelijk van de situatie en de status van het idee en het project, dus dat wordt aan de voorkant beoordeeld. Daar is geen specifiek afwegingskader voor, maar het wordt juridisch beoordeeld op haalbaarheid. Dan, in hoeverre is het niet verkrijgen van een bancaire financiering marktfaal? Eerst moet er sprake zijn van publiek dan wel provinciaal belang, dan wordt de rol van de Provincie bepaald, vervolgens de instrumentkeuze, en als dat een lening is, dan is in het SiS 4.0 uitvoeringskader opgenomen dat er één afwijzing van de financieringsinstelling moet zijn. En als dat allemaal is beantwoord, dan ziet de Provincie een mogelijkheid om een van deze financieringen in te vullen, omdat dit in het belang is van onze provincie. Zo werken we dat af. SiS 4.0 geldig voor alle samenwerkingsverbanden, betekent dat ook met terugwerkende kracht? Nee, want die samenwerkingen zijn al geformaliseerd, ook volgens de lijnen zoals het dan op dat moment van kracht was, zoals ik zojuist ook al beantwoordde. Daarmee komt ik aan het einde van de beantwoording.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Nijskens heeft een vraag voor u.

De heer Nijskens (VVD): Ja, daar nog een aanvullende vraag op. Er staat in het stuk dat 4.0 geldt voor alle samenwerkingsverbanden. Net in het vorige agendapunt ging het over het verduurzamingsfonds van het maatschappelijk vastgoed. In dit stuk staat ook subsidie of subsidiëring als een samenwerkingsverband. Ik neem aan dat 4.0 dan alleen gaat bij het instellen van het fonds en niet bij iedere uit te geven subsidie? Want dan zou het wel extreem worden als wij ... Oké.

De voorzitter: Kunt u dat nog heel even voor de notulen herhalen via de microfoon.

Gedeputeerde Satijn: Dat is correct, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen wij bij de tweede termijn van uw commissie, en dan kijk ik weer even naar mevrouw Jiménez Hastenrath? Geen behoefte aan een tweede termijn. Mevrouw Berghorst ook niet. De heer Meulenberg? Ook niet. De heer Van Est?

De heer Van Est (50PLUS): Heel kort, voorzitter. De Gedeputeerde legde het uit alsof ik heel veel problemen had met het aantal pagina's en dergelijke. Nee, ik vond het op zich heel fijn namelijk dat het zo netjes is opgedeeld, alleen het stond in één document. Het was wat eenvoudiger geweest als het gewoon in vijf of zeven documenten had gestaan. Dus dat was alleen mijn punt, misschien een idee voor de toekomst. En dat de Controlemissie niet zoveel goede, slimme besluiten neemt, komt misschien omdat de burgercommissieleden daar nog niet in zitten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. In de tweede termijn zou de vraag beantwoord worden over zeg maar de volgorde van de besluitvorming en wanneer wat. Een belangrijk

aspect in die besluitvorming is wanneer de factsheets aan de orde komen in dat proces, en dat zou ik graag daaraan toe willen voegen. Wanneer worden de factsheets nou voorgelegd als je naar de procedure kijkt?

De voorzitter: Dank u wel. De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ik zou nog twee punten willen aanroeren. Collega Nijskens noemde net al het pandrecht als een van de manieren om toch binnen een vennootschap er nog iets uit te halen. Ik zou dat iets meer willen veralgemeniseren. Er staat in het stuk ook, en ik heb er geen paginanummer bij, excuses, ergens een opmerking dat op het moment dat de Provincie ergens een aandeel in heeft of dat er meer partijen zijn, dat ook de risico's en de lasten evenredig verdeeld zouden moeten zijn over die verschillende partijen. En ik heb ...

De voorzitter: De heer Nijskens heeft daar een vraag over.

De heer Sol (GroenLinks): O, hij heeft daar al meteen een vraag over.

De heer Nijskens (VVD): Ik heb daar direct een vraag over, want ik haalde net dat verduurzamingsfonds aan, en het Rijk heeft haar eigen risico beperkt tot die 10%, en daar zitten dan ook nog de kosten in, dus het risico van het Rijk in het verduurzamingsfonds is veel minder dan het risico wat de Provincie loopt. Als het klopt wat u zegt, dan kan het verduurzamingsfonds niet door.

De voorzitter: De heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Volgens mij staat de tekst waar ik aan refereerde gewoon in het document. Dus het gaat er niet om wat ik zeg, maar wat er in het document staat. Maar er zijn, denk ik, meer voorbeelden waarin in ieder geval ons gevoel is dat de verdeling tussen lusten en lasten niet altijd heel erg evenredig is. Dus ik mis eigenlijk wel een stukje uitwerking in het uitvoeringskader over welke instrumenten we zouden kunnen hebben, preferente aandelenposities, andere zaken die je zou kunnen inzetten om die lusten en lasten beter te verdelen. Dus daar ben ik in ieder geval nog wel nieuwsgierig naar of GS daar ideeën over heeft. En een tweede is, en dan zoom ik even wat verder in, dat we het hebben over verbonden partijen, en die verbonden partijen hebben uiteindelijk ook een bepaalde financiële waardering. En een van de dingen waar wij vorig jaar heel veel vraagtekens over hadden, is hoe we die financiële waardering van die verbonden partijen zouden moeten duiden, want in de bijlagen bij de jaarrekening, waar al die verbonden partijen staan opgesomd, staan bedragen die, zo begrepen wij in ieder geval, of begreep ik, laat ik voor mezelf spreken, op grond van de wet BBV buitengewoon conservatief en terughoudend moeten worden becijferd. Dat maakt uiteindelijk dat de beoordeling van wat is uiteindelijk nou de waarde van al dat geld dat we geïnvesteerd hebben in die verbonden partijen heel erg fluïde, heel erg lastig is, in ieder geval voor ons als politici. Ik bedoel, ik snap dat de wet BBV gewoon de wet is en dat we die hebben te moeten volgen, maar de vraag die ik heb, is of daar op de een of andere manier toch meer duiding aan is te geven is aan hoe goed nou ook uiteindelijk die verbonden partijen het doen en of er, al dan niet wellicht via de accountant, op een andere manier een grondslag is te bedenken naast die formele grondslag om daar iets over te zeggen. Dat in de tweede ronde.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Dank, voorzitter, en dank ook voor de beantwoording, Gedeputeerde, maar die was nog niet zo volledig. Voorzitter, ik kom graag nog terug op een aantal zaken. De

Gedeputeerde heeft op 30 januari, tijdens de Controlemcommissie was dat ... En dan kom ik ook terug op wat mijnheer Nijskens zei over de reden waarom wij toen hebben gezegd dat wij dat stuk nog even aanhouden. En ik citeer: 'Ons verzoek is, dat van de Gedeputeerde in dit geval, om de financiële verordening te agenderen zodra ook SiS 4.0 aan de Staten en de Statencommissie wordt voorgelegd, zodat de commissie ook kan zien hoe dat verband of die verbinding tussen de twee stukken ligt.' Dat is de reden dat we in de Controlemcommissie hebben besloten om de financiële verordening later te behandelen, maar de bedoeling van de Gedeputeerde was dus wel gelijktijdig, en dat is nu niet het geval in deze commissie.

De voorzitter: De heer Nijskens heeft daar een vraag over.

De heer Nijskens (VVD): Ja, want ik heb die opmerking natuurlijk net gemaakt omdat de wezenlijke inhoudelijkheid wat in dit stuk nu voorligt, voornamelijk interpretaties en tekstuele aanpassingen betreft, maar niet de relatie financiële verordening met SiS 4.0 die we al hadden gehad. En nu zult u zeggen: maar als wij de nieuwste versie niet hebben, kunnen we het niet toetsen. En daar heeft u wellicht gelijk in, maar dat was de achtergrond waarom ik de opmerking in de eerste termijn heb gemaakt zoals ik hem heb gemaakt, want de relatieverordening in dit stuk is niet gewijzigd.

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Dat kan wel zo zijn, voorzitter, maar we hebben op basis van de Gedeputeerde, die dat zelf met een mededeling in de Controlemcommissie zo heeft gebracht, een besluit genomen om de financiële verordening niet vast te stellen. Ik ben ook van mening dat we eerst SiS 4.0 in ieder geval besproken moeten hebben met elkaar, voordat we over die financiële verordening met elkaar kunnen spreken. Dus ik ben zeg maar wel heel benieuwd of we die twee stukken dan wel gelijktijdig in PS behandelen en dat is denk ik ook wat u graag zou zien.

De voorzitter: Dat is inderdaad zo zei de griffier net ook tegen mij. Dat komt in PS.

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, uiteindelijk hangt dat natuurlijk nog altijd van onszelf af wat wij vandaag ook met elkaar besluiten richting PS en ook dadelijk bij de Controlemcommissie, maar het is natuurlijk wel zo dat over de financiële verordeningen in dit geval geen politiek debat meer mogelijk is in commissieverband, want we hebben de controlemcommissies technisch, en dat we dat natuurlijk in PS dan met elkaar moeten doen. Ik had liever gezien dat we dat hier met elkaar vandaag hadden gedaan. En het klopt dat het niet is gewijzigd, maar wellicht hadden wij daar wijzigingen in aan willen brengen die van politieke aard zijn. Om daar dan maar even op door te gaan. Ik zie namelijk een sterke behoefte om de wensen en bedenkingen-procedure, los van het minimaal noodzakelijke vanuit de Provinciewet, aan te scherpen. Dat gaat mijns inziens niet via het gesprek met het Presidium, waar de Gedeputeerde aan heeft gerefereerd, hoezeer ik mijn collega's ook waardeer die daar zitten, maar wel via artikel 11 van de financiële verordening, want daarin hebben we namelijk de wensen en bedenkingen procedure uitgewerkt en aangegeven hoe we deze interpreteren en inzetten als PS en GS. In lijn met de opmerkingen van mijzelf en andere Statenleden hier, is deze paragraaf nu dus onvoldoende helder in de wijze waarop wij als Staten allereerst met elkaar kijken naar het waarom en het hoe, en vervolgens naar wat het ons financieel waard is. Dat gaat inderdaad, zoals ik net zei, verder dan het wettelijke, noodzakelijke. U heeft net in uw beantwoording nog twee zaken niet meegenomen. Dat was de integrale rapportage van GS aan PS, u bent daar nog niet op teruggekomen, waarbij we eerder met elkaar hebben gesproken over een rapportage over alle samenwerkingen of op zijn minst alle deelnemingen. Ik zou daar graag nog even wat over horen. En dan besispunt 4, waarin u vraagt aan ons technische wijzingen mee te nemen, of u dat zelf

gemandateerd kunt doen. Mijn vraag daarbij was: kunt u dat niet meenemen in de eerstvolgende wijzigingen, waardoor het beslispunt feitelijk overbodig is? Dat was het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zeedzen van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ik heb geen punten voor de tweede termijn.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff ook niet. En dan tot slot de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, ik heb eigenlijk alleen twee reacties op de inbreng voor de tweede termijn van de heer Sol en mevrouw Smeets. Kijk, het voorzorgsbeginsel of het voorzichtigheidsbeginsel van BBV, als er daar geen antwoord op komt, dan moeten we denk ik wel altijd in het achterhoofd houden in hoeverre de waarde die gerapporteerd wordt ook zeg maar gecashd kan worden. Een bedrijf kan best heel veel waard zijn, maar als je het aan niemand kunt verkopen, dan heb je er niet zoveel aan. Dus bent u op zoek naar de waarde die het ook daadwerkelijk kan opbrengen bij liquidatie, of wilt u gewoon een soort financieel kengetal hebben van dit bedrijf of deze verbonden partij vertegenwoordigt deze waarde? Dus ik vind dat een belangrijk aspect waarom ik eigenlijk wel blij ben dat BBV-voorschriften hier gelden, omdat je anders lucht in de balans fietst waar je nooit aan kunt komen, en dat mogelijk tot politieke besluiten leidt waar je later spijt van zou kunnen krijgen. En richting mevrouw Smeets over de wensen en bedenkingen, en misschien ook wel richting wat mevrouw Berghorst in de eerste termijn zei over wanneer een raadsvoorstel of een Statenvoorstel voorgelegd moet worden en wat je dan besluit, je kunt dat met A en B-besluiten doen, en op het moment dat besluit A niet genomen wordt, dan is besluit B niet meer van toepassing, voor de pragmatische aanpak heb ik er eigenlijk nooit moeite mee gehad dat het in één voorstel is ingegoten. En volgens mij heeft het ook nog zelden tot problemen geleid, behalve dan bij dat vorige Statenvoorstel, wat ook wel over een aanzienlijk bedrag ging. Dat erken ik wel. En het blijft een hamerstuk.

De voorzitter: Dank u wel. Een vraag van mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): De VVD zegt: het leidt zelden tot problemen, behalve toen, en toen ging het over een fors bedrag. Dat klopt dat het toen over een fors bedrag ging, maar de onduidelijkheid over wanneer doen we nou een wensen en bedenkingen-procedure en de principiële kwestie die daaraan ten grondslag ligt, namelijk als een privaatrechtelijke rechtshandeling publieke gevolgen heeft, is: kom je er dan mee weg dat je dat alleen met een wensen bedenkingen procedure doet? Die discussie voeren we hier met elkaar bijna bij iedere wensen en bedenkingen-procedure. Dus vandaar mijn vragen hierover, omdat ik denk dat hier wel een principiële ... Je kunt die artikelen op twee manieren lezen en ik denk dat we daar een keuze in moeten maken, en ik denk dat de keuze die het College op dit moment daarin maakt, niet de keuze is die een groot deel van de Staten daarin graag zou zien. Hoe ziet u dat?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Eigenlijk niet veel anders dan hoe ik het net heb verwoord. Als het voorstel voorlicht van, roep het maar, € 100 miljoen voor dat fonds en als Provinciale Staten daadwerkelijk grote bedenkingen uit, dan heb ik het niet over wensen, want wensen zijn vaak redelijk eenvoudig of meestal redelijk eenvoudig te vervullen, in dit kader dan, maar bedenkingen, dus als er echt zwaarwegende bedenkingen zijn en er eigenlijk opmerkingen worden gemaakt van als u dit toch doet,

dan heeft het grote politieke consequenties, dan zal GS zich twee keer achter de oren krabben voordat ze het doen. Dat het met dit voorstel wellicht handiger was geweest, en uiteindelijk bleek ook dat het handiger was geweest, als we eerst hadden gediscussieerd over de drie vragen die mevrouw Smeets opperde, voordat we überhaupt aan de wensen en bedenken begonnen, dat ben ik wel met u eens. Maar voor mij hoeft dat niet iedere keer, omdat je vaak echt wel in de behandeling van de procedure kunt aangeven of je het als PS een slecht of een goed voorstel vindt, dus dan is het ook weer niet ... Het is niet altijd zo makkelijk te regelen, en wat doen we elkaar aan als we dus iedere situatie op dit moment al willen voorzien voor de toekomst.

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dat snap ik, maar wat doen we elkaar aan als we ... Op het moment dat je met een wensen en bedenken-procedure als Statenfractie of als Statenlid of als meerderheid in de Staten diametraal tegenover GS komt te staan en het enige wat je kunt doen is de escalatieladder beklimmen, dan is dat volgens mij is een zeer onwenselijke situatie, wat de Partij van de Arbeid betreft. Als dat de voorkeur heeft van de VVD, dan zullen we dat op die manier moeten doen, maar ik kan het me niet voorstellen, uw partij kennende. Of vergis ik me dan?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, voorzitter. Het liefst doe ik vaak bij escalatieladders direct de bovenste treden, dan hebben we het maar gehad, want vaak is dat de ultieme oplossing. Maar als daadwerkelijk in het debat blijkt dat echt een heel grote meerderheid van een commissie of PS een voorstel niet ziet zitten, waarom zou GS dan die escalatie proberen aan te gaan? Daar hebben ze niks mee te winnen, alleen maar alles mee te verliezen. En ja, je kunt er natuurlijk heel zwaar over doen als GS een keer een besluit niet binnenhaalt, maar ook dat hebben we vaak genoeg meegemaakt. En eigenlijk is het in de Provincie Staten Limburg vaak zo dat dat in de commissie wordt voorkomen, dat het niet tot drama's in PS leidt, maar ook in PS worden niet alle voorstellen, zoals ze ingediend worden, ook vastgesteld, dat weet u ook, en ik til er niet zo zwaar aan.

De voorzitter: Dat gezegd hebbende. Dan dank ik u voor uw tweede termijn. En dan krijgt de Gedeputeerde het woord voor zijn tweede termijn, en u heeft daar vijftien minuten voor.

Gedeputeerde Satijn: Die heeft ooit in de logistiek gewerkt en alles komt 'just in time'. Zag u dat? Ja, is perfect.

Er wordt gereageerd zonder microfoon [06:45:39:14]

Gedeputeerde Satijn: Dank daarvoor. Ik wil wou wel even terugkomen, met uw toestemming, voorzitter, op het gesprek wat net plaatsvond, waarin het niet wordt gesuggereerd, maar waarin de situatie wordt geschetst dat het zo zou kunnen zijn dat GS ten opzichte van PS komt te staan, zal ik maar zeggen. Laat ik daarover zeggen dat dat absoluut geen situatie is die wij nastreven, in de zin van als het gaat om het gebruik van instrumenten. Dus uw vraag, en u merkte het al aan mijn wat wollige beantwoording erop in de eerste termijn en de aanscherping erop van mevrouw Smeets, is niet iets wat wij nastreven om te gebruiken, als ik het zo mag zeggen, tussen aanhalingstekens, om PS niet het mandaat te geven wat het toekomst, zal ik maar zeggen. Dat is nooit de intentie geweest van het College. Dat hebben we ook bij de desbetreffende behandeling gezegd. En het is goed dat we het daar dus ook hier over hebben, maar ik hoop dat u het mij ook toestaat dat ik dat ook even terugneem naar mijn collega's, want ik vind dat een helder signaal, dus ik wil daar per brief even op

terugkomen. Het is niet dat ik de discussie hier niet over wil aangaan. Dat wil ik hartstikke graag. Dat is te belangrijk, dus ik kom daar wel even schriftelijk op terug. Maar als ik het stuk lees zoals ik het lees, dan wilt u het op exact dezelfde manier inzetten zoals we dat met elkaar willen, alleen is de overtuiging er nog niet, dus ik kom daar wel even terug met een brief, en ik ga dat ook even bespreken met mijn collega's, als u dat goed vindt? Dus wat dat betreft, ook gelet op de relevantie van het gesprek hier ...

De voorzitter: Mevrouw Berghorst.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dat is een toezegging van het College, maar zegt u dan ook dat u dat doet voor behandeling in de Staten?

Gedeputeerde Satijn: Zeker.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Zodat als wij niet tevreden zijn over uw brief, we nog een enig handelingsperspectief hebben.

Gedeputeerde Satijn: Uiteraard.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Dank u wel.

Gedeputeerde Satijn: Ik bedoel, dat bent u van ons gewend.

Mevrouw Berghorst (PvdA): Ik ben ook gewend dat we dat nu eenmaal moeten.

Gedeputeerde Satijn: Ik stel voor dat ik dat volgende week in het College bespreek en dat we naar de aanleiding daarvan een brief sturen. Ja? Ingekaderd en al. Dan kom ik bij de Partij voor de Dieren. Een belangrijk aspect in de besluitvorming is wanneer factsheets aan de orde komen als een Statenvoorstel ter besluitvorming aan PS wordt voorgelegd, waarin het stappenplan wordt doorlopen ter onderbouwing van de provinciale rol en het gekozen instrument. Die factsheets zijn al onderdeel van het geheel, dus u krijgt het aangeleverd met het Statenvoorstel.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u, voorzitter. Zoals ik de tekst hebt gelezen, staat in de factsheets vooral waarom we iets doen.

Gedeputeerde Satijn: Ja, precies.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): En als ik de hele procedure lees, dan besluiten we pas als het geld daadwerkelijk ter beschikking wordt gesteld. Dus niet in die discussies daarvoor, terwijl je het waarom normaal gesproken in het begin van je discussie bespreekt. Dus ik kan dat niet goed volgen, want het waarom doe je aan het begin van je proces, voordat je daar verder in gaat, want als je het daar niet met elkaar eens bent, als je daar niet uitkomt, dan hoeft je de rest ook niet te doen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: In mijn beeld, als ik het stuk lees, is het de bedoeling dat u te allen tijde die factsheets tot uw beschikking heeft, want u moet met die informatie met elkaar dat gesprek kunnen

voeren. Dat is zoals het bedoeld is. Ik kan niet interpreteren hoe u het leest, maar het is wel zoals het is bedoeld.

De voorzitter: Mevrouw Boven, wilt u nog een vervolgvraag stellen of ...

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, het gaat steeds over die pagina's 21 en 22, en wanneer is het nou een beslissing van PS? Wat is het moment dat wij dat doen? Want het lijkt erop dat we eerst een wensen en bedenkingen-procedure doen. Even naar het Brightlands Future Fund, daar hebben we het over het waarom zat eigenlijk in de laatste bespreking, niet middels een factsheet, maar dat zat er wel in. Dat was een wensen en bedenkingen variant, terwijl als je het hebt over het waarom, dat is juist, volgens mij, waar PS de beslissing over wil nemen, het waarom en de kaders.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Volgens mij hoort dat gewoon bij elkaar en heeft u die informatie de hele tijd bij u, bij wijze van spreken, heeft u ook die factsheets dan tot uw beschikking. Anders kunt u dat gesprek met elkaar in deze commissie of in uw fractie of in de Staten toch nooit met elkaar voeren? Dat was mijn beeld hoor, maar ...

De voorzitter: Mevrouw Boven, nog een vervolgvraag?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, ik heb nog een vervolgvraag, want het is precies dezelfde discussie als die we net hadden, want die factsheets bij het BFF, daar hebben we nog geen beslissing over genomen, volgens mij. Of hebben we daar als Staten een akkoord op gegeven?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: [... 06:50:43:22]

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nee, maar dat was via een wensen en bedenkingen-procedure.

Gedeputeerde Satijn: Dat hoort hier ook bij.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): We hebben het budget ter beschikking gesteld, dus we hebben een besluit genomen.

De voorzitter: Ik ga heel even voor de orde. Er gaat heel veel langs de microfoon. Dat is niet de bedoeling. Dus u kunt een vraag stellen aan de Gedeputeerde, de Gedeputeerde geeft daar antwoord op en dan hoop ik dat er duidelijkheid gaat komen. U kunt altijd nog schriftelijk vragen stellen, als u dat wilt. Ik denk dat mevrouw Boven het daarbij laat. Dan kunt u verder gaan met de beantwoording.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik wacht gewoon tot de beantwoording over hoe het College hierover spreekt, en dan kijk ik wat ik daar eventueel nog te vragen over heb.

De voorzitter: Prima.

Gedeputeerde Satijn: Goed, ik ga naar partij van de heer Sol. Ik zou even terugkomen op een vraag van hem uit de eerste termijn, een lening verschaffen aan ... Per investerverzoek van de verbonden partijen die deelnemen wordt gekeken welk instrument passend is en onderdeel is van het maatwerk. Indien de businesscase rente en aflossingsverplichtingen kan dragen, wordt een geldlening ingezet, en de lening kan ook tijdelijk van aard zijn, een kortere looptijd om een bepaalde periode te overbruggen. Dat kan dus.

De voorzitter: De heer Sol heeft daar een vraag over.

De heer Sol (GroenLinks): Dat snap ik, want dat staat benoemd als een van de instrumenten.

Gedeputeerde Satijn: Ja.

De heer Sol (GroenLinks): Maar mijn handvraag is eigenlijk van waarom vinden we dat instrument zo nodig, terwijl er al zoveel andere instrumenten zijn?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat is het voorstel dat van ons komt om die interventie als een van de vormen van interventie van de overheid mogelijk te maken om een initiatief, wat kansrijk wordt geacht, binnen het bestaande beleid mogelijk te maken. Dan leggen we dat aan u voor, en daar neemt u dan een besluit over. Dat is de voorgestelde situatie. Dus er vindt een afweging plaats aan de voorkant, maar als we SiS 4.0 hebben vastgesteld, dan vindt die langs het nieuwe kader plaats. Dan komt GS met een voorstel tot PS, en dan kunt u daar met elkaar van vinden wat u daarvan vindt, en we hebben heel duidelijk gehoord wat u ervan vond bij de eerdere casus, waar overigens SiS 3.0 op van toepassing was. Dan had u nog een vraag over de lusten en de lasten. Het uitvoeringskader biedt ruimte voor maatwerk per samenwerking. Een voorbeeld is preferente aandelen bij deelnemingen. Dat doen we ook wel eens. En bij elk instrument zijn in de afzonderlijke paragraaf afwegingen en voor- en nadelen opgenomen om te komen tot afwegingen wat het beste instrument is voor de specifieke situatie. We proberen wel aan de voorkant heel duidelijk te schetsen, in ieder geval met de input van onze specialisten, en soms intern en soms intern en extern te komen tot een voorstel waarvan het College denkt dat dat de beste afweging is binnen het kader wat geldt, en daar kunt u dan vervolgens ook weer uw beoordeling over geven. En bij het beoordelen van de financiële gevolgen van de verschillende opties wordt ook de lasten- en lustverdeling meegenomen. En financiering of deelneming is vanuit het financiële perspectief veel aantrekkelijker dan het verstrekken van niet-revolverende subsidies, maar die afweging komt ook terug in de factsheet. Daar kunt u dan over besluiten. Voorzitter, alles klopt wat wordt gezegd en is gezegd is over de Controlemcommissie. Alleen, we hebben volgens mij het hele traject al met elkaar besproken, en de voorzitter van de Controlemcommissie heeft besloten dat dat niet op deze wijze wordt gearrangeerd, en u heeft zelf geconcludeerd, voorzitter, dat de stukken bij elkaar komen in de behandeling van PS. Dan de integrale rapportage van GS en PS over alle deelnemingen, daar hebben we het ook al vaker met elkaar over gehad hoe we dat met elkaar gaan organiseren. Ons beeld is daar niet heel veel op gewijzigd dat er over alle verbonden partijen natuurlijk wordt gerapporteerd met P&C-producten. We rapporteren natuurlijk ook volgens het besluit van PS via de Regeling Grote Projecten. En wij zien natuurlijk wel een toename, en ik heb ook eerder vandaag het debat in deze commissie gevolgd, een aantal onderwerpen. De rapportagedruk wordt wel hoog met elkaar. Dus ik denk dat als we iets met elkaar willen gaan afspreken, in welke vorm dan ook, wat additioneel is bij datgene wat we hebben, dat we het daar wel zorgvuldig met elkaar over gaan hebben. Want ook als het gaat over de reguliere rapportages die al plaatsvinden, zijn die destijds ook volgens afspraak ingeregeld. Wilt u daar nog een

koopelrapportage overheen of wilt u zaken loslaten, dan moeten we daar wel het goede gesprek met elkaar over voeren, want dat vergt gewoon veel capaciteit en uiteindelijk ook leeswerk aan uw kant, dus we moeten dat wel met elkaar gaan doen. Dan uw vraag over besispunt 4, want u vraagt: kunt u technische wijzigingen niet meenemen in de eerstvolgende wijziging, waardoor dit besispunt overbodig is? Technische wijzigingen vallen met name op onderwerpen die ondergeschikt zijn en niet kunnen wachten op een volgende update. Een wetswijziging zou bijvoorbeeld daar een rol in kunnen spelen die van toepassing en van ingang is. En bij het Statenvoorstel waar dit dan betrekking op heeft, zal de technische wijziging voor het onderwerp en het uitvoeringskader worden toegelicht en gemotiveerd. Dus we proberen dat eigenlijk per voorstel te doen. Dat is het antwoord van ons daarop. En dan zijn alle vragen beantwoord, voorzitter.

De voorzitter: Mevrouw Smeets heeft er nog een vraag over.

Mevrouw Smeets (SP): U komt natuurlijk niet terug op mijn aanscherping van de wensen en bedenkingen- procedure, omdat u heeft toegezegd dat u daar met het College over in gesprek gaat. Maar de enige manier waarop we dat met elkaar kunnen aanscherpen, kunnen kaderen, zoals mevrouw Berghorst dat zegt, is wel de financiële verordening. Dus het staat volgens mij perfect vermeld in dit kader hoe we dat met elkaar zouden willen doen, dat hoeven we wat mij betreft niet te wijzigen, maar als we dit willen doen op een correcte manier, dan doen we dat wel daar in de financiële verordening.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Dat gaan we op een correcte en zorgvuldige wijze doen. Zo kent u ons College. Dat is wat wij nastreven.

De voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik één toezegging genoteerd. **Dat is de toezegging dat de Gedeputeerde erop terugkomt, voor de Statenvergadering via een mededeling portefeuillehouder, of wensen en bedenkingen gelijktijdig in het Statenvoorstel kunnen worden voorgelegd, met een voorstel voor een besluit over de financiering.**

Gedeputeerde Satijn: Zo is dat.

De voorzitter: Ja? Dank u wel. Dan rest mij nog de twee laatste vragen. Is het Statenvoorstel behandelbaar? Zo niet, dan steekt u nu uw hand op. Ik zie geen handen, dus dan is het voorstel behandelbaar. Dat moet u even noteren, hè, ja. En dan de vraag: is dit een hamerstuk of een bespreekstuk? Vindt u dit een hamerstuk, dan steekt u nu uw hand op. Dat is alleen maar de fractie van de VVD, dus het wordt doorgeleid als bespreekstuk. Dan even kijken, gaan wij over ... Of dan sluit ik dit agendapunt en dan gaan wij over naar het volgende agendapunt. Maar, nee, we gaan nog heel even schorsen. We gaan heel even schorsen. Tot over vijf minuten.

[SCHORSING]

10.3 G-26-008 Statenvoorstel inzake Afwegingskader herbestemde middelen VDLNedcar brief GS van 31-3-2026 (GS DOC-00900176)

De voorzitter: Dames en heren, wij gaan verder met het volgende agendapunt. Dat is het Statenvoorstel inzake afwegingskader herbestemde middelen VDL Nedcar. Provinciale Staten hebben op 7 november ingestemd met het herbestemmen van middelen uit de bruteringsreserve

gebiedsontwikkeling VDL Nedcar. € 10 miljoen wordt ingezet voor de herpositionering van de VDL-site en € 5 miljoen gaat naar extra natuurcompensatie en verbetering van de leefbaarheid. Via amendement 201 Depondt com suis zijn daarnaast extra middelen gereserveerd voor innovatie in Limburg. Het bijbehorende bestedingsvoorstel en afwegingskader ligt nu ter besluitvorming voor aan PS. We behandelen het voorstel in twee termijnen met een maximale spreektijd per fractie in eerste termijn van drie minuten. En dan start ik dit keer andersom bij de VVD en dat is dan de heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, wat ons betreft is het stuk dat vandaag voorligt een goed stuk. We weten natuurlijk met zijn allen wat de geschiedenis is van de ontwikkelingen bij VDL. Over de anterieure overeenkomst, die inmiddels afgewikkeld is, zijn we door het College geïnformeerd. Ja, er ontstond natuurlijk een nieuwe situatie. Ik denk dat de manier waarop daar nu invulling aan gegeven is de juiste manier is, dat die aansluit bij onze ambities. We hebben het over een bedrag van € 15 miljoen waarvan € 5 miljoen voor natuurcompensatie en € 10 miljoen voor de verdere ontwikkeling. En daar zetten we met name in op deftech. Wat ons betreft is dat een goede ontwikkeling. Dat ligt ook in het verlengde van de ambitie die wij als Staten hebben uitgesproken om welwillend te staan tegenover de komst van Defensie. Dit ligt in het verlengde van de Limburg Defensie Agenda. En wat ons betreft geeft dat ook een goede interpretatie aan het gevoel van urgentie van veiligheid, wat wij enorm belangrijk vinden. Het gevoel van we willen als Europa, als Nederland zijnde, autonoom zijn. En daar willen we onze bijdrage aan leveren. Ook wat onze veiligheid betreft. Dat kan een grote spin-off hebben voor de rest van Limburg. Het innovatievermogen kan ook vergroot worden. Er ligt een kader dat ook nog wel voldoende speelruimte biedt om daarmee om te kunnen gaan. Dus wat ons betreft is dat in feite een hamerstuk. De enige vraag die ik nog wel heb, heb eerder al gevat in een set schriftelijke vragen. En toen liet ik in feite het proefballonnetje op van, joh, moet de site daar niet gewoon een vijfde campus worden? Moet dat geen defensiecampus worden? En dat was echt een gedachtenspinsel, ik wil absoluut niet, althans niet op dit moment, dat dat ondergebracht wordt in de Brightlands-structuur of dergelijke. We moeten onze campus eerst maar eens goed op de rit krijgen en doorgaan op de voet die wij hebben ingezet. Maar ik vind het wel interessant, en ik zou daar graag een reflectie op krijgen van de Gedeputeerde van hoe zorgen wij nu, los van het kapitaal, dat we daarvoor de aanpalende ontwikkelingen gebruiken. Dat we juist defensie ook daar op de kaart zetten en gaan we ook het gesprek met VDL aan om juist ook te zorgen dat het onderwerp defensie eigenlijk ook het podium krijgt dat ons betreft ook passend zou zijn gezien de urgentie die wij ook echt voelen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, dit stuk heb ik wel uitgebreid gelezen, alhoewel het stuk van mevrouw Depondt is. We zijn in hoofdlijnen zeer positief over dit voorstel. Ook wij, net als de VVD, zijn groot voorstander van ja, het versterken van de deftech-industrie in Limburg. Het gaat over verantwoordelijkheid pakken in de wereld die in brand staat. Maar het gaat ook over economische kansen. Er komt heel veel geld vrij en ik denk dat het goed is als we daar mee bezig zijn. We hebben wel een aantal vragen. Ten eerste als het gaat om het inzetten van die € 10 miljoen. Dus voor economische ontwikkeling en innovatie. Dan willen wij wel dat het echt gaat naar innovatie en dat soort zaken. En dat het niet de bedoeling is dat het bijvoorbeeld gaat naar het verplaatsen van bestaande activiteiten. Dus kan de Gedeputeerde ons dat toezeggen? Heeft hij dat al een beetje gedaan met zijn hoofd, maar misschien ook nog woordelijk? Als ik dan bijvoorbeeld ... Als het gaat om de concrete acties, dan kijk ik bij bladzijde 11 waar wat bedragen als voorbeelden zijn genoemd. Dus wat mogelijke activiteiten zouden kunnen zijn. Ja, ik vond die wel een beetje veel neigen naar die zachte kant. Dus bijvoorbeeld dat er mogelijk € 2 miljoen aan kwartiermakers uitgegeven zou kunnen worden. Dus drie kwartiermakers en veel evenementen en virtuele innovatie. En als je dat optelt zit je

al bijna aan de helft van het bedrag. Ik snap dat het voorbeelden zijn en er staan ook harde voorbeelden in. Ik hoop alleen wel dat het College enigszins in de gaten houdt dat ik teleurgesteld zou zijn als het op die manier uiteindelijk uitgegeven zou worden. En wordt de helft van het bedrag voor mensen die de deur dan langsgaan. Maar dat het toch meer richting die harde kant gaat. Dus dat is een tweede punt. Dan een punt over, het is prachtig dat zowel de Provincie als VDL ...

De voorzitter: Ik onderbreek u even, want mevrouw Smeets heeft een vraag voor u.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, heel misschien gaat meneer Hanegraaff daar nu op verder. Maar ja, hij begon namelijk over VDL. En ik weet van mevrouw Depondt, ook naar aanleiding van het amendement waarbij we met elkaar gesproken hebben dat de begunstigden van de middelen, zeg maar in uw ogen niet per se VDL moest zijn. We hebben schriftelijke vragen gesteld, of technische vragen. Die zijn beantwoord. Daaruit blijkt dat het College ook nog wel voornemens zou zijn, zeg maar, om eventueel een bijdrage te leveren aan VDL zelf. Wat vindt u daarvan?

De voorzitter: De heer Hanegraaff.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, kijk, de bedoeling is niet ... De reden dat wij, of het CDA zei, dat het geld niet naar VDL moest gaan is dat wij niet ..., dat wij wilden voorkomen dat het geld naar de naar de site zelf gaat, dus in de zin van dat de waarde van de site zelf omhooggaat met provinciegeld en dat dat dan ten gunste gaat van ... Dat is tenminste hoe ik het begrepen heb. Kijk de bedoeling ... We blijven er voor staan dat het merendeel daar niet voor bestemd is. Maar goed, ik heb de vragen niet. Misschien moet ik eerst even de vragen lezen voordat ik antwoord geef. Ik beloof dat voor de tweede termijn. Dat lijkt me verstandig. Ik kijk dan naar het tweede gedeelte. Als het gaat over de € 10 miljoen die VDL ook gaat uitgeven. Daar staat eigenlijk niets over wat daar de afwegingskaders zijn of wat daarover is afgesproken waar die investeringen dan naartoe gaan. Kunnen zij bijvoorbeeld ook rendabele investeringen daarin meetellen? Dus wat betekent die € 10 miljoen dan in relatie tot onze € 10 miljoen? Wat zijn daar voor afspraken over gemaakt? Dan als het gaat over, laten we zeggen, het natuurgedeelte, dat er extra inzet op natuur is, en met name het behoud ervan, kan ik zeker steunen. Ik ben zeker niet de grootste natuurliefhebber. Maar zelfs ik zag dat de compensatie hier wel heel erg mager was. Dus goed dat dat gecompenseerd gaat worden. En als het dan gaat ... O, ja, dat is nog wel een fundamentele vraag, dat de leefbaarheidsmiddelen voor Echt-Susteren en Sittard-Geleen in stand blijven, er blijft geld heengaan. Maar het idee was natuurlijk dat er forse ruimtelijke impact tegenover stond in de ontwikkeling. Dat was het idee dat je daarvoor gaat compenseren. Dus waarom is dit bedrag nog steeds in stand gehouden? Terwijl er eigenlijk helemaal geen ruimtelijke veranderingen zijn toegepast. Dat is voor ons een beetje onlogisch. Daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dat was het meneer Hanegraaff? Ja? Oké. De heer Zeedzen voor de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dank u wel, voorzitter. Nou, de BBB was mede-indiener van het amendement waar dit voorstel betrekking op heeft. Dus het zou heel vreemd zijn als we daar nu een andere mening over hebben. Dus BBB is positief over de inzet om de VDL-site toekomst te geven. Nieuwe maakindustrie, innovatie en werkgelegenheid zijn belangrijk voor Limburg. Ook de koppelingen van kennisinstellingen, campussen en mkb kunnen kansen bieden. Maar de andere kant is dat dit geen gratis geld is. Dit geld valt vrij, maar is gewoon een publiek middel dat ooit voor een specifiek doel was gereserveerd, net zoals mijn collega naast mij hier net aanhaalde. En BBB is nog steeds van mening dat het een zuiverder route was geweest voor vrijval aan de algemene reserve of algemene middelen en daarna via de reguliere P&C-cyclus. Ik bedoel, laat dit geen precedent zijn voor de toekomst. In dit geval begrijpen we het, maar we vinden het nog steeds niet de

voorkeursroute. Dan de volgende vraag die ik heb, even kijken ... We zien ook passages staan waarbij mandaat op sommige zaken wordt gegeven met een achterafgoedkeuring door PS in plaats van voorafgaande besluitvorming. En onze vraag is waarom daarvoor gekozen is. En past dit nog steeds binnen het budgetrecht dat wij als PS hebben? Daarnaast, hoe verhoudt dit afwegingskader zich tot BFF, LIOF en andere bestaande innovatie- en investeringsinstrumenten? Gaat dat elkaar niet in de weg lopen? Ik kan me herinneren dat binnen BFF ook deftech genoemd is als mogelijke investering. En daaruit volgend, hoe voorkomen we stapeling of dubbeling van financiering, daar waar dat niet wenselijk is in ieder geval? En is dit voorstel primair een instrument voor herontwikkeling van de VDL-site of echt voor een breder deftech- en start-upbeleid, naast BFF? Laatste vraag om af te sluiten. Aan het CHILL project is al een kleine € 1,4 miljoen subsidie verstrekt die ten laste komt van het bedrag. En daarbij geeft GS aan dat dit is getoetst aan de criteria van dit afwegingskader. Alleen dat afwegingskader was op dat moment nog niet goedgekeurd. Dus ik vraag ook GS om daar even op te reflecteren.

De voorzitter: De heer Maillé heeft een vraag voor u.

De heer Maillé (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik had nog een vraag aan de heer Zeedzen. En ik krijg de indruk dat de heer Zeedzen de suggestie wekt dat het bedrag waar we nu met elkaar over spreken ook makkelijk had kunnen terugvloeien naar de algemene middelen. Maar ik denk dat we met elkaar wel in herinnering moeten brengen dat dit ook wel het resultaat is van de afwikkeling van de anterieure overeenkomst. Is de heer Zeedzen dat met mij eens?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Ja, dat klopt. Maar het een sluit het ander niet uit. Een anterieure overeenkomst voor doel A vervalt en dan komt er een doel B, wat toevallig op dezelfde site is, maar daar houden de overeenkomsten ook op. Dus, ik zie het probleem niet.

De voorzitter: Vervolg vraag van de heer Maillé.

De heer Maillé (VVD): Ja, volgens mij, voorzitter, steekt het juridisch anders in elkaar, maar het is misschien goed om daar reflectie van de Gedeputeerde op te vragen.

De voorzitter: Dat was geen vraag. Mevrouw Smeets heeft wel nog een vraag voor de heer Zeedzen.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dat klopt, voorzitter. Ik was ook mede-indiener van het amendement. En u refereert er net aan dat we € 2,5 miljoen beschikbaar hebben gesteld bij de vorige begroting. Daarover hebben we ook de vraag gesteld aan de Gedeputeerde van het College om dat goed te verantwoorden in dit voorstel. Dat is met een mededeling portefeuillehouder gedaan, waarbij inderdaad € 1,7 miljoen verantwoord is aan CHILL. Maar het overige deel is niet verantwoord. Wat vindt u daarvan?

De voorzitter: De heer Zeedzen.

De heer Zeedzen (BBB): Nou, dat is exact in mijn passage, waaraan ik refereer, dat we eigenlijk achteraf gaan goedkeuren. En ik bedoel, dat is niet om de vraag te openen of dit een goede besteding van het geld is. Maar het is binnen ons budgetrecht gewoon niet de manier om dat zo te doen. Dat ben ik met mevrouw Smeets eens.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is mevrouw Smeets aan het woord.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank voorzitter. Allereerst, de SP begrijpt heel goed dat er gezocht wordt naar een nieuwe toekomst voor de VDL-site in Born. Niemand wil leegstand, verlies van werkgelegenheid of stilstand in de regio. En toch is dat gebeurd. Maar juist daarom moeten we kritisch kijken naar de richting die nu gekozen wordt. Want wat hier voorligt is geen breed toekomstplan van Limburg maar een keuze om publiek geld steeds nadrukkelijker richting de defensie-industrie te sturen. Volgens het voorstel wil het College prioriteit geven aan projecten die bijdragen aan de zogenaamde deftech- cluster in Limburg. Daarmee wordt de defensie-industrie gepresenteerd als motor voor innovatie, werkgelegenheid en economische groei. Maar de SP vindt dat een gevaarlijke en vooral kortzichtige keuze. Voorzitter, ik wil daar ook gewoon eerlijk over zijn. Ik heb daar ideologisch moeite mee. Omdat ik simpelweg niet geloof in een noodzaak van deze voortdurende militarisering van onze economie en ook samenleving. En natuurlijk moeten we veiligheid serieus nemen. Maar veiligheid gaat wat ons betreft niet alleen meer over meer defensie-uitgaven en al helemaal niet over de afbraak van sociale voorzieningen. Veiligheid gaat ook over diplomatie. De rechtsorde bewaken, internationale samenwerking, bestaanszekerheid, energieonafhankelijkheid en hechte gemeenschappen. En dat mist, wat mij betreft, volledig in dit voorstel. De SP wil niet dat Limburg economisch afhankelijk wordt van de industrie die uiteindelijk draait op internationale spanning en militaire opschaling. Maar los van die principiële bezwaren heb ik ook grote vraagtekens bij hoe effectief deze investering eigenlijk is. In dit voorstel wordt gedaan alsof investeringen in de defensie-industrie een enorm economisch rendement opleveren. Maar eerlijk gezegd vind ik dat een buitengewoon ongeloofwaardige claim. Zelfs het Centraal Planbureau is er namelijk veel terughoudender over. In een recente analyse over hogere defensie-uitgaven concludeert het CPB namelijk dat de macro-economische effecten beperkt zijn. En dat zulke investeringen economisch lang niet zoveel opleveren als vaak wordt gesuggereerd. Ten aanzien van de reeds € 2,5 miljoen beschikbaar gestelde middelen, waar ik het net ook over had, hebben we zicht op die € 1,7 miljoen. Maar waar wordt nou de rest van het budget voor ingezet? In het nieuwe besluit vraagt u ook aan ons mandaat voor investeringen en subsidie en projecten waar u slechts kaders van schetst. Ook weten we niet hoeveel banen het zal opleveren. Ik heb die vraag ook aan u gesteld in mijn technische vragen. En sterker nog, waar we eerder nog dachten dat VDL niet de begunstigde kon zijn, kan dat nu opeens wel. Ook weten we op basis hiervan niet of onze innovaties en investeringen bijdragen aan strategische autonomie of de wapenindustrie van andere grootmachten. Voorzitter, mijn tweede grote zorg is dat wij ons hiermee voor lange tijd vastleggen op een defensiecluster in Limburg. Alsof de huidige geopolitieke situatie, en laten we het hopen van niet, permanent is. En dat is precies waarom de SP vraagtekens zet bij het langetermijnperspectief van deze keus. Want als overheid moet je investeren in sectoren waarvan je weet dat ze maatschappelijk nodig blijven, ongeacht geopolitieke grilligheid. Waarom investeren we niet veel steviger in zaken waarvan we zeker weten dat ze over 20 of 30 jaar cruciaal zijn? In duurzame industrie en energietransitie en in betaalbare woningen, in openbaar vervoer, in zorginnovatie en onderwijs? Maar vooral in diplomatie en internationale samenwerking. Op welke manier draagt het College bij aan diplomatie en internationale samenwerking? Voor ons is het veel logischer te werken aan vrede in plaats van het bijdragen aan industrie die gebaseerd is op onrust en permanente bewapening. En daar zal ik het voor nu bij laten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan mevrouw Jetten. O, nee, voordat ik dat ga doen heeft de heer Hanegraaff nog een vraag voor u.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, ik zal niet ... Nee, ik zal niet ingaan op de ideologische positie die ik wel behoorlijk naïef vind. Maar goed, dat staat hier even los van. We kunnen die discussie op een

ander moment natuurlijk voeren hoe belangrijk vrede is voor eigenlijk al die andere voorwaarden die net genoemd zijn, maar goed. Op het punt dat u aanhaalde sloeg ik wel aan. U haalt het rapport aan dat aangeeft dat investeringen in defensie absoluut niet altijd de economische waarden halen die beloofd worden. Nou, dat klopt. Alleen het punt is, dan worden alle defensie-uitgaven daarin meegenomen, terwijl het hier specifiek gaat om innovatie. En dan is natuurlijk de logica niet meer waar, hè. Want de logica als je gaat investeren in innovatie voor defensie, ja, die gaat natuurlijk wel degelijk ook economisch wat opleveren. Dus het is een beetje flauw om die link te maken. Kijk, ik snap als je zegt: als we gaan investeren in militairen dan heeft dat geen economische waarde. Maar natuurlijk in innovatie, en dat heeft natuurlijk wel een economische waarde, en dat is ook één van de redenen dat we dit doen. Dus die claim, ja, stelt u die nog steeds zo hard? Of denkt u van ja, oké, daar heeft de heer Hanegraaff misschien wel een punt?

De voorzitter: Mevrouw Smeets.

Mevrouw Smeets (SP): Kijk dat u een punt heeft bij investeren in innovatie, dat dat voordeliger is dan investeren in militairen, dat ben ik helemaal met u eens. Er wordt in dit stuk echter gezegd dat de multiplier zeven tot acht kan zijn. Nou, dat is nergens onderbouwd. Dus ik zou dan heel graag willen weten op basis waarvan wij dit met elkaar concluderen? En volgens mij kun je dat alleen maar volgen als ik dit zo zeg.

De voorzitter: Geen vervolgvraag. Prima. Dan geef ik het woord aan mevrouw Jetten van GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat meneer Hanegraaff nu nog een naïeveling krijgt. Maar mijn voorganger heeft aardig het gras voor mijn voeten weggehaald. Dus ik zal proberen dubbelingen te voorkomen. Ja, wij zien dat de Provincie met deze middelen wil inzetten op innovatie en nieuwe economische ontwikkelingen. Begrijpelijk, dat snappen wij helemaal. Toch hebben wij een aantal vragen. En nogmaals, ik zal proberen de dubbelingen weg te laten. Ja, waar wij ons zorgen over maken ... Wij vinden ook echt dat publieke middelen niet vooral private belangen dienen. En ook daar die zorgen dat er nu toch geld naar VDL gaat. Zeker als GroenLinks hebben wij een enorme kater aan het verhaal met VDL overgehouden. Dus dat is oprecht een zorgpunt en hoe gaan we dat borgen? En als we naar defensie kijken, dan willen we ook zeker weten dat het hier gaat om civiele innovatie en niet om defensie. Dat vinden wij heel erg belangrijk. Wat wij ons ook afvragen is waarom moet nou juist deze sector provinciale steun nodig hebben? Volgens mij als defensie iets niet heeft is het een gebrek aan geld. Dus ook daar de vraag van waarom moeten we daar ons provinciaal geld op inzetten? Ja, en daar inderdaad als gevolg ook die deftech-focus, want waarom kiezen we expliciet voor een defensiecluster, en is daar echt publiek geld voor nodig? Dan de verdeling van € 5 miljoen over natuur en leefbaarheid. Ik zie daar geen afweging van. Wat is voor natuur en wat is voor leefbaarheid? Maar misschien heb ik wat gemist. Hoe is dat verdeeld of is dat niet verdeeld? Ja, dan inderdaad de democratische controle. Wij vinden dat GS hier wel heel erg veel ruimte krijgt en dat PS pas achteraf betrokken wordt. Dus ook daar zit een zorgpunt. En tot slot, toen ik het Statenvoorstel las, bij risico staat 'geen risico's.' Als GroenLinks vinden wij dit best wel een dynamisch en onzeker traject. Maar er worden geen risico's benoemd en wij zien die wel degelijk. Dus hoe zit dat? Afgerond, voorzitter, wij zien kansen en innovatie, maar wij willen echt scherp zijn op die publieke meerwaarde, de duurzaamheid en ook die democratische controle.

De voorzitter: En de heer Hanegraaff heeft een vraag voor u.

De heer Hanegraaff (CDA): Het gaat niet over de naïviteit, hoor. Nee, een vraag over, u maakt terecht de constatering dat er geen gebrek is aan geld voor defensie. Daar ben ik het helemaal mee eens. Maar dat is toch juist de reden, zoals het CDA het in ieder geval ziet, om te investeren in innovatie, zodat je ook de gelden die vrijkomen, naar Limburg kan trekken. Dus je zorgt er nu voor dat er start-ups komen, innovatieve bedrijven, zodat, als de Europese Unie de landelijke overheid al die subsidies gaat geven, we ervoor zorgen dat er van dat geld, die investeringen in defensie, ook wat bij ons kan landen, hè. Dit gaat dus niet over het ideologische standpunt, maar dit gaat mij echt over, laat ik zeggen, meer het businessmodel dat er achter zit, wat u ook ter discussie stelde. Dus kunt u daar misschien nog iets over zeggen? Via de voorzitter, excuses.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Via de voorzitter, natuurlijk. Ja, ik snap dat, maar nogmaals waarom moet je daar publiek geld in steken? Dus dan als lokkertje, als investering om inderdaad er veel meer uit te halen. Maar waaruit blijkt dat? En ik zie de risico's niet benoemd. Dus voor hetzelfde geld krijg je dat allemaal niet. En die afweging, dat afwegingskader, zou ik heel graag terug willen zien in dit voorstel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan de heer Kraa van de Partij voor de Dieren.

De heer Kraa (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, voor de uitbreiding van VDL is destijds een deel van het Sterrebos gekapt. Een waardevol en oud bos met hoge ecologische waarden. In dat bos leven soorten als vleermuizen, dassen, bosuilen en spechten en talloze insecten die afhankelijk zijn van oude bomen. Holtes, dood hout en een rijk bodemleven. Een compleet ecosysteem is hier opgeofferd voor economische beloften die achteraf veel minder zeker bleken dan voorgespiegeld. Tijdens de infosessie over actieve soortenbescherming in april werd er gesteld dat iedere euro die we investeren in natuur er twintig oplevert. Toch wordt er niets gezegd over de ontwikkelingen en kansen die additionele natuur ons zouden kunnen opleveren. Waarom niet? Natuur wordt gezien als een kostenpost. Maar dat is het natuurlijk niet. Investeren in natuur is niet alleen goed voor het milieu en het klimaat, maar ook voor onze directe leefomgeving, economie en samenleving. Meer natuur verbetert per definitie de leefbaarheid. Zou het daarom niet logischer zijn, gezien de kap van het Sterrebos, om deze € 5 miljoen alleen aan natuur uit te geven. En op basis waarvan en hoe wordt de afweging eigenlijk gemaakt tussen additionele natuur en het verbeteren van de leefbaarheid? Het lijkt alsof initiatieven en projecten zich spontaan moeten gaan aandienen. Projecten ter verbetering voor leefbaarheid zijn makkelijker uit te voeren dan extra natuur. Heeft GS een verdeling van deze € 5 miljoen over natuurontwikkeling en leefbaarheid bepaald? Of wordt het wie het eerst komt wie het eerst maalt? Hoe garanderen we dat de € 5 miljoen ook daadwerkelijk wordt uitgegeven aan de additionele natuur, dan wel leefbaarheid en dat het niet op de plank blijft liggen of in de algemene reserve belandt? Er wordt geschreven over het zoeken naar natuurinclusieve extensieve biologische landbouw waarbij stroken natuur en of landschapselementen ontwikkeld worden. Wordt hiermee bedoeld dat het ontwikkelen van natuurinclusieve landbouw ook gezien wordt als natuurontwikkeling of alleen de stroken rondom deze landbouw? En wie kan het initiatief nemen om een project uit te voeren binnen de € 5 miljoen? En waar is de straal van zeven kilometer in relatie tot additionele natuur op gebaseerd? Waarom staat er: 'Kan worden gedacht aan ...'? Voorzitter, wat de Partij voor de Dieren betreft is het helder. De extra middelen moeten in de eerste plaats worden ingevuld met maximale additionele natuur om onze eigen leefbaarheid en die van de dieren te beschermen en te versterken. Tot zover.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Hopelijk een minder naïeve bijdrage van 50PLUS. Dank voor het Statenvoorstel. Maar 50PLUS vraagt zich eigenlijk af wat we met dit voorstel moeten. Sinds de sluiting van VDL in Born wordt er de hele tijd gepraat over welke mogelijkheden er zijn om de bedrijvigheid in de fabrieksruimtes te hervatten. Maar als je in de media zoekt dan blijft het toch wel erg stil op dit gebied. We horen dat men druk bezig is en we lezen iets van intentieverklaringen. Maar we zien niet direct iets concreets of hebben wij als 50PLUS iets gemist? En met name in de defensiesector, dan zou je toch zeggen dat het alle hens aan dek zou moeten zijn. Waarom zien en horen we niets? Wachten we eerst tot er vredesakkoorden tussen Iran en de VS en tussen Rusland en Oekraïne zijn voordat we gaan beginnen? Vanuit dit kader zie ik dit Statenvoorstel als een beschrijving van welke mooie kandidaat-bruid wij hier in Limburg hebben liggen voor de deftech-industrie. En eerlijk gezegd geloof ik ook wel dat dat het geval is. Maar wat is de status van deze kandidaat-bruid? Is ze al begonnen met vlechten? Staat het profiel van deze bruid al op de datingsite? En zo ja, zijn er al positieve reacties? Of is er sprake van een serieuze relatie en is er wellicht een bruidegom in zicht? De indruk wordt gewekt dat er wel iets is, maar als dit niet het geval is dan vraagt 50PLUS zich wel af wat de meerwaarde is van dit Statenvoorstel. Nog één vraag, op pagina 8 staat ergens dat de gemeenten Echt-Susteren en Sittard-Geleen worden geraadpleegd. Hoe zwaarwegend moeten we dit raadplegen zien in het overgrote deel van de gemeenten ten aanzien van dit. Want raadplegen is, ja, we luisteren en we gaan door, maar hoe zwaarwegend wordt dit door het College gezien? Graag uw reflectie. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. En tot slot de heer Meulenberg van D66.

De heer Meulenberg (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, D66 ziet dat de Provincie een antwoord probeert te formuleren om een grote regionale economische verandering binnen Limburg vorm te geven. Ik heb zelf gestudeerd in Diepenbeek. En ik heb het geval van Genk meegemaakt en ik zag hier eigenlijk hetzelfde gebeuren. Dus dit vraagt echt wel om een nieuwe toekomstvisie voor de site en ook voor de Euregio als geheel. In het voorstel lezen wij dat er best wel wat zaken terugkomen waar wij best tevreden over zijn. Zo lezen we dat Gedeputeerde Staten wil inzetten op innovatie, samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven en ook inzetten op goede en toekomstige werkgelegenheid. Daar merken we wel een aantal zaken bij op en een aantal vragen daarbij. Ten eerste. De Gedeputeerde vraagt best een ruim mandaat, eigenlijk om middelen flexibel toe te passen. Hierdoor kan er snel gehandeld worden. Echter, kan dit ook ten koste gaan van de controlerende rol van Provinciale Staten. Vanaf wanneer is de Gedeputeerde van plan om significante veranderingen aan Provinciale Staten terug te koppelen? En wat noemt de Gedeputeerde dan ook significant? Hoe kunnen we voorkomen dat er geen carte blanche wordt gegeven voor de herontwikkeling van de site, maar dat Gedeputeerde en PS hier inspraak over krijgen? Ten tweede. Wat ik ook al links en rechts hoorde is dat het voorstel best lijkt geschreven op de grotere bedrijven. Echter zien wij eigenlijk ook best een grote rol voor het mkb en start-ups en scale-ups. Hoe worden deze meegenomen in de samenwerking? Ten derde, de omgeving, en mijn collega hier refereerde daarnet ook al aan, heeft best lang geleden onder het VDL en de situatie daar omheen. Dat gaf jarenlang spanningen, economische groei enerzijds en natuur en inwoners aan de andere kant. Is Gedeputeerde het dan ook eens dat inwoners ook een stem verdienen in deze vernieuwing van de site? En zo ja, hoe ziet de Gedeputeerde dit voor zich? Tot slot. De defensie-industrie is relatief nieuw in Limburg. Het kost tijd en energie om gekwalificeerd personeel te krijgen. En het lijkt ons dan ook heel mooi om dit juist op die plek vorm te geven. Weliswaar misschien kleinschalig met één of twee opleidingen. Maar mbo mechatronica vanuit Defensie zou hier bijvoorbeeld een fantastisch mooie plek zijn. Is Gedeputeerde hiervoor bereid om met de opleidingen en kennisinstituten in gesprek te gaan om te kijken om deze hier op deze plek te krijgen? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik graag het woord aan het College. Het College heeft 22 minuten voor de beantwoording van uw vragen. Maar ik schat zo in dat dat niet echt nodig gaat zijn.

Gedeputeerde Satijn: U daagt me uit. Ik neem de uitdaging aan, sportief als we zijn op deze vrijdagmiddag om kwart voor zes. Voorzitter, dank. Ik denk dat het bekend is dat, zeker als het gaat over industrie, als het gaat over de defensie-industrie als zodanig ... Want dit is niet het enige dat wordt ontwikkeld op de site in Born, laten we ook duidelijk zijn. Dat plan bestaat uit meerdere elementen dan alleen defensie, laten we daar ook helder over zijn. Daar zijn deze middelen ook voor bedoeld. Moge duidelijk zijn dat daar kansen liggen, zeker na al datgene wat ook door u, diverse fracties hier, is geschetst. Wat we niet moeten vergeten is dat het startpunt van dit gesprek, en ook van de budgetten waar we het met elkaar over hebben, is toch het afhechten van een overeenkomst die we ooit met elkaar hebben gesloten. En laat ik dat nog maar eens een keer heel voorzichtig zeggen, die zijn niet altijd in het voordeel van de Provincie Limburg gesloten. En dat we die afwikkeling op een goede manier met elkaar aan het doen zijn. En daarin ook een aantal voorstellen doen die we ook al eerder in de Staten besproken hebben. En er was veel gevoel, het College heeft veel gevoel bij de diverse ideologische beelden die er kunnen bestaan bij fracties rondom een deel van de industrie die zich ontwikkelt bij Born. Daar heb ik alleen maar veel respect voor. Laat ik dat ook hier uitspreken. Daar hebben we wel voor een deel mee te doen. Zo simpel is het ook. We hebben dus met elkaar een traject te lopen waarin we wel degelijk zien, ik ga toch even naar de huwelijkskandidaten van de heer Van Est, waar we natuurlijk als College, en uw Staten zijn daarover geïnformeerd, op enig moment een mooi aanbod, propositie gedaan hebben aan het Rijk daar waar het gaat over Defensie in relatie tot de Provincie Limburg. En die relatie kijkt niet alleen vooruit, die relatie kijkt ook achteruit. In die zin, de Provincie Limburg is een heel rijke provincie als het gaat over de historie met Defensie. Dat is gewoon een feit. We herbergen hier de belangrijkste NATO-hoofdkwartieren die zeker op dit moment heel druk zijn met alles wat er speelt in de wereld. We hebben een vliegbasis in het noorden van de provincie waar een aantal uitbreidingen plaatsvinden. Dat heeft ook wel in de media gestaan. Die van rond de 600 mensen naar 2.000 mensen gaan. Dus we hebben ook als Provincie gezegd dat we de ontwikkeling van defensie dermate interessant vinden omdat het uiteindelijk gaat over een stukje weerbaarheid van ons allemaal. En daar hebben we ook als Provincie een rol in te spelen en niet alleen het Rijk.

Terugkomend op die anterieure overeenkomst die we hebben ontbonden, als ik het zo mag zeggen, daar zat een aantal voorwaarden aan. Die voorwaarden ziet u ook vertaald in het voorstel. Vandaar dat het voor u af en toe misschien wat kunstmatig lijkt. Maar dat zijn wel de voorwaarden op basis waarvan wij hebben gezegd dat als wij dit met elkaar gaan doen dan zijn we in ieder geval van die overeenkomst af. En dat was ook wel een inzet van uw Staten, als ik het goed heb begrepen. En dat heb ik volgens mij ... Als we het hebben over de industrie zelf... Laat absoluut duidelijk zijn, en dat heb ik ook al eerder gezegd, ook in de diverse commissies en Staten, er gaat geen euro naar de defensie-industrie zelf. Wij gaan als Provincie Limburg niet investeren in de defensie-industrie. Dat gaat ook niet, want daar zal het Ministerie van Defensie echt iets van gaan vinden. Want het Ministerie van Defensie, op rijksniveau, is gewoon behoefte stellen daar waar het gaat over al datgene wat met defensie te maken heeft. Waar wij wel gebruik van kunnen maken, dat aanbod hebben wij ook gedaan, is hoe kunnen wij ook civiel meedoen in de ontwikkeling die op dit moment plaatsvinden op militair gebied. Met andere woorden, zijn er kansen die wij hebben als Provincie Limburg, met alles wat wij doen, dank u wel ... O, kijk.

De voorzitter: Dan ga ik ondertussen mevrouw Smeets de mogelijkheid geven om een vraag te stellen.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, dank voorzitter. Ja, ik hoor wat de Gedeputeerde zegt, hè. Alleen met een voorstel zoals dit, een investering die wij als Provincie doen, investeren we ook in de site VDL en dus ook per definitie in de ontwikkelingen die Defensie met VDL heeft afgesproken. U vermeerdert dus ook een beetje de waarde van de VDL-site. Dus ook voor Defensie. Dus indirect investeert u dus toch in defensie.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, kijk, ik vind wel als je met elkaar de wedstrijd speelt moet je goed spelen. Als je ideologisch iets vindt heb ik daar veel respect voor. Maar je kunt niet een provincie ontzeggen, dat is mijn beeld, dat als daar bijvoorbeeld innovaties plaatsvinden, op een snelheid die we nergens anders zien, en je ziet daar bijvoorbeeld dat een beroepsbevolking er interesse in heeft, dat er opleidingen zijn die daar interesse in hebben, dat je daar dan laat mee profiteren. En dat is wat er hier gebeurt. Ik heb net gezegd, er gaat geen euro, en dan even uw woorden gebruiken, in directe zin naar de defensie-industrie. Ik wilde aanhaken, voordat u mij die vraag stelde, op de opmerking van de heer Hanegraaff. En dat kan ik me nog goed herinneren want dat waren de woorden van mevrouw Depondt, we gaan ook niet investeren in de doorontwikkeling van het bedrijventerrein. Dat gaan we ook niet doen. Wij willen aanhaken op een mogelijkheid die daar plaatsvindt op een strategie-inzet van een bedrijf dat eerst andere plannen had in dat gebied. En nu kiest voor een andere invulling daarvan, waaronder voor een deel de defensie-industrie, of de deftech-sector. En dat is waarvan we hebben gezegd dat we daarop willen inzetten. En dus blijft het College bij haar standpunt, we blijven inzetten op innovatiemogelijkheden. En dat betreffen innovatiemiddelen die plaatsvinden, mogelijk in de militaire context, maar waar wij civiel gebruik van gaan maken.

Dus ook als antwoord op de vraag van de heer Meulenberg. We hebben op dit moment enorm veel gesprekken met opleidingsinstituten in Limburg die willen aanhaken op dit soort ontwikkelingen. U heeft ook zelf kunnen lezen, daar refereerde mevrouw Smeets al eerder aan, mededeling portefeuillehouder over het CHILL Excellence Center op de luchthaven. Wat met name gericht is op drone-ontwikkeling. En die drone-ontwikkeling vindt voor een deel ook plaats in Born. En zo zie je de kruisbestuiving die zal moeten kunnen plaatsvinden binnen onze provincie. Dus we zien dat ook bijvoorbeeld, en u noemde het zelf, de mechatronica-opleiding. We hebben toevallig gisteren of eergisteren het gesprek daarover gevoerd met Vista, die zien dat er in dat gebied een aantal ontwikkelingen gaan plaatsvinden. Dus die zeiden ook van kunnen wij niet beter onze krachten gaan bundelen, onze opleidingen gaan bundelen en kijken of we die kunnen laten aansluiten op al die ontwikkelingen die daar plaatsvinden? Dat zijn onze mbo'ers. Dat is de ruggengraat van onze economie, die geïnteresseerd zijn in allerlei ontwikkelingen die daar plaatsvinden. Dat betekent niet dat zij direct, laten we zeggen, militair operationeel worden. Maar dat betekent wel dat zij meekijken, mee kunnen doen in de innovaties die plaats kunnen vinden, rondom thema's die voor een deel een militair doel hebben en voor een deel een civiel doel hebben.

De voorzitter: Mevrouw Smeets heeft een vervolgvraag.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, wij zijn natuurlijk niet tegen het creëren van werkgelegenheid, laat ik dat voorop stellen. Maar wat in dit stuk niet duidelijk is hoeveel arbeidsplaatsen er daadwerkelijk straks worden gecreëerd in relatie tot dit voorstel?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dat is ook lastig aan te geven. Dat hebben we ook de vorige keer met elkaar besproken, want we willen dat inzetten om natuurlijk de ontwikkeling die plaatsvindt op dit

moment rondom defensie. Dat is aan de voorkant heel lastig te zien wat er nou echt ging plaatsvinden. We zien steeds meer, ik kom even bij de heer Van Est uit, dat er steeds meer huwelijkskandidaten op de markt komen. Ik gebruik even uw eigen analogie. Er zijn al een aantal huwelijken gesloten. Die zijn ook openbaar geweest. Vorig jaar in oktober zijn er een aantal contracten getekend met vestigingen in Born. Nou, ik zag laatst op het nieuws dat de heer Zelensky ook in Nederland was die ook met de heer Jetten een aantal contracten aan het sluiten was. Dat is wat er op dit moment allemaal speelt. Wat er niet gebeurt op dit moment, dat kan ik nu ook hier in het openbaar niet zeggen, is wat er natuurlijk allemaal op de achtergrond speelt aan militaire activiteiten, gelet op allerlei inrichtingen, ook hier in Nederland, maar ook in Born. Dus ja, de huwelijkskandidaten zijn op de markt, meneer Van Est. Een aantal huwelijken zijn gesloten en een aantal kandidaten lopen nog vrij rond. Dus een soort van ..., vroeger had je van die dansballen waar iedereen een beetje op een bankje zat en naar elkaar zat te kijken. En uiteindelijk gaan de armpjes over elkaar en dan gaat er iets ontstaan. En dat is nadrukkelijk wat er ook aan ontstaan is in Born. En dat komt ook omdat we met elkaar de keuze maken om dat daar mogelijk te maken. Dus aan de voorkant te zeggen van hier liggen contracten, teken ze maar en het gaat vanzelf goed komen, die situatie was er niet, die is er ondertussen steeds meer omdat een aantal partijen zich daar hebben gevestigd en ook willen gaan doorontwikkelen. Dat is wat er aan de hand is en dat komt ook steeds meer in het beeld, zoals de heer Hanegraaff dat graag wil, dat die innovaties daar plaatsvinden. Aangejaagd door de markt die dat heel graag wil. Aangejaagd door een vraag die er ook concreet ligt bij Limburgse bedrijven. Dus zijn opmerking daar waar het ging over van ik hoop niet dat we een aantal miljoenen uit gaan geven aan kwartiermakers, en... Dat is zeker niet de intentie. Wat wel de intentie is, en daar heeft bijvoorbeeld de LWV bijvoorbeeld al gebruik van gemaakt, dat ze een aantal evenementen organiseren in Born, met het Limburgse bedrijfsleven, met de Limburgse opleidingsinstituten om die bij elkaar te brengen en te zeggen welke kansen zien we hier voor het Limburgse mkb? En die zijn talrijk kan ik u vertellen. Daar wordt veel actie op ondernomen. Je ziet dat Defensie daar enorm enthousiast over is. Defensie is zich er ook van bewust dat het niet alleen gaat over militaire toepassingen maar ook, ja, zo noemen ze dat dan met een mooi Engels woord 'dual use', dus zaken die je zowel militair kunt gebruiken en civiel kunt gebruiken. En we zien dat de site in Born daar in toenemende mate stappen in maakt. Dat zien we bijvoorbeeld ook in de batterij-ontwikkeling. Dat is een andere lijn van VDL die we inzetten. In oktober vorig jaar is er ook bekend gemaakt dat er een giga fabriek komt, andere, maar dan batterijbouw voor drones. En dat betekent dus gewoon dat op dit moment in Born een hele productielijn staat voor het maken van batterijen voor drones. En dat zijn niet alleen militaire drones, dat zijn ook civiele drones. Ik was deze week op bezoek bij het Vista college en wat je ziet is dat daar ook gewoon de politie rondloopt vanuit andere delen in Nederland, die gewoon interesse hebben in het systeem dat aan het ontstaan is in Limburg. Je ziet gewoon dat in de tijd die achter ons ligt, met de beperkte financiële middelen die we hebben kunnen inzetten, we toch al de eerste stappen maken, naar dat innovatiecluster als ik het zo mag zeggen, zonder dat dat gelijk een investering is in defensie-technologie in de zin zoals mevrouw Smeets dat bedoelt. Dus ik ben eigenlijk heel optimistisch en eigenlijk ook enthousiast over de kansen voor Limburg. En niet alleen voor de Limburgse politiek as such. Maar meer voor de Limburgse mbo'er, voor de Limburgse hbo'er, maar ook voor de Limburgse bedrijven om in deze cyclus, en ik ben het helemaal met u eens, dat hier niemand in deze ruimte, tenminste zover ik iedereen goed ken, voor oorlog is. En iedereen is hier voor vrede. Maar soms moet je ook gewoon weerbaar zijn. En soms komt er ook een stukje industrie in je provincie waarvan je zegt dat je dat niet per definitie de meest sympathieke industrie vindt, bij wijze van spreken. Maar het levert wel kansen op waar we met zijn allen gebruik van kunnen maken. Daar moeten we, vind ik, en daar hebben we van u via diverse moties ook de opdracht toe gekregen, invulling aan geven. En dat doen we op deze manier. Er is geen sprake van dat wij direct investeren in defensieapparatuur of technologie. Dat gaan we niet doen, daar zijn deze euro's niet voor bedoeld.

Ik ga toch naar de vragen toe, voorzitter. Ik kijk even naar de vragen van de VVD. Reflectie van GS. Hoe zorgen we ervoor dat juist ook defensie op de kaart wordt gezet en er het gesprek met Defensie over aangaan gezien de urgentie die we voelen. Nou, ik heb dat volgens mij al toegelicht. Defensie is bijzonder verheugd, kan ik ook wel zeggen, door het aanbod dat we destijds gedaan hebben. In de zin dat er een Provincie is die zich proactief opstelt en ja, feitelijk ook haar provincie openstelt via diverse invalshoeken als het gaat over opleiding, als het gaat over ruimte en daar afspraken over wil maken. Zoals ik ook eerder al zei, het gaat niet alleen over ontwikkeling rondom defensietechnologie in Born. Dat is veel breder. Langs de vier lijnen, strategische lijnen, zoals ze dat zelf ook hebben uitgelegd. Wat we wel zien is dat er heel veel innovatie is, en dat komt globaal ook door diverse ontwikkelingen in de wereld daar waar er sprake is van minder vrede. Dat daar natuurlijk een hoog innovatiekarakter is in die conflicten. En dat wordt wel vertaald ook in een stukje defensietechnologie die zich sneller ontwikkelt dan bijvoorbeeld op batterijtechnologie. Je ziet wel dat dat defensiecluster daar echt op vooruit loopt. De heer Hanegraaff. Ja, ik had u al gezegd, het gaat echt over innovatie en opleiding, als ik het zo mag zeggen, en die kruisbestuiving daarvan. Dus dat is feitelijk een toezegging die ik u doe. Maar u had erom gevraagd, maar ik had het ook al toegelicht. Ook de investering in de zachte kant. U moet vooral zien dat we proberen om proactief en actief gewoon de kansen te verzilveren die zich voordoen. En daar heb je, ja, dat noemen we ook wel eens procesgeld, gewoon wat geld voor nodig om dat te doen. En dat is zeker niet zo dat dat het grootste deel van de investeringen zijn. En dat we achteraf tegen elkaar zeggen van we hebben een aantal consultants kunnen betalen en dat was het dan. Dat zou niet het beeld zijn wat ik graag met u zou willen delen op enig moment, ook als wij ... [7:54:55]. Ik heb dat aan iemand anders voorgesteld, dus dat stel ik u dan ook maar even voor. De € 10 miljoen van VDL in relatie tot onze € 10 miljoen. Wij hebben de afspraak gemaakt dat VDL de inzet voor de herpositionering van de site ... Dus feitelijk met hetzelfde doel zoals wij dat doen. En we hebben daarin ook de afspraak gemaakt dat het echt gaat om de innovatieve ontwikkelingen en dat ze ook, net zoals u dat wilt, dat moeten inzetten voor innovatie en niet voor een nieuw hek om op de site te zetten. Als voorbeeld. Dus gewoon echt op de inhoud en niet om de hardware, als ik het zo mag zeggen.

Dan de vraag over Echt-Susteren en Sittard-Geleen. Aanloop naar de voorbereidingen van de plannen voor de gebiedsontwikkeling VDL Nedcar. Zijn deze desbetreffende gemeenten op voorhand al geconfronteerd met veranderingen? Wat ons betreft zullen die middelen primair worden ingezet voor het realiseren van extra nieuwe natuur en ook voor het verbeteren van de leefbaarheid. Dus dat is dat onderdeel.

Dan komen we bij de heer Zeedzen uit. Waarom is er bij sommige passages voor gekozen om naderhand goedkeuring te vragen. Ja, dat hebben we destijds ook besproken in de Staten. We willen natuurlijk heel snel kunnen acteren op kansen die zich voordoen. Je ziet ook, du moment dat, laat ik zeggen, bekend werd dat wij dit voorstel gingen doen... Toen we er destijds uit waren met VDL zag je ook wel de eerste partij zich melden, zeker ook toen het ging om de positionering van Limburg als een soort van innovatie-aanjager rondom de nieuwe ontwikkelingen van VDL. Je zag ook de eerste bedrijven al langskomen tijdens de eerste initiatieven. Dus ik moet zeggen dat dat in die zin goed gewerkt heeft. Dat het feit dat wij de hand uitstaken naar de omgeving om hier tot resultaat te komen ook leidde tot aanvragen, waardoor we ook snel konden acteren. En zo moet u dat zien. En we zullen ons natuurlijk altijd verantwoorden, zo kent u ons ook. En als u ons niet zo zou kennen zou u ons daar aan houden, is mijn beeld. Wij zijn ook zeker niet een groot voorstander van stapeling van subsidies en inzet van publieke middelen. Dus we zijn ook waakzaam op de rol van het LIOF. Het LIOF heeft overigens een nationale taak, samen met alle ... [7:56:58] om te komen tot het aantrekken van bedrijvigheid rondom de innovatie in het defensiecluster. Daar hebben zij vanuit de staatssecretaris een opdracht toe gekregen. Dat wordt gecoördineerd door de bonden. Het LIOF is daar ook onderdeel van om in gezamenlijkheid te komen tot het verder doorontwikkelen van de defensie-industrie. En dat is een separate rol die ze hebben. Daar kunnen we in die zin weinig van vinden. Maar we letten er wel

op dat, als zij ergens in investeren dan wel subsidie aan geven, wij dat in ieder geval dan niet doen. Of als we dat doen dat we dat wel met een goede reden doen en uiteraard ten alle tijden aan u kunnen uitleggen.

Is dit voorstel primair een instrument voor de herontwikkeling van de VDL-site? Het antwoord is eigenlijk nee. In de zin van als het gaat om een keiharde doorontwikkeling, we gaan geen bedrijventerrein herinrichten.

En hoe ziet het start-upbeleid eruit naast BFF? Nou, BFF kan uiteindelijk een rol spelen. We vinden het heel belangrijk dat, laat ik zeggen, de innovatie die gaat plaatsvinden op de site, tot ontwikkeling komt. En niet alleen op de site. Dat kan ook heel duidelijk zijn. We vinden het ook belangrijk dat dat uitstraalt naar de regio en dat kan net zo goed, wat ik al zei, het Vista college of andere partijen zijn. Dat hoeft wat ons betreft niet fysiek altijd op die site te zijn. En uit de gesprekken met VDL blijkt ook dat zij daar ook niet op uit zijn, als ik het zo mag zeggen. Dus dat is geruststellend. En dat zij ook die € 10 miljoen, die zij investeren, ook echt zien als een soort van open structuur waarvan ook andere partijen gebruik kunnen maken van de faciliteiten die op of in de nabijheid van de campus gevestigd zijn.

Dan komt u met de vraag hoe die bijdrage van CHILL wordt gedekt en hoe we dat gedaan hebben. Dat komt uit de € 10 miljoen die PS vorig jaar reeds aan de begroting heeft toegevoegd. Dat zijn middelen die tot onze beschikking staan of stonden. En we hebben wel heel goed gekeken naar dit afwegingskader om die middelen toe te bedelen. Zodat we in ieder geval in lijn met dit kader met u het gesprek zouden kunnen voeren als u daar vragen over zou willen stellen. En dat doet u bij deze, dus we hebben wel het afwegingskader, wat toen nog in concept was, als uitgangspunt genomen. Ja, bij de SP. Ik vind het een goed vol ideologisch betoog en nogmaals daar heb ik respect voor. Ik denk dat we het op de inhoud niet altijd eens zullen zijn. Maar wij vinden toch dat het voorstel passend is bij datgene wat in de Staten besproken is. Dat hebben wij gewoon uit te voeren, zoals u weet. En dan kunnen we het fijn op de inhoud niet met elkaar eens zijn. Maar wat dat betreft heb ik wel respect voor uw positie daarin.

Dan kom ik bij mevrouw Jetten uit. Dat is ook één van haar favoriete dossiers, weet ik. Daar hebben we elkaar ook vaak over gesproken. Ja, u heeft wat zorgen over de publieke middelen die private initiatieven dienen. Ik heb nog even naar de technische vragen gekeken die mevrouw Smeets had ingediend als het gaat over VDL, hè. We hebben daarin geantwoord, dat wil ik toch even voor de volledigheid noemen, dat wij de kans bijzonder klein achten dat middelen naar VDL gaan, maar sluiten het niet uit. Dat is de uitleg die u geeft. Wij achten die kans heel klein, dat is de beantwoording die wij hebben gezet bij de technische vragen. Juist omdat wij hebben gezegd we gaan het inzetten op die innovatie. Want VDL heeft haar eigen middelen gereserveerd als ze die daartoe zouden aanwenden. En daarover hebben zij de uitspraken gedaan zoals ik die net heb toegelicht.

Het gaat om civiele innovatie en niet om defensie. Ja, ik heb al eerder uitgelegd, het is vaak dual use. Dus dat gaat zowel om civiel als om militair. Het defensiecluster is een onderdeel van de herontwikkeling op de VDL-site. Maar ook veel breder. Ik heb daar al een voorbeeld van gegeven. Dus wat ons betreft is in ieder geval die civiele component ook heel belangrijk, als ik het zo mag zeggen, en kan dat niet alleen militair zijn.

U zegt terecht dat Defensie geen geldgebrek heeft. Dat is ook onze constatering. Maar wij zien wel dat dat niet automatisch betekent dat bijvoorbeeld opleidingsinstituten hier of de industrie hier in Limburg niet gemotiveerd hoeft te worden of kan worden om het goede ... Of in ieder geval van de kansen gebruik te maken die zich hier voordoen. Dus wat dat betreft is de feitelijke consequentie, dat Defensie geld genoeg heeft, wat ons betreft onvoldoende reden om dit niet te doen, zal ik maar zeggen. Want wij achten die kansen voor het bedrijfsleven hier juist wel aanwezig. Maar ik denk dat uw constatering op zich klopt.

Waarom kiezen we expliciet voor een defensiecluster? Nou, daar kiezen wij niet expliciet voor. We hebben al eerder gezegd dat we een aantal ontwikkelingen zien op de VDL-site waar we als Provincie

Limburg ons voordeel mee kunnen doen. Een deel daarvan is zeker defensie maar daar zitten ook een aantal sectoren omheen. Dus wij kiezen iets minder expliciet voor defensie als u dat in uw vraag suggereert.

Wij hebben gekozen voor één totaalbedrag voor natuur op basis van initiatieven die zich voordoen om te kijken welke daarvan gehonoreerd kunnen worden. Conform het kader maakt het lastig om nu al de expliciete verdeling te maken. En we weten natuurlijk met zijn allen ook dat we die € 5 miljoen ook echt hebben ingebracht omdat we ook wisten en weten dat een deel van de Staten dit, ja, een goed gebaar zou vinden, noem ik maar even. Als u daar expliciete voorbeelden of voorkeuren in heeft hoor ik dat ook graag. Maar wij vonden het in ieder geval belangrijk om dit ook te markeren in de afwikkeling van dit traject. Nogmaals, waar ook veel gevoelens over bestaan, om in ieder geval wel die € 5 miljoen voor die natuur op te nemen. Want dat was de inzet waarmee we begonnen zijn.

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, ik heb even een vraag want leefbaarheid vinden wij natuurlijk ook heel erg belangrijk. Alleen hebben we nu juist in de Provincie daar fondsen voor en juist die natuur heeft daar enorm geleden. En waar wij voor vrezen is dat dit juist ten koste gaat van natuurherstel. En nogmaals, een oud bos is heel moeilijk te herstellen, zo niet onmogelijk. Dus vandaar ook die vraag. En er zijn andere fondsen en veel meer andere mogelijkheden. En natuur veel minder. Zeker omdat het ook expliciet over dat gebied gaat. Daarom is mijn vraag waarom toch leefbaarheid?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou ja, goed, wij hebben dat gekoppeld omdat we natuurlijk altijd in een omgeving zitten, daar zijn wij ook voor aangesteld. Dus wij vinden en dat vonden wij ook bij het vorige voorstel, je zit met een vrij grote site in een urbaan gebied als je het zo wilt bekijken. Je wilt zorgen dat de leefbaarheid op orde is. Je wilt ook zorgen dat zo'n ontwikkeling... Of die nu militair of civiel is, dat maakt in die zin niet uit, want voorheen was het natuurlijk gewoon civiel, en toen stond het er ook al eigenlijk in, dat die leefbaarheid in orde moet zijn. Dus die interactie tussen de ontwikkelingen, die plaatsvinden in de omliggende gemeenten, vinden we enorm belangrijk. Vandaar ook dat leefbaarheidsstuk. Maar als u zegt van nou goed, wij vinden het belangrijk dat die natuur daar wat sterker exponent wordt, dan moet u ons dat laten weten. Ik weet dat we met elkaar het gesprek begonnen en zo hebben we dat ook met elkaar gedaan. En daar kunt u mij op aanspreken, dat weet u. Het gaat in ieder geval over die natuur. En die € 5 miljoen is daar als eerste op ingezet. Ja?

Nou goed, de vraag waarom wij ons achteraf verantwoorden heb ik beantwoord.

Dan kom ik bij de heer Kraa uit. Die heeft ook gevraagd naar die verdeling. Die is er niet. Die kunt u feitelijk zien in het licht zoals ik die aan mevrouw Jetten heb gegeven.

Wordt bedoeld dat de ontwikkeling van natuur inclusief landbouw gezien wordt als natuur? Nee, zoals in het kader wordt aangegeven dat er wordt gezocht naar koppelkansen met inclusieve natuur, dat is de inzet.

En waar is de straal van zeven kilometer op gebaseerd? Om dicht bij de kernen een natuur te creëren die door de oorspronkelijke uitbreidingsplannen werden geraakt. Daar komen we als het ware ook vandaan in de oude afspraak.

Dan stelt de heer Van Est de vraag wat de meerwaarde is van dit voorstel?

De voorzitter: De heer Kraa heeft een vraag.

De heer Kraa (Partij voor de Dieren): Dank u wel, voorzitter. Ja, u vraagt waar die zeven kilometer vandaan komt. Maar er wordt ook gesuggereerd dat dat maar een richtgetal is. Dus er staat in het stuk dat er gedacht kan worden aan zeven kilometer.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, dat is geen harde grens, laat ik daarmee beginnen. Waar we vandaan komen, in het oude voorstel, is wel dat we ook daar wilden werken met natuurcompensatie. Mevrouw Jetten weet daar alles van. Maar we weten ook dat in dat gebied zelf die kansen vrij beperkt zijn om dat te kunnen doen. Dus dat is geen harde grens. Wat dat betreft is dat een richting die wij hebben aangegeven. Maar we willen het wel doen. Maar we willen ook dat het in het gebied komt dat het betreft. Dus als je dat, bij wijze van spreken, in de buurt van Maastricht zou doen is dat nog steeds goed, hè, vanuit ons beider perspectief. Alleen dan kun je het niet meer koppelen aan het voorstel als zijnde dat het destijds een aansluiting is geweest op de directe omgeving. Ook weer in het gesprek over die leefbaarheid. Dus we willen het wel in de buurt doen van de ontwikkeling en niet te ver laten afdrijven, als ik het zo mag zeggen. Maar we weten ook, en dat zeg ik in alle eerlijkheid erbij, dat gesprek heb ik ook met mevrouw Jetten eerder gehad. We zien wel dat in het gebied zelf die kansen beperkt zijn om te komen tot die natuurcompensatie, dat is gewoon een feit.

Dan ga ik naar de heer Van Est. En ik heb daar volgens mij al toegelicht hoe het zit met de huwelijksmarkt rondom deze site. U vroeg ook, hoe zit dat nou met Sittard-Geleen, Echt-Susteren? U zegt, u gaat dat raadplegen, hoe zwaarwegend is dat? Dat is uiteraard heel serieus. Kijk, de gemeenten zelf zitten dichterbij de eigen inwoners dan dat wij dat zitten in het Provinciehuis. Althans, dat vinden zij zelf en wij waarschijnlijk ook. Dus zij kunnen ook veel beter bepalen wat er speelt in het gebied. Dus die raadpleging is heel serieus bedoeld om ook bij hen op te halen van hoe wordt dat nou gezien en beleefd in de directe omgeving van de site zelf.

Dan kom ik bij de heer Meulenberg. Ik had hem al verteld dat we eigenlijk ook continu in gesprek zijn met initiatiefnemers, maar ook met opleidingsinstituten om die innovatie op een goede manier mee te nemen. Een voorbeeld hebben we natuurlijk al gezien bij CHILL en ik had ook al wat gesprekken met het Vista college. We vinden het toch wel interessant dat we hier veel, niet alleen met de site verbonden, technologieën en mogelijkheden hebben. Maar misschien moeten we wel kijken of we de hele techniek en technologiesector hier naartoe kunnen halen om gewoon die krachten verder te bundelen. Nou ja, dat zijn allemaal van die opties die op tafel liggen. Dat betekent niet dat het al een keihard plan is. Maar je ziet wel dat het een aantal zaken in beweging zet die je graag in beweging zou willen zien, ook vanuit het perspectief vanuit een krachtige arbeidsmarkt in deze provincie.

U zei dat de omgeving heeft geleden onder de VDL-situatie. Is GS het eens dat inwoners ook een stem verdienen in de herontwikkeling van de site. Ik weet niet welke oproep dat precies is van u. Maar uiteraard, en daarom zei ik ook al, de gemeenten hebben natuurlijk een stem in datgene wat er daar speelt waar het gaat om de adviezen die we opvragen. Maar er zijn natuurlijk bestaande procedures, ook in gemeenten. En de gemeenten zijn daar ook verantwoordelijk voor. Die zijn ook op sommige onderdelen natuurlijk gewoon het bevoegd gezag om daar af te stemmen met hun inwoners.

Voorzitter, ik zit te kijken naar de vragen, want ook het onderwijs, dat had u specifiek gevraagd, heb ik al toegelicht, heb ik beantwoord. En dan dank ik u. En dan ben ik heel erg benieuwd of ik binnen de tijd ben gebleven.

De voorzitter: Dan had u nog iets minder dan twee minuten. En dat is ...

Gedeputeerde Satijn: Is het toch gelukt.

De voorzitter: Ja, netjes. Dat maak ik niet veel mee. De heer Kraa heeft nog een vraag.

De heer Kraa (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb nog een vraag over één van mijn vragen die ik gesteld heb waar ik nog geen antwoord op heb gekregen. Want hoe wordt afgewogen hoe een beslissing wordt gemaakt tussen additionele natuur en het verbeteren van de leefbaarheid. Want zoals wij het lezen is het wie het eerst komt wie het eerst maalt. Mensen... Personen of instellingen, die iets willen uitvoeren die kunnen aanspraak maken op het fonds om te kijken of dat mogelijk is. Hoe ziet GS dat voor zich?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Nou, ik heb al eerder gezegd bij het antwoord aan mevrouw Jetten, ik zou daar heel pragmatisch in willen staan. Kijk, die € 5 miljoen komt uit de gesprekken die wij met de Staten hebben gehad over, ja, compensatie is een groot woord, in ieder geval een tegemoetkoming rondom een project, dat is niet gelukt. We vinden het belangrijk om dat met elkaar te gaan doen. We hebben ook gezien dat dat heel lastig is, nogmaals, om in die directe omgeving aan die natuurcompensatie te kunnen doen. We staan daar heel erg voor open om ... We hebben ook gezegd dat we dat waarschijnlijk gaan doen in het nieuwe gebied, het volgende gebied Graetheide. Ik sta er heel erg voor open om te kijken hoe we dat met elkaar gaan doen. En zeker als ik hoor dat de balans, voor het gevoel van een aantal van u, nog niet helemaal zit rondom leefbaarheid en natuur. Dus wat dat betreft denk ik dat we daar sportief in moeten zijn en dat we aan elkaar moeten vragen wat u het beste vindt. We hebben daar nog niet een keiharde afspraak, een afweging gemaakt in het afwegingskader. Laat ik daar heel duidelijk over zijn. Ja?

De voorzitter: Dan zie ik nog een vraag van mevrouw Jetten. En daarna de heer Meulenberg.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, als de Gedeputeerde nog moet kijken hoe we dat gaan doen, hoe hij dat ziet. Want het is een Statenvoorstel. Op welke manier kunnen we dit doen, is eigenlijk mijn vraag, ja?

Gedeputeerde Satijn: Nee, dan stel ik voor dat we daar een brief over sturen. En dat we daar het Statenvoorstel op aanpassen. Dan wacht ik even op een reactie van u. Binnen een week.

De voorzitter: Ja, dus bij deze de toezegging dat u daar een mededeling over krijgt, binnen een week. Ja. En dan de heer Meulenberg.

De heer Meulenberg (D66): Voorzitter, dank u wel voor de beantwoording ook van de Gedeputeerde. Heel blij met de samenwerking met scholen. Ik had nog wel een andere vraag die ik nu ook nog niet beantwoord heb gekregen. Op een gegeven moment zei u in uw beantwoording dat er heel snel gehandeld moest worden en dat dat vrij snel ook ging. Ik had daarover ook de vraag gesteld van hoe wordt PS hierin meegenomen en die heb ik misschien wellicht gemist?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, die zat een beetje verborgen in het begin van mijn beantwoording, maar ik heb dat denk ik te goed voor u verborgen. Kijk, wij hebben bijvoorbeeld die brief gestuurd rondom CHILL Excellence Center. En dat is een manier waarop het College zich verantwoord, ook naar uw Staten toe, in ieder geval met een mededeling zodat u actief geïnformeerd wordt en dat is ook onze plicht als GS naar PS toe. Uiteraard komt in de reguliere P&C-cyclus al datgene terug wat wij met elkaar hebben afgesproken en mogelijk ook besteed hebben. Dan kunt u ons altijd ter verantwoording

roepen. U kunt natuurlijk, als wij u een mededeling sturen en zeggen van hier ben ik het volstrekt niet mee eens, het ook agenderen voor de commissievergadering. Dus er zijn verschillende momenten waarop u als PS kunt zeggen van nu willen we toch even met GS het gesprek ergens over voeren. Wij hebben ook een actieve informatieplicht. Wij hebben u dat gewoon te melden zodra dat tot stand is gekomen. Waar we wel onderscheid in maken, en dat is wellicht waar u ook naar vraagt, van heb je een grote ontwikkeling waarover je iets van wilt laten weten? Nou, dan doen we dat via een mededeling. En is het een wat kleinere ontwikkeling dan zie je het gewoon met de reguliere P&C-cyclus. Maar u heeft gelijk. Uiteraard hebben we daar verantwoording over af te leggen. Dat doen we alleen op verschillende momenten, naar de aard van de omvang en de impact. Maar u kunt ten alle tijden ons bevragen op investeringen of uitvoeringstaken die wij doen in het kader van welk voorstel dan ook. Dus ook in dit voorstel. Een goede vraag.

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen wij bij de tweede termijn van uw Statencommissie. Dan kijk ik even naar de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, de heer Maillé moest ons verlaten. Dus ik neem het kort even van hem over. Ik moest aangeven dat het toch een bespreekstuk wordt want hij wil graag het ideologische debat aangaan. Daar houdt hij nog even het kruis voor droog.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Hanegraaff van het CDA.

De heer Hanegraaff (CDA): Ja, daar kijk ik natuurlijk ook wel naar uit. Nee, ik zou zeggen: eind goed, al goed. Toen ik de Statenperiode aanvatte, drie jaar geleden, kwam ik in de situatie dat een prachtig Nederlands familiebedrijf waarschijnlijk Limburg ging verlaten omdat de situatie in de internationale markt gewoon veranderde en ze geen opdracht konden krijgen. De Staten zat met een anterieure overeenkomst die, zoals de Gedeputeerde al zei, niet de meest handige was. Afgesloten, waardoor we er in principe tot oneindigheid aan vast hadden kunnen zitten. En nu zitten we in een situatie dat datzelfde prachtige Nederlandse familiebedrijf voor Limburg behouden blijft. Nu die anterieure overeenkomst weg is, wordt er in plaats daarvan nu geld geïnvesteerd in innovatie zodat we ook in de toekomst in Limburg nog innovatief en economisch competitief zijn. En daarnaast ook nog weerbaar. Dus ik zou zeggen: 'Een mooi einde van de dag.'

De voorzitter: Dank u wel. De heer Zeedzen van de BBB.

De heer Zeedzen (BBB): Een welkom einde van de dag. En daar wil ik het bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Smeets van de SP.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, ik natuurlijk niet. Maar zoals ik u ken, Gedeputeerde, hebben we altijd respect voor elkaar. Onze ideologische verschillen. Meestal leidt dat tot helderheid. Ook nu. En soms ook tot heel goede compromissen en ook voorstellen. En de SP-fractie heeft moeite met de defensiepropositie, dat moge overduidelijk zijn. Wij hebben geen van de moties gesteund die hebben geleid tot dit voorstel. En beste collega's, u kunt mij naïef vinden, maar er is niks zo naïef om te denken dat we nationaal onze sociale zekerheden kunnen afbreken ten gunste van een defensie-economie en niet investeren in diplomatie, rechtsorde en vrede of gemeenschappen. En dat dat uiteindelijk leidt tot vooruitgang. Meer defensie-uitgaven leiden wat ons betreft niet tot meer vrede, maar hebben een aanzuigende werking voor juist meer conflict. Onzes inziens maakt dat onze provincie ook heel kwetsbaar. En hopelijk is de defensieliefde een korte termijn-hype. En dus niet een lange termijn of toekomstige economie, waar ons kader toch over gaat. Ik sluit me aan bij de heer

Zeedzen, die zei dat het ordentelijker zou zijn als de middelen waren vrijgevallen, zo kort. En misschien moeten we zelfs wel meer investeren in leefbaarheid en natuur. Het volledige bedrag misschien wel. Ik heb nog twee heel korte vragen aan de Gedeputeerde. Ik doe het toch maar heel even. Hoeveel voormalige Nedcar medewerkers zijn nu al aan de slag bij het deftech-cluster in Born? En hoe gaat u de overige middelen van de reeds beschikbare € 2,5 miljoen verantwoorden? En hoe gaat u dat doen bij de € 12,5 miljoen die nu hoogstwaarschijnlijk ter beschikking wordt gesteld? Maar niet door mij.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Jetten van GroenLinks.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. Dank ook voor de beantwoording en dank ook voor de toezegging, binnen een week mededeling portefeuillehouder. En daar wil ik het nu bij laten. Ja.

De voorzitter: De heer Kraa van de Partij voor de Dieren.

De heer Kraa (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil de heer Satijn bedanken voor de beantwoording van de vragen. Wij willen wel graag er een besprekstuk van maken. Tot zover.

De voorzitter: Dat komt zo dadelijk nog. De heer Van Est van 50PLUS.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u, voorzitter. Dank u, Gedeputeerde, voor de duiding van de huwelijksmarkt. Dat geeft toch een stukje optimisme, laat ik het zo zeggen. En dat optimisme ... Ik denk er alleen van dat we volgens mij die huwelijken die tot stand komen te weinig vieren. Zodat er te weinig publiciteit aan dat positieve gevoel gebracht wordt. Dus ik denk dat we die gevoelens, als die er zijn, dan meer kenbaar moeten maken. Laat ik het zo zeggen: successen moet je vieren. En de zaken die minder gaan moet je niet zo hoeven te vieren. Tot slot het laatste. Ik denk dat een heel grote weerbaarheid voor heel veel vrede heeft gezorgd. En volgens mij is dat een garantie die daarvoor komt. Dus daarmee wil ik besluiten.

De voorzitter: Dank u wel. En tot slot de heer Meulenberg van D66.

De heer Meulenberg (D66): Voorzitter, dank aan de Gedeputeerde voor de antwoorden. Ik ben heel blij met de samenwerking die hij actief aan het opzoeken is met de mbo- en ook de hbo-opleidingen. Ik weet toevallig dat één van mijn leerlingen dit jaar naar Beek gaat voor de Aviation, dus als eerste opleiding. Hij was daar heel tevreden over. En ik hoop ook dat dit een samenwerking is die langer kan duren en bij meer projecten gedaan wordt. Want dat zorgt er natuurlijk voor dat we lokaal kunnen opleiden. Leerlingen en studenten hier houden en brengen en dat zorgt ook voor betere economische samenwerking, hoop ik. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. En tot slot nog de tweede termijn van de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Satijn: Ja, voorzitter, dank voor de mooie en complimenteuze woorden van uw commissie.

De fractie van de SP, mevrouw Smeets had nog twee vragen. Of er medewerkers van de oude situatie van VDL nu werkzaam zijn in het deftech-cluster? Dat weet ik niet, eerlijk gezegd. **Ik zou dat wel kunnen nagaan bij VDL of dat bekend is bij hen. Ik laat u dat weten. Dat is mijn toezegging.** En dan de vraag hoe de overige middelen verantwoord gaan worden. Dat heb ik zojuist ook al uitgelegd aan de heer Meulenberg. Dat gaat natuurlijk via de diverse cycli die we hier in dit huis

hebben #08:17:15-7#. We hebben grote mededelingen te melden met elkaar. En dat past een beetje in lijn met datgene wat de heer van Est zegt. Dat is dan een feestje waar u waarschijnlijk niet aan gaat deelnemen. Maar wel als we iets te melden hebben en dat ook wat meer moeten vieren. Dan zullen we dat uiteraard melden via de gangbare kanalen, waarbij we u natuurlijk als eerste informeren, zoals u dat van ons gewend bent. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn al uw vragen ... Ik ben even aan het kijken ... Nee, de heer Meulenberg had geen vraag meer gesteld. Nee, dat klopt. Dank u wel, daarvoor. Ik had één toezegging genoteerd en dat is ... Twee toezeggingen, o, de laatste nog.

Mevrouw Smeets (SP): Ja, voorzitter, die laatste ging over hoeveel voormalige Nedcar-medewerkers zijn nu al aan de slag bij het deftech-cluster in Born.

De voorzitter: Ja, klopt. **Dus de brief, of de mededeling portefeuillehouder die we binnen een week ontvangen over besispunt ...** Ja, is dat een tweede besispunt? Nee, toch? Ja? **Over de € 5 miljoen die naar leefbaarheid ...** Ja, hier staat een bullet op mijn ... Ja, even kijken. **En dan de toezegging dat inderdaad de Gedeputeerde laat weten hoeveel medewerkers er op dit moment werken op de VDL-site.** Ja? Dan even kijken, is dit voor uw commissie behandelrijp? Ja, dat is het geval. En is dit voor u een hamerstuk? Dan zie ik graag nu handen. Ik zie geen handen. Dan is het hiermee een bespreekstuk.

10.4.1 Rondvraag

10.4.2 Mondelinge mededelingen portefeuillehouder

10.4.3 Actualiteiten IPO

De voorzitter: En dan zijn wij aan het einde van dit agendapunt gekomen. Want dan hebben wij voor agendapunt 10.4.1 tot en met 10.4.3 geen onderwerpen.

11 Sluiting

De voorzitter: Wij kunnen deze vergadering sluiten om 18.19 uur. En dan dank ik u allen voor uw inbreng. Het was mij trouwens opgevallen dat, hoe heet het, gedurende de dag iedere keer er mensen afvielen. Dus we kwamen weer. Er waren steeds minder ...

Mevrouw Smeets (SP): Voorzitter, u wilt ons complimenteren dat wij er zo lang bijgebleven zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Precies, jullie zijn de diehards. Ja, dank u wel. Fijn weekend.

(De vergadering eindigde om 18.19 uur)

Vastgesteld in de vergadering van 4-9-2026,

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Weesepeel

Mertens